

3. C. P. 7.3. f. 132

Et Bibliotheca Du. Maréchal Desoubis

PHILIPPI GLASERI JCⁱⁱ.
ARGENTORATENSIS,
SYNGRAMMA
HISTORICUM:

In quo continentur :

- I. PROLEGOMENON de Historia, ejusq; accidentibus.
- II. DISSERTATIUNCULA, de Præstantia Cognitionis Historiarum.
- III. NARRATIO compendiosa rerum præcipuarum ab O. C. usq; ad Ann. CHRISTI M. DC. I.
- IV. ADMONITIO de rectè legenda Historia.
- V. CATALOGUS Historicorum selectissimorum dives, & ordine bono digestus.

OMNIA IN GRATIAM STUDIOSORUM HISTORICAE FACULTATIS JAMPRIDEM CONSCRIPTA ET COLLECTA: NUNC autem Narrationis compendiosa Continuatione, ab Anno CHRISTI M. DC. I. usq; ad Annum CHRISTI, M. DC. XXVIII. adaucta, rerumq; & verborum Indice locupletata:

A

PHILIPPO FRIDERICO, PHILIPPI F.
GLASERO, Argentoratensi.

ARGENTINÆ,

Typis WILHELMI CHRISTIANI GLASERI,

ANNO M. DC. XXIX.

VIRIS,

MAGNIFICENTIA, NOBILITATE
 GENERIS, AMPLITUDE, PRUDEN-
 TIA, CONSILII, VIRTUTE, DOCTRI-
 nâ, Honestate & multiplici rerum Usu
 clarissimis :

- DN. BERNHARDO à Ragenect } Liberae Argent : Reipub Pratoribus
 DN. JACOBO Sturm à Sturmect } florentissimis & verè magnificis.
- DN. JOHANNI HELLERO, Ejusdem Reipubl. Consuli gravissimo, mul-
 tisq; nominibus meritissimo.
- DN. NICOLAO LUDOVICO WORMSERO } Quindecimviris Pa-
 DN. SEBASTIANO SCHACHIO } tria, Nobilissimis; &
 DN. JOANNI PETRO STORCKIO } prudentissimis.
- DN. JOHANNI FRIDER: SCHMIDIO J^{Cro}. Amplissimo; Comiti Pala-
 tino Cæsareo, dictaq; Reip: Patria Consiliario & Oratori celeberrimo.
- DN. PHILIPPO SCHEIDIO J^{Cro} Excellentissimo, & perinclita Impe-
 rialis Camerae Advocato clarissimo.
- DN. DANIELI OESINGERO J^{Cro}. itidem Perinsigni; & causarum, Argen-
 tinæ, Patrono laudatissimo.
- DN. JOSIÆ GLASERO. Honoratissimi Quindecimviralis Senatus ibidem
 Secretario dexterrimo; literis ac rerum politicarum usu exercitatissimo.
- DN. MATTHIÆ BERNEGGERO. Rhetoricæ Facultatis, apud Nostrates, Pro-
 fessori doctissimo; Historiarum omnisq; elegantioris literaturæ & lin-
 guarum longè peritissimo.
- DN. MICHAELI FABRO: Infirmorum in Republ. sæpè dictâ, Curatori
 diligentissimo; Eruditione & vitæ integritate spectatissimo.
- DN. JOHANNI GEORGIO Salschen/Aerarii Patrii Tabulario per 40. annos
 vigilantissimo, juxtâ & fidelissimo; nunc per Senectutem, probè Eme-
 rito.

*Dominis suis Macenatibus, Evergetis, Bene-
 factoribus, Propatribus, Fratri, Fauto-
 ribus, Affinibus & Amicis, submissè, piè,
 officiosè ac peramanter honorandis.*

S. P. D.

Uo sunt, VIRI HONORA-
TISSIMI, quæ ad PHILIPPI
GLASERI, Genitoris mei *ἱερογράφου*, Syngramma Historiæ
Theoreticæ continuandum,
cum primis me adduxerunt; scilicet evidens
Libelli utilitas; & debita in defunctum pa-
rentem Pietas. prioris nemo (quod reor)
infitias ire poterit, qui & fidelem *προθεωρίαν*
Historiæ dissertationem; & ipsius Faculta-
tis usurpandæ methodicam explanationem,
cum rotundâ Narrationis brevitæ, de præ-
cipuis omnium ætatum Historiis, sacris &
prophanis, tam facili, tamq; concinno ser-
mone contextâ, sublimiùs examinaverit.
Quid enim Lectori & in primis Tyroni cu-
jusq; Scientiæ celeriùs apprehendendæ, ac-
commodatius, melius, utilius, quàm perspi-
cua & erudita Brevitas? verè namq; Hora-
tius de arte Poëtices;

*Quidquid precipies, esto brevis, ut citò dicta
Percipiant animi dociles, teneantq̄ fideles.*

Posterioris ratio tanquam de cœlo omnibus patere debet, utpote cùm paganis, tùm Christianis jam pridem explorata, & comprobata. Et enim quid in hâc ærumno-
fâ mortalium vitâ, pòst DEUM, creatorem animarum, beatius, jucundius, optatiusq̄; reperitur, verâ φιλοσοφία, naturali parentum ergà liberos & liberorum ergà *Parentes* amore. Hi verò sunt, à quibus (Cicerone teste) vitam, patrimonium, Libertatem ac Civitatem accepimus. Hos igitur toto pectore sitiendos, amplexandos, deosculandos atq̄; immortalis honoris cultu afficiendos esse, quis, nisi mentis inops vecorsq̄; negaverit? Quamvis autem, VIRI EMINENTISSIMI, meam in paternis hisce lucubrationibus per-
texendis imparitatem; juxtà & infelicitatem probè cognoverim; quippe qui neque Ingenio, neque Doctrinæ Professione,
cum

cum Patre (non secùs atq̄ue cum Aquilâ
Cornix) sim conferendus : Nullus ta-
men , ut opinor , absq̄; vitio, mihi vitio ver-
tet, si perutile Ejus studium, meâ quoq̄; opel-
lâ, qualitercumq̄; adauctum ; inque piam I-
psius recordationem, & Historicæ Pubis gra-
tiam, denuò proCUSUM exeat.

Cæterùm V O B I S , mei Mæcenates,
Patroni , Benefactores, Propatres, Frater &
Amici, V O B I S inquam fœtum huncce, in-
ter severiora Functionis nostræ, in Aerario
publico negotia, productum, ac *παρέργασ* dun-
taxat efformatum , nuncupare volui ; ut
meam partim erga V o s, summam obser-
vantiam, studium atq̄; amorem (hactenùs oc-
cultò nutrita) publico nunc argumento te-
stificarer ; meque pro acceptis tam plurimis
beneficiis, magis magisq̄; V O B I S oppigne-
rarem: partim etiam, ut Authoritate & Robo-
re vestro munitus, improbos Zoilorum risus
& maledicta , huic Conatui nostro vix defu-
tura, animosi ùs impugnarem, atq̄; reprime-

rem: Spe interim pulcherrimâ fretus, ut levitense hoc munusculum, quod strenæ loco exhibetur, æquis animis suscepturi, atque exinde optimi Parentis nostri, PHILIPPI GLASERI, memoriam benignissimè habituri sitis. Quod superest, DEUM ex animo precor, ut sua dona, quæ in Vos omnes & singulos largissimè contulit, diù conservare, tueri atque augere dignetur, quò simul & Inclytæ Reipubl. Patriæ; Scholæ atque Oeconomix, laudatissimis vestris conatibus, ulterius prodesse, præesse ac superesse queatis. Valetet felicissimè. Argentorati 8. Idus Decembr. Anno exuberantis gratiæ Divinæ, M. DC. XXVIII.

V. V.

*Omni Observantiâ, Cultû,
Studio atq; Amore*

Paratissimus

PHILIPPUS FRIDERICUS
GLASERUS, Argentinensis.

ILLUSTRIBUS
AC VERE GENEROSIS
MAGNÆQUE SPEI
Adolescentibus :

DOM. CAROLO à ZEROTIN.
Juniori, &c.

ET

DOM. ZDENKOVIO L. B.
à RUPPA &c.

Dominis suis Clementibus S. P. D.

ISTORIARUM LE-
ctionem omni ingenuo ac liberali
homine dignam, Illustres ac Ge-
nerosi Adolescentes : iis verò,
qui ad gubernacula Politia &
Rerumpub. olim sunt adhibendi, omnino ne-
cessariam esse : nemo sana mentis est, mecum,
qui dubitet. Licet enim jampridem Viri pru-
dentes ac literati, benè gubernandi rationem
atq; scientiam, quam Politicam vocant, cer-
tis Theorematis atq; Præceptis concluderint : ex
quibus illa, non magno amplius labore possit
addisci : tamen eadem Præcepta ex Historia-
rum

rum cognitione desumpta, & inductione plurium Exemplorum confirmata esse, optimus quisq; Politicorum Scriptorum confitetur. Licet etiam sint non pauci, qui existiment à Natura dari prælustribus hominibus indolem Heroicam, qua ad sustinenda onera Reipub. & ad subditos regendos sola sufficiat: Doctrinam & Historiarum cognitionem non semper, nec summoperè requiri: tamen & hi falluntur egregiè. Etenim, ut ut hoc eis largiamur: Civilem Prudentiam, (in qua tota penè consistit Politica) multos à Natura impetus sumere, & ab eadem divinè instrui ad omnes sui muneris partes dextrè ac feliciter obeundas: non ob id continuò certum est: omnes qui magno natu sunt, magno etiam ingenio & Heroica illa virtute præditos esse. Quin imò constat infinitis Exemplis, eandem Virtutem, non nisi in animo benè literis instituto, maturè conspici: serò admodum in iis, quos usus atque Experientia tales esse voluit: ut cum Seneca rectè statuit Quintilianus lib. 12. Ovid. 6. Metamorph.

Sit igi-

DEDICATIO.

Sit igitur Natura & Indoles bona : ad eam post accedat, cum alia in literis & moribus educatio liberalis : tum vel maxime in Historiis exercitatio crebra : ac tum demum preparatus erit ad suscipiendam gubernandamq; Rempubli- cam, togæ militiæq; tempore, quisquis ad eam cœlitus est destinatus. quemadmodum rectè sen- sit, alter ille Magnus ALEXANDER SEVER. quem descriptum nobis reliquit Lampridius.

Hoc jam posito, Illustres ac Generosi Ado- lescentes, quid nam dicam Vobis animi esse debere, in magna fortuna & felicitate vestra? Nati estis ambo ex vetustissimis splendidissi- misq; familijs, virtute ac meritis, non in Mo- ravia tantum, Bohemia & Austria : sed in omni adeò Europa clarissimis. Quis enim tuam ignorat gentem CAROLE, gentem in- quam ZEROTINIAM, cum Majorum titu- lis : tum posteriorum laudibus (maximè CA- ROLORUM) cumulatisimam : de quibus præ- stat à me hoc loco nihil, quàm pauca dici. Quis tuam, ZDENKOVI, familiam RUPPANNAM,
):(

D E D I C A T I O .

*non vel in te ipso agnoscat Generosissimam :
 vel in Parente laudatissimo W I L H E L M O
 L. B. à R U P P A, Landonovviczy &c. Domi-
 no, arcis Cesarea Znaimensis Prasidi dignissi-
 mo admiretur : quo viro nihil liberalius , cul-
 tius , humanius , & ad vitam politicam aptius ,
 Natura ipsa finxisse videtur. Nonne sic sen-
 tiam? cum præter Illustres natales : adsint Vo-
 bis ingenij, memoria, ac elocutionis dotes pluri-
 mæ & maximæ : cum Corporis sit forma, Vale-
 tudinis robur : adhæc Institutio in vera pietate,
 bonis literis , moribusq; honestis : proximum
 nunc esse : ut Historiarum lectioni Vos addi-
 catis : & mature assuescatis ijs, in quibus taber-
 naculum vitæ & gloria Vestra collocandum Vo-
 bis intelligitis? Omnino sic statuo : quia hæc o-
 mnia tempestivè à vobis cognita & explorata,
 magis magisque animos vestros ad amorem ju-
 vanda Reipub. accendent.*

*Accipite ergò à me, Illustres ac Generosi
 Adolescentes , hujusce rei quaecunq; funda-
 mentum atq; exordium : quod inter cætera, ve-
 stris*

DEDICATIO.

stris etiam privatis usibus, hoc in Syngrammate
 Protheorico posui, & in eo Vos legendo medi-
 tandoq; exercete sedulo: donec ad majora pateat
 aditus. Excitate dona, quæ in Vobis sunt: &
 cum alia liberali artium, Linguarumq; cogni-
 tione, tum verò pulcherrimarum rerum (quæ in
 Historiis sese offerunt) perceptione, eadem au-
 gete, ornate, conservate. Idq; non meo tantum
 nunc hortatu ductuq; inchoate feliciter: sed mul-
 to magis, domesticis accensi Exemplis, Clarissi-
 morum luminum, in familijs vestris Generosif-
 simis, perficite: ad metam deniq; properate impi-
 gri, quotidiana ac fideli admonitione vestrorum
 Inspectorum, Moderatorum ac Præceptorum
 extimulati: JACOBI nimirum GVETELI-
 NI, THOBIAE DACIKII, & CHRISTIA-
 NI GOCHSCHEMII: qui, ut syncera pietate,
 doctrina solida, morum humanitate, excellunt
 ipsi: sic Illustria vereq; Generosa pectora ve-
 stra ab his, virtutibus præsijsq; cunctis, quàm
 optime instructa accumulataq; reddere cupiunt:
 & vos Patriæ, Parentibus atq; propinquis bre-

DEDICATIO.

*vi cum gaudio & gratulatione sistere. Ad eam
 rem, si ipse quoque levidensi hoc Syngrammate
 meo, aliquid incitamenti adjumentiq; contule-
 ro: satis me magnum fructum cum hujus labo-
 ris, tum mei in vos Studij, observantia, amoris,
 & obsequij: addo etiam in uniuersum, humilli-
 ma mea devotionis, erga illustres ac Generosas
 familias vestras, reportasse iudicabo. Reliqua
 vota pro salute & incolumitate Vestra jam pri-
 dem qua uouimus rata faciat Altissimus: hoc
 praesertim conclamato & exulcerato saeculo: in
 quo talibus Christiana Respub. opus habet ma-
 xime: quales vos existere aliquando, exoptamus
 unice. Valetè diu & Feliciter, Argentorati,
 Idibus Martij Anno ultima patientia diuino
 M. DC. I.*

V. Illust. ac Generos.
 Indolis amantiſs.

PHILIPPUS GLASERUS
 Jur. & Histor. Professor.

IN SYNGRAMMA

PHILIPPI GLASERI J. U. D.

HISTORIARUM IN ACADEMIA

Argentinenſi Profeſſoris digniſs.

EPIGRAMMA.

Ad Historiarum Studiosum.

Quisquis ſcire viam cupit venuſtam,
Jucundam, facilem, vel expeditam,
Quâ poſſit mare navigare tutus
Immenſum HISTORIÆ: dein reſceſſus
Rimari dubios: queat cupitum
Poſtmodum ſtudiis tenere portum.
Is *Syngramma* breve hoc, manu GLASERUS
Quod dedit fecili modo, revolvat:
Pol rudem poterit polire mentem.
Et fœcunda quidem profundioris
Cum maturior advolarit ætas,
Hinc creſcet ſeges eruditionis.

M. Bernhardus Wideman,
Ambergeniſs.

PRÆFATIO AD
LECTOREM BENE-
VOLUM.

IRABERIS FORTASSE, Lector benevole, quid sit, quòd pòst tot insignes viros, veteres ac recentiores, qui de legenda scribendaque Historia commentati sunt, & Chronologias, Isagogas, Institutiones, Synopses & id genus alia scripta, tam in Universali, quàm Particulari Historia, magno legentium applausu, hùc usque emiserunt: ego quoq; nunc prodeam, veluti pòst Homerum Iliada aut pòst Vergilium Æneida scripturus, famæque gloriolam aliquam aucupaturus? Verùm excusatum me habebis, confido: si quæ vera sit hujus Syngrammatis occasio, causaque: & quæ porrò instituti uostratio cognoscere non pigebit. Breviter autem & verè sic habeto. Cùm antè annos aliquot, patria in Schola, autoritate incliti Magistratus Senatusque Academici, Professio Historiarum mihi demandaretur: statim, posthabitis aliis Studiis, Spartam illam, ut debui, pro tenuitate ingenii ac eruditionis meæ, ornare institui. Ac primò quidem, securus Polybii, autoris præstantissimi Præceptum; Universam Mundi Historiam, ex Justino & aliis Scriptoribus, quanta potui brevitate proposui: deinde selectis iis, quæ cognitione memoria que dignissima videbantur, in brevem & succinctam Narrationem, veluti in corpusculum quoddam, redegi. Porrò particularem Historiam aggressus præ cæteris Romanam delegi atq; tractavi: ut vetustate & diuturnitate tem-

temporis: ita rerum gestarum amplitudine, Præceptorum & Exemplorum varietate atq; elegantia, longè præstantissimam: Studiosis autem omnibus maximè utilem & necessariam. Hisce quandoq; interposui veteres Scriptores ipsos: ut coràm & quasi viva voce loquentes eos audirent Studiosi: quandoq; in genere de Historiarum præstantia & usu, de quæ ea rectè cognoscenda, quædam differui inter ipsos & admonui. Quæ omnia, cùm non planè ingrata fuisse cognoscerem, & à nonnullis etiam, non obscuræ notæ Studiosis, expeti & describi animadverterem: (ut sæpè melioribus neglectis, deteriora humanum ingenium oblectant, varietatis causa) iccirco passus sum, ex his nonnulla publici modò juris fieri: magis ut voluntati quorundam Auditorum, morem gererem, quàm ut inde laudis aut præmii quid me consecuturum sperarem. Totius autem instituti mei ratio hæc est: Primùm, ut (cum Historiam omnem à fine suo jam olim digesserim in Theoreticam & Practicam.) utriusq; Protheoriam seu Progymnasmata quædam atque præludia Studiosis adolescentibus, (maximè Tyronibus Historiarum) antè omnia exhibeam. Deinde ut Indicibus duobus: Ecclesiastico uno, altero Politico: præcipuas Personas & Res, de quibus in Historiis agitur, comprehendam, & certis Synopsesi legentium oculis proponam: Chronologia, quoad licet, accuratè observata. Tùm, ut Regulis atq; Exemplis usum eorum per locos Politicos ostendam, omnia pro mediocritate ingenii ac doctrinæ nostræ. Quò ad primum. præsto nunc illud quomodocunque, præsentì Syngrammate, in quinque diversis particulis, veluti *προθεωρίας λόγους*, animum Historiarum Studiosi, ad insequentium pulcherrimarum rerum cognitionem præparaturus. quarum summam in Frontispicio

spicio Opusculi Lector humanissimus videbit. Alterum
 proximis Nundinis Autumnalibus, Deo me benè juvan-
 te, subjungam: Tertium deinceps, quàm potero citissimè
 fidelissimeque in usum eorundem Studiosorum absol-
 vam itidem atque exsolvam: si modò Progymnasmata
 hæc principiaque illis haud ingrata fuisse cognovero.
 Hæc breviter est occasio causaque editi hujus Syngram-
 matis: & Ratio totius instituti nostri, in adumbranda &
 ad usum transferenda Historia: in quo, cùm videas Le-
 ctor humanissime, unicum nobis scopum finemque pro-
 positum esse: Juventutis Studiosæ commodum: ut ni-
 mirum ea bono ordine in Historiarum cognitione pro-
 cedat, jucundè in ea versetur, & tandem fructum exopta-
 tum in sua, aliorumque vita rebusque ritè instituendis &
 gubernandis reportet: non opinor, sinistre, hunc à nobis
 susceptum laborem, interpretaberis. Nemo siquidem
 mortalium, ne Barbarorum quidem, tam alienus est ab
 humanitate: qui non adolescentes Studiosos omni me-
 liore modo, ut in aliis necessariis artibus atque scientiis:
 ita etiam Historiarum in cognitione, informatos
 atque eruditos videre cupiat. Vale & cæte-
 ros in hoc genere conatus nostros
 benignè adjuva.

PHILIP-

PHILIPPI GLASE-
RI, IC. AD STUDIOſOS
HISTORIARVM.

PROLEGOMENON.

*ANTE QVAM DE FACVLTATIS
Historica prestantia differamus, generalia
quadam capita, veluti προθεωρίας λόγοι,
premittenda mihi, paucisque explicanda
videntur: nimirum de Origine & Ety-
mo Historiæ, Definitione, Materia,
Forma, Fine, Effectis, Causis adiuuan-*

*tibus, Diuisione deniq; ac partium breui descriptione. Sic enim
Historiæ amplitudinem dignitatemque melius percipiemus, &
ad eam cum voluptate & fructu cognoscendam magis magisque
accendemur.*

*Quod igitur ad Originem Historiæ attinet, docet quidem
vox ιστορίας Græca, initium illius à Græcis esse profectum: utpote,
quibus à Deo datum ingeniosè & eruditè res scitu dignas in ar-
tem redigere, & suis usque pulcherrimis nominibus appellare:
unde Poëta illud:*

*Graijs ingenium: Graijs dedit ore rotundo
Musa loqui.*

*Verùm ut hoc, ratione cultura, & nominis notionis libenter con-
cedimus Græcis: ita vicissim primam condendæ Historiæ scienti-
am, conditæque originem, non nisi Primis parentibus, & quidem
ipsi populo Dei attribuere possumus: à quibus, procul dubio Ae-
gyptij etiam, ut alias artes & disciplinas ab exule Abrahamo:
ita & Historicas annotationes ab initio hausserunt: quicquid*

*De Historia,
quæ loco προ-
θεωρίας sci-
enda.*

Origo Historiæ.

Nominis.

Res.

Seth & Abraham.

Due Scientiarum columnae, ante Diluuium.

Mose antiquissimus scriptor Hebraeus.

Graeci & Latini vetustissimi Scriptores.

Etymologia.

tandem Aegyptij Sacerdotes apud Platonem in Timeo de antiquitate sua gloriantur. Quod etiam non obscure innuit Iosephus lib. 1. Antiq. cap. 3. ubi affirmat Sethum Patriarcham cum pia posteritate sua, sapientiam caelestium rerum, & artium atq; disciplinarum principia, duabus insculpsisse columnis, lapideae & lateritiae: ne forte diluuium aut alijs calamitatibus, inuenta isthaec ex hominum notitia dilaberentur, aut prius interirent, quam cognoscerentur. Idem confirmat quoq; vetustas & autoritas Mose, sanctissimi Prophetae, quo nemo prius, nemo plenius, nemo certius Originem Mundi, Ecclesiae Dei, primorum hominum, ac Politiae, breuiter statum totius Orbis, per continuam seriem Annorum 2493. quam ipse, usque ad mortem suam conscripsit, aut posteritati reliquit: cui recte adnumerantur reliqui diuinarum rerum Scriptores, & Prophetae, quibus ipse filius Dei, Dominus ac Seruator noster IESVS CHRISTVS, antiquitatis, fidei, & veritatis testimonium, dum in terris versaretur, sapissimè perhibuit. Ita ut non iniurià, fabula mera pra his censeantur, quaecumque veteres Aegyptij, Graeci, Aborigines & similes populi de suis Historijs & antiquitatibus ridiculè gloriati sunt: licet neque Cadmam, Pherecidem, Hellanicum, Acusilam, Xenophontem, Philistum Graecis: neque Romanis Saturnum, Tritones, Fabium, Catonem, Pisonem, Fannium & similes, primos cuiq; suos Historicos inuideamus. Cæterùm dicitur ἱστορία Etymologia græco, ὅτι ἱσθῆσι τὸν ῥῆν, i. e. quòd sistat fluxum. Cùm enim hominis memoria labilis sit, fluxa atque infirma: ob id, ne antiquitas & rerum scitu dignissimarum cognitio periret, Historia excogitata est: ut vult Plato in Cratylo. Quod idem probat Herodotus lib. 1. dum inquit: ἱστορίας ἀπόδειξις ἦδε, ὡς μήτε τὰ γενόμενα ἐξ ἀνθρώπων τῷ χρόνῳ ἐξίτηλα γένηται, μήτε ἔργα μεγάλα τε καὶ θαυμαστά, ἀκλεῖα γένηται: i. e. Hac facultas & hac demonstratio est Historia: ne ea, quae in Mundo gesta sunt, ex hominum memoria cum tempore exoleant, aut magna & admirabilia facta in obscuro

obscuro lateant. Quod idem Cicero, veluti secutus Platonem, lib. 2. de Oratore asseuerat: dum Historiam vocat Testem temporum, Vitam memoria, Nunciam vetustatis. Sunt, qui deducunt nomen Historiæ παρὰ τὸ ἰσπῆν, vel εἰσπᾶν, ab inspiciendo, vel ἀπὸ τῆς ἐπίσταδος τὰ ὁρώμενα, i. e. quòd sit ocularis & quasi sensata cognitio. Quoniam necesse est eum, qui scribit Historias, aut spectasse coràm quæ scribit, aut ab alijs, qui presentes viderunt, & res illas sensibus suis cognouerunt, accepisse. Nonnulli τὸ ἰσπῆσιν volunt esse idem, quòd τὸ θεᾶσθαι, h. e. contemplari seu considerare: eò quòd Historia subinde nobis exhibent aliquid vel Præcepti vel Exempli, quòd in vita humana obseruandum, & ad vsum transferendum sit. Ex his non obscure intelligitur differentia inter Historiam & Annales, de qua est apud Gell. lib. 5. cap. 18. & tota disputatio de huiusmodi appellationibus. Nam Historicus, qui Res gestas describit, vel habet certitudinem illarum, à se ipso, est αὐτόγραφος, & sic propriè scribit Historiam siue vnius anni siue plurium: vel scribit ab alijs audita & lecta, per Acroasin & Anagnosin, & sic Narrationes potius Historicas, & Syngrammata edit, quàm Historias: licet Verrius Flaccus apud Gellium, putat tales Narrationes posse dici Annales. Sed verius est, in genere, si dicamus, Historiam omnem esse CHRONICON: quoniam fit in tempore: & huius respectu iterum distinguì in partes Simples & Compositas, & pro earum ratione diuersas appellationes sortiri. Verbi gratia, secundum simplices partes Temporis, & motum solis Diurnum, scribit Historicus Ephemerides, vel Diaria: secundum anni cursum vnius aut plurium, scribit Annales, secundum Lunæ cursum Menstruum, scribit Menologiam: aut Bimestria, Trimestria, Semestria &c. Secundum compositas Temporis partes: utpote iuxta Lustrum seu spacium 5. annorum, scribit Olympiades: iuxta 10. annor. spacium scribit Decades: iuxta Seculum seu 100. ann. scribit Centurias, & sic insequenter.

Differentia inter Historiam & Annales &c.

Definitiones
Historia.

Porrò definitur Historia, populari quodam modo: quòd sit Rerum in Mundo gestarum memoria: Item Rerum antè gestarū vera & illustris Narratio. Accuratiùs autē & Φιλοσοφικωτέρως ita: quòd sit Cognitio rerum singulariū vel diuinitùs patefacta, vel per sensus quoquo modo hausta mēteq; comprehēsa. Nam quicquid prater diuinam reuelationē, & κοινὰς ἐνοίας (communes sententias nobiscum natas) & Axiomata hominibus naturā nota: vel per sensus, aut inductionē rerum singularium à nobis percipitur: id omne vocabulum Historiæ suo nomine comprehendit. Ita SS. Theologia, nihil aliud est, quàm Historia, & vera atq; sincera cognitio, nobis diuinitùs patefacta de Essentia Dei, & voluntate eius erga genus humanum, & de operibus stupendis atq; adorandis. Ita tota rerum Natura, & quaecunq; eius nomine censentur: nihil aliud sunt, quàm Historia de rebus, à Deo creatis: de earum materia, forma, fine, effectu &c. Sic, vt rectè Plinius amplissimum illud variumq; opus suum de Natura: Historiam Naturalem inscripserit. Vnde haud difficulter intelligitur, quæ sit Materia Histor. nimirū Res omnes singulares, hominū cognitione & memoria dignæ, siue ex sint extrà hominis potestatē: vt Res diuinæ seu Cælestes atq; Aeternæ, diuinitùs reuelata nobis: aut ex inductione singularium rerum percepta, quæ Historia Metaphysica dici potest. quo nomine sub Historia comprehenduntur omnes ferè artes & disciplina, inprimis sublimiores: vt SS. Theologia seu doctrina de Deo, quæ nulliunde hausta est, quàm ex Historia. Mosis, Prophetarum, CHRISTI & Apostolorum. Iurisprudentia, quæ maxima sui parte ex Historia veterum Regnorum, Rerumpublicarum, earumque consuetudinibus, Statutis, legibus Senatufcoff. Prætorum Edictis, Prudentum responsis, Principum &c. Constitutionibus collecta est. Medicina, quæ ex Historia & Experientia veterum Medicamentorum, & ex natura omnium rerum generatarum atque Animalium cunctorum conflata est.

Materia Historiæ in genere.

Historia amplitudo.

Siue

Siue sint in hominis potestate fixæ, & ratione Ingenij ac contemplationis Theoricæ dicuntur: ratione operationis manuum Mechanicæ: ratione voluntatis, Affectuum & motuum animi, Ethicæ: ratione deniq; obiectorū Politicæ siue Practicæ. nam circà has omnes res versatur Historia, nec vlla earum est, quæ ratione originis suæ, ab huius amplitudine sese possit eximere. Sed tamen vtiq; ac propriè, si consideremus Materiam Historiæ, sunt ei obiecta, vel præcipuè, Actiones humanæ, quæ iterum præsupponunt hæc duo, Personas, quæ agunt: & Res, quæ aguntur gerunturq;. Historicus igitur considerabit in Materia ad tractandum sibi proposita, cum primis hæc duo, Personas & Res, easq; vel per se, vel ratione quarundam circumstantiarū. Per se, omnes Personæ, Res & Actiones humana: aut sunt Religiosæ seu Ecclesiasticæ, aut sunt Profanæ: & hæc iterum vel Politicæ, vel Oeconomicæ. Respectu circumstantiarū iterū multiplicia sunt hæc capita. Considerantur enim in his tempora, quantitas siue numerus: qualitas, & alia accidentia. In his omnibus ergò perpendet Histor. Stud. an velit tractare Historiam totius temporis, à Principio vsq; ad finem: an verò ad dies, menses, annos dumtaxat paucos: ad aliquot Olympiades, Decades, aut Centurias? Item an velit totius Mundi Historiam cognoscere vel exprimere: an verò certi alicuius Populi, Regni, Principis, Ciuitatis, Magnatis incrementum, statum aut interitum sibi proponere? Item an obiter tantum velit notare Actiones & gesta horum vel illorum: an verò etiam occasiones, consilia, causas, dicta, euenta, & si quæ eius generis sunt alia? Vbi tamen obseruandum: quod Materia Historiæ, debet talis suscipi, quæ tractatione & cognitione memoriaq; posteritatis digna sit. Quis enim aniles illas fabulas, Amadisi, Octauiani, Melusina: aut Aethiopica Heliodori, Apodemica Pantagruelis & similia nomine Historiæ digna censeat? Illustria igitur sumenda sunt in manus Historico, vtilia, necessaria, singularia: vnde vel Præcepto vel Exemplo salutari, vi-

Propria & in specie quæ Materia Histor.

Et quæ Historico digna.

ta hominis in omnem euentum possit instrui.

Forma Historiæ.

Interna.

Virtutes eius.

Externa.

Virtutes eius.

Finis.

Generalis.

Specialis.

Forma Historiæ nihil est aliud, quàm ipsarum rerum scriptarum aut scribendarum Conceptio interna: & externa eiusdem Declaratio, siue ea sit viua voce, siue scripto. Interna conceptio, debet respondere ipsi rei gesta, vel secundum Essentiam suam & in genere, vel secundum Partes & Accidentia: ut constet, quid, quo anno, per quos gestum sit aliquid? quemadmodum in Chronicis, Annalibus & Diarijs fieri solet: item quomodo & quo fine? - ut in Historia perfectiori videre licet: omnia tamen hac secundum legem VERITATIS, & Perfectionis in suo genere, quæ duæ primæ esse debent, virtutes in Historia. Externa Declaratio, siue ea fiat scripto, siue voce viua, debet esse boni Ordinis, non solum respectu Temporis, prout illud inuicem, & in eo res gesta sibi successerunt: sed etiam aliarum circumstantiarum: puta consiliorum, factorum, dictorum, euentuum: pro ut illa in animo Hominis, in Corpore & in Fortunis eius deprehenduntur: quæ Tertia virtus est Historia, Ordo scilicet & Collocatio: tum denique respectu Verborum & Sententiarum: ut omnia sint propria, perspicua, elegantia, & ornata: absque omni tamen suspicionem simultatis aut gratia, siue illud fiat dictione ligata & Pœtica, siue soluta & Oratoria: quæ quarta & quinta virtus est Historiæ.

Finis Historiarum generalis hic est: ut omnium rerum viueat & conseruetur memoria, quem commendat Herodot lib. 1. ut supra dictum, & Cic. lib. 2. de Orat. Alter Specialis & proprius Historiarum: ut è singularibus Exemplis constituentur Præcepta ad vitam rectè gubernandam necessaria: eaque exemplis denuò illustrentur, ad communem vitæ humanae usum cognoscendum, quem finem præcipuè commendat Linius, dum ait: Hoc præcipuè in cognitione rerum salutare ac frugiferum: omnis te exempli documenta in illustri posita monumento intueri: unde tibi tuæque Reipub. quod imiteris, capias: unde fædum inceptu, fæ.

ptu, fædum exitu, quod vites &c. Idem quoq; Diodorus Siculus in Proæmio Bibliotheca sua: Polybius, Agathias, & alij Historici in scribenda legendaq; Historia admonent. Hinc apparet, quòd ratione Finis, Historia sit duplex, vna Theorica, cuius finis est cognitio veri, siue earum rerum contemplatio, quæ Historicorum monumentis sunt tradita, siue illa in genere sint totius Orbis, siue in specie singulorum Populorum, Regnorum, Ciuitatum, siue denique Individuorum, h. e. huius aut illius Persona vel hominis: puta Cyri, Alexandri, Caesaris, Ciceronis &c. Altera Practica cuius finis est Possessio alicuius boni, h. e. salutaris Præcepti siue Regula obseruatio & eiusdem confirmatio per singularia Exempla confecta, quæ pars omnium est utilissima in vita humana, & moribus hominum actionibusq; cunctis formandis accommodatissima.

Effecta Historiæ sunt præcipuè: Vtilitas tam publica quàm priuata. Publica cernitur in eo, quòd ex Historia licet cognoscere omnia, quæ sparsim per totum Mundum à primo principio, vsque ad hæc vltima diuina patientiæ tempora gesta sunt: quæ conseruatio memoria in genere prodest omnibus hominibus, cuiuscunq; sexus vel ætatis: & causa est conseruationis Regnorum, Ciuitatum, Societatum, quæ instituuntur & gubernantur ad normam & exempla eorum, qui antè nos vixerunt. Priuata est: quòd recta consideratio memoria & antiquitatis egregiè valet, ad formandum cuiusque iudicium in omnibus casibus & actionibus humanis: vnde postmodum emergit felicitas singulorum hominum, qui effectus longè est præstantissimus. Deindè etiam hoc confert Historiarum cognitio: quòd non solum præconium laudis tribuit virtuti: quemadmodum contra vituperium malitiæ & improbitati, viuentibus adhuc: sed quòd homines etiã post obitum claros reddit, æternamque rebus gestis memoriam conciliat, & eandem conseruat. Insuper prodest Historia, ad omnem cultum & facultatem Orationis, & singulis artibus atque disciplinis

Theoria.

Praxis.

Effecta Historiarum.
Vtilitas publica.

Priuata.

Adiumenta in
omnibus arti-
bus & disci-
plinis.

Testimonia sa-
pientissimorum
hominum.

Exempla pre-
stantissimorum
Principum.

plinis aliquid adiumenti largitur, Hinc enim Logicus, Rhetor, Mathematicus, Physicus, Ethicus, Politicus, antiquitatis & aliarum disciplinarum Studiosi, quisque haurire potest, ex quo artem suam illustret ac pleniorē faciat. Quibus etiā de causis sapientissimi & fortissimi quique Heroes, Reges, Principes, Oratores, & Philosophi, non solum ipsi legerunt Historias libenter & diligentē: sed earundem Lectiōē etiā alijs studiosē cōmendarunt: ut Thucydides lib. 1. belli Peloponnesiaci: qui Historiam vocat κλημα ἐς ἀείσυγκείμενον, καὶ καλὸν τῷ ἀνδρωπίνῳ βίῃ καλόπλεον, Thesaurum perpetuum Exemplorum, ad omnia Mundi tempora congruentem: & speculum humanae vitæ. M. T. Cicero appellavit eam Testem temporum, Lucem veritatis, Vitam memoria, Magistram vitæ, Nunciam vetustatis. Gregor. Nazianzenus vocat συμφέρτω σοφίαν, πολλῶν τε καὶ πάντων νόον: accumulata sapientiam, multorum atque omnium animum. Polybius lib. 1. celebrat eam, tanquam ἐπιμασίῳ διορθωσιν, ἢ ἀληθευοτάτῳ παυδείῳ, i. e. paratissimam correctionem, & verissimam disciplinam in omni vitæ, quæ sola docet optima facere & pessima fugere, ut ait Lucianus. Ex quo etiā Dionys. Halicarnass. δεξιὴν φρονήσεως ἢ σοφίας Principium, i. e. prudentiæ & sapientiae Historiam cognominavit. Hisce enim fructibus viribusque si careret Historia: nunquam Græcia tanti fecisset libros Herodoti, ut eos in ludis Olympicis, quinto quoque anno prælegeret atque repeteret: nunquam Demosthenes Thucydidem octies manu sua descripsisset: nunquam Alexander Magnus Homerum belli Troiani scriptorem in sinu per Orbem terrarum circumgestasset, atque Oraculi instar consulisset: nunquam Cornel. Scipio Africanus Xenophontis libros, maximè Cyripedian, indiuiduum comitem in maximis expeditionibus sibi adiunxisset: nunquā Demetrius Phalereus, Alphonsus Arragonū R. Carolus V. & alij præstantissimi Principes Historicos tam Græcos, quàm Romanos viuis consiliarijs suis prætulissent,

tulissent, qui vel spe lucri, vel metu pœna nec volunt nec audent quandoque Dominis suis precipere atque suadere utilia & necessaria: sed hac de re alibi copiosius differemus.

Quod attinet Causas adiuuantes Historia, siue presidia & adminicula, quibus illa & facilius percipitur & felicius retinetur, & commodius ad usum transfertur: sunt ea partim generalia & communia: partim specialia & propria. Communia huic Facultati cum cognitione totius Philosophiæ, & superiorum scientiarum: puta SS. Theologiæ, Iurisprudentiæ, Medicinæ, sunt linguarum Principalium, Hebrææ, Græcæ & Latinæ cognitio: memoria firma & fidelis: iudicium rectum & acre: Prognosis artium liberalium, Rhetoricæ, Logicæ, Mathematicæ, Physicæ, Ethicæ, & breuiter omnis liberalis Institutio, in quocunque genere honestarum disciplinarum. Propria verò & specialia adiumenta in Historijs sunt etiam Exoticarum (quas vocant) Linguarum perceptio: Germanicæ nimirum, Gallicæ, Italicæ & Hispanicæ: in quibus multi præstantes Scriptores Historici huc usque prodierunt, & non sine multa elegantia, & iucunditate singulari in iisdem leguntur. Sic præter Artes supra commemoratas, & earum qualemcunque $\pi\epsilon\acute{o}\rho\omega\sigma\iota\nu$ Historiarum Studiosus commendatam sibi singulariter habebit Politica & Oeconomica, Philologiam, Poësin, & totius antiquitatis studium: præcipuè autem cognitionem Topographiæ & Chronologiæ: Pingendi quoque & Sculpendi mediocrem exercitationem. Hisce enim adminiculis instructus, facillimè is vitabit scopulos illos, qui passim in immenso rerum gestarum, Personarum, Locorum, & aliarum circumstantiarum Historiarum, Pelago nauigantibus, occurrunt: atque in tutum Lectiõnis Portum tandem deueniet. His etiam adiunget Locos communes Rerum & Personarum: Regularum & Exemplorum: maximè in rebus Humanis atque Politicis. Hæc enim suppeditabunt ingentem copiam, Consiliorum, Factorum, Dictorumq; circa quæ

Causæ adiuuantes Histor.

Communes.

Ingenium.

Prognosis Linguarum & Artium.

Propriæ.

Cognitio exoticarum etiam Linguarum.

Et certarum Disciplinarum.

Etiam Pictoria & Sculptoria.

Horum omnium usus.

Loco communes.

potissimum versatur Historiarum Studiosus: ut ex ijs benè sentiendi, benè dicendi ac benè agendi Virtutes sibi comparet. Quoniam verò de his capitibus singulis, fusiùs egerunt ij, qui ex professo de rectè legenda scribendaq; Historia tractarunt: maximè Bodinus in Methodo sua: & nos etiam alio loco, de iisdem Studiosos adolescentes admonuimus: superuacuum fortè fuerit, ijs explicandis hoc loco immorari diutiùs.

Restat, ut de Historia Diuisione, eiusq; partibus pauca quadam subiungamus. Est verò Historia accuratiori ac subtiliori modo diuidendi, in vniuersum Duplex: Diuina de Deo seu rebus diuinis: & Naturalis, de omnibus rebus creatis earumq; viribus & actionibus. Naturalis iterum duplex: Generalis siue de toto ac Maiore Mundo, quam sigillatim tractat Cosmographia: & Specialis de Homine siue minore Mundo, de qua agit Historia sic propriè dicta: eaq; considerat Hominis opera vel Interiora: ut animi Conceptus circa Religionem, Artes & disciplinas: vel Exteriora: ut mores, instituta, leges, Actiones, dicta, facta: eaq; aut vnius hominis excellentis, aut plurium. Sed populari aut crassiori modo, diuiditur Historia humana in Vniuersalem & Particularem. Vniuersalis commemorat res vniuersas, tam Ecclesie, quàm Politie, earumq; initia, constitutiones, incrementa, gubernationes, conuersiones & mutationes explicat. Particularis eadem vel in unico excellenti principe, vel in pluribus hominibus, populis, ciuitatibusq; præstat speciatim: idq; secundum annos durationis cuiusq;: vel secundum certa quadam temporum spacia, quibus Scriptor vixit, aut quibus comprehendere Historiam illam particulariter voluit.

Vtriusque Historie cum antè aliquot annos συνειρηθη, σωματικῶς ἢ πνευματικῶς qualemcunq; loco speciminis dederimus in prælectionibus nostris Historicis: Primum compendiosè recitando, res vniuersalis Historie, quam etiam huic Syngrammatis inseruimus: deinde particulatim, Historiam ROMANAM ab exordio suo, ad vsq; præsentia tempora deducendo cuius editionem quoq; maturamus, ea propter Studiosum Historiarum ad illa remittimus: si modò Lectioe digna nostra hæc qualiacunq; Principia, iudicabit. Sed iam ad alia Protheorica accedamus.

D I S S E R -

Infrà in Admonitione nostra.

Diuisio Historie.

Diuina.

Naturalis.

Et hæc duplex generalis & specialis.

Mundi vna, altera Hominis.

Opera Hominis Interiora et Exteriora.

Altera Diuisio Historie. Vniuersalis.

Particularis.

Synopsis vtriusque nostra.

DISSERTATIONCVLA

De

HISTORIARUM COGNITIONIS PRÆ- STANTIA.

PHILIPPI GLASERI J. U.
DOCT. ET HISTORIARVM PRO-
FESSORIS IN ACADEMIA
Argentinenſi.

VÆ SVNT RES, *Illustres & Generosi Domini, Nobilitate, virtute, doctrina, humanitate ornatissimi Auditores, ac Studioſi Historiarũ optatissimi*: Dux (inquam) res sunt, quæ hominis vitam, quoad civilem hanc conuerſationẽ attinet, partim informant reguntque, partim ad finem ſuum (qui eſt Benè beatèq; hoc in Mundo vi- uere) perducunt: PRÆCEPTA nimirum, & EXEMPLA. Abſque his enim mens humana per ſe rudis, imbecillis, lubrica, erroribusque, ceu tenebris quibuſdam, immerſa, nec attollere ſe aut circumferre contemplando, quid rectum, quid prauum: quid turpe, quid honeſtum: nec in agendo, quid ſequendum vel fugiendum ſit, cernere potelt: multò minus ad optatam illam FELICITATIS me- tam pertingere. Quemadmodum igitur Artes illæ atq; ſcientiæ, quæ vniuerſalia vitæ humanæ Præcepta tradũt, meritò cognoscendæ ſunt atq; colendæ: ita & hæ Disci- plinæ, quæ Rerum Actionumq; humanarum perſequun-

FINIS huma-
na vita in hoc
Mundo.

BEATITV-
DO Civilis.

Eius conſectan-
da modi duo,
PRÆCEPTA
& EXEMPLA.

PRÆCEPTA
ex diſciplinis
Ethicis ac Poli-
ticis haurienda.

tur Exempla, non minus magni ab omnibus faciendæ atque amandæ sunt. Priores MORVM appellamus Philosophiam siue Doctrinam, cuius ambitu Politica quoque & Oeconomica comprehenduntur. Hæ enim disciplinæ generalem nobis Regulam viuendi præscribunt, & docent quid domi, quid foris, quid priuatim, quid publicè deceat vel dedeceat. Hæ nobis explicant, quæ cuiusq; origo sit virtutis, quæ proprietates, differentiæ, formæ, qui fines, & quæ contraria: denique quibus rebus fugiendis, quibusque consectandis, Ciuilem in hac vita beatitatem consequi possimus, ostendunt. Posteriores HISTORIAM nuncupamus, hoc est, facultatem illam, quæ nobis vniuersalium istorum Præceptorum, in singulis hominibus particularia EXEMPLA demonstrat, & indicat, quæ & qualia ab Hominis voluntate, electione, naturaque in Actionibus externis proficisci valeant, & quæ eidem aliunde ratione loci, temporis, rerum gerendarum, vel aliarum (vti appellant) circumstantiarum accidere soleant: & vt singula hæc ad vsus semper præsentis idem accommodare debeat. Quæ duplicia istarum Disciplinarum munia officiaque, eleganter easdem distinguunt in Theoreticas & Practicas: quod propterea, vt illæ in contemplando præcipiendoque Hominis officio, consistunt: ita hæc in agendo faciendoque totæ sunt, ac vt ipsa resperatam in hac vita Felicitatem consequi possimus, efficiunt.

*Exempla ex
Historijs.*

Eo fine, vt Homo non tantùm contempletur: sed etiam agat ea, quæ per finem suum, FELICITATEM s. consequatur.

Et quia Practica Philosophia, siue HISTORIA vite gubernandæ aptior est: de eius præstantia & dignitate apud

Ex Practicis ergò disciplinis, cùm haud quaquam postrema sit ea, quam vulgò nominamus HISTORIAM eiusque cognitio, vestræ, *Auditores optimi*, & ætati & vitæ conditioni sit aptissima: visum est mihi pro hoc tempore, de *dignitate & præstantia eius*, aliquid apud vos differere, non quidem pro Argumenti dignitate: sed pro tenuita-

tenuitate ingenij & doctrinæ nostræ : idque ex officij ratione, atque eo fine: vt, Vobis, summa iam alacritate in harum rerum perceptione versantibus, calcar quodammodo addam: & simul meam in Vos, ob egregias animi, corporis & fortunarum vestrarum dotes, faciam testatam obseruantiam: studium quoque iuuandi honestissimos conatus vestros ac cæterorum Studiosorum publicè declarem. Quod dum facio, Vos oro atque obtestor, qua par est animi submissione, amanter & officiosè: vt benignas mihi aures præbere: fronteque serena & pectore candido, quæ prolaturus sum, accipere, atque reponere in vsus vestros, ne dedignemini.

VERE OR autem initiò, *Auditores ornatissimi*: ne quis illud mihi sermone tritum obijciat Prouerbum: *VI. NO BONO non est opus hadera.* Quis enim est, qui HISTORIÆ præstantiam ignoret? cùm palàm sit, ex ea saluberrima Præcepta, & Exempla vtilissima, in omnes vitæ humanæ partes, ceu aquas dulcissimas, ex jugi fonte promanare. Quis dignitatem nesciat? cùm tot reges atque principes: tot belli Duces: tot Rerum publicarum gubernatores, imò optimum quenque, & olim delectatum fuisse, & hodieque lectione Historiarum plurimum, iuari & affici, constet. Non equidem negare possum, Historicam facultatem esse, veluti speculam quandam, loco tam excelso positam: vt splendor eius, dignitas, utilitas, necessitas, voluptas neminem mortalium, ne quidè ipsum contemptorem sui, latère possit. Veruntamen, vt viro prudenti, & rerum vtilium cupido, si quando inter peregrinandum editissimum locum, arcem vel montem aliquem conscendit, non satis est, subiectas Regiones & Ciuitates, earumque situs oculis cernere: flumina, val-

Studiosos adolentes non incommodè disferitur.

DIGNITAS
& præstantia
Historia nota
quidem est
omnibus.

les, campos, ædificia, muros contemplari: mores item, ingenia & consuetudines incolarum cognoscere: sed potius id agit, vt ex his omnibus normam sibi virtutis, sapientiæ & honestatis, idem ille conficiat, qua suas suorumque res & actiones metiatur, regat, communemque ad vsum omnia transferat: ita in Historiarum hac specula versantibus, haudquaquam sufficere debet, illius præstantiam nouisse, vel etiam admirari: eò quòd longè lateque ex illa prospicere licet, quæ vniuerso in Theatro Mundi, ab initio inde creationis rerum omnium acta gestaue fuerunt: qui non paruus Historiarum fructus est: Verùm hoc demùm est præstantiam Historiæ rectè intelligere: nimirum discere ac scire, quid turpe, quid honestum: quid salutare, quid noxium: quid sequendum, quid fugiendum sit? quis verus veri DEI cultus? quæ optima Respublica? quæ beata vita? quid deceat domi, quid foris? quid nobis, quid alijs expediat? At enim quàm multi reperiuntur, qui in pulcherrimis Historiarum monumentis, tantùm voluptatis ac delectationis causa versantur: dùm gloriosa aliorum nomina, factaque stupenda legunt atq; audiunt attoniti: dùm noua, mira, sibi incognita cupidè ex ijs hauriunt: dùm fabulosa aniliaq; figmenta aut ociosorum ingeniorum lusus in historijs quærunt: de studio interim sapientiæ: de virtutis æmulatione: de vitiorum abstinentia, parùm solliciti: plebeijs & abiecti ingenij homines, ad colloquendum magis de rebus, quàm ad agendum parati. Hæc causa est igitur: quam obrem penitiùs Historiæ præstantiam introspicere, eiusque naturam & vim paulò altius considerare necesse sit: ne (quod Apicijs nonnullis & delicatulis, dubijs in cœnis accidere solet) ea potius arripiamus, quæ gulæ sapiunt, quàm quæ sanitati conducunt. Vnde verò hanc Historiæ præstantiam

At non ab omnibus rectè percipitur, eiusque verus vsus ad discitur.

Diuersi enim diuersa quærunt in Historijs.

Vt delicati in cibis.

tiam ordiemur potissimum? quibus è fundamentis erutam, vobis ob oculos ponemus Auditores? Certè non aliunde, quàm ex vetustate eius: ex amplitudine: ex necessitate: ex vtilitate: ex voluptate. quæ enim facultas hæc cuncta in se complectitur, eam necesse est & præstantissimam omnium haberi, & Homine cæterorum animantium omnium præcipuo, longè dignissimam iudicari. Talem autem Historiam esse: cum omnes omnium sæculorum grauiissimi sapientissimiq; Scriptores Græci & Latini suis confirmarunt præconijs: tum ipsa per se Res, quasi viua voce iam pridem per orbem terrarum emissa, multis ab hinc sæculis luculentissimè cōprobauit.

Vt enim singula paucis percurram, & primò quidem *Antiquitatem* Historiæ: quid quæsò antiquius dicemus esse in rerum vniuersitate primorum patrum Traditionibus: qui res gestas inde à condito Mundo, suæque ætatis, per multa retrò sæcula Filijs nepotibusque suis primùm viua voce tradiderunt: pòst etiam scriptis ad omnem vsque posteritatem transmiserunt? quæ DEVM ipsum primum autorem suaforemque habent: cuius instinctu scriptæ atque propagatæ fuerunt per Mosen, per Prophetas aliosq; sanctos homines. Traditiones sanè nisi essent: nihil de origine Mundi & generis humani: nihil de institutione coniugij: de origine possessionis ac Domini, nobis constaret: nihil de lapsu primorum parentum sciretur: nihil de promissione Seruatoris CHRISTI: de parricidio Caini: de gentium origine ac migratione: de serie annorum vsque ad Diluuium: de raptu Enochii viui in cœlum: de ipso denique Diluuiio nihil ad nostram memoriam peruenisset. Similiter obliuione essent oblitteratæ memorabiles Historiæ de Sodomis & Gomorrhis

At qui Historia vetustatem, amplitudinem, necessitatem, vtilitatem, voluptatemq; considerat,

is Historia præstantiam ritè aestimat.

ANTIQUITAS
Historiæ patet
ex Traditionibus
patrum.

Scriptis Mose
& Prophetarum.

*Vetustissimis
Historijs Gen-
tilium, rebusq;
ante multa se-
cula gestis.*

*Perpetua tem-
porum continu-
atione, quæ in
Historijs repe-
ritur.*

*Ex Testimonijs
laudatis. viro-
rum.
Herodoti.*

Xenophontis.

Ciceronis.

Gomorrhis cælitus deletis: de Turri Babylonica: de gen-
tium & linguarū diuisione: de primæ Chaldæorum Mo-
narchiæ seu summi Imperij constitutione, adeoq; iactura
Historiæ Trium millium, quadringentorū triginta qua-
tuor annorum, à condito Mundo, vsq; ad Monarchiam
Persicam eaque insignis facta fuisset. Quod de sacra Hi-
storia modò dictum est: idem & de gentium profanis
monumentis accipiendum opinor: si cum rebus ijs con-
ferantur, quarum memoriam antiquitate sua complexa
sunt: & ad nostra vsq; tempora propagarunt. Id quod ex
ordine rerum gestarum à prima inde Monarchia, vsque
in præsentem annū haud difficile esset docere: adductis
Autoribus cū vniuersalis, tūm particularis Historiæ:
nisi prolixius foret, quàm nostri instituti ratio patitur.
Breuiter, constat Historiam se ipsam antiquitate quasi
antecedere, & cum tempus comprehendat omnia, hanc
solam cum tempore cœpisse, & cum tempore victuram
perpetuò. Quam ergò venerationem omnibus alijs re-
bus antiquis, propter autoritatem atq; præstantiam de-
bemus: eandem meritò quoque Historiæ præstare te-
nemur: vtpote primæ Nunciæ omnis vetustatis, à qua
summorum bonorum initia ad nos vsque defluerunt.
Hinc opinor Herodotum, antiquissimum Scriptorem,
statim initio Historiæ suæ fateri: eo consilio à se scriptam
illam: *ὡς μὴ τὰ γινόμενα, ἐξ ἀνθρώπων τῷ χρόνῳ ἐξήτηλα γένη-
ται: ne in Mundo quæ gesta sunt, ex hominum memoria, cum
tempore exolescant.* Et Xenophon, Apis illa Attica, ean-
dem ob causam Historiam nominat, *Ἀρίστων διδασκαλίαν
τῶν προγεγενημένων: optimam præteritarum rerum disciplinam.*
Omnium verò elegantissimè grauissimeque Cicero, Ro-
manæ pater eloquentiæ: *Historiam testem temporum: me-
moriam vitæ: nunciam vetustatis* nominat in celeberrimo illo

mo illo Elogio suo, quod extat de Oratore secundo. Et reuerà si nulla esset alia causa: vel ob hanc solam vetustatem, Historiæ à nobis legendæ & cognoscendæ essent: si quidem hominis propria est eius cognitio, & rerum præteritarum memoria: qua præcipuè à reliquis animantibus differt, quæ præsentia tantùm curant: præteritorum verò recordationem, aut futurorum præensionem vel nullam habent vel exiguam. Vnde idem Cicero venustè loco suprâ allegato ait: *Nescire, quid antequàm natus sis, acciderit: id est, semper esse puerum.* nec immeritò Sacerdos ille Ægyptius (vt est apud Platonem in Timæo) Solonem & quosdam alios Græcos, *non sapientes sed pueros appellauit: eò quòd nullam vetustatis haberent scientiam.* Quare, si senes magno in honore habemus: quòd (vt ait Quintilianus) *plura quàm alij nosse ac vidisse credantur:* adeoque immortalitatem ipsam expetimus omnes: quòd ad intelligenda cernendaque plurima profutura nobis eam nihil dubitamus: quid nî ergò Historiam omnis vitæ Memoriam, omnis vetustatis Nunciam, quæ hæc omnia, & melius & facilius efficere potest, quàm cuiusuis hominis ætas aut experientia, longè faceremus maximi.

Sed transeo ad amplitudinem Historiæ, quæ profectò tanta est, *Auditores:* vt quomodo tam humilis & angustæ orationis finibus eam concludere possim, sanè non videam: adumbrare tamen conabor aliquo modo: vt ex ea quoque, quanti hæc facienda sit facultas, vos qui ingenio & doctrina abundatis, latiùs prospicere possitis. PHILOSOPHIAM veteres dixerunt, *diuinarum & humanarum rerum causarumq;*, quibus hæc continentur, *scientiam.* Rectè quidem: videamus autem an non illa ipsa Definitio, Historiæ veriùs tribui possit, eiusq; amplitudinem me-

B

Est etiam per se præteritorum cognitio Homine dignissima

Et veneranda omnis antiquitas.

A M P L I T U D O
Historiæ apparet ex

Collatione eius cū Philosophia & multitudine ac magnitudine rerum, quas complectitur.

lius demonstret? Omnes res, quæcunq; sunt, vel in hominis potestate consistunt: vel suprà aut extrà eam sunt positæ. Supra hominem sunt *res æterna atq; diuina*: DEVS, & quæ ad DEI essentiam, voluntatem, operaq; spectant: vt cultus atq; Religio, miracula, vaticinia, & similia. Hæc, vnde cognoscet Homo? certè non ex principijs naturæ infitis, languidis vtique & obscuris, imò his repugnantibus: sed ex Historia: & quidem Ecclesiastica, quæ totius Religionis sacræ fontes continet, eiusq; Thesauros nobis recludit amplissimos. Hæc est, quæ nos de vero DEO conditore rerum omnium, æterno Patre, Filio & Spiritu sancto certiores reddit: Hæc de essentia eiusdem & voluntate ergà nos: de creatione primorum hominum ad imaginem DEI: de prima causa peccati, & hinc calamitatum, mortisque hominum nos instituit: Hæc erudit de CHRISTO Redemptore promisso: de peccatorum remissione & reconciliatione cum DEO: de gubernatione Spiritus sancti, de vera consolatione in ærumnis atq; calamitatibus: de vna Ecclesia DEI in terris, eiusq; statu inde ab origine Mundi: de Immortalitate & resurrectione animi corporisque nostri: de vita & gloria sempiterna. Tantas res, tamque ineffabiles Historia nobis, (quatenus quidem in hac vita opus est) suppeditat, sacris comprehensas voluminibus, monumentisq; scriptorum Ecclesiæ. Vt interim taceam gentium origines & migrationes: seriem quatuor Monarchiarum earumque mutationes: Exemplaræ & misericordiæ DEI: Vaticinia illustra: Miracula stupenda: Ecclesiæ fata: Synodorum acta: plurima alia: sine quibus sacrosancta Theologia, Fidesq; nostrain CHRISTVM Seruatorem nequit consistere: vt beatus Hieronymus in præfatione Bibliorum innuit: Eusebius verò, Epiphanius, Theodoretus & alij

Scriptores

Res diuinae

*In Scriptis &
Historiæ Eccles-
iasticæ com-
prehensas.*

*Summa rerum
diuinarum com-
prehensa.*

*Et quæ his co-
herent.*

Scriptores Ecclesiastici pluribus in scriptis suis demonstrant. Eodem modo extrâ hominis potestatem sunt res *Naturales*, earumq; principia & affectiones, internæ vel externæ: Corpora item vel simplicia vel concreta: eorundem facultates, causæ, partes, differentiæ, formæ, operationes & cætera. At horum omnium cognitio vnde profluit? nunquid ex fonte Historiarû? Certè ob id summus Aristoteles, pulcherrimos libros x. de Historia Animalium inscripsit: Theophrastus suos de plantis eodem dignatus est nomine: Plinius immenso isti Operi, quo vniuersam rerum Naturam complexus est, Historiæ naturalis titulum indidit: quos secuti sunt multi alij Physici & Medici longè præstantissimi, qui hunc Historiæ honorem, sese debere, doctissimis suis monumentis, animo grato, testati sunt.

Iam verò conuersi ad eas res, quæ verè sunt ἀνθρώπινα & in hominis partim ingenio, partim voluntate, actioneque conquiescunt: quid harum est, quod non Historia in se comprehendat? Enimverò, quoad moralem Philosophiam, cuius initio orationis nostræ meminimus: siue Theorian eius spectemus, & præcepta vniuersalia morû, legislationis, Iurisprudentiæ: siue Praxin & actiones hominû, probas vel improbas, turpes vel honestas consideremus: quid habet illa, quod non Historiæ debeat in vniuersum? Propria hæc est, propria (inquam) Historiæ, sine qua nihil, nisi ociosa contemplatio, & inanis de virtutibus officijsq; disceptatio, hæc est Philosophia moralis: cuius vires fructusq; inter homines nulli sentiantur. At Historia animam atque vitam ei suppeditat: ostendens viuis Exemplis, quomodo virtutes acquirendæ, fouendæ, augendæ: vitia è contrâ fugienda domandaq; sint? quid deceat cùm in communi societate hominum atque

Vt res Naturales.

Testibus etiam summis Philosophis:

Aristotele

Theophrasto

Plinio.

Vt Humanas propriè.

Moralem Philosophiam, siue Theoricam: siue Practicam.

Testibus experientia

Thucydide
Historico.

Iureconsultis

Imperatoribus
ipsis
Nobilissimis a-
lijs Historicis :

Vt alias disci-
plinas artesq̃:

Mathemati-
cam :

Republica: tùm priuatim & domi cuiusque? quid DE O,
quid patriæ, quid parentibus, quid amicis, quid liberis,
quid exteris, quando, quantum & quomodo tribuendū
sit? Ita vt non immeritò grauissimus autor Thucydides
Historiam dixerit: καλὸν τῷ ἀνθρώπῳ βίη καλὸ πῆρον: *pulchrū
vitæ humanæ speculum*, in quo clarissimè, quid deceat, quid-
ve dedebeat, cernere possimus. Ex hac omnes Leges: o-
mnia Plebiscita: Senatusconsulta: Principum placita:
Magistratum edicta: Responſa prudentum & quæcun-
que ad vitam gubernandā, tām publicè, quām priuatim
pertinent, ceu largissimo fonte profluxerunt: vt elegan-
ter ac eruditè Pomponius noster in nobili *lege 2. ff. de ori-
gine Iuris*: & sacratissimi Imperatores passim in *constitutio-
nibus suis* testantur. Ipsi quoque Historici: Diodorus Si-
culus principio Bibliothecæ suæ: Polybius libro primo
Historiæ: Dionysius Halicarnasseus *Ἀρχαιολογίας ῥωμαί-
κῆς 1.* & cæteri bonæ notæ scriptores, publicis hoc idem
demonstrant. Nam horū quidam, ob id Historiam ἀλη-
θινωτάτην παιδείαν καὶ γυμνασίαν πρὸς τὰς πολιτικὰς πράξεις:
quidam δεξιὴν φρονήσεως καὶ σοφίας: quidā alijs nominibus
politice prudentiæ morūq; disciplinæ eam insigniuerūt.
Neq; verò (vt suprā dicere cœpi) σύνεσιν solummodò, h. e.
sapientiam, vel saltem illam ciuilem prudentiam rectūq;
iudiciū, de omnibus rebus, hæc nostra in se continet Hi-
storia: sed etiam subtilissimas alias vtilissimasq; discipli-
nas: vt *Mathematicam & Logicam*: in primis verò benè di-
cendi diuinam illam facultatem, quam Rhetoricam vo-
cant, ex sese producit. Nam primū, quò ad Mathema-
ticas scientias attinet: siue eas secundum Quantitatem
suam, siue secundum Qualitatem consideres, plerasque
illas disciplinas, Geometriam, Stereometriam, Geodæ-
siam, Cosmographiam, Chorographiam, Astrologiā, A-
stronomiam

stronomiam, Arithmeticam, Musicam: totam denique
 Matheſin Mechanicam reperies, bona ex parte per Hi-
 ſtorias propagatam, ampliata, atq; hûc vſque conſerua-
 tam fuiſſe. quod plurimis rationibus & exemplis, opti-
 morum Mathematicorum, comprobarem: niſi iam an-
 tè hoc ipſum, luce, quod aiunt, meridiana eſſet clarius, &
 M. Vitruuius Pollio lib. I. de Architectura pluribus Ex-
 emplis euinceret. Quantum verò ad *δύναμιν ἐρμηνευτικὴν*
 ſiue eloquentiam, & illi cognatas artes Logicas, attinet,
 quæ cum *σοφίαι* conſtituunt alterum regendæ vitæ *ὄργανον*,
 & ſtudiorum noſtrorum finem præcipuum perfici-
 unt, peccarem nè: ſi eam folius Hiſtoriæ opibus dota-
 tam, tam illuſtri nunc loco verſari dicerem? minimè opi-
 nor. Quis enim Oratori ſuppeditat res & argumenta,
 quibus ad docendum, præbandum, mouendum, perſua-
 dendum, conciliandum, delectandum vtitur? nonnè
 Hiſtoria? quis ſubminiſtrat verborum copiam: Phraſi-
 um elegantiam: Orationis ornatum, lumina, figuras, ſiue
 opus ſit dicere domi apud ſuos: ſiue foris apud populum,
 in Senatu, apud milites, apud Reges atq; Principes? Hi-
 ſtoria. Quis ſtylum informat, ſi quid ſcribendum eſt de
 rebus diuinis, naturalibus, ciuilibus: ſiue quid ad decla-
 mandum aut imitandum alijs proponi debet? Hiſtoria.
 Arbitror hanc veram eſſe vtriuſque facultatis & quidem
 tantam cognationem: vt quæ modò diximus, nemo ne-
 gare poſſit: niſi qui clariffimorum Oratorum Græco-
 rum & Latinorum, cum veterum, tum recentiorum con-
 uinci velit exemplis maniſeſtiſſimis. Nihil ſigillatim hîc
 dicam de ſimplici & perſpicua oratione: nihil de breui
 atque neruoſa: quarum illa Grammaticorum eſt: hæc
 Dialecticorum, vtraque Eloquentiæ Miſtra: cum du-
 bium nullum ſit, quin hæc quoque omne ſuum incremen-

Teſtimonio M.
 Vitruuij.

Logicam:

Oratoriam:

Grammati-
 cam:

Dialecticam:

tum, omnes progressus, adeoque perfectionem suam ab Historia, eiusque Scriptoribus iam dudum acceperint. Cùm ergò tot res, tamque præstantes, quot quantasque modò commemoravi, Historia ambitu suo comprehendat, cæterisque facultatibus largissimè suppeditet: non modò in vniuersum omnibus: sed etiam particulatim singulis: quis est, qui Historiæ præstantiam ex hac amplitudine non intelligat: non admiretur: non omnium literis monumentisq; celebrandam putet? Possem hîc de Historia, propriè sic dicta, (quæ solas actiones hominum earumque euentus considerat & explicat,) non iniucunda quædam & fortè etiam vtilia in medium asferre: nimirum quot illa res contineat sacras, profanas, publicas, priuatas: quot quamq; varias actiones & consilia vel singulorum hominum, vel plurium: quot res gestas omnium populorum vel saltem præcipuorum: quot discrimina temporum, locorum, personarum, euentuum mirabilium? quo item ordine, qua forma, quibus dicendi characteribus hæc omnia pertractet? sed metuo ne longius ab instituto recedam.

NECESSITAS Historiarum Cognitionis liquet

Ex multiplici eius vsu

In hac vita fragili & caduca.

Itaque ad Necessitatem Historiæ de labor, quæ quanta sit, ex modò dictis liquidò cuius apparet. Si enim reuerà homo dicendus non est, qui Artibus illis, quas ex Historia promanare diximus, haud imbutus est: imò licet imbutus sit: tamen felix aut beatus esse nequit: nisi verum earum vsu in Historijs & Exemplis aliorum inquirat: indeq; sibi, ex vsu quod fiet, eligat: profectò constat Historiam omnibus omninò hominibus necessariam: cùm vt nos de conditione nostra admoneat: tum etiam, vt melioris vitæ adminicula suppeditet. Videmus, quanta mentis nostræ sit imbecillitas atq; caligo: & quod illa licet ab

cet ab æterno diuinoque Spiritu utcumq; illuminetur: tamen impura lapsus primorum parentum contagione infecta: tot tamq; dissentientibus secum perturbationibus distrahatur: ut sine ope diuina, nec erigere seipsam: nec ullum Iustitiæ munus exequi: aut Naturæ quæquam cōgruenter agere possit. Vnde fit: ut quandiu his impedimentis, & falsis Rerum imaginibus obruimur: nec iustū ab iniusto: nec turpe ab honesto: nec vtile ab inutili: nec verum à falso discernere: ideoque nec publicè alijs, nec nobis priuatim rectè præesse possimus. Ad hanc ergò caliginem discutiendam: atq; ut ex his fluctibus errorū vagas mentes nostras liberemus: opus est utiq; cognitione Historiæ: quæ nos de bonitate DEI: de Naturæ causis: de cœlestium corporū viribus: de virtutibus: de officijs earumq; partibus singulis, commonefaciat: quæ horum omnium exempla ob oculos ponat: ut quid quaque in re sequendum, quid fugiendum sit, veluti in tabula quadam cernere, & ita non solū nostræ: sed & aliorum vitæ statum, alioquin ærumnosum, corrigere, & in meliorem transferre possimus: quod diligenter adnitenti, festantique haud erit difficile. Etenim humani casus subinde sibi similes, velut in orbem redeunt: & ut hominum Natura eadem manet, sic in rebus humanis eadem quoque occasiones, consilia, negotia eorumque euentus, tam in gubernatione Reipublicæ, quàm cuiusque vitæ priuatæ moderatione recurrunt: adeò ut qui velit, faciliè possit, præterita cū præsentibus comparare: futuros casus prospicere: quidūe sibi expediat, vel non: velut è penu liberalissima de promere. Quam ob causam verè Thucydides Historiam vocauit, *κλήμα ἐς ἀείσυγκείμενον*: *Thesaurum perpetuò ad omnia Mundi tempora repositum*: & Plutarchus, *παράδειγμα τῆς εὐεχλίας*, *exemplum recti consilij* eandem

In mentis nostræ caligine discutienda

In consilijs & actionibus ragentis

In posteritate rectè فرماندا

In gloria priuata
propagatione

In salutis communis
conservatione

Ex contrarijs
hoc apparet

In principum
virorum &
Magistratum
condicione asse-
renda

dem nuncupat. Alcinous quoque apud Homerum Vlyssæas θ. hæc & similia decantari ait: *ἵνα ἦσι καὶ εὐσπομένοισιν αἰοιδῆ*
h. e. ut apud posteros decantentur eadem. Neque verò solùm Historia ijs est necessaria, qui priuatim sibi rectè consulere cupiunt, & alijs eruditionis laude, virtutis studio, dignitate, honoribus, diuitijsq; excellere: aut sui suorumque memoriam, quàm maximè efficere diuturnam: aut lus atque priuilegia sua obtinere, & ad posteros transmittere satagunt: sed his cum primis necessaria est, qui ad gubernacula Rerumpub. sedent, quibus Ciuitates, Dynastiæ, Principatus, Regna, Imperia, vniuersi denique populi à DEO commissi sunt. Quid enim profunt diuitiæ? quid imagines? quid honores? quid potentia? quid doctrina? quid valetudo? quid alia bona? si ea nobis soli habeamus: si propinqui, si amici, si subditi, si ciues nostræ felicitatis ac fortunæ non sint participes? At quomodo id fiet: si animus Principis, aut Magistratus, veram Reipub. gubernandæ rationem non fideliter ex Historijs hauserit? Meritò igitur præ omnibus alijs hisce commendata debet esse Historiarum cognitio: non ad voluptatem, aut tempus frustra terendum: sed ad viuendi legem & rectè imperandi normam atq; scientiam. Vt Principes non tam exempla quærant factorum, dictorū, consiliorum, casuum diuersorum: vt non tam habeant multorum locorum, gentium atque nationum eorumq; morum & consuetudinum cognitionem: vt multiplices Regnorum ac Rerumpub. Formas, earū initia, progressus & exitus cognoscant: denique, vt omnium temporū ac totius vitæ humanæ cursum atq; vicissitudinem contemplantur: quam, vt accuratè notent, quid pulchrè, quid turpiter, actum dictumue sit: vt alterum fugiant, alterum amplectantur: imò vt ex ratione temporum, locorum

corum, consiliorum, factorum atque euentuum discant, quomodo in ciuili vita rectè versari, subditisque benè præesse debant? Ita fiet, vt principes animis suis quamdam veluti formam imprimant, ædificandi ciuitates: instituendorum ciuium: legum condendarum & abrogandarum: dicendi iura: ducendi exercitus: conseruandi studia doctrinarum: maximè verò retinendi cultus diuini: atque adedò totius Reipublicæ rectè formandæ gubernandæque, ad suam & suorum nunquam intermori- turam gloriam atque salutem. His dubio procul ratio- nibus permoti, præstantissimi quique reges, principes, Magistratusque, Historiarum cognitionem, omni tem- pore quàm maximè sibi necessariam esse duxerunt. Ita Alexander ille Magnus sine Homero, id est, Troiani bel- li Historia, ne quidem somnum cœpit: Scipio Africa- nus, Xenophontis Cyripædian de manu nunquam de- posuit: Demosthenes Thucydidem octies manu sua de- scripsit: Selimus Turcarum princeps Iulij Cæsaris com- mentarios, vt assiduè legeret, in vernaculam linguam transferri curauit: Carolus Quintus Cominæi lectione, in grauissimis occupationibus plurimum delectatus fuit: Alphonsus Rex Arragonum Titij Liuij amore, etiam veneni ac morbi vim neglexit. Ita Ferdinandus Hispa- niæ Rex, à Q. Curtio valetudinem, quam à Medicis ha- bere non poterat, recuperauit. Idem infiniti alij & opti- mi quidem Imp. Reges, Principesque fecerunt: siqui- dem reuerà nihil magis hominibus tam excelso loco po- sitis dignum est, quàm ex Historijs variarum nationum, populorum, ciuitatum, hominumque diuersorum, qui- bus illi vel dominantur, vel hostes aut amici sint, notiti- am hautire, vnà cum temporum præteritorum, rerumq; gestarum memoria. Hoc regendis populis accommo-

*Ac ob id prin-
ceps & quilibet
bonus Magi-
stratus penitus
cognoscat Hi-
storias*

*Et imitetur o-
ptimos quosque
sui Ordinis pri-
scos & recen-
tiores*

*Alexand. Ma-
gnum:
Scipionem Af-
fricanum &c.*

Carol. V. Imp.

*Alphonsum Re.
Arragon.
Ferdinand. Re.
Hispan.*

datum est: hoc Rebus pub. formandis, legibus ferendis, consilijs capiendis, negotijs denique, tam priuatis, quàm publicis, tam vrbanis, quàm bellicis ritè perficiendis longè est aptissimum & vtilissimum.

V TILITAS
Historiarum
cognitionis.

Eam pulcherrima
sententia
expressit Cicero
2. de Orator.
dum vocat
Historiam

Testem tempo-
rum, quæ co-
gnoscuntur

Ab initia
Mundi

Ex sacris li-
teris.

Iam pridem aures vestras defatigatas opinor, longiori, tam notæ rei commendatione: sed eiusdem maiestas dignitasque cogunt me, *Auditores optimi*, vt & promissio ratio: paucula quædã de Historiæ Vtilitate & Delectatione superioribus subiungere: ne qua laudis parte, pulcherrimam hanc Facultatem defraudasse videar. Sed ne longius abeam: quid quidem de Historiæ vtilitate dici potest verius, grauius, elegantius, quàm quod Cicero suprâ citato loco, de eadem prodidit his verbis: *HISTORIA est Testis temporum: Lux veritatis: vita Memoria: Magistra vita: Nuncia vetustatis*: Egregia profectò laus, qua maior vix reperiri queat: at digna interim hac de qua agimus Historica scientia. Primum enim quò ad testimonium temporum: quanti omninò interfit: vetustatis nouisse memoriam: temporum distinctiones inde vsq; ab origine Mundi habere cognitæ: suprâ in laude vetustatis Historiæ commemoratum est. At quod verissimè, id ipsum Historia præstet, ex multis vel vnico exemplo demonstrare licet. Initium Mundi scire cupimus, & quid præcipuè aliquot sæculis post gestum sit: ecce in Pentateucho Mose, Historiam habemus bis mille, quadringentorum nonaginta trium annorum. Deinde ex libris Iosua & Iudicum vsque ad sacerdotium Heli, Historiam annorum trecentorum decem & septem: in quæ tempora Iudicum decantata illa Troiani belli calamitas, incidit. Hinc Regum libri, Historiam annorum quingentorum quinquaginta quatuor subiungunt, vsque ad Hierosoly-

rosolymæ excidium & captiuitatem Babyronicam: à qua vsque ad Cyri Persarum Regis Monarchiam, anni effluerunt septuaginta, quo tempore floruisse creduntur septem Græciæ sapientes, alijque docti homines: ita vt ex sacris voluminibus, numeremus continuam seriem, à condito Mundo, vsque ad Persicam Monarchiam annorum trium millium, quadringentorum, triginta quatuor circiter. Vterius quæ ratio Temporum fuerit, scire desideramus: En, vbi sacra desinit Historia, continuò incipit profana: Et primum quidem Herodotus, qui à Gyge Lydorum Rege (quem cum Manasse Rege Iuda, imperasse verisimile videtur) vsque ad Xerxis & Persarum ex Græcia fugam exhibet nobis Historiam ducentorum triginta annorum. Herodotum è vestigio sequitur Thucydides: qui à Xerxis ex Græcia discessu, vsque ad vigesimum primum annum diuturni istius belli Peloponnesiaci, annorum septuaginta amplius complexus est Historiam. Etsi enim bellum istud vltra 28. annos non durauit: tamen *κατ' ἐκβολήν τῆς λόγῃς*, (vt ipse loquitur) rediens à proposito, intexuit Historiam annorum 50. qui inter Xerxis fugam (vbi Herodotus desinit) & initium belli Peloponnesiaci interfuerunt. Hanc postmodum continuat Xenophon, in suis *παραλειπομένων* libris, & exorsus à fine Thucydidis, circiter quadraginta quatuor annorum bella inter Græciæ ciuitates gesta, vsq; ad prælium Epaminondæ ad Mantineam, & annum Mundi Termillesimum sexcentessimum commemorat. Hunc excipit Diodorus Siculus, qui libro Decimo sexto Philippi Macedonis, Alexandri Magni, & successorum eius res gestas] describit, ab anno Mundi termillesimo, sexcentesimo quarto: vsque ad annum Mundi termillesimum sexcentessimum, sexagesimum quartum: qui

*Per media se-
cula ex*

Herodoto

Thucydide

Xenophonto

Diodoro Siculo

Tito Livio.

Vsq; ad natum
CHRISTVM
Seruatorem.

Tempora sc. an-
norum 3970.

Inde per vlti-
ma secula, ad
nostra hæc præ-
sentia Testimo-
nium temporis
annorum 1600.

Ex horum se-
culis scriptorum
momentis.

Historia suppe-
ditant alias
quoque tempo-
rum distinctio-
nes, Epochas,
Olympiades,
Aëras, &c.

Lucem verita-
tis.

annus in decimum librum Titi Liuij incidit, qui Diodo-
rum rectâ sequitur: & quod reliquum est, contexit, vsq;
ad annum quartum antè natū CHRISTVM, qui Impe-
rij Augusti fuit trigesimus septimus: à condito Mundo
autem ter millesimus, nongentesimus, sexagesimus sex-
tus, à quo quadriennio pòst, natus est CHRISTVS Ser-
uator noster, Anno Mundi ter millesimo, nongentesi-
mo, septuagesimo. Pòst natum CHRISTVM vique ad
hanc diem, elapsi sunt anni mille sexcenti: id quod liqui-
dò videre est ex ijs, qui Historiam Romanæ Monarchiæ,
vitas Cæsarum inde ab Augusto, aliarumq; gentium res
gestas vsq; ad nostra tempora deduxerunt: tam veteres,
quàm recentiores: tam Historici generales, quàm speci-
ales: tam Ecclesiastici, quàm etiam profani, quorum Ca-
talogi suis in locis habentur. Studiosè hîc prætereo Epo-
chas Mathematicas & Historicas: Ecclesiasticas & Poli-
ticas: cum Iubilæis, Olympiadibus, & annis vrbis Romæ
conditæ, Indictionum, Cæsarum, Imperij Germanici,
Hegiræ, alijsq; Aëris & similibus temporum obseruatio-
nibus, quæ nulli vnde, præterquàm ex Historijs certius
haberi possunt, ijsque distingui. Quomodo ergò non ve-
rissimam hanc agnoscemus Ciceronis laudem, qua pri-
mam Historiæ utilitatem nobis commendat: quòd nimi-
rum Historia sit Testis Temporum. At idem porrò Histori-
am, *Lucem Veritatis* appellat: quid autem luce formosius,
quidamabilius, quid vtilius? Videmus oculis captos, o-
mniū misericordia dignos haberi, quòd luce, quæ omnia
illustrantur, vegetantur, conseruantur, carere: & apud
inferos quasi, inque tenebris Cimmerijs versari assiduò
putantur. Quanta igitur hæc utilitas Historiæ? quod lu-
cem accendit in tenebris: quod eruit illa, quæ diu den-
sissimis ignorantia nubibus fuerunt contacta? Verè hæc
facem

facem nobis præfert per vniuersum orbem: vt quid apud primos parentes, vel in ipso Paradiso gestum sit, clarissimè cernere possimus. quid deinde à posteris eorum factitatum vbiq; terrarum, in omnibus angulis omniq; tempore: cuncta hæc splendore suo illustrat Historia, aperit, detegit, & omnibus vno quasi intuitu conspicienda, præbet. Sine hac cæca esset omnis Historia: imò non esset Historia, sed Fabula: & error non minus legentem præcipitans, ac si quis viam ignoranti, ducem cæcum adiungeret. Est ergo Lux veritatis Historia, & non Fabularum: licet multæ quoque sub hoc honestissimo nomine, mortalibus sese inania figmenta venditent. Et hoc differt Historia vera ab ijs, quæ à Poëtis alijsq; hominibus ociosis magis delectationis & ingenij exercendi, quàm veritatis testificandæ gratia nobis relicta sunt & tradita. Ingens profectò & hæc vtilitas, à qua non solùm id commodi percipimus: vt sciamus verè, quid vbiq; locorum, omni tempore gestum factumue sit memorabile: à DEO, à viris illustribus, ab hominibus etiam sceleratis ac improbis: quæ item horum omnium occasiones, causæ, progressus euentaque fuerint: sed etiam nos inuicem, vt commonefaciamus, de ijs quæ nobis ipsis, vel etiam posteris expectanda sint. Quàm enim vera est Historia de creatione Mundi: tàm etiam verum erit, quod ibidem de interitu eiusdem prædicitur: quàm vera est Historia de quatuor Mundi Monarchijs, & tribus iam completis: tàm vera erunt de quarta Monarchia hac in eadem, quæ conscripta sunt: quàm vera est Historia de aduentu Seruatoris nostri IESV CHRIS TI in carnem: tàm verus erit ipsius reditus ad extremum iudicium. Porrò *vita* quoq; *Memoriam* (quasi quendam vitæ Commentarium dicas,) Historiam appellat Cicero: in quo

*Illuminat enim
Historia cuncta
que latebant.*

*Et vera nobis
refert.*

*Fabulas enim
ab Historia excludimus.*

*Memoriam
vita.*

ipso etiam eximius fructus est : non dico oblectationis : vt sciamus , qualis Nimrod, Mose, Dauid, Salomon, Iosias : qualis Hercules, Achilles, Alexander, Scipio similesq; fuerint ? (de quo tamen fructu aliquid paulò post :) sed potiùs vtilitatis fructus longè vberimus. Scitis, *Auditores*, quàm fluxa sit hominis Memoria, quàm difficilis recordatio, quarundam etiam recentium & necessariorum rerum, quas ad vsum applicare nostrum opus est. At huic succurrit Historia, & non finit effluere ex animis nostris : quod vel ad nostra consilia, actionesque gubernandas : vel aliorum commoda prouehenda pertinet. Quàm multi suos ignorarent Maiores, iura & priuilegia sua ? quàm multi deicerentur bonis, possessionibusque suis, summo cum detrimento & ignominia & sua & posteritatis suæ : nisi hæc vitæ memoria, quasi succenturiata veniret. Ideò Polybius præclarè Historiam vocat *Ἰστορίαν τῶν προγεγενημένων*, rerum præteritarum scientiam : & simul *ἐπιμωτάτην διόρθωσιν πῆς ἀνθρώπων*, expeditissimam rationem, regendorum hominum eorumq; actionum. Verùm ommissa hac vtilitate, ad illam demum venio omnium ore celebratam, quæ sequitur : *Historia est vitæ Magistra* : Hic *Auditores*, hîc latissimus sese campus offert, de *Historiæ præstantia*, vel ob hanc solam vtilitatem, dicendi copiosissimè. Quid enim diuinius, quid maius, quid grauius de Historia dici, aut cogitari à quoquam potest ? Ecce quæ nos Christiani soli DEO eiusque voluntati in lege patefactæ tribuimus : hoc Cicero dat Historiæ : annè propterea à impiè ? minimè verò. Nam quod lex DEI est in præceptis : hoc Historia est in exemplis. Mandatum omnibus est : colere DEVM vnum & verum : proximum verò diligere, & iuuare, cunctis viribus. Horum omnium officiorum ergà DEVM, ergà homines, illustrissima exempla

Succurrit enim obliuiofitati humana

Reuocat in memoriam plurima & nobis & posteris necessaria :

Teste Polybio.

Magistram vitæ

Quam functionem egregiè obit Histor. dum Hominem docet, quid DEO, quid proximo debeat ?

exempla suppeditat Historia : præmia rectè factorum commemorat amplissima : scelerum verò horribiles pœnas ob oculos ponit. Duabus præcipuè rebus homines sapere discunt: Experientia propria : & Exemplis aliorum. Iam quantò tutius, *discere ex alijs, tibi quod ex usu fiet* : quamque felix censendus ille, *Quem faciunt aliena pericula cautum?* Scire vis, priuatim quo pacto consilia & mores tuos rectè instituas : animum virtutis amore accendas : odio vitiorum corrigas : graues fortunæ insultus euites : tandem verò ad metam placidè peruenias: Historias lege piorum, & virtute præditorum hominum. Videbis in hoc Timoris DEI exemplum: in illo Iustitiæ studium: in alio cernes Modestiam: in alio Prudentiam: in alio Fortitudinem : in alio Patientiam : in alijs alia. Horum consilia, actiones, studia, exitusque vitæ considera, imitare, exprime : actus vitæ legem atque normam, Polycleti Regula, meliorem constitues. Mandata tibi à DEO est cura Reipub. & subditorum : nosse desideras, quæ salutaria sint consilia tibi, tuisque: quæ officia boni Magistratus ergà DEVM, ergà homines : quid deceat domi in pace: quid foris in bello necesse sit? Lege Historias. Exempla innumera eaque clarissima reperies, veri cultus DEI: Literarum bonarumque artium : honestæ Disciplinæ, Prudentiæ, Fortitudinis, Iustitiæ, Temperantiæ, Clementiæ, Mansuetudinis, Patientiæ, Modestiæ, Continentiæ. Videbis, quibus rebus nonnulli à DEO amplissima consecuti sint imperia, eademque gubernarint felicissimè: contrà, quibus alij maxima regna euerterint, & se suosque in perpetuas calamitates præcipites dederint. Illuc cernes Noachum, Abrahamum, Mosen, Iosueam, Dauidem, Iosaphatum, Ezechiam : Cyrum, Themistoclem, Scipionem, Augustum, Theodosium, Constantinum,

Per diuersa exempla,

Per quæ tutius est Officium discere, quam per propriam Experientiam.

Priuatim in cuiusque vita

Publicè in Magistratibus ritè gerendis.

Bonorum Exemplis.

Malorum

Quorum magna
virtus est &
efficacia

In magna natura
humane
peruersitate:

Vt sapientes
monuerunt,

Et sui Exem-
pli comproba-
runt,

tinum, Carolum Magnum, & Heroas alios innumerabiles. Hic Sodomas & Gomorrhas: Beniamitas, Saulem, Xerxem, Cræsum, Pharaonem, Sardanapalum, Phalaridem, Herodem, Antonium, Tiberios, Neronem, Domitianum, Heliogabalum, & similia horrenda monstra: quorum omnium collatione quid sequendum in tota vita, quid verò fugiendum sit: diligens Magistratus, facile animaduertet. Amemus ergò hanc præclaram vitæ Magistram, quæ exemplis non secus ac legibus animos nostros, ad virtutem informare potest: quæ motus Heroicos in nobis accendere valet: è contrà à vitijs, libidinibus, ignauia absterrere: idque longè citiùs certiusque, quàm vel vllum præceptum, aut viua vox, vel grauis concio vlla potest. Reuerà enim exempla longè maiore vim habent, ad hominum animos mouendos: dùm quod alij accidit, idem sibi quoque euenire posse, quilibet existimat. Et sumus plærunque alij aliorum simiæ seu Imitatores hoc in mundo: vtinam in bonis potiùs, quàm in malis, ad quæ natura nos propensiores finxit: quam ob causam eiusmodi Magistra vitæ nunquam non opus habemus. Hæreat igitur perpetuò in animis nostris hæc diuina Ciceronis vox: *Historia est vitæ Magistra: vt quoties postulat necessitas, ad hanc confugiamus.* Simus memores illius Ephesiorum præcepti: de quo est in vita Antonini: *Quotidie alicuius veterum recordari nos oportere, qui cum virtute vixit: donec tandem liceat cum Zenone Philosofo (quod Suidas & Laërtius referunt:) veteribus mortuis οὐρανῶν ἑσθῆδες: eorum colores, h. e. mores induere nobis quoque quodammodo affricare.* Moueant nos exempla præstantissimorum virorum omnibus sæculis, quorum nonnulla supra commemorauimus, quique ex Historiarum lectione & ipsi facti sunt optimi, & nobis velut viuæ imagines, cum

ciuilis,

ciuis, tùm Christianæ vitæ non solum ad intuendum, verùm etiam ad imitandum lampada præluxerunt. Moueant nos dicta sapientissimorum Hominum: Herodoti, Thucydidis, Xenophontis, Diodori, Liuij, Sallustij, Polybii, Plutarchi, Dionysij, & similibus, qui hanc vitæ Magistram pluribus ijsque grauissimis sententijs nobis commendarunt: velut *μόνην καὶ ἀκίνδυνον διδάσκαλον τῆς λέγειν τε καὶ πράττειν τὰ ἀριστα: ζήλω τῶν ἀρίστων, καὶ φυγῆ τῶν χειρόνων*: *velut unicam indubitatam Magistram & dicendi & faciendi, quæ sunt optima: emulatione quidem bonorum, fuga vero malorum*: vt sapienter ait Lucianus: moueat deniq; nos ipsius DEI VOX non frustrâ in sacris literis toties repetita: *Narrabis hæc filijs tuis & filiorum tuorum filijs*. Sed vela contraho, meque ad postremam Vtilitatem, veluti priorem vnde sum egressus portum, recipio, quam Vetustatis nomine nobis commendat Cicero. Antiquos nummos plerique amamus: mores antiquos laudamus: antiqua fide nos saluos fore credimus: quid nî ergò Historiam quoque amemus, qua nihil est antiquius, imò quæ antiquissimorum quorumuis index est, amemus ac magnificiamus. Hæc est illa *vetustatis Nuncia*, quæ ἀξιωματικῶς *νευτε* cuncta recenset, notaque reddit: hæc facit, vt homo vel maximè à bestijs differat: quæ ad id quod adest, tantum sese accommodant: de præteritis aut futuris, parum sollicitæ: hæc famam atque existimationem nostram ab obliuione hominum atque interitu vindicat. Profectò, nisi sciuisent præstantissimi quique omnium sæculorum homines, hanc Historiæ inesse vim atque vtilitatem, nunquam se tot curis, tot laboribus, tot periculis obicissent, fregissent, confecissent. Et hodiè quæ quæ gereretur præclare à quoquam: si persuasum cuique esset, id omnes olim ignoraturos esse? Num Duces boni in

Et Historici grauissime discuntur inculcaverunt

Et ipsa scriptura sacra præcipit

Nunciam vetustatis

Et quod omnia antiqua & obsoleta reuelat

Hominem facit differre à bestijs amore laudis victuræ

Ad virtutem excuscat, spe perpetuæ laudis

Et ex hoc superat omnia Trophæa ac monumenta alia.

prælijs, sæpè manifestissimam mortem tam fortiter oppeterent: si nulla inde euentura esset laudis ipsorum ad posteros commemoratio? quorsum optimi quiq; ac generosissimi, alij factis, scriptis alij, alij dictis sese studerent excellere cæteris mortalibus: nisi aliquam apud posteros memoriam inde sperarent? Nihil ergò trophæa: nihil imagines, Colossi, monumenta, sepulchra: si cum hac vetustatis Nuncia, h. e. cum Historia conferantur. Salaminam prius necesse fuit interire (vt rectè prouidit Cicero) quàm quæ ad Salaminam gesta fuerunt. Durabit Historia, durabit, inquam, quandiu vita erit hominum in his terris: & tandem in sempiterna illa & cœlesti vita eadem excoletur, repetetur, amplificabitur summo omnium piorum gaudio: quod gaudium, nihil erit aliud reuerà, quàm Nunciatio vetustatis: & beneficiorum DEI rectèque factorum commemoratio perpetua.

VOLVPTAS & Delectatio ex Historijs omnium percipitur maxima.

Propter rerum variarum commemorationem veram.

Supereſt Voluptas ac Delectatio, qua non minus præſtat Historia, quàm rebus alijs, quas hætenus recensuimus. Hanc vt pluribus vobis commendem, *Auditores optimi*, non opinor neceſſarium eſſe. Nemo enim eſt, qui cùm audiat & intelligat, quanta ſit Hiſtoriæ præſtantia, vtilitas, neceſſitas, dignitas: quin eidem quoque plurimum voluptatis ineſſe, per ſe ſtatuat. Et reuera ſi ſæpenuerò inepta ac fabuloſa alicuius Poëtæ Narratio animos noſtros ſuſpenſos detinet: ſi nos admirari, laudare, gaudere, variè affici, eadem illa occulta vi ſua adigit: quid nî Hiſtoria, hæc ipſa quoque in nobis præſtet, quam Lucem veritatis eſſe paulò antè demonſtrauimus. Videmus quosdam religioſè colere imagines ac ſtatuas parentum maiorumque ſuorum: vel ob id ſaltem, quòd externa illarum ſpecie, ad imitandum ſeſe excitari putant: quantiò

quantò magis conuenit, nos in Historijs clarorum viro-
rum Exempla intueri: non, vt corporum: sed vt animo-
rum simulacra viua & efficacissima, è quibus longè me-
lius, cuiusq; mores animumq; videre possumus, quàm ex
quibusuis alijs corporum lineamentis, ab ipso Apelle,
Phidia, aut Praxitele ductis atque expressis. Accedit,
quòd Statuæ & imagines, licet delectent plurimùm: ta-
men non facilè loco mouentur: nec vbique nobis sunt
obuiæ, præsentès que: at Historiam, quotiescunque opus
est, aut liber, tecum ferre atq; habere licet. Hæc, vt ele-
ganter Tullius ait, de cæteris humanioribus artibus: *Ado-
lescentem alit: senectutem oblectat: secundas res ornat: aduer-
sis per fugium ac solatium præbet: delectat domi: non impedit fo-
ris: pernoctat nobiscum: peregrinatur: rusticatur.* **DEVM** im-
mortalem! quanta est hæc iucunditas atq; delectatio! vi-
demur quasi superioribus annis ætatibusque maiorum
viuere: quando in Historijs versamur: & præstantissimos
homines hospitio accipere: cum illis de magnis rebus
colloqui, & nos inter nos inuicem interrogare, respon-
dere: rerum gestarum rationem pariter petere & redde-
re. Vt nihil dicam de nouitate & varietate rerù, de Tem-
porum mutationibus: de fortunæ vicissitudinibus: de
inopinatis casibus atque euentibus, quibus Historia om-
nis referta est, & per quæ subinde, Menti nostræ, noui-
tatis cupidissimæ, recentem delectationis materiã præ-
bet. Ex hoc latere monstrat nobis Historia descriptio-
nes Locorum, Regionum, Montium, Vallium, Campo-
rum, Fluminum, Riparum, Urbium, Oppidorum, Ædifi-
ciorum: ex illo indicat morum dissimilitudines: populo-
rum ingenia: linguarum varietates: ciuitatum formas:
Imperiorum initia, progressus, conuersiones, exitus. ex
alio aperit nobis distinctiones temporum, quibus quid

*Propter viuam
imaginem vir-
tutis Bonorum,
quam nobis re-
presentant:*

*Et exhibent,
quoties vide-
re libet:*

*Quocunq; loco
& tempore:*

*Propter conuer-
sationem, qua
etiam cum de-
mortuis quo-
dammodo in-
stituitur.*

*Propter nouita-
tem & diuersi-
tatem eorum,
qua in Historijs
leguntur.*

Propter utilitatem fructum, quem ex Historiarum lectione percipimus.

Propter amplitudinem & copiam rerum cognoscendarum.

Propter magnorum virorum iudicia.

Propter facilitatem cognitionis Historicae.

que in Mundo gestum, factum, dictumque fuerit: his adiungit occasiones, causas, consilia, rationes, exempla: atque ita in amœnissimum, amplissimum-ornatissimum-que Theatrum totius Mundi vitæque humanæ nos introducit. Vnde non inanes & vacui, velut è ludis Scenicis redimus: sed ex quo nobiscum auferre possimus abundè, quod ad omnem nostræ quoque vitæ, casum & fortunam expediat. His cunctis ergò, quid iucundius, quid amabilius, quid dulcius? Licet vno quasi oculorum ictu totum mundum contemplari in Historia: licet vno tempore videre, quæ multorum sæculorum spacijs gesta sunt: licet vno labore optima certa que morum documenta, & quasi vniuersalem sibi prudentiam comparare, cuius alij vix partem aliquam longo tempore, multis peregrinationibus, sumptibus immensis, periculis non paruis inquirere sibi, necesse habeant. Vnde an maior ex vlla re alia, vel certior, vel diuturnior efficacioruè voluptas capi possit, non iniuria quis dubitet? De Laurentio Medices magno illo Patrono literarum per Italiam, fertur certò, quòd è graui morbo conualuerit aliquando, ex sola Narratione Historiæ illius, quæ extat, de Conrado Tertio Imperatore: quòd is cum Guelphû, Bauariæ ducem obsidione diuturna fregisset, & ingenti commotus ira, urbem cum omnibus hostibus perdere statuisset: superatus tamen fuerit à scæminis Nobilibus, quæ, impetrata venia exportandi ea tantû, quæ humeris gestare possent: ipsum Ducem Guelphum hostem immanissimum, vnâ cum maritis, liberis, parentibus & charissimis quibusque, antè ora victoris, saluos omnes atque incolumes extulerunt, seseque & patriam cum suis hoc astu conseruauerunt. Prætereo hic non exiguam voluptatem, quæ ex facilitate Historiæ percipitur. Cæteræ artes & disciplinæ tam ar-

cto inter

cto inter se colligatæ sunt vinculo : vt altera sine alterius adminiculo, vix multo sudore : labore assiduo, tempore benè longo cognosci queat. Historia verò, quasi suprâ omnes scientias, in altissimo dignitatis gradu locata, nullius eget ope : interdum ne quidem ipsis literis : sed per manus quodammodo tradi, & sola auscultatione contenta, suas in nobis vires exerere potest. Philosophiam vt abditam atq; abstrusam multi negligunt atque aspernantur quamuis malè : at Historiam nemo contemnit, nisi ignorans quique è mundo exire velit, & ad inferos migrare : adeò sine vlla offensione in omnium animos, Historia, suauitate sua sese insinuat. Quod non propterea dicitur, quasi ob id molliori brachio, tam præstans tractari debeat facultas : sed potius, vt intelligamus, quam nullis ferè impedimentis res tam necessarias, tam vtilis, tam iucundas, breui nobis spacio, Historiæ comparare beneficio possimus. Lucullus rei militaris antea ignarus, Roma contra hostem potentissimum iuxta & callidissimum Mithridatem profectus est : at cum totum iter & nauigationem legendis Historijs doctorumq; hominum Disputationibus consumpsisset : in Asiam veniens Imperator, ita Mithridatem hostem acerrimum exercuit : vt is ducem à se maiore, nunquam cognitum fuisse, fateretur. Philopæmenes celeberrimus Græcorum dux, (vt Plutarchus refert) lectione Historiæ Alexandri Magni, tantam breui tempore assecutus est gloriam ex æmulatione illius : vt cum eo mortuo totius Græciæ decus corruisse visum sit. Alexander Severus (teste Lampri- dio) quòd in dubijs rebus maximè Historias, & earum peritos consulere solebat, multorum Imperatorum laudes breui tempore superauit : adeò, vt dubium sit, maior ne facilitas, an delectatio Historiæ insit? prodit se tamen

*Quæ tamen non
debet patrocini-
ari ignauia
Studioforum
Histor.*

*Sed ad alacri-
tatem & indu-
striam mutare*

*Exemplo L.
Luculli*

Philopæmenis

*Alexand. Se-
ueri*

voluptas Historiæ vndique: ita vt videamus, eos, qui semel illecebris illius capti ac deliniti fuerunt: vix ægrè à suauissimo eius complexu diuelli posse.

Reiectio longioris dissertationis de hac Materia.

Quod ipsum, *Auditores optimi*, ne mihi quoque accidisse putetis: vtpote, qui in hoc Argumento longius fermè progredior, quàm patientia vestra ferre queat, delinitus & ipse tantis Historiarum delicijs atq; vtilitatibus: finem hîc differendi faciam: spe bona fore, vt quæ hucusque, non pro rei quidem dignitate, sed ingenij mei tenuitate, de præstantia Historicæ facultatis dicta sunt: etiam sine longiori Epilogo & accuratiori commendatione vobis probentur. Virtus namq; vestra, doctrina, humanitas, & excellens cùm ergà disciplinas omnes Studium, tùm de iisdem Iudicium, ad eò nobis explorata sunt: vt quin hanc quoque eruditionis literariæ partem, ob antiquam nobilitatem suam: ob summam necessitatem: ob immensam amplitudinem: ob insignem vtilitatem: ob incomparabilem voluptatem, & magnificendam & sedulò colendâ statuatis, nullatenus dubitem. Faxit DEVS Trinus & vnus: vt vestræ industriæ & laboris, *Auditores Ornatissimi*, quem in cognitione pulcherrimarum & vtilissimarum rerum hucusq; adhibuistis, vberes ac diuturnos fructus aliquando sentiatis: imò tales, qui in gloriam nominis altissimi: in Reipub. Christianæ salutem: in singulorû denique commoda atq; ornamenta redundēt. Pro beneficio autem hoc, quòd me, de Historiarum cognitione, eiusq; dignitate atque præstantia dissertantem apud Vos, tam clementer, benignè atq; humaniter audire dignati estis: vicissim omnibus & singulis, perpetuam animi gratitudinem, (cum nihil habeam aliud) defero atq; polliceor.

Recapitulatio breuis eorum, que hætenus de præstantia Historiarum dicta.

FINIS DISSERT.

NARRA-

NARRATIO BREVIS

PRAECIPVARVM
RERVM, A' MVNDI INITIO,
VSQVE AD HÆC TEMPORA

GESTARVM, QUÆ STUDIOSO HISTO-
riæ instar Compendij Historici
esse potest:

Auctore

PHILIPPO GLASERO I. V. D. ACADEM.
ARGENT. PROFESSORE.

VM DVAE POTISSIMUM HI-
storia tradenda viareperiantur: una, qua
Imperij ac gentis cuiusque principia, res ge-
ste, progressiones, mutationes atque interi-
tus, à primordijs eius, iusta serie, ad exitum
vsque, tanquam à capite ad calcem, separa-
tim, unoq; tractu commemorantur: Alte-

ra, qua eadem hæc κατὰ συζυγοισμὸν, iuxtà temporum seriem,
& personarum, locorum aliarumq; rerum concursum, simul &
coniunctim traduntur: placuit in presentiarum, hac posteriori
via uti: & bona fide, ut quæque in Mundo res cœperint, creue-
rint, mutarint, desierint diuersis vicibus κατὰ περιήλασιν καὶ ἑ-
ξιν, & secundum temporum, locorum, hominumq; (praesertim
magnatum atque potentum) circumstantias, strictim καὶ ὡς ἐν
σωόψει exponere oculisque Studiosorum subycere.

Ne autem ingressi rerum hoc immensum Pelagus, confestim
magnitudine illarum multitudineaq; quasi fluctibus quibusdam
obiectis, vel incerti agitemur: vel à portu cognitionis optatissimo
turpiter

ur puer aberremus, vel penitus etiam naufragium miserè faciamus: Cynosuram quandam nobis statuemus, secundum quam Navigationis nostrae cursum, per orbem terrarum dirigentes, felicem eius successum, sinemq; sine tædio reperiamus. Ea verò sit Chronologia, siue temporum qualiscunq; notatio atque diuisio: in quibus Dominatus ac Dynastiæ quæque: Regna item, Imperia, Resq; publica, partim constituta, partim mutata, partim perditæ fuerunt: in quibus item omnia ea contigerunt, gesta q; sunt, qua nomine Historia à Sacris & profanis Scriptoribus nobis sunt tradita, & quæ ignorare, est semper puerum agere vitamq; hanc in tenebris & perpetua caligine rerum gestarum gerendarumque transigere. Est autem Chronologia (ut vulgò constat) varia, & multum inter se discrepans: dùm aliter Epochas, Aëras, siue summa temporum momenta considerant Ecclesiastici scriptores, aliter Historici, aliter Mathematici: & hi omnes inter se, ac propè singuli dis, dià πασῶν differunt. Ut igitur in Narratione hac, sic satis copiosa & varia, non impingamus alicubi: duo tantum simplicissima Tempora, quasi duas Metas, antiè oculos nobis constituemus, ad quas subinde nostra respiciat perigrinatio. Una sit Meta temporum priorū, quæ à condito Mundo, vsq; ad CHRISTI Seruatoris nostri in carnem aduentum elapsa sunt, Annorum videlicet trium millium, nongentorū, sexaginta & septem: Altera meta sit temporum posteriorum, ab eiusdem σωτήρος & Natiuitate, ad hoc vsque præsens sæculum Millesimum sexcentesium, in quo degimus, & in quo gloriosum eius in nubibus reditum expectamus: qui vtinam nobis, pijsq; omnibus breui exoptatus & salutaris appareat:

*Iamq; ingressuri ad sis, bone CHRISTE, rogatus:
 Vi videat portum tua carina sum.*

PRINCIPIO

Anni à condito
 mundo ad na-
 tum CHRI-
 STVM 3967.
 vel secundum
 alios 3970.

PRINCIPIO igitur (si modò dicendum principium, quo nec dum erat principium, nec tempus, nec creatura: sed DEVS sempiternus, solus omnia in omnibus) creauit idem summus ac præpotens DEVS, vnus in essentia, trinus in personis, liberâ sua voluntate immensaque sapientia, vniuersam hanc Machinam, quam Mundum dicimus, cœlo, terrâ, marique comprehensam, ex nullâ subiecta materia spacio sex dierum: septimum verò diem ad hoc creationis, omniumque in ea beneficiorum memoriam recolendam atq; conseruandam simul & requietis causâ, sacrum esse iussit. In his cum etiam finxisset ad similitudinem suam ADAMVM, siue Hominem è limo terræ, mentemque ei diuinam indidisset, collocauit ipsum in amœnissimum fœcundissimumque hortum PARADISI, & rerum omnium, quæ in mari, in terra, in aere iam viuebant, Dominum & administratorem constituit: qui etiam productis ad se dissimilibus omnium animantium generibus, singulis Naturæ suæ conuenientia nomina imposuit: Ipse interim sui simili atq; compare carens. Proinde somno oppressus ortam ex se, mirabili DEI opificio, HEVAM, adiutricem & coniugem accepit, cumq; ea permixto sexu genus hominû propagare iussus, solenni ritu coniugij, eidem à DEO copulatus est.

Interim malignus, inuidus ac criminator Spiritus Sathan, ob superbiâ cœlo pulsus, arrepta occasione nocendi & ægrè faciendi tam DEO, quàm Homini: Fœminâ imbecilliorè ex his primis parentib⁹ nostris, HEVAM videlicet sub specie serpētis, blandè astuteq; aggressus est, & persuasit: vt spe melioris sortis planeq; diuinæ, de vetita in Paradiso Arbore boni & mali intelligentiâ habētis, pomû decerperet atq; comederet: cui tamen esui certa mors à DEO pessimaq; vitæ conditio erat proposita & palâm denunciata. Obsequuta est misera: & (vt malû mali ferax est) non quieuit: donec ad eundē lapsum & ad idem contemptus ac inobediētia scelus, erga DEVM Opt. Max. maritum quoq; ADAMVM impelleret. Quo facto cum parentes ambo nudos sese protinus deprehendissent pudore verecundiâq; moti, latebras ac tegumenta ex folijs Fici corpori quæsiuerunt. quæ DEVS pelliceis Tunicis à se paratis, postea cōmutauit, & in signû reatus gestare iussit nudos mortales.

E

PRINCIPIVM Mundi 1.
Die Mensis Aprilis.
qui respondet 21. Aprilis
D. Solis. secundum Theolog.

ADAM.

Paradisus.

Dominia rerû.

Nomina omnium
creaturarum.

HEVA.

SATHAN.

Serpens.

Astrucium.

Lapsus primorum
parentum.Vestes signum
reatus nostri.

*Fons miseria
humana.*

*1. Promissio de
CHRISTO
Messiah.*

*Propagatio ge-
neris humani.*

*CAIN &
ABEL.*

*Institutio do-
mestica.*

*Agricultura.
Pecuaria.*

*Homicidium
primum.
An. Mund. 60.
vel 100.*

Caini poena.

*Henoch primū
oppidum.*

*Caini liberi.
Lamech, Caini-
ta.*

*Primum Biga-
mum.*

*Artiū Mecha-
nicarum inuen-
tio.*

Porro DEVS grauter offensus inobedientia isthac: HEVAM qui-
dem ad perferendas partus molestias, imperiumq; mariti, damna-
uit: ADAMVM verò ad sustinendos in victu comparando, cum
sudore labores destinavit: vtrumq; Paradiso pulsum, ac definito
miseræ vitæ tempore, in Terram maledictâ eiecit: vnica spe salu-
tis in futuro semine Mulieris, CHRISTO seruatore nostro, relicta:
idq; primo anno Mundi conditi, die sexta, vel in Sabbatho secun-
do h. e. die 14 primi Mensis, vt quidâ Scriptores Theologi elegan-
tissimis rationibus, verisimile reddunt. Ab his initijs vniuersum
genus Mortaliū longissimâ postmodum serie propagatū est, per
Protoplastas illos primosq; parentes nostros, qui obtemperantes
mandato de sobolis procreatione, antea in Paradiso dato, natu-
ræq; humanæ insito: susceperunt primū duos Filios, CAINVM &
ABELEM: quos de DEO, de operibus eius, de tristi lapsu suo deq;
promisso Messiah, & Seruatore Mundi haud dubiè fideliter insti-
tuerunt: sed vt diuersis studijs, ita etiam ingenijs animisq; discre-
pantes Filios experti sunt. Nam improbus ille CAIN Agricola, e-
ques & politicus, hunc ABELEM opilionem, probum, innocen-
tem, pium, studiosum, ex merâ inuidiâ necatū, in agro Damasce-
no sacris operantem, sustulit: quod primū fuit homicidiū, circiter
Annum Mundi sexagesimū, vel vt alij volunt, centesimū à Caino
perpetratū, & fons dissidij: quo hactenus vniuersus Mundus qua-
si inundans laboravit, & quo tandem perire eundem necesse est.
Cainus hac cæde commissa, profugus à conspectu suorum factus,
perpetuo tremore capitis & conscientiæ, ceu Furijs quibusdâ ex-
agitatus, arreptis secū sororibus, & ipse sobolem procreavit, pri-
mumq; oppidum Henoch de nomine Filij Henoch condidit: eo
loco vbi post Babylon stetit. Eū secuti sunt Irad, Mahuiael, Ma-
thusaël, Lamech, & cæteri nepotes, qui patris imitati malitiām, &
ipsi hostes piorū facti, omnibus sese vitijs sceleribusq; polluerūt:
vtpote Lamech, qui præter cædem geminam Prophetarū, quam
patrauit, primus Bigamiam induxit contra legem DEI connubia-
lem, & ex Ada procreavit Iabel & Iubal: ex Zela, Tubal Cain &
Naëma filiam: quibus tamen inuentio plurimarū artium & opifi-
ciorū Mechanicorū debetur: vt Musicæ Iubal: vnde adhuc iubi-
landi verbū: Iabel Tentoria pastorum: Tubal Cain fabricæ æris &

ferri: Lanæ & Lini vestiumque præparatio Naëmæ: alijs alia: quæ Græci ad suos Panes, Apollines, Vulcanos, Mercurios, Pallades, & cætera ficticia Numina, pro vanitate sua transtulerunt. Et iam elapsus erat Annus Mundi centesimus trigessimus: vbi inter varios labores & sobolē multā, nascitur primis parentibus, Filius SETH, pietate in DEVM & vitæ integritate, ABELIS interfecti vices subiens. Hic traditam à parentibus disciplinā de Creatione Mundi de Astrorum motibus, de literarū studijs, de vero DEI cultu, de Politia publica & priuata, de promissione Euangelij cæterisq; rebus, constanter tenuit, auxit, conseruauit: adeò vt DEO ipsi benedicti complures electi sanctiq; Patres ab eodem longè lateq; profeminati fuerint: vt Enos sacerdos, Kenan, Mahalaleel, Jared, Mathusalem longæuus, qui numerum annorum nongentorum sexaginta nouē compleuit: Itemq; Lamech & ENOCH ille, quē ob singularem pietatē, vitæq; sanctimoniā DEVS viuum è terris ad se in cælos transtulit. Interea, defuncto iam vitâ primo patre ADAMO, circiter annū Mundi nongentesimū trigessimū, mixtis multiplicatisq; inter se familijs, sublatis quoq; multis alijs Sanctis patribus: ipso etiam impio Caino ruina ædium oppresso, Anno Mundi 931. genus hominum, vt numero, ita quoq; malitia mirum in modum creuit: adeò vt etiam piorum Patriarcharū liberi à Cainitis seducti matrimonia cum illis iunxerint, & Gigantes contemptores DEI & hominū propter robur corporis & externam potentiam procrearint: velut Ixion Centauros ex nube caliginosa, qui sceleribus suis DEVM ipsum & Ecclesiam, quasi congestis montibus, deturbare suis sedibus conati sunt. Proinde DEVS ira iustissima accensus, immissa vniuersali eluione, cuncta animantium viuentiumque genera funditus perdidit: solo excepto NOAH Lamechi filio, viro iusto & integro, qui cum 120. totis annis Mortales ad pœnitentiam cohortatus fuisset laboriosissimè, futurumq; Diluuium annunciaffet, tandem consilio DEI, exædificata Arca, sub tempus Eluionis ingressus eam, cū vxore Tytea siue Sibylla: tribus filijs, eorumque coniugibus, delectis simul animantium, cuiusque generis paribus, saluus atque incolumis euasit: Arca in montibus Armeniæ altissimis requiescente, exitumque lætum

*Anno Mundi**130.**SETH.**Doctrina Ecclesie.**Bona artes & discipline.**ENOCH viuus in cælum translatus.**An. M. 130.**Mors Adami.**Sanct. Patrum.**Interitus Caini**An. M. 931.**NOAH. Vxor eius Sibylla siue Thytea. Arca Nohe.**Diluuium vniuersale.*

DEO concedente, post annum spacium, atque ita NOAH generis humani alter parens atque instaurator factus est: verè Ianus ille Bifrons, qui antè & post Diluvianum Mundum vidit: Anno à creatione millesimo sexcentesimo quinquagesimo septimo & octauo. Hic NOAH recepto omnium rerù dominio, & restitutus à DEO omnibus ordinibus in integrum Oeconomico, Politico & Ecclesiastico, sacris postmodum factis, cultum DEI instaurauit: mandatum de amplificatione generis humani compleuit: cœlestem quoque Arcum, testem fœderis icti cum summo DEO, nulla deinceps eluuiione hominum genus periturum, ex singulari gratia conspexit. Posthæc, conuertit se cum Filijs tribus, SEM, CHAM & IAPHET, eorumque liberis ad agriculturam: ad plantandam vineam: ad carnes esui humano præparandas: ad domos extruendas: vrbes condendas: artes liberales tradendas, & ad alias in vita operas artesque necessarias: cumque aliquando ebrius factus è vino, dormiens, ac denudatus genitalia, rideretur à filio CHAM: indignatus hac impietate, eundem Iapheto, Semoque fratribus, mutata conditione, seruire voluit: interim ipse pro vini autore Iano & Oenotrio à cunctis habitus. Iain enim Hebræis, vt Græcis Οἶνος, Vinum significat. Circa tempora illa nascitur ex Heber, (qui Hebræis nomen dedit) Filius Peleg: in huius diebus Mundi diuisionem in suos fecit NOAH: vt sacræ literæ testantur. Etenim is cum hominum ingentem multitudinem ex se Filijsque prognatam cerneret, & benedictionem in semine suo promissam consideraret: nec dum amplius prouinciæ, quam tenebant, a lendis omnibus sufficerent: Orbem terrarum in tres distribuit partes, pro filiorum numero, singulisque suam habitandam concessit: & Semo quidem Orientem, hoc est, Asiam tribuit: Chamo Meridiem siue Affricam: Iapeto, Occasum & Septentrionem, siue Europã: vt successione temporis singulicū suis, plagas sibi attributas inhabitarent, quod & postea factum est. Nam ex liberis illis NOAH eorumque posteris infiniti propemodum Populi propagati, & regna innumera per Orbem deinceps constituta fuerunt: vt pote à Iapeto & eius Filijs descenderunt in Occidente & Septentrione Cimbri, Thraces, Tartari, Medi, Græci, Latini, Germani, Itali, Dani,

An. M. 1657.
 & 1658.

Restitutioto-
 tius Politicæ
 Mundi.

Iris cœlestis.

SEM, CHAM,
 IAPHET.

Vinea plantat.

Esus carniū.

Artium libera-
 liū instauratio.

Impietas Cha-
 mi.

Ianus Oeno-
 trius verus.

An. M. 1758.
 Peleg.
 Mundi totius
 distributio.

Oriens, Asia.
 Merid. Affric.
 Occasus &
 Septentrio,
 Europa.

Dani, Scythæ, & in vniversum (si Iudæorum traditionibus credere volumus) populi Ducenti A Chamo Chananæi, Æthiopes, Ægyptij, Numidæ, Mauri, & in summa gentes Trecentæ nonaginta quatuor, in Meridionali plaga ortæ sunt. A Semo Orientales populi, Hebræi, Assyrij, Chaldæi, Syrij, Persæ, Armenij, & omnino familiæ Quadringentæ sex deductæ sunt. Sequentibus temporibus mortuo NOAH, ætatis suæ anno Nongentesimo, quinquagesimo, terrisque cunctis Filijs & Nepotibus suis relictis, vt modò dictum est: mox è CHAMI posteritate prodijt impia ac peruersa soboles, quæ duce NIMRODO in alias gentes Imperium Tyrannicè affectauit, turrimque stupendæ magnitudinis, cum vrbe extruere cœpit: cui DEVS sermonis linguarumque confusionem immisit. ita vt extruentes, cum se inuicem non intelligerent amplius, turpiter ab instituto opere desciuerint, & dissipati per orbem varijs eundem linguis infecerint, ipsi loco, populoque nomen Babel, hoc est, confusionis relinquentes: Nimrodo eorum duce subito disparente, nec inter mortales viso amplius.

Quemadmodum autem Chamî posteritas à vera & auita religione statim desciuit, & in VR Chaldæorum, quæ hodie est Orchœ, ignem sacrum (Orimasda dictum,) coluit, reiectaque patria potestate ac veneratione traditionum, vi & armis homines alios ad obedientiam coëgit: Ita SEMI soboles, quæ habitauit in Salem (postea Ierusalem) verum DEI cultum retinuit, & eundem cum bonis literis propägauit: maximè autem Hebræi qui ab Heber filio Salah, nomen acceperunt. Heber autem inter omnes patres sanctos post Diluuiû vixit diutissimè, annis videlicet 464. Ex huius Profapia fuit etiam Tharah pater ABRAHAMI, qui anno Mundi 1949. hunc filium genuit in VR Chaldæorum, & in media Nimrodi Idololatria, atq; Tyrannide. Tunc temporis miserus DEVS OPT. MAX. Ecclesiæ suæ, cum decreuisset Abrahamum patrem facere omnium credentium, primò eum ex VR Chaldæorum cum patre Tarah, vxore Sara & Lotho patruale vocauit in Haram Mesopotamiæ, vbi mansit quadriennium. Hinc amandauit eum in terram Canaan, vbi primum in Sichem, postea in Bethel, sedem rerum suarum fixit Abraham. Inde pulsus fame

Chami posteritas.

NIMROD.

Turris Babilouica.

Linguarum confusio.

BABEL.

An. M. 1788.

SALEM.

Hebræi.

Heber.

ABRAHAM.

Haram.

SARA.

*Jordanis Flu.**Bellum primum
apud Mosen.**Victoria Abra-
mi.**Circumcisio.**Sodomæ & Go-
morrh. igni cœ-
lius deletæ.*

LOTH.

*Vxor Loth in
salis statuam.*

profugit in Ægyptum: vbi in periculum non leue incidit, propter raptam à Pharaone Sarah vxorem. Reuersus inde migravit in Hebron, & ibi agrum emit pro sepulturæ loco sibi suæque familiæ. Vixit quoq; in Dan & Gerar non sine periculo magno, ob raptam vxorem ab Abimeleco rege Gerar: sed DEO vindice euasit, ac coniugem inuiolatam recepit. Fuit autem diues ac potens Abraham: adeò vt iam olim coactus sit secessionem facere à Lotho patruale, cui terram ad flumen Iordanem concessit, & quem in bello Assyriorum contra Reges Sodomæ ac Gomorrhæ captum, liberavit: oppressis Assyrijs in Phœnicia, & recuperatis omnibus spolijs manu trecentorum & octodecim adolescentum, quo nomine ei Melchisedech Rex Iustus in Salem, (quem Patriarcham SEM fuisse putant) benedixit, & ipsum vnà cum exercitu, pane vinoq; refecit. Circumcisio quoq; membri virilis à DEO mandata fuit Abrahamo: vt esset commonefactio de venturo semine ac sobole MESSIAH, Seruatore Mundi: qua post Iudæi omnes vsi sunt, eoq; ceu signo ab omnibus alijs populis discriminati.

Famofæ tunc erant ad Iordanem vrbes quinque: Sodomæ, Gomorrhæ, Adamæ, Seboim Zoar quas propter immanissima scelera atque flagitia DEVS horribili exemplo, igne ac sulphure cœlitus dimissis, exussit atque deleuit: solo Lotho cum suis seruatis ope Angelorum, qui ipsum cum familia de monte in oppidum Zoar deduxerunt, cui etiam DEVS propter preces Lothi pepercit. Lacus in illis terris adhuc hodie esse dicitur, pice ac sulphure perpetuò ardens, noxius hominibus & pecudibus: Græcis Asphaltites, seu bituminosus, Latinis, Mare mortuum dictus: in cuius ripa nascuntur quidem poma, racemi & similes fructus, extrinsecus speciosi: sed qui ad tactum illicò fatiscunt & in cineres fumumque resoluuntur: Annus tùm erat Mundi 2048. Fuit aliàs Lothus vir pius & iustus, patruelis, comes & socius omnium ærumnarum Abrahami, DEO ita charus, vt Angelos ipsi duos miserit, qui manibus prehensum è medio periculi cum vxore & filiabus eduxerunt, inque tuto loco collocarunt: miser in hoc, quòd vidit charissimam vxorem, contra mandatum DEI ad supplicium Sodomæ respicientem, obriguiffe & in salis statuam, siue

perpetuum

perpetuum lapidem, conuersam esse, qui hodieque inibi extare dicitur. Infelix etiam ob id, quòd ebrius factus incestam cum filiabus proprijs consuetudinem habuit: Moab & Ammi procreauit quorum posteri hostes Ecclesiæ & piorum facti sunt. Moabitæ & Ammonitæ vocati: vnde etiam Lothi in sacris nulla singularis mentio extitit amplius.

Abraham porrò ex ancilla Hagar suscepit filium Ismaëlem, qui

Ismaël.

Ismaëlitis in Arabia nomen dedit. Ex Sara autem vxore iam annosa sustulit ISAACVM, quem puerum tredecim annorum ex mandato DEI in monte Moriah immolaturus, fide matque obedientiam suam, ita probauit DEO: vt is promissionem de Messiah seruatore ex semine Abrahamæ nascituro ei repetiuerit, filiumque saluum restituerit, ariete ex vepribus in Holocaustum suscepto, Anno Mundi Bis millesimo sexagesimo secundo.

ISAAC.

*Promissio de
MESSIAH.*

*Anno Mundi
2062.*

ISAACVS pòst fœlicitatis paternæ successor, anno ætatis quadregesimo iungitur REBECCÆ Bathuelis Filix, quæ post sterilitatem viginti annorum, benedictione Domini, edidit vno partu ESAVVM, à quo Idumæi & Arabes prouenerunt: & IACOBVM, à quo ISRAELITÆ orti sunt: dissimiles admodum animis moribusque Fratres. Interim boni parentes exules inter Palæstinos petulantes, omnis generis discrimina subeunt, priuatim & publicè, affliguntur à Rege Abimeleco, à pastoribus, h. e. Nobilibus & Regulis prouinciæ istius vexantur: mortem vident Abrahami, Semi, & aliorum piorum: dissidium ingens experiuntur inter Fratres, filios duos: donec & ipsi accepta promissione de MESSIAH Seruatore, ex ærumnis suis à DEO eripiuntur.

Rebecca.

Esaü.

Iacob.

Palæstini.

IACOBVS autem obtento iure primogenio, cum vendidisset Fratrilentium decoctum, & benedictionem paternã accepisset, fugit fratrem Esauum hostem infensissimũ, & ad Labanem perueniens, in Haram Mesopotamiæ: primũ Liam, pòst Rachaëlem filias, iure seruitij annorum viginti, ab eo obtinuit. Rediens postmodum cum suis ad patrem, superatis maximis difficultatibus, & Israël dictus: eò quòd luctatus esset cum Filio DEI) qui olim quoque cœlos ei aperuerat, & per scalas Angelos ascendentes & descenden-

IACOB.

Israël.

XII. Patriar-
che.
Israélite.

descendentes monstrarat, repetita promissione benedictionis & futuri Messie, ex utraque coniuge sua genuit XII. filios, qui feminarium fuerunt magni illius & felicissimi populi DEI, Israelitici dicti: cuius Historia sacris literis profanisque descripta est.

DINA.
Simeon &
Leui.
Ruben.
Iudas à quo
IUDAEI.
Rachel.

Inter illos fuit & IOSEPHVS, optima indole, cæteris fratribus inuisus: quòd eum patri Iacobo charum & magnum aliquando inter ipsos principem futurum animaduernerent. Hic indignè aliquandiu habitus à Fratribus, captus, & in foueam demersus, Mercatoribus diuenditur in Ægyptum. Reliqui inter eà liberi varias molestias patri Iacobo crearunt. Vix enim ille avaritiam & inuidiam Labani soceri effugiens, & Esauo fratri reconciliatus, cùm in terram Canaam venisset: Dina filia eius impubes adhuc à Rege Sichem stuprata est, vnde ingens laniena per Simeonem & Leui fratres inter Sicheimitas excitata. Post Ruben filius incesta consuetudine cum Nouerca Billia sese polluit. Iudas (à quo Iudæi gens numerosissima) itidem incestuosi concubitus habuit consuetudinem cum nuru sua Thamar: Rachel vxor suauissima ex partu extincta: fames denique superueniens penitè miserum Patriarcham in Ægyptum cum filijs eiecit. Ibi offendit diu desideratum Filiù IOSEPHVM, qui posteaquam duram illic seruitutem & captiuitatem sustinuisset, tandem post annos 13 ob diuinandi scientiam, ob ciuilem prudentiam, morum amabilitatem, cæterasque virtutes ad summos honores à Pharaone Ægypti rege, euectus est: nec multò post patrem fratresque iniurios, rerum graui penuria laborantes, ad se pellexit atque sustentauit. populumque DEI in Ægyptum planè transtulit: mortuum verò patrem Iacobum, cum ijs qui volebant, sedibus auitis reddidit: donec & ipse extremum in Ægypto diem clausit, Anno Mundi 2310. Circa hæc tempora vixisse creditur inter pios etiam IOBVS ille patiens in terra Vz: quanquam sint, qui eum Regem Idumæ faciunt & generum Iacobi qui filiam Dinan ei desponsarit. Fuit autem prædiues & felix: postea omnibus rebus spoliatus, corpore & animo afflictissimus: quæ tamen mala omnia, laudatissimâ suâ patientia, fide atque constantia superauit.

IOSEPH.

Pharao Ægypti
Rex.

An. M. 2310.

IOB.

DVM hæc à pijs passim geruntur: impiorum quoque posteri, di-
uerfa

uersa per orbem regna constituentes, in immensum creuerunt: præcipuè verò Assyrij, Chaldæi siue Babylonij, quorum princeps fuit NINVS. Hic motus infatiabili regnandi cupiditate, finitimos omnes armis laceffit, per Asiam ad Lybiæ vsque terminos procedens: tandem Zoroastre Bactrianorum Rege, Magiæ auctore, debellato, multisque alijs deuictis populis, maximum regnum filio impuberi NINO reliquit, quod ab Historicis primum summū Imperium seu Monarchia prima dicitur, Anno Mundi Millesimo, nongentesimo, quinquagesimo nono circiter constituta. NINI Filij adhuc impuberis vices subiit annis quadraginta duobus, Mater SEMIRAMIS, famosissima per omnem Historiam Fœmina, quæ per vim occiso marito sexum mentita virilem magnas res in orbe gessit: Æthiopas atque Indos deuicit: ingentibus structuris & ædificijs Babylonem nobilitauit: vt, muris altissimis latissimisque, Hortis pensilibus & alijs miraculis: donè tandem postulans NINI Filij concubitum ab eodem interempta est. Filius post regno potitus, luxui, otio atque ignauix, totum sese dedit, rerum gerendarum curâ præfectis imposita: cuius exemplū imitati nonnulli Reges Assyriorum subsequentes, (maximè SARDANAPALVS trigessimus quintus in ordine, (cladem non exiguam huic imperio attulerunt: vt suo loco dicitur.

Floruerunt etiã temporibus istis præteritis in Ægypto, Caini & Chami posterij, à quibus orti sunt, Pastores siue Reguli, quos Hiccos appellarunt & Larthes & Politanos, qui que Dynastias & Regna sua ab An. Mund. 1793. exorsi, ad hæc vsq; tempora Pharonum Regum, in superiori & inferiori Ægypto, propagarunt: inter quos olim excelluerunt Mizraim, qui totum Ægyptū constituit: & Chus, quem poëtæ Bacchum siue Dionysium vocant: & Osiris, cognomento Iupiter Hammon, qui cum vxore & sorore sua Iside (quæ & Iuno Ægyptia & Ceres cognominatur) totum ferè terrarum Orbem circumiuit, Iustitiam & pacem constituit, Agriculturam homines docuit: Gigantesque superauit: & Sesostris, qui latè maria nauigijs lustrauit: & Pharaon Amenophis, qui primus Labyrinthos extruxit: & Pharaon Raëmses, qui Israëlitas longa seruitute pressit: quem multi putant fuisse Busiridem il-

*Assyriorum
Regnum.*

NINVS.

Zoroaster.

Ninus 2.

*Monarch. pri-
ma Babyl. Af-
syr. Chal.*

An. M. 1959.

SEMIRAM.

*Æthiopes &
Indi.*

Sardanapalus.

Ægypti Reges.

Mizraim.

Osiris, &c.

Sesostris.

*Pharaon Raëm-
ses.*

An. M. 1370.

MOSES.

Thermutis.

Tethro.

Vocatio Mose
& Aaron.Exitus Israël
ex Ægypto.Mare rubrum
diuisum.Interitus Pha
raon.

An. M. 2454.

lum, de quo poëta fabulantur, quòd hospites maceratos comederit. Nam hic Pharaon circiter annum Mundi Millefimum trecentefimum septuagesimum, videns Israëlitas mirum in modum crescere: adeò vt etiam vna tantum tribus Ephraim, ausa sit promissam terram Canaan inuadere: inclementius eos tractare cœpit, laboribus luti & laterum eos exercens: obstetricibus quoq; mandans, vt omnes masculos mulierum Ebræorū infantes, vel in partu occiderent, vel in profluentem abijcerent. Eo tempore natus fuit Moses, ex tribu Leui, patre Amram & matre Iochæbet, qui quod esset elegans puellus, per menses tres à parentibus est occultatus, post in arcula arundinea expositus in Nilo, à filia Pharaonis Thermutide ex aquis extractus, & in Aula Regia enutritus, atque in omni sapientia Ægyptiorum institutus est: vsq; ad annum ætatis 40. Post relicta aula ad fratres Israëlitas sese conferens, quendam ex illis defendit, occiso Ægyptio: quo facinore pro palato fugit in Midiam, ibiq; Ziporam Iethro sacerdotis filiam matrimonio sibi copulauit. Eo tempore miseratus Deus populi sui in Ægypto, Mosen pascentem greges in deserto montis Sinai ex ardente rubo vocauit ad munus Legati & educendi populum ex Ægypto, adiuncto ei fratre Aarone. Hi ergo cum ad Pharaonem profecti dimissionem populi petiissent: ille verò pertinacissimè recusasset: miraculosis decem plagis ijsque grauissimis totam Ægyptum affligerunt, & tandem re secretò confecta, ex Ægypto cum maxima Israëlitarum manu, sexcentorum videlicet millium hominū bellicosorum, exiuerunt: transitum ipsis præbente, per deserta Ethan & montium fauces ipso mari rubro, stupendo planè miraculo, aqua in nubibus suspensa, per latitudinem quindecim miliarium Germanicorum, vt ex Ptolomeo videre licet. Quam rem indignè cum ferret Pharaon, hostili animo insecutus populū Dei, licet maximis tempestatibus eum terrentibus: maris tamen vadum & ipse ingressus est cum omnibus copijs: sed recurrentibus aquis circa diluculum diei, penitus vnà cum suis oppressus in illis, atque absorptus est: calamitosum simul & memorabile factus exemplum iræ Dei ad omnem posteritatem Anno Mundi bis millesimo quadringentesimo quinquagesimo quarto.

MOSES.

Moses autem celebrans primum Pascha, & Eucharisticis Carminibus DEO gratias agens, Israëlitas per deserta & solitudines multas circumduxit, ipso filio DEI in nubibus præeunte, & nunc aquis, nunc coturnicum multitudine, nunc Manna cœlitus sparsa, corpora eorum reficiente, vestesq; eorum miraculosè seruante, totis annis quadraginta: in quibus molestias plurimas, & maximas murmurationes, exprobrationes Idololatriam suorum pertulit Moses, & ex varijs periculis hostilibus (præsertim initio Amalechitarum) eos eripuit, fuit ac conseruauit. Legibus prætereà Rempublicam constituit, de consilio soceri sui Iethro: Legem DEI præceptis decem, tabulis verò duabus comprehensam, in monte Sinai accepit: quadraginta diebus sine cibo & potu illic commoratus, quæ etiam inter horrenda fulgura atque tonitrua, audientibus sexcentis virorum millibus promulgata est. Prætereà Tabernaculum Arcæ legis DEI in deserto erexit ac dedicauit: Politiam totam pulcherrimis legibus & sapientissimis consiliarijs publicè priuatimq; instruxit: exploratores Iosua & Caleb in terram Canaan misit: æmulos suos diuinitus puniri vidit: Mariam lepra: Chore & socios hiatu terræ: ingratos omnes Israëlitas partim gladio, partim ignitis serpentibus, partim morte perire conspexit: pro quibus tamen subinde ardentissimis precibus apud DEVM intercessit Moseh: æneum serpentem erexit, leuamen, medicinam, auxiliumque omnibus afferens.

Idem bella plurima & grauissima gessit: Sihon regem Hesbon, & Og regem Basan, magnos Gigantes occidit: Midianitas omnes cum quinq; regibus deleuit: Iosua populi Ducè constituit: Deuteronomium dedit repetita lege DEI: beneficia eius in populum suum Eucharisticis Cantibus siue Psalmis celebrauit, & cum in monte Pisga eminens terram Canaan vidisset, conuocatis tribubus duodecim eis benedixit & valedixit: tandemque sensibus omnibus animi & corporis adhuc integris (quod in homine mortali rarissimum) conscendens montem Naboh, mortuus ibi & sepultus est ab ipso CHRISTO: nemine sepulchrū eius inueniente, anno ætatis suæ 120 Calendis Martij. Heros incomparabilis qui de facie ad faciem DEVM vidit, & cum CHRISTO in monte Thabor collo-

PASCHA
primum.

Exilium Israëlit. per annos, 40.

Molestia & pericula Mose. Politia in deserto.
Lex DEI in monte Sinai.

Tabernaculum Arcæ.

Iosua & Caleb.

Chore & socij.

Serpens æneus.

Bella contra Sihon & Og &c. Midianite. Deuteronomiū. Gratiarū actio.

Valedictio Mose.

Mors & sepultura.

IOSVA.

*Iordanis flui-
us exiccatus.**Pœna inobedi-
entiae.**Circumcisio
Pascha.**Ierichuntis ex-
pugnatio.**Solis & Luna
miraculosa
statio.**Triginta vnius
Regg. Canaan
delectio.**Diuisio terra
Canaan.**Leuite.**An. M. 2511.**Populi potentes
à Diluuiò vsq;
ad 4. Mundi
Millen.**Itali.**Germani.
Teutschen.**Amazones.*

tus est. Reliquit autem successorem IOSVA, virum pium ac strenuum, qui diuina autoritate, virtute ac felicitate munitus, præmissis exploratoribus, Israelitas per medium Iordanem, diuina potentia, tum exiccatum, cum aliàs plenissimo alueo exundare solet, traduxit: sed in ipsam terram promissam, nemo ex sexcentis istis virorum millibus ingressus est, præter Iosua & Caleb: id quæ propter inobedientiam & diffidentiam quadraginta annis in deserto declaratum. Quod reliquum tamen fuit, introduxit in terram Canaan, & lapides duodecim, pro numero Patrum in Iordane & Gilgal constituit: circumcisionem repetiuit: Pascha celebravit: solo tubarum cantu Iericho oppidum prostravit: Regem Canaan ex arbore suspendit: quinque Reges Amorrhæorum deleuit: Sole & Luna ingenti miraculo cursum suum inhibente, donec Israëlitarum hostes suos vlciscerentur: in summa triginta Reges & vnum debellavit Iosua, & totam terram Canaan sibi subiugavit: eandem forte inter Tribus diuisit, sola Leuitarum familia excepta: tandem multis præclaris rebus bello ac pace constitutis, annorum centum & decem cum esset, vniuersum populum Israëliticum conuocauit, Mosis exemplo, obtestatusque eum, vt in lege DEI constanter perseueret, pro Testimonio voluntatis suæ lapidem sub quercu constituit, & ex viuis abiit Anno Mundi 2511.

At non minus interim, præter Assyrios, Ægyptios atque Hebræos, cæteri quoque Populi à Diluuiò per Orbem terrarum sparsi, suas ipsi sedes regnaque stabiliuerunt: omnibus rebus necessarijs instruxerunt: Legibus ac Politijs muniuerunt, aliisque pace & toga præclare gesserunt: vt pote in Italia Gomer Iapeti filius, Saturnus, Phaëton, (sub quo Italia arsit,) Hercules, Faunus, Euander, Latinus & Aborigines vnà cum Ænea eiusque posteris. In Germania Ascanes seu Tuiscon, qui gentem Germanam (die Teutschen) ab se appellatam pietatis ac politix legibus muniuit primus atque constituit, cuius filij ac posterij vsq; ad tertiũ Mundi millenariũ floruerunt. Mannus scilicet à virtute sic dictus: Ingæuon, qui scholas aperuit, & bonas artes tradidit: & Amazones Lybicas mulieres deuicit: Hermannus bellicosus, qui postea à suis pro DEO cultus est, in statua quæ dicta fuit Hermanns seu / cuiusmodi Idolum

lum adhuc Carolus M. euertit in Saxonia. Marsus quoq; , sub quo Oliris & Isis in Germaniam venerūt, & agriculturæ ac Cereuisiæ vsum ipsis monstrarunt. Itemq; Gambriuius, Sueuus, Vandalus, Alemannus, qui Leonem viuum catena ligatum secum circumduxit, quod postea gentilitium signum multorum principū Germanorum mansit: Boius, Francus & alij qui totidem populos, regna, Dynastias ac principatus suis de nominibus fundarunt, & ad nos posteros suos propagarunt.

In Hispania seu Celtiberia, Thubal, Tagus, Betus, Hispanus, (à quo dicta Hispania,) Geryon, Cacus, & qui vsq; ad Chartaginiensium & Romanorum dissidium, super hoc Regno, imperium tenuerunt, quorum temporibus etiam Celtarum Gallorumque Principes floruisse creduntur: vt Longho, Bardus, Celtes, Narbon, Lugdus, Belgius, Allobrox, Remus & similes. Antè omnes autem claruerunt sæculis istis populi, qui vno nomine Græci fuerunt dicti, & diuersa regna, resque publicas apud suos erexerunt: nempe apud Sicyonios, Ægialeus, Europs, Macedon: apud Argiuos, Inachus, Ogyges, (sub quo Diluuium fuit in Attica) Danaus, Lynceus, Protheus, Amphyon & alij. Apud Athenienses Palladion, quæ condidit Athenas, Cecrops, Erichtheus, Ægeus, Theseus, qui multa grauissima bella gessit: monstra domuit: Rempublicam constituit. Apud Mycenæ, Perseus, Alcæus, Amphytrouon, Hercules, Sthenelus, Pelops, Erystheus, Orestes, & similes. Apud Thessalos, Prometheus ille sapiens, & Epimetheus frater eius stultus: Deucalion, sub quo Diluuium fuit in Thessalia, & reparatio generis humani per ipsum & Pyrrham vxorem facta, iactu lapidum, vt poetæ fabulantur: Dionysius filius, qui & Bacchus dictus est, & exercitus duxit, & cum mulieribus Bacchidibus festa (Bacchanalia dicta) celebravit. Apud Troianos, Dardanus conditor gentis Troianæ, Erichtonius, Tros, à quo Troiani, Laomedon, Priamus, & alij. Apud Corinthios, Iason, Alethes Ixion cum cæteris. Apud Lacedæmonios, Aristodemus, Eurysthenes, Proclus & complures insequentes. Apud Lycios Sarpedon, Rhadamantus & alij. Apud Cretenses, Minos, &c. Apud Messenios, Polycaon, Nestor & similes. Apud Thebanos, Ogyges,

*Sueui.**Vandaliv.**Alemanni.**Boij.**Franci.**Hispani.**Celte siue Galli.**Græci.**Sicyonij.**Argiui.**Diluuium Atticum.**Athenienses.**Mycenæ.**Thessali.**Deucalionis diluuium.**Bacchus &**Bacchantes.**Troiani.**Corinthij.**Lacedæmonij.**Licij.**Cretenses.**Messenij.**Thebani.*

*Arcades.**Elei.**Lapithæ &
Centauri.**Argonautica
expeditio.
Iason.
Argonautæ.
An. M. 2740.**Aureum vellus.
Aëta Rex.**Medea.**Hercules.**Hercules 43.*

Cadmus, Amphion, Laius, Oedipus &c. Apud Arcades, Pelagus, Lycaon, quem mactato filio in lupum conuersum fabulantur. Apud Elæos, Endymion à Ioue ad perpetuum somnum damnatus, Epeus & cæteri. Qui omnes, vnà cum alijs, quas res in Græciagefferint, quamque varijs vicibus regna & principatus inter se commutarint, vetustiora Græcorum monumenta nonnihil quidem indicant: sed plæraque fabulis Poëtarum inuoluta & obscurata ad nos vsque peruenerunt. Nobiles tamen aliquot expeditiones susceptæ fuerunt, & bella insignia gesta, ab ijs, quos commemorauimus, Regibus atque principibus, quæ non postremum in Historijs locum inuenerunt: quemadmodum inter alia Lapitharum & Centaurorum prælia vndique nota sunt, inter bellicosissimos immanissimosque Thessaliæ populos, commissa Anno Mundi bis millesimo septingentesimo trigesimo septimo. Non minus quoque eo tempore celebrata est illa Argonautarum ad Colchos nauigatio, suscepta duce IASONE circiter annum Mundi bis millesimum, septingentesimum quadragesimum, quâ Principes & Heroes præcipui in Græcia, Iason, Admetus, Peleus, Castor, Pollux, Hercules, Telamon, Orpheus, Mopsus, Lynceus, Talauus, Acastus, Meleager & alij in pontum Euxinum, Argò nauis Prætoria, versus septentrionem vecti sunt, ad rapiendum aureum vellus: hoc est, Regnum Aëtæ Regis Colchici (auri & argenti fodinis præstans) occupandum: id quod in primis Iason opera filix Medæ, insignis veneficæ consecutus est: sed magnò suo malo, vt est apud Poëtas. In illa societate excelluit HERCVLES patre Amphitruone Thebano Rege, matre Alcmena adultera progenitus: in omni doctrina & disciplina liberali per Præceptores optimos, Linum & Eumolpum aliosque institutus, quibus tanquam claua armatus, res difficilimas quasque aggressus est: ita vt adhuc hodie quicquid arduum & magnū est, Herculeum dicatur: imò quæcunque facinora præclara atque Heroica vni tribuantur Herculi: cum tamen plures & diuersi Hercules numero 43 hinc inde apud scriptores deprehendantur. Labores eius noti sunt omnibus. nam cum & animi magnitudine, & robore corporis excelleret omnibus: quicquid vbiq; periculosum

sum fuit graue molestumque in se suscepit: Monstra infinita domuit: Amazones mulieres Scyticas, virili audacia per Asiam excurrentes, debellauit: Orbem terrarum instructo cum exercitu peragrauit: ex Affrica in Hispaniam progressus, vltimis in Gadibus columnas erexit, quæ hodieq; Herculis columnæ nominantur: Geryonem tricorporeum deuicit: boues eius abduxit: Galliam & Italiam subiugauit: Troiam cœpit, & occiso Laomedonte Regnum Priamo tradidit: Olympica certamina instituit. Cacum fœdissimum Latronem & incendiarium, cum multis alijs immanissimis beluis sustulit: filios procreauit innumeros: socios ac milites reliquit exercitatissimos, qui postmodum Heraclidæ dicti: varia per orbem Regna imperiaq; constituerunt: & honoris ergo suam ad Herculem hunc originem retulerunt tandem tamen astu mulierum Omphalæ ac Deianiræ mollior factus, planè occubuit, & in furore semetipsum exussit: relicto Hyllo filio, qui tamen ab Echemone Tegeata in Monomachia victus, regnum Peloponesi & sibi & posteris in centum vsque annos amisit.

Præcipuè verò duo grauissima bella, circa hæc tempora scriptoribus celebrantur: THEBANVM atq; TROIANVM. Thebano causam præbuit dissensio duorum fratrum ETEOCLIS & POLYNICIS, qui ex incestu Oedipi & Iocastæ coniugio nati fuerunt: quorum alter Eteocles accepto Thebarum regno, exiit fratrem Polynicem legitima parte. Is autem Argos profugiens, cum in vxorem duxisset Adrausti Regis filiam, magnum in Bœotiam exercitum adduxit: Eteocles alios vicissim sibi proceres adiungens, fratri occurrit, cruentaque cum eo prælia multa commisit: donec vterq; in Monomachia mutuis vulneribus concidit: & inter Argiuos Thebanosque bellum horribile post se suscitauit, in quo tandem Creon victoria & regno potitus est Anno Mundi 2738.

TROIANI belli auctores fuerunt, iniusti raptores Telamon, qui Hesionem sororem Priami vi detinuit: & PARIS, qui vlciſcendæ istius iniuriæ causa, HELENAM Menelai Regis coniugem abduxit: quâ re commoti totius Græciæ Proceres, iunctis viribus, ad Troiam venerunt: cumque ad eam decennium fermè, diuersa fortunâ pugnatum esset, tam à Græcis, quàm à Troianis:

Ducibus

Labores Herculis.

Columna Herculis.

Herculis Filij.

Heraclida.

Herculis interitus.

Omphale & Deianira.

Hyllus Filius Herculis.

Bellum Thebanum.

Eteocles, Polynices.

Adraustus.

Monomachia fratrum.

Creon.

An. M. 2738.

Bellum Troianum.

Paris.

Helena.

*Duces Græci.**Duces Troiani.**Priamus.**Excidiū Troiæ.**Numerus occi-
sorum.**Ilias malorum.**An. M. 2788.**Dispatio Tro-
ianorum.**Aeneas Rom.
Antenor Ve-
net.**Israëlitæ sub
Iudicibus.**Idololatria
Israëlit.**Iudices populi
DEI.**Othoniel.**Ehud.**Debora &
Baruc.**Gedeon.**Iephtah.**Simson.*

Ducibus illinc Menelao, Agamemnone, Achille, Aiace, Vlyffe Diomede, Nestore, Palamede, Glauco, &c. à Troianis autem Hectore, Ænea, Paride, Antenore, Troilo & cæteris: in quibus etiam fuit Penthesilea Amazonum regina: & Telephus siue Adolphus Gotthorum, Helenusque Cimbrorum Reges: tandem noctu clam introductis Græcis, per equi speciem, autoribus Antenore & Ænea, ut fertur, & sublato rege Priamo, Troia capitur incenditurque: miserabili utrinque adulterij puniti exemplo: siquidem in illo decennali bello ex Græcis octingenta, & octuaginta sex millia hominum desiderata fuerunt: ex Troianis sexcenta septuaginta sex: plerique verò Duces ac Principes foeminae, in bello & post bellum, horrendis casibus, perierunt: ita ut verè Ilias malorum bellum hoc Troianum extiterit: finitum Anno Mundi 2788. cum durasset annos decem, menses sex, dies duodecim. Post lachrymabile hoc bellum, dispersi Troiani, diuersas Mundi plagas adierunt & incoluerunt: à quibus non minus multi ac diuersi populi sese oriundos, suis in antiquitatibus profitentur: imprimis Romani ab Ænea: Heneti seu Veneti ab Antenore, ut paulò infra dicitur.

At populus DEI, defuncto iam Iosua, in multiplices sensim mutationes magnasque difficultates incidit: dum Præceptorum Mosis & Iosuae, adeoque ipsius DEI oblitus, peregrinis institutis sese tradidit: quam ob causam quoque vicinis Regibus seruire coactus est pluribus annis: misertus tamen eiusdem DEVS OPT. MAX. & recordatus promissionum suarum, diuinitus suscitauit viros quosdam principes atque Heroas, quos Iudices vocarunt, defensores ac liberatores populi: in quibus fuere Othoniel, qui Regem Mesopotamiæ vicit: Ehud, qui Moabitarum Regem Eglon sustulit: Debora & Baruc, qui occiderunt Sisaram, ducem Regis Gabin: GEDEON, qui trecentis militibus inermibus 135000. Midianitarum fudit, & multa alia præclara gessit: Iephtah, qui Ammonitas debellauit: & SIMSON ille omnium mortalium fortissimus, qui Leonem discerpfit, & de forti dulcedinem comedit: qui triginta Palæstinos interfecit, vestibusque spoliavit: qui iunxit Vulpium tercentum caudas, cum facibus ardentibus & segetes Philistæorum

stæorum incendit: qui captus victusque, funibus ruptis, populares in Ethan delusit: & mille Palæstinos arrepta Afini mandibula trucidauit: qui sitiens, ex eadem scaturientibus aquis, languefactum corpus suum refecit: qui duas portas vrbs Gazæ, humeris suis in fastigium montis, milliaribus quinque, asportauit: qui denique meretricum circumuentus amoribus, captus, oculis priuatus, cæsarie spoliatus, vniuersam Philistæorum domum, in qua epulabantur illi, & ludibrii causa vinctum Heroem coram adesse volebant, prehensis columnis medijs prostrauit, seque cum trecentis amplius Philistæis pessum dedit, circiter annum Mundi Bis millesimum octingentesimum decimum. Hos secuti sunt alij sacris celebrati literis Iudices: qui vario rerum successu populum DEI ab iniurijs vicinorum defenderunt, & sanctiorem disciplinam cultumque DEI ad posteros propagarunt. Incidit in hæc tempora bellum Israelitarum contra Beniamitas, qui violato iure hospitalitatis, Leuitæ cuiusdam concubina ad mortem vsque abusi sunt in Gibeæ, Venere illicita: propter quam causam tribus Benjamin penè tota deleta fuit.

Cæterum post HELI indulgentem patrem & avarum sacerdotem atque Iudicem qui in senectâ ceruicem ob id fregit: successit diuinus ille vates SAMUEL. Hic populo Regem auidè petenti, sprete Aristocratiâ, quâ hæctenus vsi fuerant, SAVLEM magnæ spei virum, primum sistit, vnxitque; certis legibus, ac ritibus regijs, quæ seruantur, propositis. Sed hoc nequiter à DEO deficiente: adsciscitur DAVID opilio, adolescens eximia virtutis indole præditus, post Musicus & armiger Saulis, qui rebus Israelitarum valdè dubijs: GOLIATHEM, inusitatæ magnitudinis hostem, conuicijs armisque prouocantem Iudæos, nudus, inermis, baculo fundaque pastoralis solum vsus, singulari certamine, adolescens adhuc, prostrauit, & Israelitis suis, animum persequendi Philistæos hostes reddidit. Idem DAVID, Saule, (qui vi & fraude ipsum, licet generum persecutus erat) sibi ipsi manus violentas afferente, Rex salutatus, & tertium vinctus in Hebron: maximas res summa cum gloria, pro populo DEI gessit: vicinos sibi tributarios fecit, Iebusæos, Philistæos, Moabitas, Ammonitas, Sy-

Labores Simonis.

An. M. 2810.

Bellum Israelitarum contra Beniamin.

Heli.

Samuel.

Saul.

Lapsus eius.

David.

Goliath.

David gener Saulis.

Saul sibi manus infert.

David Rex vnctus tertium.

Davidis res
præclare.

Psalms Davi-
dis.

Promissio Mes-
siae.

Peccata Davi-
dis.

Adulterium cū
Bethsabea.

Homicidium
Vria.

Πολυπραγμο-
σύνη David.

Pœna.

Ammon &
Thamar.

Absolon.

Lues.

Pœnitentia
Davidis.
Nathan.

Mors Davidis.

An. M. 2930.

Salomon.

ros, Idumæos, Amalecitas & Gigantum familias oppreſſit : regnū varijs acceſſionibus auxit : Rempublicam legibus ac politica muniuit : Arcam Domini in Hieroſolymam tranſtulit, ſedemq; illam Regiam mœnibus cinxit : alia denique præclara, maximè ad diuinum cultum pertinentia, ſuprà vires hominis, diuino adiutus auxilio peregit : Pſalmos ſeu Hymnos ſacros, innumerabiles cecinit Cythara ſuauiſſima, DEIQ; laudes ad omnem poſteritatem propagauit : ob quam cauſam etiam promiſſionem de MESSIAH ex familia ſua naſciturus, accepit à DEO : quin & ipſe filius DEI, de nomine eius filius DAVID vocari voluit.

Paſſus tamen eſt in tanta felicitate multa humana David : ſceleribusq; grauiffimis & ſe & Eccleſiam DEI contaminauit : inprimis eo, quòd adulterium nefandum cum Bethſabea commiſit : & maritum eius Vriam, virum ſtrenuum ac innocentē in prælio occidi curauit : & poſthæc πολυπραγμοσύνη quadam lapſus, populum Iſraeliticum ambitioſè recenſuit. Propter quas cauſas grauiter à DEO punitus eſt, & talionem ſenſit in propria ſobole ſua. Nam Ammon filius eius ſororem ſuam Thamar ad ſtuprum rapuit : Abſolon verò fratrem Ammonem interfecit in conuiuio. Idem regnum paternum inuaſit : patrem in exilium eiecit, concubinas eius publicè conſtuprauit : poſteà Abſolon ipſe in fuga ſublimes de quercu cæſarie ſua pendens, à Ioabo duce patris tribus haſtilibus tranſfixus eſt. Præter haſce Tragicas & domeſticas calamitates, luem quoq; peſtilentiæ expertus eſt David, qua intrà triduum ſeptuaginta millia hominum conſumpta ſunt. His pœnis ergò caſtigatus Rex, præcipuè à Nathane Propheta : feriam egit pœnitentiam : abſolutionem peccatorum accepit : DEO gratias egit, & edita confeſſione illuſtri de DEO, de Meſſiah, de beneficijs eius, confeſtus iam ſenio filium Salomonem ſucceſſorem declarauit, neceſſarijs pulcherrimisq; præceptis eum inſtituit, Theſaurus maximos tradidit, ac tandem, anno ætatis ſeptuageſimo placidè ex hac vita deceſſit, cum regnaſſet annis 40. circiter annum Mundi

2930.

SALOMON filius, viuo adhuc patre ſucceſſor Regni declaratus, & à Præceptore Nathane Propheta optimis diſciplinis inſtitutus.

tutus, sapientiam antè omnia à DEO petiuit, quam etiam consecutus est tantam, quantam nullus vnquam mortalium habuit: vnde & Iudex solertissimus, (vt in causa infantis duarum fœminarum) & Ecclesiastes doctissimus (vt in scriptis suis) extitit. Librorũ composuit octo millia de vi & proprietate animantium, plantarum, lapidum, Metallorum, herbarum aliarumque rerum Physicarum. Cum eo Candace regina Austri, de Saba (quam Sibyllam vocant) itinere 240. miliarium confecto, disputauit & mirata sapientiam illius omni opinione maiorem, talenta auri centum & viginti ei donauit: ipsa quoque multis magnisque affecta muneribus, in Æthiopiam (comitantibus duodecim millibus Iudæorum) reuersa est, & Legem, Euangelium, Circumcisionem & alios ritus in gentem suam intulit: quos adhuc hodie Preto Iohannes Æthiopum Rex seruare dicitur. Præclara deinde opera sedesq; Regias statuit Salomon, ac in primis sumptuosissimũ illud totoq; orbe celebratissimũ templum Hierosolymitanũ, in quo extruendo septennium consumpsit, vsus hominũ opera centum quinquaginta milliũm continua, quod post anno vndecimo, translata ex Sione arca fœderis, solenni ritu precum ac sacrificiorum consecrauit cultumque diuinum summo studio ac ordine pulcherrimo constituit Nec minus Politiam, iudicia, disciplinamque militarem: vt & rem Oeconomicam adornauit: redditus annuos ex tributis, vectigalibus, alijsque rebus sibi faciens, sexcentorum sexaginta sex talentorum, hoc est, circiter auri tonnas 40 argenti verò copiam innumerabilem sicut lapidum. Nauigationem etiam cum rege Hiram instituit, à littore Maris rubri in Ophir Insulam, quæ hodie est India, America, seu Peru Hispanis iterum aperta: è qua post triennij spacium, ingentem vim auri, aliarumque rerum preciosarum accepit. Florentissimus igitur cum esset Rex Salomon, cultu diuino, sapientia, opum magnitudine, finitimorum amicitijs, subditorum gratia, per annos complures, aureumque tum verè seculum viueret: tandem oblitus beneficiorum DEI, sortisque suæ, vxores sibi legit septingentas, & trecentas concubinas: in quibus Ethnicæ & alienigenæ multæ erant. Cum his igitur luxu voluptatibusque omnis ge-

Sapientia Salomonis.

Iudicium Salomonis.

Libri Physici, &c.

Candace Æthiopum regina.

Preto Iohannes Æthiopum R. Opera Salomonis.

Dedicatio Templi.

Politia.

Oeconomia.

Diuitia.

Nauigatio in Indiam.

Peru.

Lapsus Salomonis.

Vxores & Concub. Salom.

1000.

Mors ingloria.

An. M. 2971.

Rhehabeam F. Salom.

Diuisio Regni Israelitici.

Regnum Iudæ Reg. Israelis. Ieroboam.

Direptio templi Hierosolym.

Tertium Mundi Millenarium.

Sapientia & literarum studia.

Magi vnde Magistri. Gymnosophista.

Sophi.

Druidæ.

Sibylle.

Sambethe.

Atlas.

Orpheus.

neris diffluens: sædè desciuit à DEO suo, & Ethnicorum Idola coluit. Proinde gratiam diuinam amisit, mortemque, tanta felicitate imparematq; ingloriam oppetijt: adeò etiam, vt multi de æterna ipsius salute dubitent. Licet Hieronymus & Hilarius SS. patres ad DEVM serua pœnitentia Salomonem conuersum autument. Erat tùm annus Mundi 2971. quo succedente in Regno Israëlis Rhehabeam filio, stolido, leui, ac superbo Iuene, DEVS Impietatem ac Idololatriam patris & filij vindicaturus, distraxit Regnum Israëliticum in duo: diuiso pallio Prophetæ: quorum vnum Iudæ dictum fuit, & Rhehabeam cessit: alterum Israëlis, & Ieroboam Satrapæ Salomonis datū est Illud duas tribus habuit, Iuda & Benjamin: hoc reliquas decem: vtrūmq; reges nouendecim. Sub his initiò miserabilis ac varius fuit status Ecclesiæ & Politicæ: DEO in vltionem vocante Reges Ægypti, Assyriæ aliosq; Barbaros populos, qui templum Hierosolymitanum diripuerunt: Reges impios sustulerunt: populumq; Israël propter cultum vitulorum, fatyrorum & similibus Idolorum horribiliter afflixerunt: Ecclesia, cum vero cultu DEI, intra angustas Prophetarum familias, per paucos pios Reges, tùm contenta atque conseruata: vsque ad tertium Mundi millenarium: in quo præter res illas, quas huc vsque commemorauimus, etiam hoc non ignorandum, quod sapientiæ studia, artes & disciplinæ mirificè quoque auctæ & conseruata fuerunt, cùm in populo DEI, per Patriarchas, Sacerdotes, Leuitas, Prophetas & similes: tùm apud alias Gentes: puta Chaldæos, Assyrios, Persas, Indos, Ægyptios, Germanos, Gallos & similes. Vnde adhuc clarum nomen est Zoroastri Regis Bactrianorum, insignis Astronomi & Mathematici: Magorum siue Magistrorum in Persia: Gymnosophistarum seu Bragmanum in India: Sacerdotum in Ægypto: Sophorum in Græcia: Druydarum in Gallia & Germania: Sibyllarum in Lybia & alijs Mundi partibus: è quibus antiquissima fertur, Sambethe nurus Noami, quæ cum socero in Arca fuit tempore Diluuij. Hinc veterum monumentis, (Poetarum maximè) commendati nobis quoque sunt: Atlas Astronomus cœlifer: Cadmus literarum græc Alphab. repertor: Orpheus, Amphion, Linus, Musæ⁹, Tiresias, Amphiaras, qui saxa & solitudi-

& solitudines cantu suo, hoc est, fera & faxea hominum principumque virorum corda, literis & sapientia emolliuerunt. Hinc Apollo, Æsculapius, Chiron, Centaurus, Podalirius, Machaon, Mercurius, Trismegistus, Chryses, Phœnix, Calchas, Medici, Philosophi, Poëtæ, & vates præstantissimi celebrantur, qui artes quifque suas in temporibus illis coluerunt, & ad posteros transmiserunt.

Porro cum his & alijs rebus gestis ætas Mundi iam peruenisset ad robur suum, & quartus annorum millenarius inchoaretur: maximas atque ingentes res in eo Homines aggressi sunt, passim per Orbem terrarum. Etenim Troiani, (qui à deleta Troia iam olim circiter Annum Mundi 2790. in Italiam venerunt ducibus ANTENORE & ÆNEA,) res non exiguas in illis partibus gesserunt: regnaque & Respub. propè ad finem Mundi durantes ibidem constituerunt.

ANTENOR quippe cum suis comitibus, ad dexteram conuersus, in intimum maris Adriatici sinum penetravit, pulsisque Euganeis, Patauium condidit, vicinisque populis, ab Henetis comitibus suis, Venetorum nomen indidit: cum quibus postea latè circum circa imperavit per multos annos: ex quorum reliquijs potentilla ac nobilis VENETIARVM Respublica adhuc superesse creditur.

ÆNEAS verò longiori errore agitatus, primùm Macedoniam siue Thraciam peragravit: inde in Siciliam delatus, amisit patrem Anchisen, non ita pridem humeris ex incendio Troiæ exportatum. Post cum reliquijs nauium per mare Tyrrhenum in Italiam siue Latium venit, quàm tùm Aborigines tenuerunt & Rex eorum Latinus: Fauni Filius, qui genus suum ad Ianum Saturnum pius & iustus (à quo Saturnia regna) retulit, & Euandro atque Carmentæ hospitium in Palatio monte concessit. Illic igitur Æneas cum socijs diuina prouidentia, à Latino Rege colloquio hospitioque peramanter exceptus: fidem amicitiae cum eodem iunxit, filiamque Lauiniam in matrimonium accepit. Quod agrè ferens Turnus Rutulorum Rex, bello & armis Lauiniam, velut olim sibi desponsatam, ab Ænea repetijt, sibi que Hetruscorum

Apollo.
Æsculapius.
Mercurius.

An. M. 3100.

Principium
quarti Mil-
lenarij annorum
Mundi.
Troianorum
reliquia.

ANTENOR.
Euganei.
Patauium.
Heneti.

Venetia.

ÆNEAS.
Macedonia.
Thracia.
Sicilia.
Anchises.
Tyrrhen. mare.
Italia siue La-
tium.
Aborigines.
Latinus R. Ital.
Ian. Saturnus.
Euand. &
Carm.
Lauinia.
Turnus Rutul.
Rex.

*Mezentium.**Lauium.**Latini.**Æneamors.**Ascanius siue
Iulus.**Albalonga.**Reges latin. 15.**ab Ascan.**Phœnices.**Tyrus.**Vtica Lybie.**Pygmalion.**Sicheus.**Dido.**Cyprus.**Byrsa.**Chartago.**Athenienses.**An. M. 2876.**Dores.**Codrus.**Assyrii.*

Regem Mezentium siue Tyrrhenorum Dominum adiunxit: sed frustra. Æneas namque superato utroque, Regna Latinorum obtinuit, & Lauinium urbem de vxoris suæ nomine condidit: tandemque mortuo socero Latino, ipse iuxta fluuium Numicum euanesçens, vel potius in aquis illis periens, Regnum filio Ascanio (qui & Iulus) reliquit. Ascanius post obitum patris, nouercæ suæ Lauiniæ concedens urbem Lauinium, propriam sibi sedem, non ita procul, construxit, eamque Albam longam nominauit. Regna autem illa fortiter tutatus est, ac per annos trecentos in successoribus quindecim, vsque ad natos Romulum & Remum, principiumque vrbs Romæ propagauit. Iisdem temporibus Phœnices quoque, maritimis negociationibus clari, Tyrum urbem coluerunt. Post in Lybiam missa iuuentute, coloniam deduxerunt Vticam, quo tempore Pygmalion, auri sacra fame laborans, Sicheum, Didonis sororis suæ maritum (quæ & Elisa dicitur) è medio sustulit, ipsi etiam sorori insidias struens Dido igitur fraternam fugiens sequitiam in Cyprum primum, post in Africanum littus cum suis defertur: vbi mercata tantum Sôli, quantum corio bubalo posset circumdare Byrsam: post non ita longè, reperto equino capite, bellicam gloriã id significare rata, Chartaginem condidit: quæ ciuitas breui finitimorum populorum concursu frequentata, mox omnium rerum copia affluens ad summum peruenit Dominatum Eadem Dido, Æneam cum socijs hospitio excepit, miseroq; eius amore tandem & animo & corpore conflagrauit: si poëtis credendum est Athenienses tum non minus quoq; clari erant: utpote, qui inde à Cecrope rege, per Pandionem utrunque, per Theseum, Melanthum & alios Heroas regnum suum magna cum gloria tutati sunt, vsque ad annum Mundi 2876. vbi demum propter Megaram coloniam, bello cum Doriensibus exorto, Codrus, Rex, oraculo obsequutus, semetipsum voluntaria morte deuouit pro patria, & interfectus à Doribus, Magistratui Archontum occasionem præbuit. Assyriacum autem summum imperium sua mole iam laborabat. nam Sardanapalus, contempta rerum administratione, cum luxuriaretur intemperantius, & in grege fœminarum picta facie colo, fusoque

fusoque: non scepro aut armis vteretur: Arbaces præfectus, talem indignum tanto ratus principatu, primum bello vrsit vnà cū Phulbelocho Babylonio: post ad desperationem cum adegisset & in Nini vrbe obsessum cum vxoribus, Eunuchis & preciosa suppellectile perdidisset, Regnum illud ad vicinos Medos transtulit, Anno Mundi 3148. cum à Nimrodo vsque per 35. Reges steterisset annis mille trècentis sexaginta.

*Arbaces.**Phulbeloch.**An. M. 3148.*

Sed Hebræorum principatus (de quo paulò supra) cū iam à morte Reg. Salomonis, in duas partes diuisus esset: Regnum videlicet Israëlis & Iudæ, varias omninò mutationes expertus est: cū propter intestina dissidia, tūm propter vicinorum populorū crebras incurSIONES, vexationes atq; iniurias: in primis autem Regnum Israëlis, quod sceleribus multis cultuque peregrino implicatum, tandem capta Samaria, pudendæ seruitutis iugo Salmanassarum Assyrij planè succubuit: A. M. 3256. Præbuit autem huic excidio Israëlis inter alios impios Reges, vel præcipuam occasionem nefandus ille ac detestabilis Rex A H A B, cum malefica vxore I E S A B E L E, quorum horrenda & insanabilis fuit Idololatria, contemptus ministerij & contumacia in atrocibus delictis, 2. Reg. 17. quam etiam sensit bonus ille Naboth, cui tum pulcherrima vinea, vnà cum vita erepta fuit. qui tamen Rex, cum impia coniuge DEO pœnas satis graues luit: dūm in prælio lethaliter vulneratus, sanguinem suum de curru manantem, canibus lingendum præbuit: vxor autem Iesabel, iussu Regis Iehu de arce per fenestram præcipitata, vngulis equorum conculcata & à canibus lacerata fuit, vsque ad caluariæ, pedum & manuum viles reliquias. Accessit deinde perfidia postremi Regis Hoseah, qui contra fidem Assyriorum regi datam, fœdus cum Rege Ægyptiorū fecit: nec munera debita quotannis obtulit: vnde decem tribus Israëlis in extremum discrimen adductæ, & à Salmanassare Assyrio per extera regna dispersæ nunquam postea conualuerunt: sed Samaritanæ genti, ex Iudæis & Ethnicis mixtæ, abominabile principum fecerunt.

*An. M. 3256.**Ahab.**Nabothi vinea.**Iesabel.**Hoseah R.*

Magnum tamen Prophetam & Doctorem Ecclesiæ præstantem Israelitis circiter annum ter millesimum iam completum concessit Dominus: nempe ELIAM Thesbitam, qui curtus fuit &

Elias Thesbita.

equitatus

*Labores eius
atq; molestia.*

Miracula.

*Baalitici sa-
cerdotes.*

*Elias igneo
curru in cœ-
lum raptus.
An. M. 3050.*

Eliseus.

*Miraculosa
facinora.*

*Ossium Elisæi
contactus mi-
raculosus.*

*Nathan ex
prosapia
David.
Assa R.*

equitatus Israëlitis, h. e. qui pietate, sapientia, doctrina, zelo arden-
ti & miraculis plus profuit Israëlitis, quàm Rex istius temporis
Achab & omnes eius exercitus. Hic precatione sua cœlum
clausit, ne plueret, & post annos tres cum dimidio iterum ape-
ruit: hic ab impio Rege, eiusque vxore Iesabele cæterisque Baa-
litis in exilium eiectus, à coruis (qui panem & carnes attulerunt)
pactus, & per Angelos cibo & aqua refectus est. Idem tempore
famis, cum vidua Sareptana degens, ex vno pugillo farinæ, & olei
sextario, se ac totam viduæ familiam sustentauit, eiusdemque fi-
lium à morte resuscitauit: quadraginta dierum spacio ieiunium
sustinuit, Baaliticos sacerdotes octingentos & quinquaginta oc-
cidit: ignem cœlitus deuocauit, quo victima madens aqua, con-
sumpta est: interitum Regi Achab & vxori prædixit: centum
milites ab Ahasia impio Rege ad se comprehendendum missos
flammis cœlestibus perdidit: ELISÆO successori curam Eccle-
siæ commendauit: per Iordanem pallio diuisa aquis eundem tra-
duxit, & tandem curru igneo, ignitisque equis per turbinem vi-
uus in cœlum vectus est, Anno Mundi ter millesimo quinquage-
simo. Elisæus ab aratro vocatus ad munus Propheticum ab Elia,
Ecclesiam DEI gubernauit annis multis: clarus & ipse miraculis.
nam per Eliæ pallium aquas Iordanis diuisit: venenatas aquas Hie-
richuntis, in salubres conuertit iniecto sale: pueros maledicos 42
per vrsos ex sylua erumpentes interfici curauit: viduam piam &
egenam olei copia ab ære alieno liberauit: Sunamiten hospitam
suam in fame septem annorum iuuit, filiumque precibus ex mor-
te ad vitam reuocauit: Naëmanum Syriæ principem, in aquis Ior-
danis baptizatum à lepra purgauit: Regis Benhadad Syrij consilia
cruenta detexit eiusque sicarios missos delusit, tandemque mo-
lesto ac laborioso septuaginta annorum curriculo confecto, vi-
tam cum morte commutauit: adeò post funera etiam cohone-
stus à DEO: vt ossium eius contactu, quidam mortuus homo
reuixerit.

Cæterum IVDÆ regnum à posteris Salomonis in familiam
Nathani translatum, aliquandiu Reges habuit pios & magnos:
vt Assa, qui Idola sustulit, & millies millia hominum in exercitu
Æthiopum

Æthiopum cecidit: vt Iosaphat, qui disciplinam Ecclesiasticam atq; Politicam restituit, pius, sapiens, felix, salutaris princeps: quos secuti sunt Amasias, sub quo vrbs Hierosolyma capta, templum spoliatum, & bona pars murorum diruta fuit. Vixit illis temporibus IONAS Propheta, qui cum missus esset à DEO, vt Niniuitas hortaretur ad pœnitentiam, defugiens hoc munus in portu Ioppe nauem conscendit. Orta autem grauissima tempestate & facta fortitione, in mare abiectus est, tanquam hostia peculiaris: vbi hiatu Balænae exceptus, in ventre eius trium dierum spacio, per milliaria ducenta quinquaginta amplius vectus, & in portu demum maris Euxini, eiectus est: tandemque Niniuen deuenit, urbem ad Tigridem fluuium sita (quæ ambitu suo 12. vel 15. milliaria Germanica complexa est, vt hodie Quinsai vrbs Orientalis) ibique ciues ad seriam pœnitentiam vocauit, & ab imminente interitu liberauit. quem secutus est Propheta Nahum, qui relapsis Niniuitis pœnas eas denunciauit, quibus pœstita perierunt: vt nunquam cum vrbe sua instaurari potuerint. Inter reliquos Iudæ Reges excelluit etiam Ezechias, qui magno zelo pietatis donatus, æneum serpentem Mosis & alia Idola confregit: Assyriorum impetum diuina adiutus ope sustinuit contra Rabfacen maledicum: morbo lethali correptus, quindecim annorum vitæ accessionem à DEO impetrauit: miraculosam Solis stationem diemque duplicatum vidit: denique horribilis destructionis Regni Israël spectator extitit. Anno Mundi 3256. Fidum hic suo tempore *ωαεγσάρτω*, adiutorem, doctoremque habuit Esaiam Prophetam, ex regia stirpe, Christi seruatoris patrulem, secundum carnem: qui ornatus vaticinandi dono, eloquendi, sanandi, non modò multa prædixit vniuersæ Ecclesiæ DEI: vlcus Ezechia Regis applicata ficorù massa curauit: peccata eiusdem, totiusque populi accusauit: sed integram historiam Regum suæ ætatis luculentissimam perscribens, populumque Iudæ crudiens, per annos octuaginta fidelissimè suo functus est officio: donec ab impio rege Manasse, ferra per mediū dissectus est, testibus Hieronymo & Eusebio. coætaneos habuit, Hoseam & Amos insignes Prophetas atque doctores Ecclesiæ,

*Iosaphat R.**Amasias R.**Jonas.**Ioppe.**Jonas in ventre
Balanae viuus.**Niniue vrbs.**Quinsai vrbs.**Nahum.**Ezechias R.**A. M. 3256.**Esaias Proph.**Manasse R.**Hosea.**Amos.*

Ioël.
Micha.
Iofias R.

Jeremias Pr.

Nebucadne-
zar.
Hierosolyma
capta.
Ioiakim R.
Zedekias R.

An. M. 3365.

DANIEL.

Virtutes, peri-
cula.

Merita & ho-
nores eius.

Sadrach, Me-
fach, Abedneg.

Ezech. Propht.

quos securi sunt Ioël & Micha. Post inter Reges Iudæ claruit Rex Iofias, pius & iustus, qui deleuit Idola: templum Domini reparauit: Pascha solennitate magna celebrauit: librum Legis ab Hiskia sacerdote denuò repertum, publicè prælegendum curauit: successores verò impios reliquit qui licet à Prophetis castigati grauissimè seuerissimeque, in primis à Ieremia, vnà cum toto populo præfracto & Idololatrigo: tamen non abstinerunt: donec superueniente Nebucadnezare, Babyloniorum Rege, vrbs Hierosolyma capta, direpta, templum destructum, Rex Ioiakim victus catenis Babylonem abductus: donec etiam vniversale vrbs templique excidium secutum est: in quo Zedekias Rex, post liberatos & Principes Regni, suo in conspectu trucidatos: ipse effossis oculis vinculisque constrictus, cum omni suppellectile preciosa Babylonem abreptus est: vbi in carcere miserè periit: vrbe florentissima & templo magnificentissimo funditus deletis, nec nisi vili plebecula ibidem remanente. Et hic finis fuit Regni Iudæ Anno Mundi 3365. cum stetit à Salomonis obitu Annis 395 In ipsa tamen captiuitate Babylonica, DEVS Opt. Max. misertus reliquiarum populi sui non solum Ieremiam Prophetã ipsis reliquit, quem tamen nonnulli Iudæorum, furenter in Ægyptum abeuntes secum rapuerunt & lapidibus in vrbe Tachpanes obruerunt: sed etiam Daniele m adolescentem ad summam gratiam & autoritatem inter Babylonios euexit: donum ei concessit interpretandi somnia Regis Assyriæ. eloquentia instruxit: oppressum calumnijs aulicis & in foueam Leonum demersum, miraculosè per Angelum paut ac conseruauit: numerum & statum Monarchiarum, aduentum CHRISTI in carnem: finem Mundi ei reuelauit: Præceptorem ac moderatorem constituit cum multorum aliorum tum maximorum Regum Nebucadnezaris, Euilmerodachi, Baldafaris Darij, Cyri & similium Tribuit etiam DEVS miraculosam constantiam socijs & æqualibus Danielis, Sadrach Mefach & Abednego: vt licet in fornacem flammis vndique ardentem coniecti essent: tamen Colossum Regis non adorarent: sed in medio igni persisterent vrillæsi: ita in vera pietate constantes. Concessit etiam DEVS populo suo Ezechielem Prophetam Heroico

roico præditum spiritu, qui in medio exilio eum consolatus est & liberationem à Ieremia prædictam confirmavit. Insuper periculum vitæ, quod omnibus Iudæis imminebat, propter calumnias Hamani, per Reginam Estherem apud Ahassuerum Regem, auertit, & in autoris caput conuertit.

Assyrij, quamuis circa hæc tempora quarti millenarij à Sardanapalo diuisum habuerunt imperium: dum sublato Sardanapalo Anno Mundi 3149. Arbaces Medis & Persis: Phulbelochus autem Chaldæis Babylonij siue Assyrijs imperare cœperunt: nihilominus tamen, quoad formam, vnum & idem mansit imperium mutatis tantum personis. Et Assyrij quidem, siue Babylonij plerunque exagitarunt Iudæos, & Israëlitas: vt Phulassar, qui partem Regni Israëlitici vastauit: Salmanassar, qui Samariam cœpit & decem tribus Israël abduxit: Sannherib, qui obsidione cincta Ierofolyma ingentem cladem per Angelum Domini passus, & à filijs in templo interfectus est. Nabuchodonosor, qui deditione cœpit Iudæam: Reges postremos in vinculis abduxit: Ierusalem incendit, templum euertit, populum in Babylonicam captiuitatem abduxit: tandem tamen defecerunt Reges Assyrij in Balthasare, vt Belsazere, qui cum in conuiuio repletus vino, satrapis suis assidens, contumelia affecisset DEVM Israelis, noctu scribente vltionem in pariete manu diuina, & vitam & regnum amisit: idque Cyro & Dario concedere coactus est. Medi autem tranquillores fuerunt, vsque ad Cyaxarem, qui cum Scythis confixit, & Asiam penè totam amisit: donec Astyages quoque, à nepote Cyro isthoc regno exutus est, Anno Mundi 3413. Inter Lydorum Reges illo sæculo floruit etiam Cræsus, vir opibus & potentia excellens, qui oraculorum ambiguitate deceptus, Cyro bellum mouit: sed ab eodem victus aliquoties, tandem Sardibus Regia sua, expugnatis, vinctus in rogam fuit impositus, vt exureretur: verum cum ibi miserabiliter exclamaret, ò Solon, ò Solon! & rogatus à Cyro, quid hoc sibi vellet? respondisset: sapientissimum Solonem Atheniensem, aliquando sibi dixisse: Antè obitum neminem beatum prædicandum esse: liberatus à Cyro, vsque ad mortem in amicorum eius numero est habitus. Cyrus au-

*Haman.
Esther Reg.*

*An. M. 3149.
Assyriorum
Monarchia
diuisa.
Arbaces Med.
Chaldæi, Baby-
lon. Assyrij.
Phulbeloch.
Phulassar.
Salmanassar.
Sannherib.
Nabuchodono-
sor.
Balthasar.*

Medi.

Cyaxares.

Astyages.

An. M. 3413.

Lydi.

Cræsus.

Cyrus.

tem Regno utroque & Assyriorum & Medorum potitus est, omnemque potestatem ac Monarchiam ipsam ad Persas transtulit, circiter annum Mundi 3435. cum stetit prima Monarchia annis 1614.

An. M. 3435.

Græci.

In GRÆCIA Olympiades iam olim ab Hercule institutæ, istis temporibus sub initium quarti Millenarij Mundi repetitæ fuerunt, & maximi totius gentis conuentus habiti propè vrbes Arcadiæ Elidem & Pisam: in quibus Græci suas vires corporis: ingenium item virtutem atque industriam exercebant: & simul de anni ordinatione, de rebus pace belloque peragendis, veluti in comitijs imperialibus deliberabant. Fuerunt etiam ludi in iisdem habiti, & præcipuè quatuor generum: Olympici, propè montem Olympum in Arcadia, honoris Iouis Olympij causa: Pythici, in honorem Apollinis, versus vltimam oram Græciæ, in Thessalia: Nemei propè Argos: Isthmij, ad Isthmum Corinthiacum, in honorem Neptuni. Et quia ludi isti quinto quoque anno ineunte, in solstitio æstiuo, primo die mensis Hecatombæonis, siue Iulij nostratis, repetebantur: factum est: vt Olympias diceretur spacium quatuor annorum integrorum & principium quinti: quo spacio Græci postea, & multialij populi pro Epochâ & certissima nota temporis vsi sunt, ijsque rerum gestarum memoriam comprehenderunt ac distinxerunt: quemadmodum nos hodie per annos CHRISTI: quibus etiam fides adhibita est huc vsque in Historia, præsertim Græca, quæ antè Olympiades, plærunque Fabulis & Poëtarum commentis erat inuoluta. durarunt autem vsque ad Synodum Nicenam sub Constantino Magno, qui loco Olympiadum Indictiones instituit. Claruerunt tum inter alia regna quæ supra commemorauimus in tertio Mundi millenario & inter populos Græciæ: (vt Lydios, Argiuos, Iones, Dores, Arcades, Pelagos, Æoles, Siculos, Molossos & alios) itemque inter Respublicas & Insulas Græciæ: potissimè vrbes Athenæ, Sparta, Corinthus, Messene, Thebæ, Ephesus, ex quibus Athenæ disciplinis, legibus, virtute & sapientia cæteras antecelluerunt: & principatum per annos 65 obtinuerunt, partim sub Regibus, partim sub Archontibus. Instituit autem Rempublicam illam post vo-

Ludi Græcorū.

Olympici.

Pythici.

Nemei.

Isthmij.

Olympiadum
initium.

An. M. 3196.

Græciæ populi.
& Respub. in-
signiores.
Athenæ.

post vo-

post varias mutationes præcipuè SOLON legislator, qui peregrinationes longinquas suscepit in Ægyptum, Cyprum, Asiam, & ad ipsum Cræsum Lydorum Regem: vt conferret cum omnibus de sapientia, de bonis legibus & de vita verè beata. Celebres etiã tum fuerunt reliqui septem Græciæ sapientes, vt Thales Milesius, qui Ecclipsin Solis prædixit sub Cyaxare Medo: Bias Prieneus: Pit-tacus Mitylenæus: Cleobolus Lyndius: Chylon Lacedæmonius: Periander Corinthi & Cœcyræ Dominus, qui singuli sua in patria res magnas gesserunt, & robur atque incrementum Græciæ non paruum diuersis in locis attulerunt. Lacedæmon quoq; seu Sparta tum potens fuit Respublica in Peloponeso nullis cincta muris, sed populo, virtute, viribusq; præstans. hæc potissimum legibus Lycurgi, (qui Agefilai Regis tutor fuit) mirificè creuit & multos populos bello tentauit sibiq; subiecit: vt ab initio Messenios qui in solenni sacrificio virgines Spartanæ (quæ propter viciniam & coniunctionem sacra eorum quotannis frequentabant) nefariè violarunt. vnde ingens bellum exortum est inter Messenios & Lacedæmonios, quod durauit annis viginti: donec Messenij à Tyrteo duce Lacedæmoniorum, & poëta claudo, (qui carmine recitato militum suorum animos ad victoriam accendit) penitè deleti, & in Siciliam expulsi fuerunt: vbi postea Messanam condiderunt, circiter annum Mundi 3229. In Asia quoq; minori temporibus illis gestum est magnum bellum ad Miletum urbem, quæ caput fuit Ionix, iuxta mare Ægæum: vbi pugnatum est annis vndecim, obsidentibus eam Lydiæ Regibus, in primis Halyatte, in quo claruit Thrasibulus, qui Periandro consilium dedit, de spicis extantibus decutiendis, hoc est, potentioribus è medio tollendis. Argiuis quoq; cum Lacedæmonijs non exigua fuit pugna, vtrinq; trecentis certantibus, in qua tribus solùm exceptis, cæteri omnes ceciderunt, & hæc propè omnia gesta sunt annis, à ter millesimo quadringentis circiter elapsis.

In Italia autem per ista sæcula Reges ab Ascanio ad vsque Procam felici satis decursu regnarunt. Albæ, quæ Regia & caput erat Latij, cæterùm habuit Procas duos filios, Numitorem & Amulium: hic pulso fratre principatum arripuit: virilem fratris

*Solon Legislat.**Septem Græciæ sapientes.**Lacedæmon seu Sparta.**Lycurgus.**Messenij.**Tyrteus.**Messana.**A. M. 3229.**Miletus.**Halyattes.**Thrasibulus.**Italia.**Ascanius.**Procas Syl.**Numitor.**Amulius.*

*Rhea Syluia.**Romulus &
Remus.**Faufulus.**Laurentia Lu-
pa.*

ROMA.

*Asylum Rom.
An. M. 3220.**Sabini.**Reipubl. Rom.
constitutio.**Numa Pompi-
lius.*

stirpem interemit: filiamque eius Rheam Syluiam (vt sobolem omnem auerteret) in ordinem Vestalium virginum cooptauit. At Rhea à Marte quodam compressa gemellos peperit, Romulum atque Remum, quos flumini exponere coacta est. Hic Faustus pastor Regius, cum videret lupam quandam infantibus ad ripas Tybridis deuolutis, mammas submissas præbentem, licet aliàs huic ætati infensissimum animal: sustulit pueros, & Laurentiæ vxorialendos domum deportauit: quam eandem tamen, quòd vulgaret corpus suum inter pastores, Lupam vocatam, nonnulli autumant. Gemelli vt adoleuerunt: protinus & regiæ indolis significatione & fide pastoris agniti, cum in certamen venissent cum pastoribus Amulij, ac ob id in periculum: facta conspiratione obtruncarunt Amulium: & Numitorem in locum ipsius reposerunt. Ipsi autem relicta Alba, montium ac fluminum amatores cum essent, vt educati fuerant: mœnia nouæ vrbs auspiciatò aggressi, Romam condiderunt, eo ipso loco vbi infantes olim reperti fuerant Anno Mundi 3220 Paulò post Romulus occiso per inuidiam Regni fratre Remo, potestate in se translata. Asylum in vrbe instituit, viris vndique confluentibus audacissimis: mox per fraudem ad spectandos ludos venientibus Sabinis, fœminas eorû puellasque rapuit, & suis iunxit. Sabinis, Tacito rege ductore, iniuriam hanc: ope vicinorum vlcisci volentibus, primum bello eos cohibuit Romul post facta pace in vrbem attraxit & secû habitare fecit: ipsis raptis vxoribus & liberis, testimoniû fidei & probitatis, coràm Sabinis in acie, maritis suis perhibentibus. Tum constituendæ Reipublicæ incubuit, delectis Senatoribus centum, quos ob ætatem & curam, Patrès appellatos, publicis tractandis consilijs præfecit: instituit deinde ordinem Equestrem, vt militari virtute res Romanas frenaret: reliquam multitudinem artificum & opificum in ordinem plebeium distribuit & rebus necessarijs vacare iussit, graui prudentique consilio: tandem ipse Romulus sapius in aëra sublatus, coorta tempestate dicitur euauisse, hoc est, clam à proceribus suis, vt magus & fratricida, remotus esse. Huic succedens Numa Pompilius pietate & iustitia insignis, ferocem populum armisque deditum, legibus ac sacro-

ac sacrorum institutis erudijt & inter cætera virginum Vestalium ordinem ignem perpetuum fouentium, instituit, quæ sacerdotes adhuc hodie fortassis communi nomine à Numa Nonnæ Germanis dicuntur. Anno, quem Romulus à Martio inceperat, menses duos adiecit Ianuarium & Februarium: omnibus quoque alijs pacis artibus mansuetiores fecit Romanos: ne fortè principatus ille, vi, & iniuria partus, collabasceret. Quæ eadem hæc iustituta, vt plus auctoritatis haberent, nocturnis cum Ægeria Dea congressibus se informari finxit: templum extruxit, cuius porta (pacis index) tum primum clausa est. Sequutus est Tullus Hostilius, qui, ne populus ocio ac desidia langueret, militarem disciplinam instaurauit, cumq; vicinis bella grauissima gessit: maximè Albanis, vbi cū totius belli istius euentus Horatijs Romanis, & Curiatijs Albanis, trigeminis vtrinq; fratribus committeretur, vnus superstes Horatius Romanus, tres in fuga dispersos Albanos. pro vt quisque ipsi occurrerat, cecidit: victorque rediens, cum soror deploraret interitum sui sponsi (qui vnus erat ex tribus Albanis) eandem obtruncauit. post Tullus Rex Metium Suffetium auctorem fœderis rumpendi inter Albanos & Romanos, quadrigis distraxit, ac Alba deleta opes omnes Romam transtulit: atque ex ambabus gentibus vnam fecit, ipse fulmine tactus interiit. Hinc Ancus Martius, magnificis structuris delectatus, vrbem muro cinxit: Tyberim ponte sublicio iunxit: Hostiam, maris portum, coloniam deduxit. Tarquinius inde Priscus disciplinis Græcorum imbutus, Sabinos acie deuicit, Senatam ac tribus auxit: Capitolium, illud nobile Templum (reperito capite humano sic dictum) extruere cœpit: primum triumphum equis albis, aureum currum trahentibus introduxit: multiplicia alia magistratum ornamenta constituit. Sub hoc augur Accius suæ artis certitudinem comprobaturus, nouacula cotem discidit. Quem Seruius Tullius securus, grauissimis sanctissimisque legibus regiam dignitatem communiuit: censum primus instituit, quo bello & paci necessaria redimerentur: in classes centuriasque populum distinxit: Lustrum condidit, quo temporum haberetur ratio. Æs primum, pecudis nota signauit: vnde pecunia, aliaque multa præclara

Vestales virgines.
Nonne sacerdotes.
Annus Numæ.

Ægeria.
Templum Iani.
Tullus Hostilius.
Albani.
Horatijs Rom.

Horatius victor.
Curiatij Alb.

Ancus Martius.
Hostia.
Tarquinius Priscus.
Capitolium.
Triumphus primus Romæ.

Seruius Tullius.
Census.

Lustrum.
Pecunia signata.

Bellouesus. præclara restituit, quibus vrbs Roma & creuit mirificè & contrà vicinorum incursum tutapermanfit. Interim Bellouesus, Gallorum multitudinem (ab Elicone quodam Heluetio, qui Romæ fabrilem artem exercebat, euocatam) in Italiam deduxit: pulsus, Thuscis, quos Rhetus quondam ad Alpes collocarat: vnde Alpina Rhetorum gens profecta est: similiter & Sygouesus dux, partem Gallorum ad saltus Hercynios transtulit, qui omnes sedibus in istis partibus firmatis, nobiles multas vrbes extruxerunt: vt *Mediolanum.* Mediolanum, Comum, Brixiam, Veronam, Bergomum, Vicentiam, Tridentum, & cæteras, quarum adhuc hodiè magna est celebritas. Hac etiam Gallorum in Italiam emigratione, Alpibus intermedijs, alia Gallia citerior, alia vltior est appellata. Eodem tempore Græci aduenæ *Phocenses.* Phocenses, in littore Galliarum *Massilia.* Massiliam construxerunt, quæ cum esset Græcorum portus, linguam, instituta, atque disciplinam suorum constanter seruauit: *Chartaginenses.* viribus eadem aucta, res magnas cum vicinis, maximè Chartaginensibus gessit, & in Hispaniæ Galliæq; littore multa oppida condidit. Nec minus autem Græcorum res suis incrementis tum prouehabantur: adeò vt mutua potentia non parum semetipfos debilitarent. Nam inter Athenienses & Megarenses, de Salamina Insula diu multumque fuerat decertatum, & iam apud Athenienses capitale erat de illa recuperanda consultare. Ibi Solon Legislator eorum prudentissimus, subita dementia simulata, perfecit, miro consilio suo: vt Salamina Insula ex Megarensium manibus protinus eriperetur, quæ tùm magni momenti fuerat, Olympiade 50. Megarensibus vlcisci iniuriam volentibus, opponitur vir fortis & strenuus *Pisistratus.* Pisistratus: sed is elatus successu rei benè gestæ, Tyrannidem affectauit, & à Megacle & Lycurgo patria eiectus est. Apud Medos interim (qui diuisum cum Assyrijs tùm obtinebant imperium) principatum consecutus fuit *Astyages.* Astyages, qui memor somnij, (in quo viderat ex vtero filix suæ Mandanes vitem enasci tantè magnitudinis, vt palmitibus suis totam obumbraret Asiam) continuò natum ex filia, cui ob id totius Asiæ imperium diuinitus promitti videbat, occidendum Harpago intimo Consiliario, tradidit. Sed hic metu filix & facinoris atrocitate per-

tate percussus puerum dedit pastori regij pecoris, cuius vxor morta regio infantis aspectu (suum partum fortè tum mortuum) huius loco exposuit, & puerum hunc educauit, eique nomen Cyri indidit. Astyages igitur Cyprum nepotem, vbi conseruatum intellexit ab Harpago: arreptum filium eiusdem & in frustra dissectum, patri crudeliter epulandum apposuit. Harpagus, dissimulato dolore, cum aduersus Cyrum adultiorem factum, præfectus copiarum esset delectus, ad eundem cum omnibus suis transfijt, & Astyagem deuictum, vnà cum Regno in potestatem Cyri transtulit: Anno Mundi ter millesimo quadringentesimo decimo tertio.

Iamque Cyrus deuicto Astyage, & mortuo Dario Medo, (quo cum Babylonem expugnauerat, deleto Balchafare vltimo Rege, per principes Gobriam & Gabatam, & cum quo biennium rexerat Imperium illud) prout erat præstanti vir ingenio, & diuinitus ad Imperium vocatus, longè lateque victor tota Asia extitit, ac summum in Persia principatum, seu Monarchiam secundam cōstituit: Anno Mundi 3435. Eius inter alia commendatur insignis pietas & beneficentia in populum Iudæorum. nam captam Babylone: cum Daniele Prophetam audiisset frequenter, eumq; non secus atque Darius, in precio magno habuisset: à dura seruitute Iudæos liberauit, & eosdem muneribus donatos, ducibus Zorobabele & Iesua Pontifice, domum remisit. Iudæi verò, cum templi ruinas instaurare, vrbemq; Hierosolymam reparare conarentur, ad sequentia vsq; Darij tempora, per maleuolos fuerunt impediti. Idem Cyrus Lydorum regem Cræsum, opibus & potentia tum luxuriantem, bello cœpit: conquerentem autem de felicitatis humanæ inconstantia (de qua olim admonuerat ipsum Solon) clementer postea habuit: intelligens & se mortalem in eundem casum deuenire posse. Postea Cyrus opum viriumque magnitudine confirmatus, transtulit bellum in Scythiam. Sed hic cum in regione versaretur ignota & difficillimis itineribus esset implicatus, Thomyris reginæ insidijs circumuentus, & in angustias redactus, toto cum exercitu, ne nuncio quidem calamitatis relicto, opprimitur. Caput Cyri præcisum à Thomyri in virem

*Crudelitas
Astyag.*

An. M. 3413.

*CYRVS.
Secunda Mo-
narchia Persa-
rum.
Darius Medus.*

An. M. 3435.

*Reditus Iudæo-
rum.*

Zorobabel.

*Hierosolyma
instaurata.*

Cræsus.

Scythia.

Cyri clades.

Mors Cyri.

sanguine humano plenum fuisse iniectum scribunt diuersi, cum hac crudeli exprobratione: sanguinem humanum sitisti sanguinem bibe. Tradunt tamen alij fortissimum hunc sapientissimum-que principem, cum diuersissimas gentes imperio suo subiecisset, linguis, institutis, locisque dissimiles iunxisset, iamque imperium constabiliuisset legibus, opibus atq; potentiâ: tandem sub finem vitæ, conuocatis filijs, amicis atq; magistratibus Persarum. luculentam (quæ etiamnum extat) orationem habuisse de animarum immortalitate, placideque in Regno suo expirasse. Et hoc alterum fuit deinceps summum imperium in mundo, cui cum vix resistere aliud posset, (vt antè Babyloniorum,) Monarchia quoque ab eruditis fuit appellatum.

*L. Tarquinius
superbus.*

Apud Romanos L. Tarquinius ex morum sæuitia superbus appellatus: optimè iam constitutum imperium vehementer concussit: vt sit simulac rebus secundis animi hominum insolescunt. Is namq; cum domi forisq; magna crudelitate varia hinc inde oppida Latij vastasset, socerum suum Seruium Tullum occidisset, (per cuius corpus impia quoque filia Tullia carpentum egit) insuper Filium, similis ferociæ Sextum Tarquinium educasset, extremo suorum odio laborare cœpit. Nam cum Filius Sextus inter alia flagitia Lucretiæ vxoris Collatini pudicitiam nocturno tempore per vim expugnasset: & verò ob illud dedecus castissima fœmina, in conspectu suorum semetipsam interfecisset: populus Romanus indignitate rei permotus, Regem Tarquinium, vnâ cum filio vrbe eiecit, autoribus L. Iunio Bruto, & L. Tarquinio Collatino: qui pudicitia Lucretiæ vltiores fuerunt quo facto populus Romanus communi consensu ac iureiurando dato, decreuit: nullos deinceps reges admittere amplius. Itaque Brutus & Collatinus in liberâ iam patriâ primi Consules declarantur: & Senatus dignitas, quasi multis è regibus composita maiestas, constituitur. Ne verò quis diuturnitate imperij Consul insolesceret: annuus is Magistratus esse iubetur: & quidam duplex: vt alius ab alio, (si improbus alteruter esset) coherceretur: à quo tempore populus Romanus admirabili successu, cursuque incredibili, ad omnem honoris potestatisq; excellentiam contendit, magnis a-

nimi

*Sext. Tarq. F.**Lucretia.**Reges eiecti
Româ.**L. Iun. Brutus.**L. Tarq. Colla-
tinus.**Consules Ro-
mani.*

nimi corporisq; viribus; de imperij gloria, cum omnibus orbis terrarum populis decertans: ac deinceps prætermiſſis luſtris, res geſtas, temporumq; ſeriem Conſulum annis notare ac dinumerare incipit. In Perſide verò Cyri Filius Cambyſes, diſſimilis indignusq; patri ſucceſſor crudeliter Smerdim fratrem, ſororemq; pro vxore habitam, interemit: temulentus Filij Prexaſpis fidiffimi Conſiliarij ſui cor ſagitta tranſfixit: Perſas 12. primarios nulla de cauſa necauit: ædificationem templi Hieroſolymitani impediuit: Siſamni præſidi ob iniuſtè latam ſententiam cutem detraxit, & Tribunali inſtrauit: ac demum expeditione in Ægyptum ſuſcepta, cum inde rediret gladio, fortè vagina elapſo, incubuit nulloq; regni herede relicto, infelicem animam exhalauit. Dominabantur tum Magi, quos pro ſapientibus Perſæ habebant: in primis Smerdes cum fratre Patazite, qui regnum affectabant. Sed his depulſis & occiſis: graui ſeptem procerum Regni deliberatione habita: vt is Rex eſſet, cuius equus omnium primò hinniuiffet: Darius, (qui vnus erat ex iſdem proceribus) aſtu ſerui regnum à cæteris protinus delatum eſt: quod ipſe ducta in vxorem Cyri filia facile confirmauit. Non multò poſt callido Zopyri factò (qui ſibi ipſi præciſis auribus, labijs & naſo Babylonem tranſfugit) urbem, paulò antè deficientem à Perſico imperio, recepit. In Archiuſi Cyri cum inuentum eſſet decretum, de inſtauratione templi Hieroſolymitani, ne illa diutius impediri poſſet, ſumptus imenſos ad illam ædificationem piè ac liberaliter Darius contulit Anno Mundi 3456 Olympiade 66. Idem Scythiſ bellum intulit: Legatos ad Amyntam Macedonia regem miſit, qui cum ſe immodèſtè gererent in Gynecæo, ab Alexandro Amyntæ F. & alijs adoleſcentibus, muliebri veſte indutis, omnes occiſi ſunt. Exercitum ingentem miſit in Atticam centum millium peditum, & decem millium equitum duce Artapharne: vt Hippiam Piſiſtrati Fil. ob tyrannidem eiectum reduceret, qui tamen à decem millibus Athenienſium & mille Platæenſium, (Lacedæmonijs nimum cunctantibus,) in campis Marathonijs, duce Miltiade, maxima celebritate & animi alacritate proſtigatus, atque deletus eſt, Olympiade 72. Anno Mundi 3480.

Faſti Conſulares.

Cambyſes Tyrannus.

Exemplum ſingulare.

Magi.

Darius Hyſtaſpis.

Zopyrus.

An. M. 3456.

An. M. 3480.

Hac tanta victoria parta, & hoc terrore, totius Græciæ sublato multum aucta fuit & celebrata Athenienſium in armis gloria: ad eò vt eius picturæ inſignes, paſſim & crebra mentio per ſcriptores, facta ſint. Verùm ingrati nimium Athenienſes, Miltiadem du- cem fortiffimum & meritiffimum maioris potentiaæ metu, in vin- culis ad extremum vſque vitæ diem indigniffimè habuerunt.

Romæ autem diu intereà tumultuatum eſt, Tarquinijs, nuper vrbe pulſis, reſtitutionem ſui per finitimos reges vrgentibus. Ex quo etiam Porſena Etruſcorum rex. Romanis ſeſe oppoſuit: vr- bemq; obſedit: vbi Horatius Cocles aduerſus impetum eius, ſub- licium pontem maxima virtute ſolus defendit: & Q. Mutius, co- gnomento Scæuola, caſtra Porſenæ ingreſſus, ac pro Rege, occiſo ſcriba, ſingulari patientia, manum, quæ errarat, ſibi ipſi exuſſit: Et obſes Clælia virgo Tyberim tranauit: adeò vt eiufmodi forti- tudinis, conſtantiaæ & magnitudinis animi exemplis, fractus Por- ſena, facta pace à bello abſtinuerit: dimicantibus interim Tar- quinijs tam diu: quoad Brutus & Aruns regis filius, mutuis armis concidere: & Latini Tarquinijs opem, ferentes: itidem expulſi ſunt. Tempore illo Romana plebs, translatis inimicitijs à finiti- morum bellis, ad ſuos, & ære alieno oppreſſa in ſacrum montem ſeceſſit, à Magiſtratu ſuo: vnde Menenius Agrippa, explicatione Fabellæ, (quæ eſt de immuni atque ocioſo ventre, & membris cæ- teris, quæ alimenta ſubminiſtrare negauerant) eam reduxit, & ſe- datis diſcordijs Tribunitiam poteſtatem conceſſit, atq; inſtituit, qua deinceps populus ſuam libertatem aduerſus Senatam & Cõ- ſules tutaretur. Circa hæc tempora Romæ quoque nouus Magi- ſtratus Conſulatu maior, in extremis periculis creari cœptus eſt, & Dictatura appellatus: cuius ſummæ potentiaæ vnicum robur, cunctis terrori eſſet, & omnes ad obedientiam flecteret. Hunc honorem primus geſſit Titus Lartius: cui ſuberat alia dignitas Magiſtri equitum, quam primus conſecutus eſt Spurius Caſſius: itemq; Cenſura, quam primi geſſere L. Papyrius Mugillanus & L. Sempronius Atratinus. Capitolum quoque arx ſumma ſiue ſum- mum templum circa hæc tempora dedicatum eſt Ioui, poſt ab exulibus Romanis captum A. M. 3515. Interim pulſus vrbe Q. Martius

Porſena.

*Horatius Co-
cles.*

*Mutius Scæ-
uola.*

Clælia virgo!

*Brutus &
Aruns.
Latini.*

*Menenius
Agrippa.*

Tribuni plebis.

Dictatura.

*Magiſter Equi-
tum.*

Cenſores primi.

*Capitulum
capitum.*

Martius, dux Romanorum, qui Coriolos cœperat, Volſcorū oppidum, (vnde & Coriolanus dictus,) auxilijs eorum fretus, Tribunos, qui illum exagitarant, patriæ vr̄bis expugnatione, vlturus erat: at miſſis legationibus & in cæteris quoque Veturia matre, & Volumnia vxore, precibus lachrymiſque earum victus, ab armis diſceſſit. Eodem tempore Veientes ad Cremeram trecentos & ſex viros, vnus familiæ Fabiorum, dolis circumuentos oppreſſerunt, vnico ex omnibus iſtius familiæ nominisq̄ ſuperſtite.

His alibi geſtis, Xerxes Darij filius, terror gentium, vindicaturus cladem patris Darij, in campis Marathonijs olim acceptam, cum copijs decies centum milliūm. (quantas nulla vnquam ætas audiuit,) è Perſide in Græciam venit, quibus apud Thermopylarum anguſtias in Theſſalia occurrit primum Leonides Spartanus, & cum 600 vel 300 benè inſtructis militibus, hoſtium quinquiescentena milia trucidauit: alacri & erecto animo, pro patria cum ſuis fortiffimè occumbens. Deinde progreſſum latius Xerxen ad Artemiſium nauali pugna Græci vicerunt. Iterum Themiftocles Athenienſis, (Milciadis Trophæis vehementer inflammatus) aliquot prælijs naualibus ad Salaminem Perſas ſingulari conſilio, induſtria ac fortitudine fregit. Tandem Græcia excedens Xerxes, fugienti ſimilis, reliquit belli totius ſuaſorem & impulſorem Mardonium, qui poſt communibus totius Græciæ viribus, duce Pauſania, ad Platæas victus eſt, fruſtrà Xerxe proditorem Græciæ per Pauſaniam moliente, & nouam expeditionem ſuſcipiente, in qua ad Eurymedotem fluuium, terreſtri ſimul & nauali prælio victus, à Cimone Athenienſium duce, ſummo cum dedecore & damno redijt in Perſiam, vbi ab Artabano cubiculario occiſus eſt Anno Mundi 3507. Græcia verò prædâ aureq̄ue Perſico mirificè locupletata, luxum peregrinum admirari cœpit: & varijs inquinari vitijs: vnde & Themiftocles non multò poſt ab ingrata patria, tam fideliter ſeruata, in exilium eiectus eſt, & factus hoſtis patriæ cum Perſis ſeſe coniunxit: ſed antequam contra patriam proficiſceretur, diſſidens cauſæ, taurinum ſanguinem bibit & occubuit. Romæ Tribunis poteſtate ſua nimium abutentibus, ac ſubinde grauius grauiusq̄ tumultuantibus, facto

Q. Mart. Coriolan.

Veturia & Volumnia.

Fabij 306.

Xerxes.

Leonides Spartan.

Themiftocles Athen.

Mardonius.

Pauſanias.

Cimon.

An. M. 3507.

Tribuni plebis.

*Decemviri.**Proconsul.**Leges XII. Tabul.**Decem Tarquinij.
Appij Claudij
libido.
Virginij.**An. M. 3520.**Artaxerxes
Longimanus.**Esther.
Esdra.
Nehemia.**An. M. 3523.**Charondas.
Zaleucus.
Miltiades.
Themistocles.*

communi consensu, Decemviri creantur qui annuo imperio sine alio Magistratu, Reipublicæ præesse deberent: cum paulò antè primus Proconsul extrà urbem Romam factus fuisset, Titus Quintius. Cumque de legibus ferendis magna esset inter patres & Tribunos contentio, missi sunt in Græciam legati, qui leges Solonis describerent, quas illi afferentes postea duodecim Tabulis comprehensas promulgarunt. Capita autem præcipua illarum erant, de cultu Deorum, de Templis, ferijs, sacrificijs, sacerdotibus, de funerum cæremonijs, de Magistratibus, de Iure, de Iudicijs, de delictis, de pænis & similibus. Cum verò Decemviri quoque exorbitarent: adeò, vt propter magnitudinem sæuitiæ atque incontinentiæ, decem Tarquinij appellarentur, cumque violenter in tertium vsq; annum magistratum illum detinerent: tandem incontinens Appij Claudij libido, etiam hunc magistratum Romæ finiuit. Nam cum ille Virginij cuiusdam filiæ, stuprum per vim illaturus esset. pater autem arrepto cultro ex proxima taberna illam protinus, antè factum interemisset: plebs multum mota, Decemviratum abrogauit, seruatisq; legibus Consulatum reuocauit. A M. 3520. circiter. In Persia Xerxe defuncto, successit filius Artaxerxes, qui, quod dexteram sinistra longiorem haberet, Macrochir siue Longimanus dictus est, princeps plurimis virtutibus artibusq; belli & pacis clarissimus. Hic inter alia Hebræos fouit, piæm Hestherem ad regium fastigium euexit: populum DEI remisit in patriam, Esdra legis peritissimo & Nehemia viro prudentissimo, ducibus adiunctis, qui vrbis mœnia instaurarunt, & prisca gentis instituta coconfirmarunt. Ægyptios idem Persis parère coëgit: sed cum Atheniensibus in Cypro duce Cimone pugnavit infeliciter: vnde pax illa nobilis inter Persas & Athenienses conciliata, Græcisq; ciuitatibus libertas confirmata est A M. 3523.

Circa hæc tempora cum floreret Græcia & bonis legibus, artibus atque disciplinis, autoribus Solone, Lycurgo, Charonda, Zaleuco & alijs legumlatoribus: & rei bellicæ gloria, Ducibus Miltiade, Themistocle, Aristide, Cimone, Pausania & similibus: iamque ad summum fastigium peruenissent duæ Respublicæ, Lacedæmoniorum & Atheniensium: orta inter ipsas æmulatione, bel-

ne, bellum ingens conflatum est, quod Peloponnesiacum, à loco in quo cœpit, appellatum est: cum vtrâque ciuitas alteram insimularet: quasi principatum totius Græciæ affectaret. Data igitur occasione per Corcyræos & Dyrrachienses: Corinthij defensionem Dyrrachiensium susceperunt, & Lacedæmonios ad bellum pertraxerunt: Corcyræi contrâ sibi Athenienses adiunxerunt: hinc tota penè Græcia ad bellum conuenit: ex vna parte Lacedæmonijs rem gerentibus, quorum socij erant Peloponnesij, Megarenenses, Locri, Bæotij, Phocenses & alij complures: ex altera parte Atheniensibus, quibus se coniunxerant Chij, Lesbij, Platæenses, Corcyrenses & multæ aliæ ciuitates atque insulæ: quarum vtrinque viribus, bellum istud ingens susceptum est, Anno Mundi 3541. in vere, & gestum 27. integris annis ac mensibus aliquot. In eo bello Athenienses primò sexennio feliciter pugnarunt, duce Pericle: Lacedæmonijs Persarum Regem in auxilium sibi vocantibus: decimo verò anno pax inter Athenienses & Lacedæmonios, suafore Nicia Atheniensium duce ad annos 50 mediocribus conditionibus facta est: sed cum vix ad sextum annum esset progressum, varijs hinc inde rebus gestis inter socios, vtrique bellum redintegrare cœperunt. in primis autem Athenienses, instigante Alcibiade, homine inquieto, ambitioso, superbix ac luxui dedito, Cæterum cum bellum gerere non auderent manifestè: propter nuper initum fœdus: vires suas omnes transtulerunt in Siciliam: Athenienses quidem Egestanis: Lacedæmonij verò Siracusanis opem ferentes: reuera autem de imperio totius Græciæ inter se dimicantes: pugnatum autem diu est Marte ambiguo. Et Athenienses quidem magna in Siciliam Classe missa ducibus Alcibiade, Nicia, Lamacho, cui etiam interfuit Sophocles Poëta rem ferio aggressi sunt: hi verò Lacedæmonij per Agidem Regem obstiterunt, deficiente ad hostes Alcibiade: vnde Attici in Sicilia horrenda clade propè omnes deleri fuerunt, amisso duce Nicia: Lacedæmonij autem fœdere cum Persis facto, illorum sumptibus atque auxilijs valde confirmati sunt. Ea res mouit Athenienses, vt misso Thrasyllo duce, contrâ Mindarum Lacedæmonium, in mari sese opponerent, rebus feliciter gestis: post Alcibiadem

*Bellum Peloponnesiacum,
Pausanias.
Corcyræi.
Dyrrachienses.*

Lacedæmonij.

Athenienses.

An. M. 3541.

Pericles.

Nicias.

Alcibiades.

*Egestani.
Siracusanij.*

*Sophocles.
Lacedæmonij.*

Nicias.

*Thrasyllos.
Mindarus.*

dem

Statue Mercuriales.

dem ducem suū (qui in exilio erat, cū propter alias causas, tūm quòd vna nocte omnes Mercuriales Statuas deiici curasset) reuocarunt Athenienses: qui Byzantio recepto, Athenas reuersus honorificentissimè ab irata quondā patria exceptus est: Remp. quas fatam restituit, & à quadringentis Senatoribus potestaté ad quinque milia viros transfudit: ipse cum omni exercitu profectus in mare: vbi non multò post, nauali superatus prælio, apud Ephesum in voluntarium abiit exilium: tandem à Satrapa quodam Persarum, instinctu triginta Tyrannorum sublatus.

Callicratides.

Conon.

Lyfander.

Lacedæmonij verò, licet ab Atheniensibus ad Arginusas essent victi, & dux eorum Callicratides cæsus: tamen ope Lyfandri viri fortissimi bellum instaurarunt, qui, sublatis iam Alcibiade & Conone, aggressus est totum exercitum ad Ægospotamon eumque deleuit: post Athenas properans: & omnia turbata deprehendēs, urbem obsedit, cœpit, mœnia destruxit, naues Atticas partim exussit, partim abduxit, denique Athenienses opibus & honoribus spoliatos Triginta Rectoribus commisit Anno Mundi 3568. cum funesto hoc bello per 27. integros annos sese inuicem exercuisent, innumerabili sanguine humano profuso, multisque præstantissimis ducibus amissis. Triginta autem Rectores illi: postea Tyranni facti, in optimos quosque sæuierunt: cumque Theramenem, (cæteris vt terrori essent) è medio sustulissent: Thrasylbul⁹ magna virtute collectis reliquis exulibus, hinc inde dispersis, hos quoque (conueniente Pausania Rege Laconico) de statu deturbauit: patriæque libertatem reddidit: atque vt omnis generis controuersia vitarentur ἐχθρὸν ἐξ ἑσθιῶν ἀρχῶν præteritarum iniuriarum ἀμνηστία siue obliuionem illam memorabilem fanciuit: pristinumque Reip. statum laudabili instituto, reuocauit.

Athena deleta.

An. M. 3568.

Finis belli Peloponnes.

Triginta Tyranni.

Theramenes.

Pausanias.

Thrasylbuli ἀμνηστία.

Non multò post rebus hinc inde variè gestis, paulatim Athenienses Lacedæmoniorum iniurias vlti sunt, per egregios duces Cononem ac Cnidum, & per Chabriam ad Naxum insulas: donec Persarum autoritate pax Antalcidæ Spartani opera fuit constituta. Similiter Thebani, Atheniensium confisi auxilijs duce Epaminonda, maximi animi viro, Lacedæmonios diuturnis confectos bellis adoriuntur, ac superiores fiunt. Sed interueniens Agesilaus

Conon.

Chabrias.

Pax Antalcida.

gefilaus, comparata victoria eos repressit. Thebani repetito bello. Spartam & Regem eius Cleombrotum aggressi sunt denuò, & primum in Leuctris oppido Bœotiæ, propter Scedasi filias à duobus Spartanis adolescentibus per vim constupratas, ac postea in puteum abiectas: magna clade affecerunt: post ad Mantineam maximis prælijs potentiam eiusdem debilitarunt, victoribus Pelopida & Epaminonda qui eodẽ in prælio fortiter occubuit. Dein apud Athenienses claruit Timotheus Cononis Filius vir fortissimus: hic vrbes, insulas, omnemq; oram maritimam Atheniënsibus recepit: cum Lacedæmonijs pacem fecit: marisq; imperium suis restituit. Sed Athenienses deposita armorum gloria, conuersi ad ocium & ludorum apparatus, multam in ijs pecuniam insumpserunt. Proinde Macedonum viribus, tum subito succrescentibus: & Athenienses & Spartani, cum Thebanis (qui huc usque se inuicem viribus suis DE o puniente eorum scelera, confecerant) vniuersi ipsis cedere coacti sunt: Alexandro Pheræo, & Philippo Macedone tum emergentibus circiter Annum Mundi, 3600. In Italia, interim Galli accersitis Cisalpinorum auxilijs cum & militũ robore & viribus essent formidabiles, duce Brennio magno agmine effusi sunt in Italiam, & Clusium obsidione cinxerunt Postquam verò Romanorum legatos de pace componenda Clusium missos, pugnantes in acie viderent, relictis Clusinis aduersus Romanos profecti sunt. & iuxta flumen Alliam, aciem eorum, Coss. Fabio ductore, fuderunt. Postea Romam conuersi patentem eam, ac defensoribus destitutam occuparunt, vastarunt. natuque maioribus occisis, incenderunt. Iuuenes autem, qui in Capitolium, duce Manlio, concesserant, eosdem irruptionem in illud facturos, clangore anseris admoniti, prohibuerunt. Superueniens his rebus Camillus exul: sed iam absens Dictator iterum creatus, (qui paulò ante quoq; Dictator & Tribunus militum contra Veios & Faliscos res magnas pro patria gesserat,) sua virtute & prudentia, post septimum mensem Gallos vrbe exegit, patriamque ingenti metu liberauit: ex quo alter Romanæ vrbis conditor appellatus est. Tanta autem fuerat trepidatio tum apud Romanos: vt Gallorum vicinitatem metuentes, de sede Ve-

Agesilaus.
Cleombrotus.
Spartani.
Leuctra.
Scedasi filia.
Mantineæ.

Pelopidas.
Epaminondas.
Timotheus.

Macedones.

Alexand. Pheræus.
Philip. Macedon.
Senones Gal. et Germani.
Brennius dux.
Clusium.

Romani caesi ad Alliam.
Roma capta à Gallis.

Manlius.

Camillus.

Veij.
Falisci.

*Æqui.
Volsci.
Hetrusci.
Sicilia.
Dionysius Ma-
ior.*

*Dionysius In-
nior.*

*Ludimodera-
tor.*

*Philippus Ma-
cedo.*

Byzantium.

Bella Philippi.

Mors Philippi.

An. M. 3627.

Bellum sacrum.

ios transferenda consultarent: quod consilium tamen Camillus disturbavit & Remp. erexit, Æquis, Volscis, Hetruscis, alijsq; populis finitimis debellatis. In Sicilia (cuius opes iam in Regnum excreuerant) tum quoque magni motus erant. Nam cum Dionysius superior, Tyrannicè admodum imperitaret: Chartaginenses ab insula repulisset: & in magnam Græciam conuersus, multis bellis eandem afflixisset, tandem insidijs suorum de medio sublatus est. At Dionysius Iunior, patri per militum gratiam succedens, cum & ipse nefandis cædibus arderet, luxuq; difflueret intemperantius: Corinthum fugere, ibiq; summa egestate pressus, pueros in vrbe literas docere, pro victu parando, coactus est.

Interea Philippus Rex Macedonum, domestica Epaminondæ institutione. (quo cum obses antea vixerat) rectissimè formatus cum animaduerneret cæteros populos diuturnitate bellorum exhaustos, rebus gerendis animum adiecit, regnumq; augere plurimum studuit. Proinde rebus domi compositis, alios statim finitimos sibi conciliauit, alios magna calliditate sollicitos tenuit, alios aperto Marte aggressus vicit. Hinc ab obsidione Byzantij aduersus Scythas profectus est, eosdemq; fudit: post omni studio rebus Græciæ incubuit, & cum Atheniensibus acriter pugnavit, maxime propter Olynthum urbem: & ad Chæroneam, vbi Athenienses & Thebanos magna clade affecit, victosque moderatè habuit. Multa quoque alia bella gessit contra Pæonas, Illyrios, Thraces, Phocenses & vicinos populos. Tandem conuentum agens totius Græciæ, cum iam suscipiendæ Persicæ expeditionis auxilia obtinisset, resque maximas animo agitaret, in nuptijs filia Cleopatra à satellite, Pausania per insidias occiditur, Græcia in maximis turbis relicta Anno Mundi 3627. Eius temporibus gestum quoque fuit bellum inter Thebanos & Phocenses: propter templum Delphicum, quod diripuerant Phocenses, duce Philomelo: vnde bellum sacrum fuit appellatum: eò quòd donaria & opes sanctis vsibus in templo isto dicatas, ad auri tonnas 60 circiter, Phocenses abstulerant magna cum offensione totius Græciæ isti bello post decennium Philippus Macedo. cæsis sex millibus Phocensium, finem imposuit: cum dux eorum, Philomelus à Theffalis

falis & Bœotijs antea victus semetipsum de rupe præcipitasset. Sed patri Philippo, mox successit Alexander filius, Aristotelis summi Philosophi præceptis quam optimè instructus: hic suis ad arma incensis, Græciæ que rebus compositis, debellatis Illyrijs, Triballis, Syrmæ Getarum Rege victo, & Thebis solo æquatis institutam à patre expeditionem Persicam maximo rerum successu persecutus est. Etenim parua manu, militibusque disciplina optimè institutis, Darium Regem Persarum, cum maximis copijs sese opponentem, post aliquot victorias, tandem prostravit. Urbem Sardes, Miletum & Halicarnassum oppugnauit: Tyrum cœpit: Ciliciam, & Ægyptum perdomuit: Alexandriam condidit. Auctior post amplissimo & opulentissimo Persarum regno factus, Babylonem & Persepolin occupauit: petram Aor non expugnauit: dein peregrinationum Liberi patris & Herculis admonitu, longissimè in Orientem ad Indos vsque profectus est: Taxilem & Porum Reges Indicos sibi subiecit: tot interim populis deuictis, tot oppidis conditis, tot monumentis rerum gestarum post se relictis; vt Magni nomen obtinuerit. Inde conuersus in Babyloniam legati nes penè totius orbis de amicitia secum ineunda audiuit: sed luxui & heluatiõni vbi indulgit, Clytum, Parmenionem & Philotam meritissimos amicos per temulentiam interfecit: Iouis filius haberi voluit: libidinibus nefarijs sese polluit: tandem contracta febre ex intemperantia cum largius adbibisset, vel (secundum alios) venenum hausisset, in flore ætatis anno 32. extinctus est: rebus maximis per annos 12. in omni varietate gestis, per vniuersum orbem terrarum: ita vt similem sui vix habuerit: & Tertij summi imperij siue Monarchiæ Græcorum auctor fuerit habitus: obiit autem Anno Mundi 3648. Fuit tum temporis & alter eiusdem nominis Alexander, Rex Epiri, qui non minorem gloriam in Occidentis expugnatione animo suo concipiens, res in Italia grandes molitus est: sed non multò post occubuit. Hac ætate multi viri præstantes doctrina & ingenio passim in Græcia claruerunt: Philosophi, Poëtæ Oratores, Pictores, Sculptores: Euripides, Sophocles, Socrates, Plato, Aristoteles, Isocrates, De-

*Alexand. Magnus.
Aristoteles.
Bella Alexandri.*

Darius Persarum Rex.

Victoria.

Monarchiæ Græcorum.

Peregrinationes Alex.

Autoritas & fama Alex.

Vitia.

Mors.

*An. M. 3648.
Alexander Epirota.*

*Insignes Philosophi.
Oratores.
Poëta.*

Artifices.

mosthenes, Xenophon, Aristippus, Apelles, Pyrgoteles, Lyfippus, Zeuxis, Polygnorus & alij.

*Spurius Mel.**L. Quintius Cincinnat.**Leges agrariae.*

Romani autem & vicinorum bellis, interim occupati, maximè Samnitum Hetruscorum, & domi inter se quoque contententes de honoribus, de agris, de fœnore & similibus rebus per Tribunos suos: nonnullis quoque periculis fuerunt expositi. Etenim temporibus istis Spurius quidam Melius regnum in vrbe affectavit: sed hunc vir strenuus L. Quintius Cincinnatus ab aratro ad Dictaturam vocatus, iussit interfici per C. Seruiliam Halam Magistrum Equitum. Crebræ quoque contentiones fuerunt, ob leges Agrarias, quæ de publicis agris bello acquisitis, in populum diuidendis sæpenumero ferebantur: itemque de Tribunatu & alijs Magistratibus: vnde tum pacis quoque inter ciues retinendæ causâ, Prætores creati sunt: sic dicti quasi Prætores, qui in rebus Ciuilibus actionem dabant vel negabant: quorum erat etiam ferias indicere, & fari illa tria verba do, dico, addico. Lecti quoque sunt Ædiles, qui sacras & publicas ædes viasque curarent, & qui annonæ præessent, dicti Cereales: vt illi Curules, quod curru veherentur. Plebs ipsa etiam Romæ, cum non ita pridem per Tribunos suos Patriciorum connubia obtinuisset, permota honorum auiditate, Consularis quoque dignitatis ius (magna contentione, repugnantibus patribus) affectavit, & consequuta est: primumque ex plebe L. Sextium consulem creauit: inde agrorum possidendorum modus, quingentis iugeribus finitus est: & de fœnore minuendo perlatum. Claruerunt tum Romæ Camillus, Seruilius, Posthumius, Papyrius, Fabius Maximus & alij insignes Romani. Eodem tempore M. Curtius, nobilis Romanus obsequutus oraculo, in patentem vrbis voraginem, equo armisque instructus, pro salute patriæ, & ad expiendam grassantem pestilentiam sese præcipitavit. Ac licet multi finitimi Populi Italiae tum Romanis propter vrbis incrementum, continenter infestierant: Pœni quoque non rarò eos premerent: tamen illi magna semper virtute ex omnibus istis difficultatibus sese extricarunt, partim faciendo pacem, vt cum Pœnis: partim domi leges ciuiles constanter ac religiosè seruando: partim foris militarem disciplinam

*Prætores Rom. An. M. 3607.**Ædiles curules, Cereales.**Consules ex plebe.**L. Sextium.**M. Curtium.**Bella Romanorum vicinorum.**Fœdera cum Pœnis.*

disciplinam

ciplinam tenendo. Vnde sub illud idem tempus T. Manlius, Gallum quendam eximia corporis magnitudine armisque insignem vicit in Monomachia eiq; torquem cruore respersum abstulit, & collo suo circumdedit, atq; inde Torquatus dictus est. quem imitatus est M. Valerius nobilis Romanus, qui itidem Gallum ferocientem singulari certamine obtruncavit, adiutus à Coruo, qui in pugna, os oculosque hostis rostro & unguibus appetere non desijt, donec ille cecidit. Eadem tempestate Titus Manlius in bello aduersus Latinos, cum filius eius contra edictum & extra ordinem pugnasset cum Geminio Metio, viro inter Latinos claro: vt assereret disciplinam militarem & autoritatem officij sui, filium, licet victorem sibiq; charum, securi à lictore percussum, vita priuauit. Pub. item Decius tunc laborantibus Romanis, cum Manlio Coss. pro exercitu semetipsum deuouit: ac equo concitato, cum in medios hostes sese intulisset, voluntaria morte suis victoriam restituit: Latinos verò ad deditiōem coegit, quod idem in bello Gallico fecit Decius Filius: seque ipsum deuouens ad Clusium in medios hostes, Gallos atque Samnites intulit eosdemque feliciter profligauit Anno Mundi 3677. Eodem tempore Papyrij & Fabij, tumultuantes Samnites cum alijs vicinis magna virtute multisque prælijs, vastata eorum regione, compresserunt: viginti quatuor inde triumphis reportatis: in quo tamen ipso bello Samnitico (quod durauit annos 71.) Romani cladem aliquoties etiam passi, maximè apud Caudinas furcas, & iterum sub Consule Fabio Gurgite. sed virtute sequentium consulum, & in primis constantia M. Curij (qui aurum Samniticum sibi oblatum, ad focum sedens & coquendis rapis vacans repudiavit) hostes Samnitæ, vnâ cum socijs tandem penitus deleti sunt Anno Mundi 3700. ante portam Collinam vrbis Romæ Sylla vltimum ipsis exitium afferente.

Mortuo Alexandro Magno, amplissimum eius Imperium, vt partum celeriter maximis laboribus: ita maxima dissensione, ipso Alexandro prædicente, diuersas in partes scissum atque diuisum fuit. Etenim Ducibus eius atque exercitu de successore Regni eligendo inter se dissentientibus, licet fratrem Alexandri,

T. Manlius
Torquatus.

M. Valerius
Coruinus.

Manlij seueritas.

ἰ κριβοδιναιον.
P. Decius pater.

P. Decius Fil.

An. M. 3677.
Papyrij &
Fabij.

Bellum Samniticum.

Caudina furca.

M. Curium.

An. M. 3700.
L. Sylla.

An. M. 3678.

Diuisio Monarchiæ Alex.
Mag.

*Aridæum Phi-
lip.*

*Ptolomæus La-
gi R. Agypti.*

*Antigonus
Asia*

*Antipater
Macedonia.*

Seleucus Syria.

*Cassander.
Olympias Ale-
xand. M. ma-
ter.*

*An. M. 3661.
Demetrius.*

Cyprus.

*Turba in Re-
gno Alex. M.*

Macedonia.

Syria & Asia.

Antiochi.

Agypti.

Ptolomæi.

Galli.

Aridæum (postea Philippum dictum) haberent: tamen præter nu-
dum Regis nomen nihil ei reliquerunt: ipsi autem inter se Re-
gnum in quatuor partes diuiserunt: & administrandum suscepe-
runt: Ptolomæus Lagi scilicet, Aegyptum: Antigonus Asiam An-
tipater Macedoniam: Seleucus Syriam & Babyloniam. Antipa-
tro autem mortuo, Cassander filius eius Græciæ bellum intulit:
Athenas occupauit, illisque Demetrium Phalereum præfecit:
Olympiadem Alexandri matrem occidit: Macedonia vastata
Roxanem cum filio Alexandro interfecit: Thebas reparauit. An-
tigonum Eumenem captum trucidauit, & Europam cum Mace-
donia sibi totam attribuit. A M. 3661 Quatuor isti Duces post
ea semetipsos Reges appellarunt secuti exemplum Demetrii, filij
Antigoni: qui cum Ptolomæum nauali prælio uicisset, & regno
Cypri potitus esset, regio diademate atque titulo usus est. Hac
diuisio maximorum deinceps bellorum causa fuit atque origo.
frequenter enim expulsiones exilia, caedes rapinæ aliæque id gene-
ris incommoda audita: ita ut nihil magis perturbatum, aut vio-
lentum toto orbe extiterit successoribus illis Alexandri. Verum
paulatim Romanorum viribus ad summum perductis, fracti sunt
omnes atque conciderunt. Nam Macedonia Regem undecimum
& vltimum, Paulus Aemilius Consul Romanus cepit & in Tri-
umphum duxit finemque huic Regno imposuit A M. 3804 Sy-
riæ autem & post Asia Regnum variè dilaceratum & exagitatum
fuit: donec quoque vltimus Antiochus R. (cum Tigranem Ar-
menia Regem accersiuisset in regnum) tandem & suum & Syriæ
Regnum, Pompeio Magno relinquere coactus est. An. M. 3906
Posteaquam Antiochi multi in hoc regno grassati fuerunt: præ-
sertim in Iudæos & legem atque instituta Mose & Prophet. An-
tiochus Epiphanes siue Epimanes. Aegypti porrò Reges (plari-
que dicti Ptolomæi) vsque ad Cleopatram, partim à Romanis de-
fensi partim in ipsorum potestatem penitus tandem redacti sunt:
Augusto Cæsare cogente Antonium Cleopatras maritum sibi ipsi
manus afferre: Cleopatram verò morsu serpentum perire, An-
no Mundi 3942. Rex interim Bithynia vsus Gallorum ope aduer-
sus hostes suos, longè lateque Asiam vastantibus, ducibus Brenno
& Bel-

& Belgio, sedes illis suo in regno concessit: vnde regio à mixtis Græcis atque Gallis dicta pòst fuit Gallogræcia & Galatia. Romæ orta graui pestilentia. Æsculapius ex Epidauro Insula viui serpentis specie, allatus, ei que nouum templum constructum est. A. M. 3681. Tarentini tum temporis impetu in legatos Romanorum, per temeritatem petulantiamq; facto, graue bellum suscitauerunt: sed cum Romanis viribus impares sese animaduertent, Pyrrhū Epirotarum Regem, ducem strenuum & magno instructum exercitu, optimaq; disciplina commendatum, Romanis opposuerunt: qui primum insolito Elephantorum aspectu, territos illos, apud Heracleam profligauit: sed iisdem pòst maioribus viribus redintegrandibus prælium: virtute Curij & Fabricij & Appij Claudij Cæci (qui nulla vi, nullo auro, nullis præmijs aut promissis sese ad pacem flecti aut corrumpi patiebantur) Pyrrhus retrocedere coactus est, tribus magnis prælijs cum Romanis commissis: posteaquam neque gratuita captiuorum restitutione, neque excellenti Cynex oratoris sui eloquentia, (qua plures vrbes sese antea expugnasse, quàm armis gloriabatur) quicquam proficeret, A. M. 3693. Proinde idem Pyrrhus omni spe Italiae obtinendæ deiectus, (cum iam illa partes Romanorum penitus sequeretur, tot victorijs & opimis spolijs Romam deportatis) in Siciliam se contulit, & regnum amplexus, Chartaginenses Insulam illam infestantes, cohibuit, ibique latè victor, Rex salutatus est. At inde excedens, cum Argos profectus esset, ictu regulæ à fœmina ibi deiectæ, miserè perijt. Hoc hoste sublato: Romani & Chartaginenses, qui militia illa cum Pyrrho, bellicam orientis armorumque eius disciplinam acceperant: suscitata inter se æmulatione, hostiliter diu sese inuicem exercuerunt: adeò vt vix vnquam vllæ ciuitates, viribus opibusque potentes, arma tam infesta contulerint. Chartaginenses callidi & versuti habebantur: Romanos commendabat fortitudo, constantia, laborumque patientia. Intermedia vtrisque erat Sicilia, cuius (ceu horrei boni & cellæ penuariæ) obtinendæ cupiditas in magnum hoc certamen eos adduxit. Accedebat tum Messana, fœderata Romanis ciuitas, quæ de Chartaginensium iniuriâ conquerebatur. Itaque (orto primo bello Punico, quod à Pœnijs

*Gallogræcia.**Æsculapius
Romam de-
latus.**Tarentinum
bellum.**Pyrrhus Epi-
rota.**Cynex orator.**Sicilia.**Pyrrhi mors.**Bella inter
Chartaginenses
& Romanos.**Sicilia.**Messana.**Primum bellum
Punicum.*

An. M. 3708.

*Hiero Syracus.
Rex.*

*Appius Clau-
dissus.*

*Prima Classis
Romanorum.*

Cn. Duillius.

*Hannibal Se-
nior.*

An. M. 3711.

*M. Attil. Re-
gulus.*

*Ægeates Insu-
la.*

C. Lucretius.

Hamilcar.

*Sicilia prima
Rom. provin-
cia.*

*Iani templum
2. clausum.*

An. M. 3738.

*Bellum Ligu-
sticum.*

Pœnis siue Chartaginesibus ita dictum est Anno Mundi 3708.) Romani contra Chartagineses Hieronem Syracusanorum Regem, missis auxiliariis copijs, duce Appio Claudio Consule, Chartagineses vicerunt, ac pacem petere cœgerunt: primò tum egressi extra oram Italiæ. Deinde comparata magna classe, primùm tum etiam mare ingressi sunt Romani, nauali certamine cum Chartaginesibus pugnantes, Cneo Duillio Consule: & prima eius victicia signa reportarunt, in quo bello Annibal senior, vix per fugam elapsus & ad suos reuersus, in crucem actus est, ob rem malè gestam. Interim M. Attilius Regulus, cum tanto rerum successu traiecisset in Affricam, & serpentem inusitata feritatis ac magnitudinis superasset, obsedit Chartaginem, & circum circa latè victor, postea de pace rogatus, cum respondisset superbius: à Xantippo duce Lacedæmoniorum, qui in auxilium Chartaginesibus venit: viuus capitur, occisis Romanorum triginta millibus. De pace autem remissus in patriam & de permutatione captiuorum vt ageret, cum ipse eam non suaderet: reditum verò hostibus esset pollicitus iureiurando: sanctè illud seruauit, & reuersus est, extremo suo cum discrimine. Etenim Chartagineses receptum Regulum, supplicio exquisitissimo, nimirum resectis palpebris & conuersis ad Solem oculis, (cum eum inclusissent Machinæ, in qua vndique præacuti eminebant stimuli) doloribus vigilijsque perpetuis necarunt. Ob quam crudelitatem Romani longè fortius, quàm antea, Chartagineses bello aggressi sunt, & de Sicilia deturbarunt primùm: post ad Ægeates insulas ita compresserunt, Consule C. Lucretio feliciter rem gerente: vt iam Chartago in mari capta & deleta crederetur. Sed pacem cum peteret Hamilcar (qui patriam viribus exhaustam videbat) salua mansit: Sicilia autem Iuris Romani facta, prima fuit prouincia, in quam Prætor Romanus mitteretur, & sic primum bellum Punicum finitum: Iani templi porta, secundò à Numæ temporibus, per se clausa est: Anno Mundi 3738. cum continuis annis 23. bello se vtrinque fatigassent Romani & Chartagineses. Sed populus Romanus impatiens ocij, conuertit se à Pœnis, ad Ligures, propter locorum asperitatem, aditu difficiles: itemque ad Infubres

Infubres Gallos atq; Illyrios, quibus mulier Teuca tum imperabat: varioque successu aduersus illos omnes vtitur, occiso in primis Gallorum duce Viridomaro: quod audientes Chartagineses, receptis animis & viribus maluerunt omnem experiri fortunam potius, quàm Romanos victores pati. Proinde ab Hispania (cuius imperium Chartagineses primùm appetiuerant) repetita fuerunt belli maximi grauissimique primordia, & secundum bellum Punicum conflatum Anno Mundi 3754 Hannibal enim Hamilcaris filius, à patre iuramento in odium Romanorum adactus, statim traiecto amne Ibero, contra sœdus, Saguntum opulentam urbem, Romanis sœderatam, fame expugnauit, ciuibus hostium aspectum fugientibus & collatis in vnum omnibus facultatibus suis, cum vxoribus & liberis subiecto igne sese vltro perdentibus. Hannibal relicto fratre Asdrubale cum pugnacissimis copijs, Gallias peragrans Romanos, transitu se impedire conantes, auertit: pòst Alpibus fuso aceto ruptis (quæ inde à Pœnis Pœninæ dictæ sunt) in Italiam venit, & cum Romanis atrocissima prælia quatuor commisit, ad amnem Ticinum: ad Trebiam fluuium: ad Thrasimenem lacum, vbi cæsa fuerunt quindecim millia Romanorum: & tandem ad Cannas, vbi quadraginta milibus Romanorum occisis, detractos Equitum & Senatorum aureos annulos (quorum tres modij fuisse dicuntur:) Chartaginem misit, & versus Romam progressus, obsidione aliquandiu eam tenuit: sed tempestatum iniurijs repulsus, discessit in Campaniam, interueniente Dictatore Q. Fabio Maximo: qui data optione pacis & belli: suscepit bellum, & iuueniliter exultantem Hannibalem cunctando sustinuit aliquandiu, fregitque. Verùm cum in agro Capuano, fertili admodum, luxuriaretur Hannibal: nec rei gerendæ incumberet: Romani facultatibus in publicum collatis: armis itidem animisq; receptis, virtute Marcelli Consulis, eum repulerunt: pòst etiam mora Q. Fabij (qui inde cunctator & imperij scutum nominatus est) vehementer attriuerunt: Capua verò & Tarentum in potestatem Romanorum denuò redacta sunt. Marcellus interim Siciliam omnem, captis Syracusis, (quas solertia sua Archimedes Mathematicus diu mirabiliter defen-

L

Bellum Illyricum.

*Teuca Reg.
Bellum Gallic.
Viridomarus.*

Secundum bellum Punicum.

*An. M. 3754.
Hannibal.*

Saguntus.

*Saguntini
spontè pereunt.*

Alpes Pœninæ

*Hannibalis 4
præl. in Ital.*

Cannensis clades.

Q. Fab. Maximus.

*M. Claudius
Marcellus.*

*Syracusa.
Archimedes
Mathem.*

*Gracchus.
Scipiones.*

*Chartago noua
An. M. 3761.*

*Scipionis con-
tinentia.*

*Politica pru-
dentia.*

*Siphax Num.
Rex.
Hafdrubal.*

Zama.

*Scipio Affrica-
nus.*

*Ingratitudo
Romanorum.*

*Antiochus.
Bellum Antio-
chin.*

Ætoli.

*L. Cornel. Sci-
pio Asiaticus.*

*An. M. 3791.
Bellum Philip-
picum.*

Athenienses.

*T. Quintius
Flammin.*

derat) sibi subiecit. Gracchus Sardiniam occupauit: Publius ve-
rò & Cornelius Scipiones fortissimi duces in Hispaniam missi, oc-
cubuerunt: quibus successit non minori virtute, Publius Scipio
filius Anno Mundi 3761. Hic postquam Chartaginem nouam
Hispaniæ, Pœnorum præda opulentam, cœpit: omnem ferè Hi-
spaniam reliquam ad partes Romanorum traduxit: Allucij spon-
sam formosissimam, ad se adductam, inuiolata pudicitia cum au-
ro multo ad sponsum remisit: & non tam virtute bellica armisq̃,
quàm Politica sapientia, animi moderatione, ac benignitate Po-
pulos illos infestos sibi adiunxit. Profectus etiam in Affricam,
Siphacem Numidiæ Regem cecidit, & Asdrubalem iungere sese
volentem cum fratre Hannibale prohibuit atque fudit: vnde
Hannibal domum reuocatus, & in vniuersum ab Italia remotus
est: cumque denegata pace, cum Scipione ad Zamam infeliciter
conflixisset, amisso penè toto exercitu, pax iterum petentibus
per Legationem Chartaginesibus concessa fuit, & Scipioni no-
men Affricani cum triumpho datum est: & sic finis quoque impo-
situs secundo bello Punico, quod durauit annos 17. in quo Q. Fa-
bij & P. Scipionis virtus enituit maximè: sed vterque à Tribunis
pl. accusatus, eam post reportauit mercedem, quam mundus benè
merentibus perpetuò solet rependere. Hannibal interim fugi-
ens Ephesum venit: inde sollicitato Antiocho, totius Orientis ar-
ma aduersus Romanos concitare & transferre conatus est. sed
Romani non solum instructissimas Antiochi copias vnà cum so-
cijis Ætolis primum ad Thermopylas, latè profligarunt: sed etiam
eundem misso L. Scipione consule, vniuerso cum exercitu, ad
Magnesiam oppressum: fugatumque Asiæ regno in vniuersum
exuerunt An Mundi 3791. Scipio inde Asiatici nomen, vt antea
frater Affricani, reportauit. Paulò antè Philippus quoque Mace-
donum Rex, præsentiens Romanos confectis bellis Punicis, in
Orientem arma translaturus, suam stabilire potentiam conatus
est: & Athenienses aliosq̃ Græcos grauissimè pressit. Sed hi im-
petratis à Romanis auxilijs, duce T. Quintio Flamminio ad Cy-
noscephalos fuderunt Philippum, in regnum repulerunt, Græ-
ciæq̃ libertatem conseruarunt publico præconio pace in Olym-
pijs

pijs declarata. Abydeni tum obsessi à Philippo, vbi nulla spes salutis superfuit amplius, cum liberis & vxoribus semetipfos interfecerunt: vt paulò antè Astapenses in Hispania, vrgente Scipione, itidem perierunt. Philippus dum reparat nouas copias, moritur: sed filio Perseo hoc institutum suum reliquit aduersus Græcos atque Romanos: at hi factis cum eo prælijs aliquot, tandem misso L. Æmilio Paulo, captum eundem cum vxore in Triumphum ducunt Æmilius, omni Gaza Macedonum potitus, tantum pecuniæ in ærarium Romanum inuexit, vt Tributorum omnium finem populo Romano, vno die attulerit: in suam domum nihil aliud, quàm nominis memoriam reportans: laudabili continentix ad omnem posteritatem exemplo. Iterum verò Andrisco Regnum Macedoniæ repetente, & bellum instaurante, Romani & hunc fortissimè compresserunt, terque subactam Macedoniam in prouinciam redegerunt, & totius Asiæ aggrediundæ quasi portum quendam sibi patefecerunt Anno Mundi 3804. Chartaginenses autem nihilo segnius interim suum vrgent institutum, omniaque extrema contra Romanos moliuntur: ideoque non multò post, specie quidem aduersus Masinissam regem Numidarum: at reuerà contra Romanos bellum instaurant: quod fuit, tertium bellum Punicum Anno Mundi 3823. Sed hi misso Scipione Æmyliano, superioris nepote, felicissimè hostes fundunt, & tandem Chartaginem in potestatem suam redigunt, vrbemque ingentem, populosam & tot annis æmulam Romani imperij vastant, incendioque xvii. dierum, Catone potissimum suadente & augurante, funditus delent. Anno Mundi 3826. Hannibal autem, fax totius belli, ne cogeretur venire in manus Romanorum, hausto veneno, in exilio extinctus est.

Iudæi (constituta iam noua Imperij fama in noua vrbe & nouo Templo Hierosolymis, videlicet potestate Pontificum & Ducum, quibus etiam mixti fuerunt Reges, Asmonæi dicti) circa illa tempora præter magnas superiorum temporum calamitates, à vicinis quoque grauissimis iniurijs premuntur. Nam licet Persæ magno beneficio eos patriæ restituisent: Alexander quoque Magnus, in honore ipsos habuisset: tamen successores eius ad-

*Abydeni.**Astapenses.**Mors Philippi.
Perseus R.**L. Æmil. Paulus.**Tributa Rome
sublata ex prædijs
Macedon.**Andriscus.**Bellum Punicum III.**Masinissa.**An. M. 3823.**Chartago deleta.**An. M. 3826.
Hannibalis
interitus.**Iudæor. Pontifices & Duces.
Reg. Asmonæi.*

Antiochi Epiphani furor.

An. M. 3798.

Mathathias.

Iudas Macchabeus.

Septem fratres Iudæi cum Matre. Ionathas.

Simon. Hyrcanus.

Secta Iudeorum.

Ptolomæus Lathurus.

An. M. 3856.

Romani.

uerfus Iudæos fuerunt iniquissimi. Proinde & ipsi ad arma conuerſi ſunt: ac primùm quidem Antiocho Epiphani ſeſe oppoſuerunt Anno Mundi 3798. Propterea quòd is, per auaros & ambicioſos Pontifices, maximè Iafonem & Menelaum, ingreſſus urbem Hieroſolymam eam ſpoliauit: templum diripuit: vaſa ſancta, vnà cum Talentis mille octingentis abſtulit: hominum in urbe circiter octuaginta millia, tridui ſpacio trucidauit: Idolum Iouis Olympij in templo collocauit, & adorari iuſſit, captiuos multos in Syriam abduxit, & nullum non ſæuitiæ ac vaſtationis genus in miſeram gentem exercuit. Vnde Mathathias quamuis ſacerdos & priuatus, iuſta aduerſus Antiochum Epiphaniem arma induit: furorem eius repreſſit: patriam legem defendit: & poſt mortem quoq; filios ſuos quinq; & ipſos fortiffimos viros, ad ſeruandam ſummi DEI legem piè cohortatus eſt: è quibus cæteris præſtantior Iudas Macchabæus cognominatus, principatui Macchabæorum initium dedit & maxima in armis virtute. Remp inſtaurata diſciplina, rexit atque conſeruauit: Encœnia recuperati templi celebrauit: multaq; alia Heroica facinora patrauit. Singulare tùm obſeruantia legis DEI documentum dederunt filij illi ſeptem in matris conſpectu, quos acerbiffimis ſupplicijs, Tyrannus Antiochus abducere à cultu ſuo conatus eſt. Iudæ ſucceſſit Ionathas, qui iſtum cum Romanis ſœdus renouauit, & Spartanos ex Abrahami ſemine progenitos ſeſe dicentes, in mutuam amicitiam recepit. Eidem Simon frater, & huic filius Hyrcanus ſuffecti fuerunt, ac populum ſuum vnà cum Religione eiectis Idolis ac peregrinis nationibus contra finitimorum iniurias tutati ſunt donec ſub Iohanne Hyrcano ortis varijs ſectis, inprimis Phariſæorum, Sadducæorum & Eſſæorum, corruptus iterum fuit cultus DEI, & populus Iudaicus vicinorum iniurijs expoſitus, inter quos Ægypti Rex Ptolomæus Lathurus Iudæam vaſtauit: triginta hominum millia occidit: matres cum infantibus trucidatas in fruſta diſſecuit: elixatos quoque & coctos alios, alijs veſcendos obiecit: immanem in Iudæos ſæuitiam exercens Anno Mundi 3856.

Romanis autè, poſtquã bella Punica, tanta virtute & felicitate confe-

confecissent, omnes iam terræ omniaque maria patuerunt: quod dolentes, reliqui populi, nouas subinde molestias illis crearunt: cumq; Corinthus inter cetera, caput totius Achaïæ, Romanorum legatos tum contumeliosius tractasset: à L. Mummius consule, funditus incendio deleta est: oppresso duce Critolao: ex quo incendio æs Corinthiacum conflatum, quo victor Mummius Italiam ferè totam locupletauit: ipse sibi non reseruans tantum, vt proprijs pecunijs filias honestè posset elocare: sed senatus liberalitate ea in re opus habuerit. stetit autem vrbs opulentissima annis 952. donec Deo flagitia & scelera eius puniente, à Romanis expugnata, exusta & funditus deleta est Anno Mundi 3926. frustra eam instaurante & exornante Iulio Casare: cum adhuc hodie Turcico Tyranno seruire cogatur, aliquoties capta & vastata: Carantho vel Gardos ab ipsis appellata. Hispani quoq; tum magno militum numero sese Romanis opponebant, confisi robore Celtiberorum: sed & hi latè ab illis fusi atq; oppressi fuerunt. Viriatus quoq; ex pastore venator, inde latro, mox iusti Dux exercitus factus, & Lusitanorum viribus confirmatus copias Romanorum vehementer tum quoque afflixit: & per annos 14. frequentissimè victor, Romanos in armis tenuit. postà suis occisus, circiter Annum Mundi 3825. Surgebat & alter Romani imperij terror post Chartaginem, Numantia, vrbs potentissima Hispaniæ, quam Celtiberi tenebant & grauissima cum Romanis ex ea bella gesserunt. hanc cum videretur Senat. pop. Rom. eiusdem operâ, qui Chartaginem deleuerat, compescere: iccirco missus P. Scipio Affricanus, restituta militari disciplina, Numantinorum vires fregit, vrbe cœpit atque euertit, victoriamq; signa ad vsq; Gades transtulit, 14. post Chartaginem deletam anno: vbi admiranda venit hostium Numantinorum pertinacia simul & sæuitia: quòd post oblidionem 14. annorum partim fame, partim ferro, partim igni, partim veneno, ita semetipsos vnà cum vrbe confecerunt: vt ne vnus quidem superesset, qui à victore Æmyliano, Romam in triumphum duci potuerit Anno Mundi 3832.

Orientis res turbauit tum hereditas Regis Attali: cum Aristonicus audacter sese eius successorem faciens, Romanis molestus

Corinthus
Achaie.
L. Mummius.
Critolau.
Continentia
Mummi.

An. M. 3926.

Carantho.
Gardos.
Hispani.
Celtiberi.

Viriatus Lusitan.

An. M. 3825.
Numantia.

P. Scipio Affr.

Gades.

Numantinorū
pertinacia.

An. M. 3832.

Aristoicus.

M. Perpenna.

*Bella Romanorum circiter
An. M. 3850.*

Grachorum seditio.

*Salij.
Maffilia.*

Allobrogicum bellum.

Aruerni.

Hedui.

Bituitus.

Domitius &

Fabius.

An. M. 3861.

Bellum Balear. & Thracic.

Bellum Iugurthinum.

Micypsa & filij.

Calpurnius & Metellus.

Bochus Mauritania Rex.

Iugurtha interitus.

Numidia.

Bellum Cimbricum & Teutonicum confectum.

An. M. 3870.

esse inciperet: sed rebus cum eo vario successu agitatis, tandem M. Perpenna fœdatis veneno aquis, victoriam Romanis, sed turpem retulit: Aristonico in carcere occiso. Cum Dalmatis quoque Illyrijs & Thracibus & seruis multis conspirantibus in Sicilia: Gallæcijs item & alijs, per Consules Romanos bella tum foris gesta sunt, vario successu. At in ipsa vrbe Roma, cum iam luxui & ambitioni omnia essent obnoxia, & Italicus ager totus à potentioribus occuparetur: Tiberius Gracchus Tribunus, vir disertus, Agrariæ legis suator, vnà cum fratre Graccho alijsque socijs coniurationis, graui seditione inter plebem & equestrem ordinem mota, Remp. concussit: & in discrimen vltimum adduxisset, nisi virtute cæterorum è medio sublatus fuisset. Foris quoque Salij, fœderatam Romanis vrbem Massiliam, exagitabant: proinde & ipsi primi cis alpes populi, Romanorum arma senserunt. Mittuntur etiam Domitius & Fabius Maximus aduersus Allobrogas, gentem in armis exercitatum & Aruernos, qui Heduis Romanorum socijs erant infesti: è quibus Domitius Bituitum Aruernorum ducem in triumphum Romam duxit: Fabius autem Allobrogici nomen ab illis deuictis retulit: vnde acerbissimum inter illos populos & Romanos odium excitatum fuit: adeò vt non de finibus amplius aut de imperio: sed de vita atrocissimè inter se dimicarent. Emergit tum præter bellum Balearicum & quod cum Thracibus gestum est, etiam alius Romanorum hostis in Affrica, Iugurtha, homo callidus & versutus, qui cæsis filijs Micypsæ regis Numidarum, Adherbale & Hiempsale (quibus cum tamen hæres regni scriptus fuerat) fortiter Romanis, defendentibus socios suos, sese opposuit: contrà hunc missi Calpurnius & Metellus Consules, primò vires eius vtcunque minuerunt: sed tandem C. Marius, eundem aliquot prælijs victum, cum Bocho rege Mauritano, filijsque duobus captum Romam in triumphum adduxit, postea laqueo vita in carcere priuauit. Regnum verò Numidiæ populo Romano subiectum est. Eadem tempestate Cimbri atq; Teutones magna multitudine à Septentrione progressi, nouas sedes querebant in Italia: sed cum Romani agros illis dare recusassent, excursionibus eos grauissimis exagitarunt, & magnis sæpè cladibus

cladibus affecerunt. multis subinde Romanorum ducibus, vt Cæpione, Manlio, Caffio, alijsque succumbentibus. Aduerfus hos igitur miſſus C. Marius Dictator, magno animo cum exercitu profectus eſt: erecta tum primum Aquila, quæ adhuc ſignum eſt Romani imperij, & Cimbroſ ingenti virtute pugnantes, (fœminis quoque eorum ad extremum Romanis ſeſe opponentibus,) oppreſſit: cæſis ad aquas Sextias, & alibi propè trecentis millibus Germanorum: ſecundum Florum & Eutropium ex quo Marius; Romam urbem ingenti metu, cum liberaffet, non ſolum triumpho: ſed & cognomento honorificentiffimo donatus eſt à populo: vt tertius à Romulo & Camillo vrbiſ conſeruator nominaretur. Dum hæc Romæ geruntur, & ſeditio Apuleiana, bellumque ſeruile ſecundum: vt & Marſicum, cum ſeditione Druſiana alibi ſedantur, & fœdus cum Parthiſ inicitur: Orientem diuerſa ex parte inſidijs, cædibus, fraudeque populatur Rex Ponti Mithridates: erectus in ſpem totius Aſiæ atque Europæ occupandæ. erat enim vir potens. conſilio, opibus & armis, qui linguas viginti duas calluit: & Medicinæ ſcientiam profectus, Antidotum illud celebratiſſimum reperit, quod adhuc hodie Mithridaticum dicitur. Hic interemit vna die, vnaque Epiftola, octoginta millia ciuium Romanorum per Aſiam paſſim negociantium: Legatum Romanorum M. Aquilium, & proconſulem Q. Oppium circumuentos vita priuauit: inſuper Græciam inuaſit. & Athenas cœpit. aduerſus hunc, cum L. Syllam ducem, populus Romanus deligeret, iſque feliciter rem gereret, Athenis recuperatis: ægrè id ferens C. Marius, Rempub. turbare cœpit. adiuuante Sulpitio. quod audiens Sylla, celeriter cum exercitu Romam reuerſus, ciuile bellum difficile & cruentum ſuſcitauit. Mariumque expulit: qui ruruſ in Affrica comparatis copijs, Syllanas partes multis cædibus grauitè oppreſſit Romæ, vnâ cum Cinna collega ſuo. Hic Sylla iterum reuocatus, pace facta cum Mithridate Romam redijt, & ſimiliter Marianas partes, atrociffimè vlciſcitur: pulſo Mario, qui in exilio interiijt, reliquis ſocijs diſſipatis partim, partim ad violentam mortem adactis. Ex hac victoria inſolentior factus Sylla: cum non ſolum cædibus, verum etiam proſcriptio-

C. Marius.

*Aquila primũ
facta ſignum
Imperij Roma-
ni.*

*Cimbri & Ger-
mani caſi.
Aque Sextiæ.*

*Marius tertius
Pater patriæ.
Seditiones &
bell. ſeruil.*

*Initium belli
Mithridatici.
An. M. 3884.
Mithridates.
Antidot. Mi-
thridaticum.*

*Reſgeſta Mi-
thridat.*

L. Sylla.

*Bellum ciuile
inter Marium
& Syllam.
An. M. 3854*

Sylla Felix Dictator perpet.

*Interitus Syllae.
Decem Prætores Romæ.*

*Sertorius.
Bellum Hispanicum.*

*Metellus.
L. Lucullus.*

*Tigranes Arm.
Rex.
Cyzicus.*

*Bella Seruilia
& Piratarum.*

Bellum Creticum.

*Mithridatis
interitus.*

*Cn. Pompeius
Magnus.*

*Hyrchanus &
Aristobulus.*

proscriptionibus civium, omnia impleret: quorum propemodum quinque millia perierunt. Tribunitiam quoque auctoritatem minueret. Dictaturam perpetuam meditaretur, Felix cognominari vellet: tandem & ipse odio extremo laborare cepit, ac deposito imperio, Phthiriasi perijt: Decem postea Prætoribus Romæ creatis. Interim Sertorius quidam, profugus, ob Syllanas tabulas & Hispanicis armis confirmatus, Romanos graui bello exercet. contra quem missi Metellus atque Pompeius, aduersa sæpe prælia fecerunt: sed tandem Pompeius desertum illum ac proditum à suis, sustulit. Interea Mithridates maioribus comparatis viribus resurgit: cui opponitur L. Lucullus vir magni ingenij & prudentiæ, qui variè agitatam Mithridatem, tandem in Pontum fugere coëgit: regionem illam clausam hucusque Romanis iterum patefecit: Tigranem Armeniæ Regem generum & socium Mithridatis, vnà cum ipso Mithridate ad urbem Cyzicum fudit atque fugauit.

In Italia gliscebant adhuc sociorum discordiæ & bella seruilia, non minus infesta & formidolosa, quàm hostium longinquæ excursionis: Piratis quoque omnem oram maritimam vastantibus, & Cretensibus tumultuantibus: vnde bellum Piraticum & Creticum tum emerfit sed his omnibus malis opponitur Cn. Pompeius felicissimus bellator, qui diuisis copijs Prædones per omnia maris ostia celeritate maxima cepit, aliaque mala ingruentia compescuit: succedens quoque in Asia L. Lucullo, aduersus Mithridatem res maximas gessit, eundemque, coorta inter milites eius seditione, eò angustiarum redegit: vt venenum hauserit, omnique metu pop Romanum liberauerit: Tigranem autem generum eius supplicem factum in regno confirmarit, & grauissimo isti bello, quod durauit annos 45. finem felicem imposuerit: ipse ob rerum gestarum magnitudinem Magni nomen consecutus. Inde memor Bacchi, Herculis & Alexandri expeditionum, idem Pompeius latissimè iam victor, totum Orientem cum exercitu peragravit, inque Iudæam veniens eodem tempore, quo fratres Hyrchanus & Aristobulus inter se dissiderent, arbiter factus: Hyrchanum in administratione regni Iudaici, Aristobulo prætulit, captaque

que Hierosolyma & profanato templo, Aristobulum Romam secum abduxit: urbem ipsam tributariam fecit. Erant autem illi Alexandri filij Principis Iudæi, qui filius superioris Aristobuli, cui primum diadema Regium fuerat impositum. His rebus omnibus peractis, & Mithridatico bello iam confecto, Asia iuris Romani facta est prouincia: & Parthi Romanis confœderati facti fuerunt, nihilque iam præter Indos Romanorum ignorabat imperium circiter Annum Mundi 3894. Verum cum sprete virtute ciues Romani, paulatim luxu, avaritia, ambitione, voluptatibus, alijsque vitijs diffuerent, vt rebus secundis fieri solet: mali mores in urbem introducti sunt, & factiones variæ concitatae: ex quo non solum Gladiatores Lentuliani, qui Capuæ fuerunt, Romanis bellum intulerunt, duce Spartaco, quos tamen M. Licinius Crassus penitus deleuit, circiter Annum Mundi 3909. sed etiam Patricij & alij magni in Repub. viri, cum per luxuriam & libidinem bona sua prodegissent, nefaria & horrenda consilia agitarunt, quæ tandem L. Sergio Catilina autore, in neruum eruperunt, Anno Mundi 3900. circiter. Hic enim spe occupandæ opprimendæque Reipublicæ accensus & repulsa Consulatus exagitatus, laborans egestate pariter, & pluribus alijs deterrimis vitijs, cum flagitiosissimis hominibus, in primis Lentulo Præto, nefario ausu conspirauit, & epoto humano sanguine, optimos quosque ad necem, urbem verò cum ærario ad rapinam vastationem incendiumque animo toto destinauit. Huic occurrens magna virtute, prudentia atque vigilantia, Consul istius anni M. T. Cicero, vir eloquentissimus, multiplices eius conatus prudentissimè patefecit: coniuratos per indicium Fuluæ meretricis partim comprehendit, & sententia Catonis in carcere strangulari curauit, vt parricidas: partim vrbe cedere coëgit: maximoque metu, omnem liberauit Rempub. ex quo & Pater patriæ dici à Populo Romano meruit. Catilina verò, socijs coniurationis extremo iam supplicio affectis, foris erat in Hetruria cum C. Manlio, infestaque arma patriæ inferre voluit: sed hunc M. Antonius Ciceronis in consulatu collega, animosissimè dimicantem, cruenta victoria fregit, patriamque nefario parricida liberauit Anno Mundi 3910. At nihilo

M

*Hierosolyma
capta à Pomp.*

*Asia Rom. sub-
iecta.
Parthi.
Indi.
An. M. 3894.*

*Bellum Gla-
diatorium,
Spartacus,
M. Crassus.*

*L. Serg. Cati-
lina.
An. M. 3900.*

Lentulus.

*Coniuratio Ca-
tilinaria.
M. T. Cicero.*

*Fuluia.
M. Cato.*

*Pæna coniura-
torum.
C. Manlius.
M. Antonius.*

An. M. 3910.

*Interitus Cati-
lina.*

M. Cato.

*M. Crassus.
C. Iulium Cæsar.*

Triumviri Ro.

*Crassi mors sin-
gularis.*

*Bellum Galli-
cum Cæsar.*

Ariouistus.

Pons in Rheno.

Britannia.

Ambiorix.

Vercingetorix.

Gallia diuiso.

*Commentarij
Cæsar.*

fecius principum Romanorum animos detestanda tenebat ambitio, quæ recordatione temporum Marij & Syllæ in graues discordias, eosdem præcipites dedit. Etenim Pompeius Magnus dignitatem & auctoritatem tot bellis partam, conseruare volens, M. Catoni, maiorum frugalitatem, patientiam, constantiam, continentiam vrgenti, vehementer sese opposuit: cumque eodem tempore M. Crassus, in maxima opulencia egens, ditior fieri vellet: C. Iulius Cæsar autem ingenij, doctrinæ & armorum præfidijs confirmatus, & Alexandri Magni statua inflammatus, maximas quoque res animo agitaret: faciliè inter hos tres conuenit, de inuadendo Imperio Romano. Itaque Pompeio Hispaniæ, Cæsari Galliæ, (quæ tum nondum penitus Romano imperio parebant) obtigerunt: Crasso autem Parthi cesserunt. sed Parthi capto Crasso atque interempto, propter nimiam auri cupiditatem, (qua etiam templi Hierosolymitani opes paulò ante absorberat) aurum liquefactum in os infuderunt, miserèque eum sustulerunt. At Cæsar magnis itineribus veniens in Galliam, Heluetiorum primùm in Santonas emigrationem ad transitum Araris impediuit: Ariouistum Germanorum regem à Galliarum populatione prohibuit: Belgas, qui illum aduenientem communibus armis exceperant, magna virtute fudit: flumen Rhenum facto ponte traiecit, ac Germanos in sylvas repulit. Oceanum post ingressus, Britanniam, ignotum Romanis orbem, bello tentauit. Ambiorigem regem variè copijs suis persecutus est: Auaricum, Gergobiam, & Alexiam bello grauius afflixit: vindicem Galliæ libertatis Vercingetorigem diuersos secum trahentem populos, magnis viribus fregit, & tandem Bellouacis cæterisque Galliæ populis deuictis, Galliam huc vsque Romanis formidabilem, Romani iuris prouinciam fecit, & tres in partes distribuit Belgicam, Celticam & Aquitanam: ignotos etiam multos vicinos populos Germaniæ in lucem produxit, & suis appellationibus nobilitauit, annis nouem bellum trahens, quo populos 300. subegit: tricies acie dimicauit, oppida 80. cepit aliaque gessit, de quibus ipse Commentarios eruditissimos scripsit. Et hactenus quidem inter Cæsarem & Pompeium benè conuenerat: vbi verò Iulia, Cæsaris filia, non

lia, non ita pridem Pompeio nupta, mortua esset: soluta affinitate suspectæ vires vtriusque sibi inuicem factæ sunt: metuente Pompeio Cæsaris opes: Cæsare Pompeij gratiam atq; dignitatem: inde similtates ortæ, cumque alter parem, alter superiorem ferre non posset: Cæsar consulatus repulsâ incensus, manifestè iam se Pompeio opposuit. Repertum fuit salutare consilium: vterque vt arma deponeret: sed cum nihilominus Pompeius, Cæsarem patriæ hostem decerneret: & SC. factum esset: Consules operam vt darent: ne quid Respublica detrimenti caperet: Cæsar nihil cunctatus, victor è Gallijs cum exercitu in Italiam redit, & perinde ac alea iacta, traiecto Rubicone, Pompeium consequitur, qui in Græciam profugerat cum optimatibus, Dyrrachiumque tenuit. Inde reuersus, vbi urbem defensoribus vacuam, inuenit: Consullem se fecit: ærarium effregit: dignitates assumpsit: & prouincias distribuit. Pompeium post longius fugientem insequitur: Hispanias componit: omniq; robore in Thessaliam translato in campis Pharsalicis, cum Pompeio infestis signis concurrit, eumque vincit: alta tamen voce in ipso prælio exclamans: Miles parce ciuibus. Pompeius fugiens in Ægyptum, cum Cornelia coniuge & Sexto filio, Ptolomæi regis iussu (apud quem propter merita sua hospitium se tutum inuenturum putauerat) exiens è nauì: per insidias transfossus est: caputeius amputatum & in Ægyptû transportatum: cadauer autem in litore abiectissimè sepultum est: penè in conspectu Hierosolymæ, quam ante paucos annos profanauerat, ingressus Sanctum Sanctorum, dissuadente summo Sacerdote. Interijt Anno Mundi 3924. Venit eodem Cæsar, ac Ptolomæo superato, regnum tradit Cleopatram, adiutus ab Antipatro, quem multis post honoribus auxit: viso etiam ibi capite Pompeij, ingemuit valdè, & honorificè illud sepeliri iussit: interfectores verò eius sustulit è medio, & sanum Nemesis (iniusta vindicantis Deæ) ibidem extruxit. Conuersus inde in Asiam, Pharnacem velociter oppressit: Romam profectus tertium Consulatum arripuit. Post in Affricam properauit ad belli reliquias conficiendas: ibi Cato & Scipio bellum instaurabant, cum Iuba rege Mauritanæ: sed audientes Cæsarem venire, Cato quidem Vticæ violen-

*Iulia Cæs. F.**Similtates inter Cæsar. & Pomp.**Transitus Rubiconis fl.**Bellum ciuile inter Cæsar. & Pomp.**Cæsar vincit Pompeium.**Ptolomæus interfecto Pompeij.**Cornelia Pompeij.**Pompeij interitus.**An. M. 3924.**Templum Nemesis in Ægypt. Pharnaces.**Cato Vticensis.*

Scipio Pompeianus.

Iuba R. Mauritania.

Cæsaris triumphus 4.

Sext. Pompeius.

Cn. Pompeius.

An. M. 3927.

Cæsaris opera pacis.

Annus Iulianus.

Sofigenes Mithem.

IV. Monarchia Roman. fundamenta.

Cassij & Bruti coniuratio.

Cades Cæsaris.

An. M. 3928.

Anthropophagia Cæsaris.

Apuusia Cicéroni.

Octavius Cæsaris hæres.

tas manus sibi ipsi intulit: confirmatus prius Platonis libro, qui est de animo, vnde Vticensis appellatus est: Scipio autem fracta naui perijt: Iuba Rex in acie occubuit. Cæsar Romam rerersus quatuor diebus quatuor triumphos egit 1. de Gallis & Germanis. 2. de Ægypto. 3. de Pharnace Rege Ponti. 4. de Iuba Affricæ Rege. Postea ordinata Republica profectus est in Hispaniam: vbi Sextum, Pompeij filium, apud Mundam ferè comprehendisset: sed eo in Celiberiam elapso, fratrem eius Cn. Pompeium occisum, amputato capite, sustulit: & triginta millibus Pompeianorum cæsis, bello maximo finem posuit Anno Mundi 3927. His rebus gestis Cæsar iterum domum redijt: & tentatam olim à Sylla Dictaturam perpetuam sibi ascripsit: Pontificiam & Tribunitiam potestatem ad se transtulit: non Regem sed Imperatorem exercitus saluari se voluit: Rempub. nouis legibus atque institutis confirmauit: annum ad solis cursum, opera Sofigenis emendauit: Mensẽ Quintilem de suo nomine Iulium dixit, & postremi summi imperij siue Monarchiæ Romanorum fundamenta posuit. Verum cum honores qui antea populo deferebantur, ad arbitrium suum distribueret: venienti senatui non assurgeret, proque libidine sua alia omnia ageret: excitata graui inuidia, & ex ea coniuratione Bruti & Cassij, tandem in Senatu, cum ius redderet, perpetua administrata Dictaturâ, tribus & viginti vulneribus confossus est, Anno Mundi 3928. Idibus Martijs, quas augur quidam ei cauendas monuit: sed Cæsar ridens, inque Curiam tum progressus, per contemptum dixit auguri: venisse Idus: cui ille respondit, venisse: sed nondum præterijisse: nam antequam præterirent, interfectus est. Felix bellator, qui quinquages colatis signis cum hostibus dimicauit & vndecies centena ac nonaginta duo millia hominum in prælijs occidit. At sublato Cæsare, abrogataque Dictatura, veluti olim regia potestate: occupato etiam à percussoribus Capitolio: & *apunsia* atque obliuione iniuriarum perpetua, à M. T. Cicrone sancita: nihilominus tamen ciuilia bella Romæ non conqueuerunt: sed partim Octavius, Cæsaris hæres, partim M. Antonius eius quondam collega, mox etiam potentia æmulus, sequentia tempora valdè turbarunt.

Nam

Nam cum Antonius vrgeret Monarchiam, & à senatu hostis esset iudicatus, missus contra eum est Octavius, qui facto prælio ad Mutinam Antonium fudit, & ex Italia eiecit. post exercitum Romanam adduxit eamque cum Consulatu occupauit Anno Mundi 3929. Antonius autem opera M. Lepidi Octauius reconciliatus est: & facti sunt hi tres, veluti Triumviri totius Imperij Romani, qui distributis inter se prouincijs conuenerunt in hoc: vt Syllana proscriptione reuocata & oppressa Republica, communibus viribus & Cæsaris percussores & suos quique inimicos aggrederentur. Hinc confestim M. Tullius Cicero, improbitate M. Antonij per Populium quendam crudeliter in fuga interfectus est: capite cum vtraque manu præcisus & in rostris Romæ positus. sequuta deinde sunt alia multa atrocita in optimos quosque Republicæ defensores, & per Italiam & per alias imperij prouincias, coniungentibus sese Antonio & Octauius aduersus percussores Cæsaris, Cassium & Brutum, quos bello persecuti sunt, & in Campis Philippicis Thessaliæ, deuicerunt: qui etiam desperatione fracti, semetipsos iugularunt ijs gladijs, quibus antè Iul. Cæsarem confoderant: quod etiam mirabili vindicta DEI intra triennium omnibus cæteris intersectoribus accidit. Hoc peracto, Antonius & Octauius excluso Lepido, imperium Romanum inter se partiti sunt: vt Octauius Occidentem, Antonius Orientem haberet. Ac licet Fulua vxor Antonij aduersus Octauium, matritum suum instigarat: tamen cum sub id tempus Sextus Pompeius armata manu paterna bona dignitatemque repeteret: coniunxerunt se denuò, & certioris fidei caussa, Antonius Octauiam, sororem Octauij in matrimonium accepit: Sextus autem Pompeius ab vtroque suppressus, & nauali prælio in Sicilia ab Octauius deletus est. Post Antonius clade Parthica accepta, cum euasisset, totus Cleopatrá Ægyptiæ amoribus delicijsque implicatus est: cumq; confortium Octauij iam molestè ferret, & Octauiam eius sororem repudiaffet, graue bellum accendit: in quo vtrinque collecto exercitu, ad Actium Promontorium Epiri graui certamine, vno die de summa totius orbis terrarum fuit pugnatum. In eo prælio superior factus Octauius, Antonium vnà cum Cleopatra

*M. Antonius.
Prælium ad
Mutinam.*

*An. M. 3929.
M. Lepidus.
Triumviri Im-
per. Rom.
Triumviri
grassantur.
M. T. Cicero
necatus crude-
liter.
Persecutio &
caedes optimatū.*

*Bellum Philip-
pense.
Brutus & Cas-
sius iurōxi-
ges.
Duumviri
Octauius &
Antonius.
Fulua & An-
ton.
Octauius.
Sext. Pompe-
ius.
Pugna ad
Actium.*

*Bellum inter
Anton. &
Octauium.*

Antonij interitum & Cleopatre.

Ægyptus Rom. prouincia.

Cornel. Gallus.

Finis bellorum ciuilium.

Ventidium.

Pacorus R.

Parth.

Lellius.

Germanicus.

Drusus.

Varus clades.

Arminius.

Tiberius.

Getuli.

Armenij.

Hispani.

Lusitani.

Orbis pacatus.

Sarmate.

Scythæ.

Parthi.

Seres & Indi.

in Ægyptum profligauit: vbi Antonius ab omni spe recuperandi imperij deiectus: cum se obfessum videret, & ab omnibus socijs desertum, manus violentas sibi ipsi attulit, inter tres mulierculas sedens: Cleopatra autem metuens triumphum voluntariè (aspidibus scilicet sinistro brachio admotis) sibi ipsi mortem consciiuit: Ægyptus regionum omnium opulentissima & negociationibus in totum orientem maximè oportuna, Romanorum prouincia facta, Cornelioque Gallo administranda tradita est. His rebus gestis Octavius, cum victore exercitu Romam ingressus: per triduum triumphauit: templum Iani clausit: bellisque ciuilibus, quæ triginta & amplius annis rem Romanam exercuerant, finem imposuit. Cum autem animaduerneret Octavius, multas gentes imperio Romano nondum subiectas: in quatuor orbis terrarum partes arma sua circumtulit. Et Ventidium quidem aduersus Parthos misit, qui regem eorum Pacorum cum omnibus copijs, deleuit: aduersus Germanos Lollium, Drusum & Germanicum, qui in Saxonia, Thuringia, Rhetia, Vindelicis res varia fortuna gesserunt: in primis Drusus, qui gentes ad Mosam, Rhenum & Albim adortus est. sed inter Salam & Rhenum fracto crure Moguntia obijt: cui succedens Varus ob superbiam odiosus, à Germanis postea cum legionibus, duce Arminio, sublatus est. In Septentrionem legatos misit alios, in primis Tiberium, qui vltra Danubium cum longè disitis gentibus, nulla locorum asperitate aut fluminum interuentu prohibiti, feliciter dimicauerunt. Ad Meridiem quoque Getulos cum alijs populis exercitu suo subiugauit. Ad Ortum Armenios longè lateque compressit. Ipse in Occidentem profectus, Hispanorum pugnaces gentes, Cantabros, Astures, Lusitanos, in ordinem vnà cum Hispania redègit; eamque Prætoribus administrandam tradidit. Tot tantisque rebus diuino planè successu gestis, orbis terrarum vniuersus. quâqua versum patet, quasi communi quodam consensu conqueiuit, & ferocissimi quique populi, Sarmatæ, Scythæ, Parthi, relatis Crassi & Antonij signis: Seres quoque & Indi, antehac Romanis nunquam visi, felicitatem Imperatoris Rom. suspicientes, legatos cum muneribus Romam miserunt, pacem petentes atque amici-

micitiam. Iamque tertio à Numa, porta Iani templi clausa fuit, & Octauio ex Munatij Planci sententia, AVGVSTI nomen (ob auspiciatum & felicem in rebus successum) fuit tributum: vt & Cæsaris nomen testamento maioris auunculi: item Imperatoris: quæ eadem nomina adhuc hodiè in successoribus durant Gesta autem hæc sunt Anno Mundi 3947.

*Octau. dicitur
Augustus.
Mun. Plancus.*

An. M. 3947.

*Opera pacis
Augusti.*

*Antipater
maus.
Herodes Asca-
lonita.*

*IESVS CHRIS-
TVS SER.
nascitur.*

Pacato iam orbe, diligentissimè in gubernandam Rempub. incubuit Augustus: bella non nisi irritatus & coactus iustis de causis suscepit: Populum & Senatum munera sua obire passus est: Ipse è Populo Prætor, è Senatu Consul electus: præfidem ac legatum misit: prouincias omnes exercitu prætorio ac legionibus idoneis communiuit: annum Iulianum neglectum correxit: Augustum mensẽ pro Sextili constituit: diem vnum illi de Februario adiunxit: Aureum currum vnà cum corona sibi obuiam missum, repudiavit: nomen DOMINI, per publicum edictum recusavit: ciues & exteros in suam clientelam recepit: odia & dissidia inter eos sustulit: opes Reip. auxit: structuris, ludis omniq; apparatu magnifico omnia compleuit: plebem muneribus: militem donis: honoribus proceres: obsequio omnes vbiq; terrarum sibi deuinxit: ita vt communis omnium parens, & vrbs Roma, communis omnium populorum patria haberetur, & in eandem omnes orbis terrarum opes atque ornamenta comportarentur: tuta ac libera quâqua versus esset peregrinatio: mercimoniorum omnium securitas, artium atque disciplinarum omnium celebritas, atque adeò aureum sæculum toti Mundo redditum videretur. Cumque Iudæorum status, aliàs varius, iam quoque tranquillus esset: & Antipater Idumæus (quem C. Cæsar Iudææ præfecerat) per insidias sublatus, filiusque Herodes auspicijs Octauij & Antonij, primus Rex externus Romæ coronatus esset: & postea per annos complures, Romanorum cliens, Iudæam teneret: scepro à Iuda ablato: cumque iam totus orbis esset sub Augusto censendus: ecce nascitur verus AVGVSTVS: Magnus ille & honorabilis Princeps pacis, Pater patriæ, Imperator exercituum summus, & salutis humanæ vnicus instaurator, DOMINVS & SERVATOR NOSTER IESVS CHRISTVS in pago Bethlehem, conce-

*An. M. 3967.**Sceptrum à Iuda ablatum.*

conceptus à Spiritu Sancto in utero beatæ MARIÆ, semper virginis, Anno Mundi 3967 25. d. Decembris, feria sexta, siue die Veneris in solstitio brumali medio : Coss. Romæ ipso Cæsare Oct. Augusto, & M. Plautio Sylvano : anno 42. Imperij Augusti, cum Herodes inchoaret annum regni sui 39. & Sanhedrin siue ordinarios Iudices de domo Davidis occidisset, aliosque Profelytos ipsis substituisset : vt quidam Historicorum & Mathematicorum luculentissimis rationibus demonstrant.

*Mors August.**Annus Christi 14.**Cl. Tiberius Nero.**Mores Tiberij.**Interitus Tiberij.**An. M. 4008.
An. Christ. 38.*

AB huius ergo Seruatoris nostri IESU CHRISTI Natiuitate, quod reliquum est Narrationis nostræ Historicæ porro continuabimus : vulgarem retinentes Numerationem : licet ea integro anno à vera CHRISTI natiuitate aberrare videatur : vt ne plurimarum rerum gestarum seriem notasque confundamus. Composito igitur toto Terrarum orbe, vt modo dictum, & præfente CHRISTO, vero Imperatore ac Domino, AVGVSTVS Cæsar, cum sex & quinquaginta annos imperium Roman. felici successu gubernasset, decessit ex hac vita Nolæ in Campania, anno ætatis suæ 76. Anno Mundi 3982. Anno CHRISTI 14. ingentem pop. Romano vim pecuniæ, cum multa felicitate : successorem verò Cl. relinquens Tiberium, qui Tiberij Neronis & Liuiæ filius fuit, priuignus ipsius & in filium ante decennium adoptatus. Hic factus Imperator, cum naturâ crudelis esset, ingenium aliquandiu dissimulauit Matrem atque Germanicum reueritus : & commodum facilemque sese præbuit : præsertim erga exteros & prouinciales, quorum præsidibus rescripsit : Boni pastoris esse, tondere pecus, non deglubere : sed post luxui ac sæuitiæ indulgens : factus est immanis, turpis, rapax, crudelis, ex quo pro Claudio Tiberio Nerone, dictus est vulgò Caldius Biberius Mero & lutum sanguine maceratum. innocentes plurimos interfecit : & ex his principes viginti : nulli etiam propinquorum parcens. ex quo cum inuisus esset cunctis : tandem C. Caligulæ insidijs sublati, & corpus in Tyberim abiectum est, cum vixisset annos 77. imperasset annos 22. mens. 2. Sub huius imperij Anno 19 CHRISTVS summus sacerdos noster, annum agens 34. seipsum offert victimam DEO patri, pro redemptione totius generis humani : (prodente eum

eum Iuda discipulo, tradentibus Anna & Caipha cæterisque Sacerdotibus, damnante Pontio Pilato præfecto Iudææ) affigitur cruci à populo suo, moritur, sepelitur, resurgit, ascendit ad cælos, Spiritumque S. mittit: Rex, Dominus, & gubernator Ecclesiæ suæ: & mox futurus Iudex totius Mundi, cui sit laus & honor in sæcula.

Mortuo autem Tiberio in villa Luculliana, (sub quo etiam Seianus, primarius Aulicus, cum suis miserè perijt: & Apitius, magnus ille lautitiarum autor, ad inopiam redactus, venenum hausit) succedit Caius Cæsar Caligula, filius Germanici, à caliga siue calceamento sic dictus, qui relictas à Tiberio immensas opes, vix dum anno vertente, totas consumpsit, homo ambitiosissimus, ut qui diuinos sibi honores posceret: Statuas suas, submotis cæterorum Deorum imaginibus per prouincias misit, etiam in templo Hierosolymitano collocari iussit: incontinentissimus simul, ut qui tres sorores suas, cum multis honestis Matronis crudelem in modum constuprauit: atque sæuissimus cum in Tiberium Drusi filium: & Iubam Regis Ptolomæi consobrinum suum, itemque Senatores & alios multos innocentes, quos iugulauit: tum verò in cunctum populum suum: quem vnus ceruicis esse optauit, ut vno ictu eandem posset præcidere. Pestem, famem, cædes, incendia, terræ motus, & omnes calamitates viuente se fieri, exoptans: Homerum, Vergilium, Liuium, & Iuriscoss. scripta passim exurens: totas denique Legiones militum suorum neci obijciens. Vnde facta suorum conspiratione, anno 3. Imperij è medio sublatus est triginta vulneribus per militares Tribunos confossus, Anno ætat. 29. Patronus Herodis Agrippæ, cuius catenum ferream, qua vinctus fuerat, in auream eiusdem ponderis mutauit: & Herode Antipa cum Herodiade in exilium ablegatis, totius Iudææ regnum tribuit: qui tamen superbia elatus, cum sibi ut Deo in Theatro Cæsareæ passus est acclamari, intestinorum dolore correptus subito, & à vermibus erosus miserè interiit. Sub hoc Pontius Pilatus exul, Annas, Caiphas, & multi Scribæ ac Pharisei, interfectores CHRISTI Seruatoris, varijs pœnis diuina ultione sublatis sunt. Huic successit Tiberius Claudius Drusus, Lugduni

*Seianus.
Apitius.*

*C. Cæsar Caligula.
An. C. 38.*

Vitia Caligulæ.

Interitus.

Herodes Agrippa.

Herodes Antipas & Herodiada.

Interitus hostium & interfectorum Seruat. CHRISTI.

Tiberius Clau-

drus Drusus.
An. C. 42.

Domitius Nero.
An. C. 55.

ἐμὲ ζῶντος
γαῖα μιχθεῖ-
τω πνεῖ.

Serg. Galba.
A. Vitellius.
Otho Syluius.
An. C. 69.

Flavius Vespasianus.
An. C. 70.

Titus Vesp. Fil.
An. C. 79.

natus, quinquagenarius, nec planè malus: sed cum luxui & sæuitiæ modum nullum poneret: & ipse veneno Agrippinæ vxoris summouetur, anno Imperij 13. M. 8. Adoptauit hic priuignum, inusitatæ Tyrannidis belluam, Domitium Neronem, qui dissimulato primum ingenio, mox ad illud rediens, nefarias ac cruentas manus, matri Agrippinæ (cum qua incestam habuit consuetudinem) coniugi Octauix & Poppææ grauidæ, & Præceptori Senecæ intulit: vrbis incendium, ad similitudinem ardentis Troiæ, videre gauisus est, sceleraque alia perpetravit innumera, in pueros, in virgines vestales, in mulieres: naturam & omnem humanitatem peruertens ac exuens, cum in parentes & populares, tum etiam in Christianos, quos ferarum pellibus inclusos mutuan in lanienam concitauit, & ferro, igni & aqua persecutus est: donec à suis in angustias extremas adactus, fugitiuus, inter summos conscientix errores, hausto veneno & manibus sibi ipsi allatis, interijt. Cæsarumque nomini finem imposuit: anno Imperij 13. cum vixisset annis ferè 31. Eadem vitia exercuerunt etiam sequentes, Serg Galbam, A. Vitellium, Othonem Syluium, qui non ita diu imperio præfuere: sed suis dissensionibus, vitijs atque sceleribus cum sibi ipsis interitum accelerarunt: (Galba in tumultu occiso: Vitellio in Capitolio incenso pereunte: Othone seipsum confodiente:) tum verò etiam exteris regnis, deficiendi à Populo Romano, (itidem vt præcedentes) ansam dederunt, imperiumque grauiter afflixerunt: ita vt in toto imperio Romano tum nihil propè audiretur aliud, quàm sæua iussa Tyrannorum: continuæ accusationes: fallaces amicitix, innocentum persecutiones, cædes exilia, proscriptiones bonorum: Legum & honestatis contemptus, & plurima alia incommoda. His malis & calamitatibus remedium afferre conatus est, Flavius Vespasianus, ex Flauia gente profectus, qui cum filio Tito res Romanas prudenter administrauit, circiter A. C. 70. Princeps pacificus, doctus, liberalis, laboriosus, qui admonitus de valetudine sua, respondit: Imperatorem stantem mori oportere: Eius tempestate cum Iudæi sub Agrippa, defecissent à Romanis: bello semel atque iterum, hoc Imperatore petiti fuerunt: donec tandem, Titus Filius, iusto DEI iudicio,

iudicio, ac permissu, ciuitatem Hierosolymam occupauit, incendit, deleuit: vindictam sanguinis effusi & spreti Seruatoris horribilem, à Iudæis repetens, cuius excidij vix simile vllis in Historijs extat exemplum. Deleta est autem sancta Ciuitas cum Templo augustissimo, & infinitis millibus populi Iudaici, circiter annum CHRISTI 72. vt esset perpetuum testimonium exhibiti Messiaë & abolita Politia Mosaica, atque exemplum iræ DEI aduersus omnem iniquitatem. Dehinc Titus gloriosissimum agens Triumphum, cum Patre de Hierosolymis deleuit, Templum Iani clausit. pacemque in orbe denuò constituit, ac mortuo patri Vespasiano, tanta cum gratulatione omnium successit: vt amor & delicia generis humani diceretur, extinctus statim tertio anno Imperij ineunte. Hunc sequutus est frater Flavius Domitianus, valde dissimilis, qui voluptatibus cædibusque multum est delectatus, Deum se appellari iussit: literas literatosque odio prosequutus, crudelem & impium sese præbuit: vnde tandem coniuratione suorum domesticorum è medio sublatus est, anno Imperij 15. Successerunt mutata vice meliores, Cocceius Nerua, vir integer & probus, qui annum vnum imperium tenuit: & Vlpus Traianus ex Hispania, primus princeps externus in Romano imperio, qui 19. annis illud tenuit, & Daciam, restituto Decebalò, Prouinciam fecit: gentes Ortum, Meridiemque versus compefcuit, & multum Plutarchi, summi Philosophi præceptis confirmatus, Imperium Rom. præclaris legibus ac institutis auxit & ornauit: ita vt ab eo Augusti tempora reuocata & Imperium Rom. sub eo florentissimum crederentur. Decedens idem Imperio, reliquit per adoptionem P. Ælium Adrianum, publicæ tranquillitatis studiosum principem, ingeniosum atque doctum, qui vno & eodem tempore potuit scribere, dictare, audire, & cum amicis colloqui, Græcè, Latinè, prosa & ligata Oratione. Idem militaria instituta pariter & literas bonas amplexus est ac coluit: bella multa gessit: ac eorum penè Orbem nudo capite peragrauit. Moriens anno Imperij 20. tradidit illud Antonino, Nemaufij Galliaë oppido nato, qui à morum sanctimonia Pius cognominatus est, Remque pub. præclarissimè, bello & pace annos 23. in summa

*Excidium Hierosolymæ.
An. C. 72.*

*Titus Flavius Domitianus.
An. C. 82.*

*M. Cocceius Nerua.
An. C. 97.
Vlpus TRA-
IANVS.
An. C. 97.*

Plutarchus philosophus.

*P. Ælius Hadrianus.
An. C. 117.*

*Tit. Antoninus Pius.
An. C. 138.*

*M. Aurel. Antoninus Philos.
An. C. 161.*

*L. Aurel. Verus Collega.
Duo primi Augusti.*

*L. Aurel. Commodus.
An. C. 180.
Incommodus princeps.*

*P. Aelius Pertinax.
An. C. 191.*

*Didius Iulianus Iurisp. Imp.
L. Septimius Severus.
An. C. 192.
Pescennius Niger.
Clod. Albinus.*

*A. Ant. Bassianus Caracalla.
An. C. 210.*

*Papinianus Iuris asylum,
Martyr.*

tranquillitate & salute subditorum conseruauit, per omnes pro-
uincias: à cædibus & sanguinis profusione vbique abstinens: ita vt
crebrò diceret: Malle se vnum ciuem seruare: quàm hostes mille
occidere, Orbemque sola autoritate sua regeret. Hic moriturus
sibi suffecit, Marcum Aurelium Antoninum, à doctrina Philoso-
phum nominatum, qui circumspiciens, impositæ sibi molis gu-
bernandi magnitudinem primus Imperat. collegam eius poten-
tiæ, Fratrem sibi adiunxit L. Aurelium Verum, cum eoque annis
19. rei Romanæ concorditer vtiliterq; præfuit, bello & pace, eam-
que plurimis ornamentis cohonestauit: Christianos milites etiã
in suis cohortibus ferens. Occupato autem M. Antonino bellis
Orientis atque Septentrionis, tandemque in Pannonijs mortuo,
summo omnium subditorum desiderio, qui modestiam eius cle-
mentiamque admirabilem essent experti: succedit ei Filius L.
Aurelius Commodus, dissimilis patri, qui delicijs, libidine ac va-
rijs cædibus, Neronis ac Caligulæ instar, pollutus Reipub. grauis
fuit, & proinde anno 13. Imperij, operâ Martiæ, dato veneno, è
medio sublatus, vel, vt alij volunt, noctu strangulatus est. In hu-
ius locum vocatus fuit Aelius Pertinax, humili loco natus, aliàs
bonus & doctus Princeps: sed quod esset supra modum avarus,
breui & ipse, coorta seditione militum, Imperium suum altero
mense finiuit: locumque dedit Didio Iuliano Iurisperito, quem
post sexagesimum quintum diem L. Septimius Seuerus, ob malè
partum imperium, nempe per largitiones, è medio sustulit: & fa-
ctus Imperator, Pescennium Nigrum & Clodium Albinum, æ-
mulos Imperij summouit, & annis 18. illud tenuit: bella gessit con-
tra Parthos, Osroënos & Arabes: in Britannia vallum duxit à mari
ad mare per milliaria Germanica 33. Habuit sub finem vitæ in o-
re illud: Omnia fui: & nihil expedit. Huic successit M. Aurel.
Antonius Bassianus Fil. à veste Gallica dictus Caracalla, maximo
fratris Getæ odio & cæde notatus, quem de Matris collopenden-
tem interfecit in cubiculo eandemque vulnerauit, quæ ob id ri-
dere coacta est: & cum Papinianus summus Iureconf. factum
illud excusare nollet: dicens Facilius esse parridium patrare,
quàm exculare securi percussus est. Hic Iuliam nouercam vxorẽ
duxit:

duxit: audiens illud, Si libet licet: Patrem equitantem interficere voluit: Fratrem Geram occisum inter Diuos retulit: superaddens: fit Diuus, modò non fit Viuus. tandem cum nihil boni faceret, ne quidem cogitaret, à ministro in expeditione Parthica pugione confossus est, anno Imperij sui septimo Secutus hunc est Opilius Macrinus, scientia civili imbutus (nam per hanc doctrinam patebat tùm ad Imperium aditus) verùm quod & hic malis artibus illud esset consequutus, à militibus Heliogabali, cum filio Diadumeno mense statim 14 sublatus fuit. Successit his, belluinæ libidinis homo indomitæq; ferociæ M. Aurelius Varius Heliogabalus, qui cum spurcitie superaret omnia monstra: Sardanapalum ageret: viris nuberet, vt fœmina: bonos vbique è medio tolleret, alijsque immanissimis sceleribus sese pollueret: iusto DEI iudicio, anno 4. Imperij, à suis occisus & cum Matre in cloacas proiectus est: populo etiã abolitum nomen eius, ex Ordine Imperatorum cupiente. Rebus Romanis hunc in modum miserè imminutis, laceratis, collapsis, domi forisq; commendatum fuit Imperium viro, doctrinâ, virtute, rerumq; vsu præstanti Alexandro Seuero, hunc pium, literatum, cordatum, ac seuerum Principem, quiq; sermonibus vsurpari, parietibus inscribi, & per præconem proclamari iussit illud: Quod tibi fieri non vis, alteri ne feceris: qui etiã Vlpianum ICtum in tumultu militum sinu suo excepit, purpuraq; contextit: hunc eumq; anno 13. Imperij inuidia odiumq; Maximini sustulit, vnâ cum matre Mammea propè Moguntiam. Ab eo tempore multum inclinavit imperium Romanum, diuersis & ijs externis hominibus loco humili & obscuro natis, artibus quibuscunq; dignitatem hanc inuadentibus. Nam hinc Iulius Maximinus, à corporis magnitudine ita dictus, è pastore, Thraciæ miles: post dux, inde beneuolentia exercitus Imperator factus fuit, statimque filium C. Verum Maximum sibi asciiuit: sed Senatus Romanus, primùm Gordianos duos, Patrem & Filium: postea Puppienum & Balbinum Imperatores ei opposuit, quod animaduertentes milites cùm essent pertæsi crudelitatis illius, vtpote qui quouis Cyclope, Busiride, Phalariq; esset immanior, & quo (testibus Historicis) nihil

Opilius Macrinus.
An. C. 215.

Diadumenus
Fil. eius.

M. Aurel. Var.
Heliogabalus.
An. C. 217.

Aurel. Alexander
Seuerus.
An. C. 221.

Iulius Maximinus
Thrax.
An. C. 234.
C. Verus Maximinus
Esil.
M. Ant. Gordianus cum
Filio.
An. C. 236.

*Gordianus in
nior.
An. C. 237.*

*Philippus A-
rabs Imp.
Christianus.
An. C. 243.
Philippus F.
ἀρχὴ αὐτοῦ.*

*Decius Tyran-
nus cum Filio.
An. C. 248.*

*G. Vib. Tribon.
Gallus & Volu-
sianus.
An. C. 252.
Æmilianus
Imperator.
Licin. Valeria-
nus.
An. C. 251.
Sapores, Persa-
rum Rex.*

*Licin. Gallie-
nus.
An. C. 254.*

*Triginta Ty-
ranni.*

Flavius Clau-

indignius aut tristius Sol vidit in tanto fastigio, sustulerunt ipsum vna cum filio anno Imperij tertio. Sed cum sublatis Gordianis inter Puppium & Balbinum quoque haud conueniret, interfectis illis: Gordiano admodum adolescenti Imperium est delatum, quod cum tenuisset annos 6 resque in Perside feliciter confecisset, consilio soceri Misitheii, viri sapientis, docti ac eloquentis, tandem circumuentus insidijs Philippi præfecti, occiditur. Philippus autem Arabs ab exercitu Imperator creatus, Imperium cum filio sex annis ferme obtinet, Christianam religionem amplectitur: millenarium vrbs Romæ conditæ celebrat, ludis ac certaminibus præclaris, dumque alia molitur, simul cum Philippo filio (qui nunquam risisse scribitur) è medio tollitur: Ei substituitur Decius cum filio eiusdem Nominis, qui Gothos agrum quem inhabitarent à Romanis petentes, non satis felici successu aggressus est vnde ab ijs primordijs postea Gothi cum alijs populis coniunctis, Imperio Romano multum negocij exhibuerunt Sed & hi cum magni essent Christianorum persecutores, anno secundo Imperij sublato: Successores habuerunt Vibium Gallum, & Volusianum: qui & ipsi dignitate Imperij imminuta, Scytharum Regi primum facti sunt tributarij His occisis accipit Imperium, Æmilianus Maurus, qui trium mensium Imperator Gothos profligauit: quo itidem sublato Licinius Valerianus calamitoso euentu Imperium tenuit: siquidem pugnâ cum Sapore, Persarum rege inferior factus, miseram apud eum seruire seruitutem coactus est. Is enim Valeriano aliquot annis pro scabellum pedum vsus est, quoties equum conscendere voluit: & in extrema senectâ, viuenti adhuc cutem à ceruicè ad pedes detrahit: quæ fuit pœna horribilis Tyrannidis, quam exercuit in Christianos. Huius Filius Gallienus, quantumuis literis imbutus: tamen quod delicijs ac voluptatibus mirum in modum esset deditus & Christianorum persecutor, nec hostes à populandis prouincijs prohiberet, ideoque 30. ferè iuxta se Augustos, diuersis in orbis partibus ferre coactus est, qui imperium Romanum varijs incursionibus affligerunt atque dilacerarunt: donec in expeditione contra Aureolum propè Lugdunum occiso, Flavius Clau-
dius,

dius, rebus Imperij, salutares manus adhibere conatus est: dum largius effundentes sese per Græciam Gothos, cohibuit: Ægyptū redepit: transituros in Italiam Alemannos repressit, aliquot milibus eorum ad lacum Benacum fufis, aliaque multa promittens, si vita diuturnior fuisset. nam statim anno 2. Imperij decedens, reliquit illud Quintilio fratri: sed cum hic audiuiſſet Valerium Aurelianum ab exercitu electum, multis venis incisis, voluntariam mortem Imperio prætulit, die illius 17. Aurelianus autem suscepto Imperio, Germanos primum ad Moguntiam fudit: inde Gothos compeſcuit: postea aduersarios Tetricum & Zenobiam fœminam eruditam & armis assuetam, cum in triumphum duxisset, & primus caput Diademate cinxisset, insidijs Secretarij sui è medio tollitur, magnus Christianorum hostis, anno Imperij sexto.

Interregnum post fuit aliquot mensium, militibus ac senatu Imperatoris eligendi potestatem vtrò citroque referentibus: tandem tamen M. Cl. Tacitus, vir integer communi omnium consensu ad Imperium euehitur. Sed mox à militibus sexto mense interimitur, eique frater Florianus substituitur: cum autem is vix diebus octuaginta quatuor, Imperio præfuiſſet, interfectus à militibus suis cessit, M. Aurelio Probo, re & nomine Principi probo, qui oriundus è Dalmatia humili loco: sed virtute magnus primum Sarmatas & Germanos composuit: Proculum & Bonosum æmulos Imperij profligauit: post alia pacis opera instituit: à bellis factus alienior: quod cum animaduertent milites, sustulerunt ipsum è medio, anno Imperij sexto. Secutus hunc est M. Aurel. Carus Narbonensis, qui Numerianum & Carinum Filios in administratione sibi adiunxit: sed ex Mesopotamia reuersus, perijt fulmine, secundo anno Imperij: Carinum postea Diocletianus sustulit, & Aper Numerianum. Itaque res ad Diocletianum delata est, qui fœuus in Christianos fuit, Tyrannus: considerata verò administrationis difficultate, Maximianum Herculeum collegam sibi asciiuit: vterque deinde successores, ille Galerium, hic Constantium Chlorum elegit, singulisque suas distribuerunt gentes & munera: post Diocletianus Nicomediæ, Maximianus Mediolani Imperio

diu. A. C. 267.

*Quintiliu frat.
Cl.*

*L. Domit. Au-
relianus.*

An. C. 269.

*Zenobia fœm.
erudita.*

Interregnum.

M. Cl. Tacitus.

An. C. 275.

Florianus Fr.

*M. Aurelius
Probus.*

An. C. 276.

*M. Aurel. Ca-
rus.*

An. C. 282.

*Numer. & Ca-
rinus Ff.*

Diocletianus.

An. C. 284.

*Maximianus
Herculeus.*

Constantius Chl.

An. C. 304.

Quatuor Cæsares simul.

Galerius.

Maxentius.

Alexander.

Valens.

Lucius.

Constantinus

Magnus.

An. C. 309.

Laus Constantini M.

Nicena Synodus.

Indictiones

Constant.

Filij Constantini tres.

Constantinus

11.

Constans.

Constantius.

An. C. 337.

Imperio sese abdicarunt. cum repugnassent annis 20 cumq; Maximianus se conaretur restituere, Massiliae per Constantium interemptus est Constantius verò princeps pius & Christianus, decedens Eboraci in Anglia, filium reliquit Constantinum anno 10. Imperij: Sed Galerius rerum magnitudine prægrauatus Seuerum siue Probum & Iuniorum Maximinum sibi adiunxit, & huic Orientem & Affricam, Illi concessit Italiam: Illyrios sibi reserua-uit. Interim factiosi milites eligunt Maxentium Imperatorem, deposito Seuero: Item Alexandrum in Affrica: in Oriente Valentem: post quos ascitus fuit etiam Licinius, literarum ac literatorum extremus osor. Sed cum hic aduersus Christianos sæuiret grauius, à Constantino prioris Constantij filio mox summouetur. Hic Constantinus, cum ad Imperium diuinitus iussu Angeli vocatus fuisset, res in eo gessit plurimas & maximas: vnde & MAGNI nomen inuenit: Ac inuicem æmulos Imperij sui, hostesque CHRISTI deuicit: Gothos sua virtute ad pacis Conditiones adigit: Maxentio deturbato Italiam ac Romam restituit: agros militi veterano distribuit, & iure successionis ad posteros transferri sanxit: Byzantium præclaram urbem Thraciæ (quod medium quasi terrarum esset,) sedem Imperij constituit, ad coercendos facilius Orientis gentes, quæ cum loci opportunitate facile & structura & opibus creuisset, ita vt altera seu noua Roma dici posset: tamen à nomine optimi Imperatoris, Constantinopolis, nominata est. Hic primus fuit Romanorum Principum, qui repudiat Ethnicorum erroribus, Maiestatem vni ac veri DEI ex sanctissima Christi Seruatoris doctrina publicè asseruit: Nicenam Synodum celebravit: Indictiones temporum loco Olympiadum instituit, vt essent spacium 15. annorum ab anno CHRISTI 31. aliaque multa præclara annis triginta & vno in Imperio Romano constituit. Post filij eius tres, totidem in partes Imperium diuiserunt: Gallias, Germanias, Hispanias, & Britanniam, Constantinus II. sibi sumpsit: Illyrios, Græciam atque Italiam, Constans: Orientem & Thraciam Constantius sortitus est. Iucunda inter fratres & vtilis distributio: si concordem esse potuissent: sed bellis atrocissimis inter se commissis, externarum gentium excursionibus facile fuerunt

fuerunt expositi: & ipsi quoque breui interierunt. Nam Constantinus portione Imperij à patre tradita non contentus, Constanti fratri bellum intulit, & ab eius exercitu, anno Imperij tertio, prope Aquileiam occisus est. Constans dum in Gallia venationibus ac alijs voluptatibus corporis indulget à Magnentio Comite, per sicarios obtruncatur, cum regnasset annis tredecim: Constantius denique superato Magnentio, difficili bello (quod fratrem Constantem interemisset) rerum quidem summa potitus est, sublatiis fratribus & alijs Regni consortibus, Dalmatio, Gallo, Magnentio: sed cum aduersus Iulianum Galli fratrem exercitum educret, in itinere correptus febris ardenti extinctus est: anno ætatis suæ 45. sub hoc puritas Religionis Christianæ varijs hæresibus contaminari cœpit: & nouem Formulæ fidei inter se dissimiles, receptæ Constantium secutus est Claudius Iulianus qui Alemanorum triginta millia apud Argentoratum fudit: princeps doctus & eloquens, postea Christianæ Religionis desertor atq; oppugnator factus, cognomen Apostatæ adeptus est: & multa impia in Christum scripsit dixitque: tandem aggressus Persas, cum extrema quæque Christianis à reditu esset minitatus, calamitoso exitu interijt, trāsfixus telo, quod dum ex imis iecoris fibris euellit, hausto manu cruore, & in aërem proiecto, exclamauit: vicisti tandem Galilæe vicisti: saturare Nazarene &c. quibus impijs vocibus emissis, periit, & Christianos omnes magno metu liberauit: cum imperasset annum vnum, menses septem. Milites statim ob nominis affinitatem Regnum detulerunt, ad Iouinianum, hominem doctum, & Christianum, qui cum Persis necessario magis, quàm honestè transegit: nonnulla Imperij Romani parte ipsis concessa: verùm cum hic septimo statim mense Imperij sui decederet: Valentinianus è Pannonia oriundus ab exercitu Imperator salutatus est, qui statim Valentem fratrem sibi adiunxit, & Procopium affectantem Imperium prohibuit. Huius Imperio Gothi Thracia excesserunt: Parthi è Syria expulsi sunt: Germani pacati: religio Christiana per celebres Ecclesiæ Doctores propagata, annis 12 fuit quanquã Valens mortuo fratre, seductus ab vxore, partes Arrianorum sequutus sit, & cum Scythas atque

*Magnentius
Tyrannus.
An. C. 350.*

*Cl. Iulianus
Apostata.
An. C. 361.*

*Blasphemiæ
Iuliani.*

Interitus.

*Iouinianus.
An. C. 363.*

*Valentinianus.
An. C. 374.
Procopius.
Gothi.
Pax Christianis.
Valens Imper.
Collega.*

Gothos temerè aggressus fuisset, incensa domo, tandem interijt, anno Imperij 14. cum primùm omnes Theodosios, Theodoros & Theodatos vita expulisset: edoctus vaticinio, habiturum se successorem, cuius nomen inciperet à literis Th. Valentiniano successit Gratianus Filius: iam antè viuo patre ad Imperium adhibitus: vt & Valentinianus Iunior, ambo principes pij, orthodoxi, docti, salutare, quorum ille Gratianus, Alemannos è Gallia expulit, & circa Argentoratum fudit, virtutis & pacis amans. gratus in Præceptorem Aufonium Poetam, quem Consulem creauit, tandem insidijs Maximi, quem exercitus Imperatorem elegerat, extinctus est. Hic autem Valentinianus, sectatus veram pietatem, Hæreticos expulit, Eunomianos, Photinianos, Manichæos: sed noctu strangulatus in cubiculo, insidijs ARBOGASTI Alani interijt. Delectatus autem is literarum studijs, adiunxit sibi Theodosium, ex Hispania oriundum, optimum principem atque prudentissimum: qui contrà Gothos multa præclare gessit: Tyrannos Maximum, Victorem Eugenium, insurgentes magno successu cohibuit, & Imperium Romanum multis præclaris institutis politicis & Ecclesiasticis ita auxit atque confirmauit, vt pristinum Maiestatis suæ decus recuperasse videretur, annis illis septendecim, quibus ipse præfuit: portus & asyllum omnium bonorum atque piorum: Hæreticorum verò & improborum osor acerrimus: qui Disputationes & Dialecticas pugnas in Theologia sustulit: & orthodoxi Symboli collectione atque subscriptione pacem Ecclesijs restituit. Verùm non multò post illius discessum, casibus varijs vehementer labefactatum fuit Imperium, sub Honorio atq; Arcadio filijs, quos successores reliquerat, à Tutoribus suis (priuatam magis rem quàm publicam spectantibus) variè circumductis: donec mortuo Arcadio ad Honorium omnis rerum administratio peruenit. Tum temporis Stilico Vandasus, vir rei militaris peritissimus, Redagastum Gothorum regem in Italiam maximis cum copijs venientem, prostrauit, qui tamen Gothi, resumptis viribus sub Alarico Rege, denuò superiores facti, atque Romam conuersi, eandem graui obsidione cinxerunt. Honorio Rauennæ desidente: Stilicone autem cum filio de perfidia suspe-

Gratianus.
An. C. 375.
Valentin. Iun.
Alemanni circa Argentoratum fusi.
Aufonius Poeta.

Theodosium.
An. C. 379.

Eius res gestæ.

Honorius & Arcadius.
An. C. 395.

Stilico.
Redagastus
Gothorum Rex.

suspectis, & è medio sublatis. Ibi Alaricus Romam (memorabili astu regressum simulans) cœpit. captam deuastravit, omniq; ignominia subiecit, Anno à nato Christo 414. Huius tamen collega & cognatus Adulphus, mortuo Alarico, Rex factus, conciliatur Honorio: ducta in vxorem sorore eius. Cogitabat hic sublato nomine, Romam, appellare Gothiam: sed barbariem suorum confiderans, Romani nominis gloria potiore rationem habendam censuit: Gothi quoque peragratis Gallijs, in Hispania tùm confedere: & mixtis Alanis Cathalania nomen dederunt. Romanis tot tantisque calamitatibus ob scelera sua, ignauiam, vecordiamque affectis, plaræque gentes Septentrionis suis sese locis moverunt, & stabiles sedes quæsiuerunt: quas posteri sparsim per orbemerrarum hodieque occupant. Quare iisdem Temporibus è Germanijs, magnis copijs progressi Burgundiones, priscorum Sequanorum ac Heduarum agros ad Rhenum vsq; occuparunt, quos à dispersis Burgis siue Castellis ita appellatos ferunt. Sic Franci altera Germanorum pars deonerare suos multitudine volentes. Rege Pharamundo, qui Marcomiri fuit Filius, traiecto Rheni flumine longius ad Sequanam (vbi Parisiorum ager fertilis) confedere & principatu aucti, longè per Gallias sensim Romanorum rebus collabentibus, regnarunt huc vsque. Sic Anglosaxones Hengisto, & Hersonne fratre Ducibus, cum magna manu Iuuenum ingressi Oceanum & ad littus Britannicum delati sedes in Cantio promontorio Britannia habuerunt: ac paulatim rerum successu principatum stabilierunt: ex illis etiam quidam suis pulsi sedibus in aduersum Gallia littus ad Armoricas ciuitates, commigrarunt: vnde linguam ac mores eorum etiamnum retinent. Atque ita Romanis, à Transalpinis auulsis, totoque Septentrione amoto & diuersis hinc inde principatibus crescentibus, miserè labefactatum fuit eorum Imperium: ita vt tandem opem atque subsidium à Cisalpinis & alijs petere, Romani necesse habuerint, quibus antea tot annis imperauerant. Decedente Honorio & Arcadio filius eius Theodosius Iunior (qui Persarum Regi, Isdigerdi in tutelam fuerat traditus) Imperium consequitur, & Eudociam eruditam sceminam, vxorem ducit, cumq; domi

*Alaricus Goth.
Rex.
Roma capta à
Gothis.
Adulphus Go-
thorum R.*

*Gothi in Hisp.
Cathalania
quasi Gotha-
lania.*

Burgundiones.

*Burg. Castell.
Franci.
Pharamundus
Fr. R.*

*Anglosaxones.
Hengistus &
Herso Es.*

Armorica.

*Theodosius Iu-
nior.
An. C. 423.
Isdigerdes Pers.
Eudocia Con-
iux Theo.*

*Valentinianus
III.
An. C. 425.
Gensericus Van-
dal. R.
Roma capta.
Attila Hunnor.
Rex.
Hungari.
Argentina
Strasburg.*

*Attila terror-
gentium, Fla-
bellum Dei.
Attila victus,
ab Aëtio Va-
lentin. Duce.
Aëtius inter-
fectus.
Leo Rom. Epi-
scop. mitigavit
Attilam.
Venetia extru-
ta,
Rivvaldt.
Cæsares varij
in Occidente.*

*Odoacer Rex:
Herul.*

*An. C. 476.
Arthurus Bri-
tan. R.
Rönig. Arthurus
hoff.
Theodoricus:
Bernensis.*

forisque res magnas gessisset, & Religionem Christianam variè iuisset, anno 42. Imperij decedit. Valentinianus interim III. Italiam occupat, in qua tum grassabatur, Gensericus Vandalorum Rex, qui & ipse captam urbem Romam diripuit, magnasque opes in Africam transtulit. Hunni etiam, gens Septentrionis eadem tempestate Pannonias, duce Attila, latè depopulati sunt, & Hungaris nomen dederunt. Idem Attila peragratis Germanijs, vrbes ad Rhenum deustaui complures, & in his etiam Argentinam, urbem fortissimam, quam per fractis mœnijs peruiam fecit: & Strasburgam appellari voluit, vnde ciuitati illi nomen mansit in hodiernum vsque diem. Postmodum ad alia vicina loca profectus, incredibili celeritate, magnas admodum impressiones fecit; damnaq; horrenda intulit: ita vt terror gentium & Flabellum DEI diceretur. Sed hunc Aëtius Romanorum dux, bellicis artibus clarus, in campis Catalaunicis, concursu ad Tholosam facto, graui certamine superatum, abire coëgit, ipse Aëtius post à Maximo, Valentiniani iussu interemptus. Sed Attila collectis copijs, iterum peruasit Italiam, & totam vehementer conterruit, precibus tamen Leonis victus remittitur. Veneti in Adriani sinus æstuaria profugientes, medijs in fluctibus, ad locum etiamnum celebrem, qui Riwaltus nuncupatur, urbem extruxerunt amplissimam, quæ suis legibus firmata, ex nauigationum quoque oportunitate, rerum copia, & affluentia creuit, maximè, & hodieque floret. Interim varij vrbis præfecti, qui Cæsares nominabantur, Romæ grassantur potius, quàm dominantur: in quibus fuit Maximus, Auitus, Magoranus, Seuerus, Anthemius Ricimer, Olybrius, Glycerius Nepos, Orestes: donec ad Augustulum Orestis Filium res redijt, quem Odoacer Rugiorum & Herulorum Princeps, post Rex Italiae, dignitate exiit, & Occidentem penitus ab Imperio Romano auulsit, Romaque vrbe iterum direpta, in Italia annis quindecim regnauit, anno CHRISTI 476. Mundi 4446. Floret circa hæc tempora Arthurus Britanniarum princeps, maximis rebus gestis, animi corporisque viribus clarus: qui rotundæ mensæ proceres conuiuas primum adhibuisse creditur, ne qua esset in sessione ambitio. Theodoricus item Bernensis, &

alij

alij celebres Heroes. In Oriente sublato iam etiam Valentiniano, succedit Valerius Martianus, iam senex, strenuus aliâs ac bellicosus, qui Iulium & Tatianum Fratres administrationi rerum adiunxit: cumque anno septimo Imperij decessisset, sufficitur ei Leo primus siue Magnus ex Græcis hominibus, qui eiusdem nominis, Leonem, filia natum, successorem reliquit, cum annis 17. præfuisset Imperio. Tum Byzantium siue Constantinopolis, incendio maxima sui parte absumitur. Leo autem ille Iunior, patri Zenoni coronam tradidit vtrò, quam etiam annis 17 obtinuit, tandem crapula sopitus & viuis ab vxore sepultus: Basilisco tamen Tyranno, qui ipsum antè hoc deiecerat Regno, capto & in exilium misso, cum vxore: vbi ambo fame, & frigore perierunt. His temporibus & urbem Romam incensam tradunt, & supra mille ducenta librorum millia perijsse, maximo humani generis incommodo autumant: Leoni ac Zenoni successit Anastasius Dicorus seu Silentarius, sub cuius Imperio Bulgari primum sunt cogniti: & status Ecclesiæ sic satis turbulentus fuit, propter Eutychianos: nec Reipub. tuta conditio, propter tumultuantes Wandalos, Gothos & Vitalianum, qui in Oriente seditionem mouit. Sed cum imperasset annis 27. fulmine ictus interijt. quem secutus est Iustinus, humili è Thracia loco oriundus, sed qui melius, quàm sperabatur, res administravit, & in Ecclesia & in Republica annis 7. & Iustinianum filium sororis successorem fecit, qui virtute Bellisarij primum Persas, inde Gothorum & Wandalorum Reges Vitigem & Gilimerum debellavit, & Africa expulit: Totilam verò ab vrbe Roma & alijs ciuitatibus Italiæ captis, incensis, vastatis, vario successu repulit. Itemque Narsetis ducis opera & Longobardorum copijs instructus, eundem Totilam ac Teium sæuissimos hostes Romani nominis cum omnibus copijs deleuit, ita vt deinceps Gothicum nomen ex omni Italia sublatum fuerit: Quo bello confecto, Longobartus fertilissimum Insularum agrum & urbem Mediolanum, (quam antea Gothi vastarunt; plusquam 30000. hominum ibi occisis) concessit habitandum: qui ijdem viribus atque opibus ita creuerunt, vt post Italiæ totius dominatum quæsiuerint. Fuis tot populis, cum longè la-

Valer. Martianus.

An. C. 450.

Leo I. seu Magnus.

An. C. 457.

Constantinop. incensa.

Leolum.

An. C. 473.

Zeno viuis sepultus.

Basiliscus Tyr. incendium Romæ.

Anastasius Dicorus.

An. C. 491.

Iustinus Thracæ.

An. C. 518.

Iustinianus.

Cæsar.

An. C. 527.

Bellisarius dux Iustin.

Gothi & Wandalis victi.

Vitiges. Gilimer.

Narsetes.

Totila.

Teius.

Longobarthi.

Clades Mediol.

*Ius ciuile in-
stauratum.
Tribonianus,
Doroth. &c.*

*Synodus OE-
cum. 5.*

*Hereses dam-
nata.*

*Templ. S. So-
phie Constant.
Iustinus Iunior.*

An. C. 565.

*Tiberius Ani-
tius.*

*Exarchatus in
Italia cœpit.*

Longinus.

Mauritius Imp.

An. C. 563.

*Turcæ primum
auditi.*

Phocas Tyr.

An. C. 602.

*Rom. Pontifex
Primatus init.*

Heraclius Imp.

An. C. 611.

Cosroes Pers. R.

teque iam victor existeret Iustinianus, ad munus Imperij porrò stabiliendum, adiecit doctrinam Iuris ciuilis, temporum calamitatibus grauius suppressam: eamque opera Triboniani Dorothei, Theophili & aliorum in vnum Corpus collegit, & in certa volumina Pandectarum, Codicis, Institutionum & Nouellarum distinxit, opere immortalitatis memoria persequendo. Ecclesias quoque summa pietate & cura, constituit, & per Synodum OEcumenicam 5 præcipuas Hæreses, Samosetani, Arij, Nestorij, Eutychis & simil. damnauit: magnificis quoque structuris delectatus, multas passim vrbes auxit & ornauit: inprimis Constantinopolin Sophiæ templo, quod hodieque cum admiratione visitur. Decedit anno Christi 565 reddito Imperio Iustino Iuniori sororis suæ filio, qui sublatis tributis Persas composuit, atque Tiberium Amicium per adoptionem sibi coniunxit, cum imperasset annis 12. hic cum Persis feliciter, deficientibus Armenijs, sed aduersus Longobartos, qui imminabant tum Italiæ. minus prospere pugnavit: vnde potentia illorum nouum in Italia Magistratū opposuit, quem Exarchatum dixit: & primum Exarchum siue Vicarium in Italia constituit Longinum. Decedens Iustinus post annum Imperij 7. Mauricio, simul cum Persis & Longobartis, Hunnos quoque & Scythas & Caianum Auatum siue Hungarorum Ducem comprimendos tradidit, quem post vigesimum Imperij annum, multis rebus fortiter, prudenter moderateque gestis, Phocas, per insidias vita priuauit, vnà cum vxore & liberis in conspectu eiusdem sublatis. Sub Mauricio, Turcarum nomen primum fuit auditum, quos è Scythia prodeuntes, per Armeniam, Cappadociam, ac Pontum excurrisse primum & regna quaesuisse, verisimile est. Phocas factus Imperator, avaritiæ ac luxuriæ fuit deditus, nec prouincias Imperij à Barbarorum incursionibus defendit: Romano tamen Pontifici ianuam patefecit ad Primatum omnium Ecclesiarum, aliàs ineptus, indignus tanto fastigio. Itaque ab Heraclio & Photio facta conspiratione post annum 7. Imperij horribiliter truncatus toto corpore, sublatus est. Heraclius pius, fortisque Princeps recepta Ægypto, Syria ac Hierosolyma, Persas profligauit, Cosroa eorum rege superato, Arabum

Arabum armis maximè: quibus cum stipendia solita negarentur, Mahemetis cuiusdam ducis illorum, hominis astutissimi, noua atque malitiosè ex diuersis cultibus Religione conflata, (quam hodie Alcoranum vocant) & licentia, armis quælibet occupandi data, breui factum est: vt ipsi principatum sibi asseruerint, & Arabiæ, Syriæ, Ægypti, Persarumq; viribus aucti, totum penè orbem diuersis temporibus exagitauerint, & adhuc exagitent hodieque, magna cum Imperij Romani iactura atque infamia, quos vtinam compefcat tandem altissimus, ad sui nominis gloriam, & Christianorum salutem.

*Mahometes
Turcorum Dux
& Alcorani
conditor.*

Cæterùm turbata tum per orbem res erant omnes, diuulso Meridie à Romanis, cum magna Orientis parte atque Septentrionis: cunctis populis pro libitu agentibus quiduis, & Romano Imperio non solum parere recusantibus: sed vtrò etiam illud armis hostilibus inuadentibus. propter potentiam suam, quæ non modò Saracenos in Asia tota: sed & Hispanos in Affrica: & in Europa Germanos, Gallos, Britannos. Italos, Longobarthos, ita armauit: vt nihil non vel contrà Imper. Romanum, vel etiam aduersus se inuicem ipsi. auderent. Itaque Heraclio anno Imperij 30. decedente, Constantinus Filius sic satis afflictum accepit Romanum Imperium, verùm Martinæ nouercæ insidijs, dato veneno, paulò post interimitur, quæ ipsa cum Heracleone Filio aliquandiu res cum tenuisset, scelere cognito, à Senatu ignominiosè remota est cum Filio (cui nasus fuit mutilatus: Matri autem lingua præcisa, ne vt erat eloquens, populum oratione flecteret ad misericordiam) & Constanti Imperium delatum, qui idem tamen, cum Saracenis & Longobartis infeliciter dimicauit, cumque ex actionum grauitate crudelitateque in Sicilia odiosus factus esset, insidijs quoque suorum perijt, feruenti aqua in balneis perfusus, anno 27. Imperij. Ei filius Constantinus 4. successit, qui post, cum è Sicilia redijisset, ab enata barba Pogonati nomen consecutus est. Hic cum Fratribus Tiberio & Flauio Heraclijs, Saracenos fortiter repulit: nauibus eorum igne græco, h. e. sub aquis ardenti, artificio Callinici. incensis ac perditis tributa persoluere coëgit: Bulgarios gentem Scythicam, in Moesiam abegit, & post annū 17. Iustianiano

*Constantinus
Fil. Heracl.
An. C. 641.
Martina.
Heracleones F.*

*Constans.
An. C. 642.*

*Constantinus
Pogon.
An. C. 669.*

*Ignis Græcus
Callinici.*

niano

Leontius.
An. C. 696.

Tiber. Absimar.

rus.
An. C. 699.
Philippicus.
An. C. 712.

Artem. Anastasius 2.

An. C. 715.
Theodos. 3.
An. C. 716.

Leo 3. Iconomachus.

An. C. 717.

Constantinus Copronymus.

An. C. 741.
Artabasdus.
Leo 4.

An. C. 775.
Constantinus Porphyrog.

An. C. 780.
Irene Imper.

Pipinus Gal. R.

niano 2. filio Imperium tradidit, qui Arabas & Bulgaros imprudenter concitavit, cumq; sæuitia sua esset molestus subditis, nares amisit: vnde Rhinotmetus dictus fuit. Leontij & Callinici opera pulsus, ad Trebellium Bulgarorum regem confugit, & ab eodem restitutus, inimicos suos ita vltus est: vt quoties nasum emūgeret, toties vnum exijs occideret: victos etiam per urbem traheret & pedibus ceruices illorū calcaret: acclamante populo, super aspidem ambulabis: donec iterum deturbatus est: & cum Imperio vita priuatus. quod post eum suscepit Leontius quem Tiberius Absimarus deiectum, & naribus decruncatis in Monasteriū conclusit, post annis 7 Imperium per vim detinuerat. Hos consecuti sunt Philippicus, qui annis duobus præfuit, nec Bulgaros à Thracia repulit, sed Ecclesiæ pariter & Politicæ molestus fuit. Inde Artemius Anastasius secundus, qui Arabas tentauit: commodus & iustus Princeps, per inuidiam verò deiectus, in Monasterio periit, cui successit Theodosius tertius dictus Adramittenus pius & bonus, qui rerum difficultati succumbens, altero statim anno Imperium deposuit, monasterium ingressus, ac Leoni tertio Isauero siue Iconomacho cessit, qui Saracenos ab obsidione Constantinopolis repulit, & imagines Christi, Mariæ, &c. è templis eiecit, & tandem post 24. Imperij annum decedens, successorem reliquit Constantinum Copronymum, qui Bulgaris bellum intulit, & Artabasdū repositum, cum liberis, luminibus priuauit, filioq; Leoni 4. æquè impio cessit: post annum Imperij 35. cuius filius Constantinus Porphyrogenitus, cum matre Irene prudentissima atque integerrima fœmina Imperium administravit annis 10. Sed iam dissipata erat Romani Imperij potentia: Oriens à Saracenis multum afflictus, nihil ferè poterat amplius: in occidente Exarchorum capta Rauenna, nulla amplius erat autoritas, iamque Longobarti totius Italiæ dominatu erant potituri. Nec minus Pontifices Romani intereà rem fecerunt, & ficta donatione Constantini Magni patrimonium Ecclesiæ mirificè auxerunt. Cum autem viderent quæ à Barbaris sibi imminerent discrimina, euocarunt Cisalpinos principes, quorum iam magna erat potentia. Regnabat autem tùm apud Francos & Germanos Pipinus, Caroli Martelli

telli filius, qui Longobartos Italiam prementes pacem facere cœgit, & regnum stabiliuit. Huius deinde Filius Carolus, ex rerum gestarum amplitudine, Magni nomen consecutus, rebus domi compositis, petente Adriano Pontifice, cum ingentibus copijs in Italiam venit. Is Desiderium, Longobartorum regem, in deditio- nem accepit: Insubriam præfectis administrandam tradidit, multaq; egregia per Rolandum sororis filium, animi corporisq; viribus præstantem, effecit: quæ postea multis fabulis fuerunt inuoluta, & apud Germanos retenta. Nec minus in Germanijs aduersus Saxonas & eorum ducem Wittekindum, expeditionibus 24. factis, bella gessit: Itemq; contra Bauaros & eorum ducem Tassillonem, gentesq; confœderatas Sorauos, Hunnos & Auares duxit: deinde in Gallijs aduersus Aquitanos & Vascones: in Hispanijs contra Saracenos: in Septentrione contra varias gentes res præclaras gessit: Italiam pacauit, & tandem communi consensu & acclamatione, omnium Ordinum, Imperij Romani decus accepit, & Augustus nominatus est Anno à nato Christo octingentesimo. Quod Imperium dignissimè gessit annis 14. per totum propè Occidentem: Germaniam maximè Galliam, & Italiam: Ecclesias pijs & orthodoxis Ministris constituens: Scholas linguarum & artium erigens, cum primis Parisiensem Academiã: Collegia plurima dilians atq; exornans: priuatim denique liberalitate ac munificentia sua omnes sustentans. ac licet multa quandoq; interuenerint mala atq; incommoda: tamè fortitudine sua, sapientia, moderatione animi, humanitate, liberalitate, pietate in primis, & retinuit dignitatè Imperij, & ad posteros Germanos nunquã intermoritura cū gloria transmisit Orientis statū nomine tenus tū adhuc tenebat Irene, quam missam à filio in exiliū ciues reuocarunt. Nicephorus illa depulsa & omni posteritate Constantini Copronymi sublata auarè & crudeliter res administrat annis 9 sed Bulgaris impressionem facientibus cū suis opprimitur, & occiditur à Monacho: cui successit filius Fl. Stauratius: sed mox à Michaële Curopalate submouetur, qui Bulgaris anno 2. cessit, & in solitudinem abiit. Leo Armenius secutus, comparata de Bulgaris victoria, in rerum tranquillitate crudelis fuit: ideò à Michaële Balbo per insidias anno

*CAROLVS
Magnus.
Adrian. Pont.
Max.
Desiderius
Longobart. R.
Rolandus Ma-
gnus.*

*Academia Pa-
risiensis.*

*Nicephorus.
An. C. 802.*

*Fl. Stauratius.
An. C. 811.
Mich. Curopa-
lates. A. C. 811.
Leo Armenius.
An. C. 813.*

Mich. Balbus.
An. C. 820.

Theophilus.
An. C. 829.
Michaël 4.
An. C. 842.
Theodora Imp.
Basilius Macedo.
An. C. 867.
Saraceni, Turca.

Leo Philosophus.
An. C. 886.

Alexander.

Constantinus 8.
An. C. 909.
Andronicus tyrannus.
Romanus Iun.
An. C. 959.

Nicephorus Phocas.
An. C. 963.

Imperij octauo, sublatus est. Hic Michaël, Thomam Tyrannidem appetentem compressit, & nouem annis Imperium tenuit, Saracenis interim Cretam Insulam occupantibus, quibus cum Filius huius Theophilus, minus feliciter dimicauit, & cum præfuisset annis 15. Michaëli filio cessit, qui matrem Theodoram Imperij consortem conclusit, ipse socordia & largitionibus res imprudenter tenuit, annis 24. donec à Basilio Macedone collega fuit submotus, qui potitus Imperio, in Creta cum Saracenis dimicauit. Saraceni ex Affrica tùm progressi, Italia peruastata in Dalmatiam vsque latissimè excurrerunt, & Turcas dispersos hisce Temporibus collegerunt, sibi mercenarios habuerunt, eorumque opera Babylonios ac Indos subegerunt. Post cum his ipsis Turcis societatem, per Mahometanam religionem inierunt Saraceni, & coniunctis armis extera regna magno successu petiuerunt: Saracenis quidem Ægyptum & magnam Asia partem tenentibus: his verò Turcis, in Europam nostram irruentibus: quam mutuis disfidij laceratam, suæ potentia post subijcere haud quaquam fuit difficile. Basilius tamen Macedo cum imperasset annis 17. tribus filijs reliquit Imperium Orientis, è quibus Leo philosophus (astrorum peritus, vt & pater) à Turcis aduersus Bulgaros habuit auxilia, cum Saracenis quoque bono successu conflixit, cumque præfuisset annis 17. fratri Alexandro Imperium reliquit, qui res, præfectis, nullo delectu, adhibitis, cum relinqueret gubernandos: luxu & ignauia maluit diffluere. Ideoque anno 2. exrupta vena & sanguine per nares pudendaque effluente extinctus Constantino reliquit Imperium, qui literarum pariter & rei militaris studiosus oppressit Andronicum Tyrannidis inuasorem, & Bulgari restitit, cumque anno 39 grauis ei foret administratio ascitit sibi Romanum Lecapenum, qui Imperium cum filijs Basilio & Constantino inuasit: sed sublatis his, filio Leonis Romano id tradere coactus est hic annis 17. tenuit illud: Saracenos Cretam occupantes & Turcas per Asiam excurrentes cohibuit, matrem verò atque sorores indignè tractauit: cui succedens Nicephorus Phocas cum iisdem Saracenis variè in Sicilia pugnauit & cū per Asiam longius eos sequeretur, Antiochiam recepit, exotus autem suis.

suis postea, propter auaritiam, & socordiam, à Iohanne Zimisce interimitur, post sextum Imperij annum, qui adeptus Imperium, collegas sibi adiunxit Basilium & Constantinum: Rhoxolanos gentem Scythiæ, capto rege eorum, à Bulgaria repulit: reuersus Byzantium, veneno tollitur, & collegis Orientis Imperium relinquit, qui illud tenuerunt vsque ad annum CHRISTI, 1028. tenuerunt quidem, concisum & varijs fortunæ fluctibus agitatum.

In Occidente autem Carolo Magno Aquisgrani defuncto, successit Ludouicus Filius, cui ex morum probitate Pij nomen datū est. Hic legatos multarum gentium excepit, & pacta cum Græcis fœdera, Leone Imperium obtinente, confirmauit, cumque iam Moguntia moriturus esset, tribus filijs amplissimum Imperium totidem in partes diuisit, cum præfuisset anuis 26 Maximo nimirum natu Lothario, dedit Imperij munus, Italiam, Narbonensem, Galliam & Lotharingiam, quæ ab eodem nomen obtinuisse creditur. Ludouico autem II populos Germaniæ vltra Rhenum positos concessit: Carolo Caluo natu minimo interiectas terras, ad flumen Mosam & Galliarum maximam partem attribuit. Sed neque hæc distributio satis felix erat, etenim suscitata inter Fratres discordia, infestis armis apud Fontanaicum in Gallijs concurrerunt, viribus autem debilitatis, vtrinque postea reconciliati sunt. Lotharius post ingentem dimicationem cum Fratribus, in qua plus quam centum millia hominum occubuerunt, priuatam vitam agens in Brumiensi Monasterio anno Imperij 15. Ludouico filio Imperium tradidit, qui Saracenos fortiter ab Italia repulit, & annis 19 Imperium tenuit. Carolus inde Caluus, à Iohanne Pontifice, creatus est Imperator: quem filij Ludouici Germanici ad Andernacum bello gesto, superarunt, anno Imperij 2. quo etiam, veneno dato à Sedechia Medico & Iudæo sublatu est Pontifex eiusdem Caroli filium, Ludouicum Balbum prima ætate Imperatorem facit: sed mortuo hoc in magna rerum difficultate, Carolus Crassus Ludouici Germanici filius sufficitur, qui Saracenos magna virtute profligauit, & Normannos à Galliarum populatione continuit prælijs commissis: pacemque cū illis fecit, ea lege: vt Christianam fidem susciperent: data in super

*Iohannes Zimisces.
An. C. 969.*

*Ludouicus Pius.
An. C. 813.*

Ludouici distributio Imperij.

Lotharingia à Lothario dicta.

*Lotharius Cæs.
An. C. 840.*

*Ludouicus II.
An. C. 855.
Carolus Caluus.
An. C. 875.*

*Sedechias Iud.
Ludouicus Balbus.
An. C. 877.
Carolus Crassus
An. C. 879.*

*Arnulphus.
An. C. 887.*

*Clades Normā-
norum. 10000.
Berengarius.
Guido Spolet.
Dux.*

*Italia ab Impe-
rio auulsa.
Carolus Simpl.
Gal. R.*

*Ludouicus 4.
An. C. 899.*

*Stirpis Caroli-
nae defectio in
Franconia.
Conradus Sali-
quus.*

*An. C. 912.
Lex Saliqua in
Feud.*

*Henricus I. au-
ceps Saxo.
An. C. 920.*

filia Lotharij vnā cum Frisia, Godefrido duce Normannorum, tandemque tota Normandia concessa. Depositus autem à Proceribus, & ad summam paupertatem redactus anno Imperij nono, successorem reliquit Arnolphum fratris filium, qui Morauos est adortus, & Normannos à Rheni ripis prohibuit: ingenti pugna commissa, in qua Normannorum centum millia perijsse scribuntur. Æmulos habet Imperij Berengarium è Longobardorum Regum stirpe in Gallia togata: & Guidonem Spoletanum Ducem in Italia, quorum potentia demum Italia ab Imperio auulsa est. Profugit ad hunc Carolus Simplex Gallia Rex Lud. Balbi Filius, ab Othone Andegauensi pressus, qui tutorio nomine Galliam gubernauit: tandem Italiae pacandae causa Romam reuersus, & à Pontifice Formoso coronatus, ex pharmaco decedens anno 12. Imperij, reliquit illud Ludouico 4. filio. Hic cum Vngaris, Bauariam vastantibus apud Augustam Vindelicorum infeliciter conflixit: Italiam quoque, Lombardiam, Saxoniam, & Thuringiam vidit afflictam: & Berengariorum Tyrannidem expertus est: tandem anno Imperij 12. extinctus in hoc defecit stirps Caroli M. in Franconia, cum imperasset annis 112. Huic successit Conradus, cognomento Saliquus, quod esset è Saliorum, h. e. Francorū, qui ad Salem amnem imperabant. natus: vnde etiam Lex Saliqua in lib. Feud. contra Mulierum successionem nomen inuenit. Princeps strenuus, animo & corpore valens, qui aduersarios suos & æmulos Arnolphum Bauariae Regem: Burckhardum Sueviae Ducem, virtute consilioque fregit & oppressit: Pannonas quoque sibi oppositos profligauit, ac post annum septimum Imperij, Henricum primum Aucupem Othonis Saxoniae Ducis Filium, successorem fecit auxilio Procerum Germaniae: eò quod antè Otho ille ad se delatum Imperium, ad Conradum transtulisset, ei que per Eberhardum fratrem insignia Imperij misisset. Hic princeps cum esset robore corporis, animi magnitudine, pietate, moderatione, consilioque praestans, Arnolphum Bauariae ducem compescuit: Vngaros ad Merspergum memorabili praelio deuicit: clamante eius exercitu κίεει ἐλέησον, κίεει ἐλέησον: debellauit Dalmatas, Bohemos, Normannos, Danos, Obotritos: Brandeburgum Henetorum

rum urbem expugnauit, & ibi Marchionem collocauit: quemadmodum etiam in Misnia atq; Lusatia aduersus Bohemos, & Slesuici contra Danos, Marchiones, ceu Duces ac Tutores limitaneos, constituit: multos ex Barbaris ad fidem Christianam conuertit: spolia hostium ad pios vsus Ecclesiarum, Scholarum & pauperum destinauit: vnde pater Patriæ dictus: tandem mortuus ac sepultus Quedlinburgi multis rebus præclarè gestis, per annos octodecim, tradidit Imperium Filio Othoni, primo huius nominis ex Germanis. Hic coronam assecutus, aduersarios habuit Eberhardum Palatinum Ducem, & Giselfertum Lotharingæ Principem: qui quòd essent posteri Caroli M. & Francorum, sibi Imperium deberi putabant: cum his multi sese coniunxerunt Episcopi, & ipse Henricus frater Othonis, vt eum dignitate Imperiali exuerent: sed in extremo conflictu, cum Eberhardus Palat occubisset: Giselfertus fugiens in Rheno esset submersus, Henricus frater se dedidit Othoni, & ab eo Bauariæ Ducatum consecutus est: Episcopi monasterijs inclusi, partim puniti, partim in gratiam recepti sunt. Parem exitum habuit quoque altera conspiratio Ludolphi Filij, cum Friderico Moguntino, Conrado Lotharigo &c. quos omnes deuictos veniam supplices petere coegit. Post multa alia, varia & periculosa bella gessit Otho, contra Ungaros, quos penitus Bauaria expulit: contra Saracenos in Calabria & Apulia: contra Berengarium in Italia, quem fractum tandem cepit, & Bambergam relegauit: rebelles autem ciues Romæ obsedit, & Leonem Pontificem restituit. Adelbertum quoque Berengarij filium res nouas in Italia molientem, expulit inde & seditiosos coniuratosq; supplicijs affecit: Rauennam Pontifici donauit: Nicephori Constantinopolitani Imper. Legatos audiuit: pacem cum eo fecit, Theophania priuigna filio Othonis desponsata: Ecclesias & Episcopatus complures condidit: & in his Brandeburgensem, Havelburgensem, Misnensem, Cizensem, Magdeburgensem, eiq; primatum in omnes Ecclesias per Germaniam tribuit, vrbe Magdeburga multis Priuilegijs dotata, vbi & sepultus est, postquam annis 36. gessit Imperium. Huic successit Filius Otho 2. qui & ipse Henricum Bauarum rebellantem habuit,

Henricus Au-
ceps Pater pa-
triæ dictus.
Otho 1. siue
Magnus.
An. C. 936.
Æmuli Othonis

Prelia.

Victoria.

Pietas Othonis.

Mors.

Otho 11.

An. C. 973.

*Bella.**Calamitas.**Otho II. Pallida mors Saracenorum.**Successus Turcarum in bello. Basilius & Constantinus Imp. Orient. An. C. 963.**Constantinus 9.**Romanus Argyrus vel Argyropylus. Zoë Imperatr. Michael Paphlago.**Michael Calaphates.**Constantinus Monomachus.**Theodora Imperatrix. Michael Strat. vel Strat.*

ei usq; Ducatum Othoni Sueuię duci tradidit: Bohemos tumultu antes compressit: Patauium urbem vnà cum Frisingensi Episcopo cepit, Lotharingiam Carolo Lotharij fratri tradidit: à Lothario clade affectus, Galliam cum exercitu inuicem vastauit. In Italia Hetruriam & Calabriam volens recuperare cum Græcis & Saracenis dimicare coactus est: quo in prælio desertus à Romanis & Beneuentanis, fugiens à Nautis comprehensus est, & parua pecunia, cum esset ignotus, iterum dimissus, copias celeriter contraxit, quantas potuit, & repetens prælium, Saracenos ad internecionem vsq; deleuit. dictus ex hoc PALLIDA MORS Saracenorum, mortuus Romæ anno Imperij 10 & in templo S. Petri sepultus.

In Oriente Turcæ rerum successu confirmati grauius affligerunt Imperium, quàm antea: his duo collegæ fratres Basilius & Constantinus fortiter sese opposuerunt, sed domesticis malis multum impediti fuerunt: maximè Iohanne Zimisce in Imperium sese intrudente. Vnde Basilius profectus est in Bulgaros, ijsque superatis, regionem eam totam principatui Orientis adiecit tandemque decessit, cum Imperium annis 50. cum fratre Constantino tenuisset, qui anno tertio post ad gubernationem ineptus, utpote omnia committens præfectis & administris, tandem cessit Romano Argyropylo. Hic ducta in uxorem Zoë filia Constantini cum Saracenis infeliciter pugnavit, post avaritiæ & ignaviæ se dedens, eiusdem Zoës insidijs sublatus est, anno Imperij 5. Eius adulter Michaël Paphlago Barbarus. pactis cum Ægyptiorum rege inducijs, annis septem imperium tenuit: post Zoë in adoptionem Michaellem Calaphatem, auarum & crudelem hominem recepit, qui Zoën in exilium misit: sed ciues eandem reuocantes, Michaellem oculis priuarunt, Zoës & sororis Theodoræ Imperio contenti, hæc Constantinum Monomachum Imperatorem esse voluit, hominem effæminatam, qui etiam seditionibus domesticis exagitatus, tandem anno duodecimo Imperij oculis priuatur, quo tempore Turcæ per Asiam longè lateque excurreunt. Theodora deinceps, mortua Zoë, Imperium aliquandiu gessit, adiuncto sibi Michaelle Stratiotico, qui senex deiectus est ab Imperio. Post apud Orientales in existimatione erat Isaaccius Comnenus.

Comnenus, cuius virtute videbatur principatus ille reparari potuisse: nisi circiter annum tertium ex pœnitudine factorum ingressus Monasterium Constantino Ducæ, consensu Senatus atq; populi Constantinopolitani, Imperium tradidisset: & hic sanè res domi forisq; componere sategit, annis septem: nec à studijs literarum alienus fuit: eius vxor Eudocia simul cum filijs Michaële Andronico & Constantino succedens, rebus laborantibus, in societatem administrationis & coniugij, sibi adiunxit Romanum Diogenem, qui à Turcis captus, facta pace, cum muneribus remittitur. Interim Michaël Parapinaceus Constantini Ducæ filius & Pselli discipulus, admissus est ad Imperium, & cum Romanus conaretur sese restituere, oculis priuatus est. Languescente autem ignauia Michaële isto, post sextum eius Imperij annum, Nicephorus Botoniates successit, quo itidem anno tertio pulso, Alexius Comnenus receptus est, qui varijs rebus annis 33 gestis extructis Orphanotrophio & Musæo tandem Imperium tradidit filio Caloioanni, qui sic satis felix Scythas, Turcas, Persasq; deuicit.

In Occidente, Imperio Romano jam ad Germanos translato. Otho III. Imperator salutatur qui Brunonem patrum suum dictum postea Gregorium V. Pontificem creauit: aduersarios eius Ioannem Pontificem & Crescentium consulem compressit, supplicioque affecit: ac vt in creando Imperatore, solitas contouersias radicitus tolleret, constituit graui consilio per Germaniam, Septemuiratus dignitatem, Anno à Cristo nato 996. vt alij volunt, An. Chr. 1000. in qua tres collocauit Antistites, Moguntinensem, Colonensem, Treuirensensem, & quatuor Imperij proceres. Ducem Bohemiæ (qui post factus est Rex) Comitem Palatinum Ducem Saxonix, & Marchionem Brandeburgicum. Quibus rebus. vt & alijs præclare gestis, & cum admiratione: ita vt ob id, vulgò diceretur Mirabilia Mundi: anno 19. Imperij decedit necatus veneno, affabrè in chirothecis facto, quas ei Crescentij vidua miserat, cadauere Aquigrani: intestinis verò Augustæ humatis A. C. 1001. Huius Othonis temporibus Hugo Capetus in Gallia regnavit: & Beroldus Saxo cum magno comitatu excedens Germania Bosonem ad Arelate regnantem adiuuit magna virtute, & Moriana

Isaacius Comnenus.

Constantinus Ducas.

Eudocia Imperatrix.

Romanus Diogenes.

Michaël Parapinaceus.

Nicephorus Botoniates.

Alexius Comnenus.

Caloioannes Comnen.

Otho III. Imp. An. C. 984.

Septemuiratus Institutio.

An. C. 1000.

Otho mirabilia Mundi.

Hugo Capetus.

Sabaudia.

*Henricus II.
Imp.
An. C. 1001.*

*S. Cunigundis
castitas mira-
culo probato.*

*Henricus Imp. à
calculo diuini-
tatis liberatus.
Willigis Car-
pentarij F. Ar-
chiepiscop. Mo-
guntinae.*

*Conradus II.
An. C. 1024.*

*Comes Babo de
Abensperg 32.
Filijs Ratisbo-
nam adduxit.*

Moriana valle donatus. Susios affinitatis iure sibi proximè adiunxit, cuius successores deinde Alpibus intermedijs, vtrinque Allobrogum atque Subalpinarum gentium terras latissimè possederunt, rebus vario successu gestis: & tuto montium transitu præstito, vniuersæ provinciae nomen Sabaudiae imposuerunt. Ceterùm communibus Electoratus auspicijs eligitur Romanorum Imperator, Henricus secundus Bauariae dux, cognomento Sanctus, & Claudus, qui Bohemos & Vandalos cohibuit: Saracenos ab Italia deturbauit: Lotharingiam & Flandriam recepit, Pannonias Christiana religione imbuit: ex eo Hungarorum Apostolus dictus. In Italia aduersarium habuit Ardoinum Regem, quem difficulter tandem deuicit in agro Mediolanensi: in Germania Henricum Austriae ducem, quem itidem compescuit: in Bohemia Boleslaum, quem subegit, vnà cum vicina Polonia: Episcopatus multos per Germaniam instituit, in primis Bambergensem, eique Principes Germaniae & Electores Imperij Feudales, & quodammodo Vasallos fecit. Coniugem habuit castissimam, S. Cûnigundam quæ in suspicionem adulterij veniens in conspectu multorum testium, vomeres candentes pedibus absq; omni detrimento calcavit, & castimoniam suam admirabili spectaculo comprobauit, quam Imperator etiam moriens restituit suis virginem. calculi dolore in somnis liberatus dicitur à S. Benedicto, execto calculo, & vulnere subito consolidato. sub hoc vixit Moguntiae Archiepiscopus Willigis Carpentarij filius, qui rotas duas clypeo Moguntinae Ecclesiae inseruit: & thalamo suo grandiusculis literis inscripsit: recordare vnde veneris. Sublato Henrico 2. & Bambergæ sepulto: successit Electorum suffragijs & iudicio Henrici Sancti Conradus secundus, quem quidam etiam vocant Saliquum, quòd esset ex gente Francica ad Salam de profapia Caroli M. Hic in Germania æmulos habuit Cunonem Bauarum: in Italia Mediolanensem Episcopum, quos tamen omnes fregit, & in Italiam profectus, Mediolani ac Romæ coronatus est in Germaniam reuersus cum turbata plæraque offenderet, conuentum egit Ratisbonæ, in quo Comes Babo de Abensperg. cum triginta duobus filijs comparuit (tot enim habebat viuètes, vnà cum filiabus octo)

bus octo) non sine spectaculo quodam singulari. Stephanum deinde Vngariæ Regem, bellum ob Bauariam mouentem, repressit: Burgundiam à Rege Rhudolpho pro filio Henrico accepit & Imperio adiecit: Othonem verò Celticæ Comitum inde depulit. Lombardos quoque rebellantes aliquoties compescuit: Sclauos & Vngaros perdomuit, tandem Republica & Ecclesijs benè constitutis propè Traiectum mortuus, Spiræ humatus est, vt & Gisela vxor, & filius, nepos atque pronepos, eius: vnde est inscriptio, quæ adhuc Spiræ legitur: *Filius hîc, Pater hîc, Avus hîc, Proavus sacet isthîc.* Decedens autem anno Imperij 15. successorem reliquit, Henricum III. cognomento Nigrum à principibus Electoribus Imperatorem designatum, de quo fabula fertur, quasi filius fuerit cuiusdam Comitis de Kalaw, cuius vxor ipsum in solitudine ac sylua pepererit, & qui, licet expositus varijsque periculis obiectus, tamen diuinitus postea Imperium sit consecutus, & Gener Henrici factus. Hic Bohemos tributa pendere coëgit: Petrum Vngariæ Regem contra Abam Tyrannum defendit ac restituit armis: Godefridum Lotharingum & Balduinum Flandriæ Comitem rebellantes cohercuit: exitiale dissidium trium Pontificum sustulit, & nouum Papam Suidgerum Bambergensem Episcopum in sede Pontificia collocauit, vetera Iura Imperatorum in electione & confirmatione Pontificis, post Carolum M. & Othonem I. recuperauit: tandem Burdfeldiæ oppido Saxonix grandi panis portiuncula suffocatus, vel, vt alij putant, dolore, quem ex clade à Sclauis illata Lusatijs, acceperat, confectus, obiit: cum prius Henricum IV. Fil. Imperatorem designasset adhuc infantem anno Imperij sui decimo septimo. Hic à Conrado Sueuo, Anno Archiepiscopo Coloniense, Othone Bauaro & Ecberto Comite tutoribus educatus. Agnete matre res Imperij feliciter interim gerente, ad Imperij fastigium admissus est, coronam Aquisgrani impetrauit, eamque urbem caput controuersijs Imperij sedandis constituit. Habitis conuentibus Balduinum & Gothofredum duces in gratiam recepit: Rhudolphum Comitem in Rhinfelden posthabito Bertholdo Zaringiæ duci Sueuorum fecit ducem, non sine magno dissidio: Andream Vngariæ Regem contra fratrem

*Res gesta.**Sepultura.**Henricus III.**Niger Imp.**An. C. 1039.**Res gesta.**Exitus.**Henricus IV.**An. C. 1056.**Aquisgranum**Imper. ciuitas.**Res eius gesta.*

Rudolphus An-
ticasar.

Pericula.

Exitus.

Henricus IIII.
62. praelia com-
misit.

Godofrid. Bul-
lionæus Loth.
Rex Hierosoly-
morum.
An. C. 1099.

Henricus V.
Imp.
An. C. 1107.
Infertunia eius.

Bella.

Exitus.

Belum defendit: cū Pontificibus Romanis varia certamina subijt: bellum noxium & periculosum inter Boleslaum Poloniæ Regem & Vratislaum Bohemiæ ducem diremit: cum Saxonibus bellum gessit: ab iisdem accusatus apud Pontificem, excommunicatus & in locum eius suffectus fuit Rudolphus Sueuus: cui Papa Gregor. 7. coronam misit cum hac inscriptione: *Petra dedit Petro: Petrus Diadema Rudolpho*: vnde ingentia certamina sunt orta: donec Rhodolphus aliquot prælijs fractus, dexteram manum à Godofrido Bullionæo sibi præcisam, tandemq; vitam cum magna pœnitudine amisit quibus malis accesserunt & alia, Hermannii scilicet Luzelburgensis in Imperio æmulatio, eoq; deposito Ecberti Thuringiæ Marchionis rebellio: tandem Filij Henrici V. aduersus Patrem nefaria conspiratio, à Pontifice & eius affeculis constructa, quas omnes calamitates innumeras propè, annis 50. exantlatas, excepit Imperatoris extrema paupertas, custodia, Mors, & sepulturæ denegatio per totum quinquennium, quo cadauer eius Spiræ stetit in sarcophago lapideo extra templum: cum princeps fuerit verè magnanimus, liberalis, pius, constans, laboriosus, in bellis felix: vtpote qui bis & sexagies cum hostibus conflictit, supra M Marcellum & Iulium Cæsarem: domi autem inter suos, ob fraudes Pontificum & Clericorum infelicissimus. Sub huius Imperio Gothofredus Bullionæus, maximas copias aduersus Saracenos & Turcas, in Palæstinam deduxit, & recepta Hierosolyma hostes illos latè profligauit, regnumq; ibidem constituit, memorabili ad omnem posteritatem exemplo: vnde & Heroibus orbis annumeratus est. Post Henricum quartum, successit filius eius Henricus V. qui impietatis aduersus Patrem pœnas dedit Pontificibus Romanis & alijs rebellibus quibus adhaferat. Nam ab his excommunicatus, & ab omni iure Electionis & confirmationis Pontificis Rom. Clerique deiectus, varijs bellis implicatus fuit: in primis Saxonico, in quo 45000 hominum vtrinque cecidisse creduntur: & Polonico, in quo etiam fuit infelix: tandem mortuus Traiecti sine liberis, & sepultus Spiræ: relicto Imperio Romano in magna perturbatione, à Pontificibus Romanis, & alijs rebellibus conflata.

Nec

Nec minus res in Oriente, temporibus illis erant confusæ & periculorum plenæ ob domesticas seditiones istorum Principû: & ob perpetuas Turcarum incursiones: aduersus quos dimicauit Caloioannes, cui decedenti anno 25. successit filius, Emanuel Comnenus Tryphon, qui iniquior fuit Conradi Imperatoris & Ludouici Francorum Regis expeditionibus, contra communes hostes Christiani nominis susceptis. Vnde commotus Rogerius Siciliae Rex, omnem tum oram Græciæ & Thraciæ latè populatus est. Emanuel tamen cum Turcis dimicans, venit in periculum, & post annos 38. Alexio Comneno filio administrationem reliquit: sed hunc post annum tertium Andronicus Comnenus sustulit, & eundem post biennium, Isaacius Angelus, nihil tale sperantem, ignominiosè deiecit: hic Cyprum recipere tentauit. & Walachos aggressus est, sed minus prosperè: Fridericum quoque Ænobarbum, cum exercitu in Syriam contendentem honorificè admodum excepit quæ molestè ferens Alexius frater, oculis eum priuauit. Inde Alexius Iunior Isaaci Filius ad Imperium subuectus est. Sed hunc homo ignobilis Murziphilus interfecit, ideoque de eo sumptum supplicium. In his domesticis cædibus & Orientis tumultibus, munus istius Imperij Constantinopolitani quindecimuirum suffragijs, committitur, Balduino Flandriæ & Hannoniæ Comiti, viro admodum præstanti qui breui omnia amissa ad Hadrianopolin vsque recepit, à Scythis tamen victus & captus miserabiliter interiit. cui succedens frater Henricus, affinitate iunctus Walachis, amicitiam illam confirmauit. & annis 11. Imperium retinuit, cum alij imperarent etiam Niceæ: Lascaris nimirum annis 18 & post Iohannes Ducas annis 33. Constantinopoli tamen mansit gener Henrici, Petrus Antisiodorensis, quem quinto anno Imperij, Theodorus Lascaris circumuenit. Interim Byzantium proficiscitur Robertus Petri filius: sed anno septimo in Achaia morbo interiit. Huius filius Balduinus secundus nondum Imperio maturus, Iohannem Brennum adiutorem habuit: sed cum is forâs ad Bosphorum copias educeret, interim Michael Palæologus Græcus urbem prodicione recepit, & Imperium occupauit: cum interim quoque enatum esset tertium in Oriente

*Caloioannes.
Emanuel Comnenus.*

Rogerius, Siciliae Rex.

*Alexius Com.
Andronicus.*

Isaacius Angelus.

*Alexius Sen.
Alexius Iunior.*

*Murziphilus.
Balduinus
Flandriæ Com.
Imp. Constantinopol.*

*An. C. 1204.
Henricus eius
Fr. Imp. Constantin.*

*Imper. Orient.
Niceæ.*

*Lascaris.
Ioh. Ducas.
Petrus Antisiodorensis Constantin.*

*Theodorus
Lascaris.
Robertus.
Balduinus II.
Ioh. Brennius.
Michael Palæologus.*

*Imper. Orient.
Trapezunti.*

*Lotharius Sa-
xo Imper.
An. C. 1125.
S. Bernhardus.*

*Res geste Lo-
tharij.*

*Irnerius IC. in-
staurator Le-
gum Rom.
Pandectæ Flo-
rentinae.
Exitus Lotha-
rij.*

*Conradus III.
An. C. 1139.*

*Welfus Ba-
uarie dux.
Pietas mulie-
bris.*

*Expeditio Con-
in Syriam.*

*Perfidia Ema-
nuelis Paleolo-
gi Orient. Imp.*

Trapezuntinum, quod Cappadociam & Colchidem complecte-
batur, durauitque ad annum Christi 1461. quo occupatum est à
Mahomete. In Germania cum Henricus quintus post annum
Imperij 20. cessisset fato, Lotharius secundus Saxo factus Impera-
tor, æmulos Imperij Fridericum Sueuum: & Conradum Fran-
cum repressit, vsus opera S. Bernardi in compositione: Vlmam
urbem, ob denegatum aditū, vi cepit ac diripuit: Bohemos com-
pescuit: Innocentium II. Pontificem Rom. contra Pseudopa-
pam defendit: Rogerium Sicil. Regem, Apulia & Campania ex-
pulit: Romanæ Ecclesiæ autoritatem defendit & auxit. Dein
velut alter Iustinianus iuris ciuilibus disciplinam in terris Imperij
instituit, perpetuumque adiumentum, dirimendis priuatis & pu-
blicis controuersijs attulit: dum consilio & studio Irnerij Icti,
hominis Germani, Leges Romanas in Apulia repertas explicari
fecit, & in Iudicijs vsurpari: Florentiæ in Palatio Thesauro illo
reposito, vbi adhuc asseruatur: mortuus tandem propè Triden-
tum, & sepultus Cæsareæ Lothariæ inter Helmstadium & Brun-
suigam, præcipuis Heroibus adnumerandus. Huic succedit
Conradus III. Sueuus, qui initio aduersantem sibi Henricum su-
perbum, Bauariæ ducem, in ordinem redegit, Saxones rebellan-
tes domuit: Welfum Bauaricum, ob eiectum Leopoldum Au-
striacum obsedit in arce Winsberg, in quo cum Matronæ oppidi
antè deditioem peterent: vt sibi liceret cum suis rebus, quas hu-
meris gestare possent, discedere: annuente Imperatore relictis om-
nibus alijs rebus, suum quæque maritum humeris susceptum
ex oppido effert, in quibus etiam fuit Welfus acerrimus Cæsaris
hostis, quo spectaculo Cæsar ita fuit delectatus: vt exportatos
ab vxoribus ciues incolumes dimitteret. & Welfum in amicitia
reciperet. Expeditionem in Syriam suscepit suassu S. Bernhar-
di, socijs Friderico Sueuo, Welfo Bauaro, & regibus Gallia Ang-
liaeque: sed in Græciam cum peruenisset, perfidia Immanuelis
Palæologi Reg. (qui Germanorum exercitus cibus, gypsum ad-
miscuit, ex quo multi ægroti & mortui milites) re infecta post an-
num tertium reuersus est. Exornauit multas celebres Germa-
niæ vrbes & in his Noribergam, in qua Monasterium ad S. Ægi-
dium

dium condidit: & Lubecam, quam priuilegijs donauit. Mortuus Bambergæ An. Chr. 1152. cum imperasset annis ferè 15. Eo sublato, Conradi ex fratre Nepos, Fridericus primus Sueuiæ dux cognomento Ahenobarbus, à ruffa barba, electus & Aquilgrani coronatus est Imper. Hic Gibellinorum & Guelphorum potentissimas per Germaniam factiones sustulit, quoad potuit: Zuonem & Carutum Principes, de Dania contendentes composuit: Henricum Bauariæ & Saxoniam Ducem, cum Alberto Marchione in gratiam reduxit: Mediolanenses rebellantes bis cohercuit: urbem illorum solo æquauit, & aratrum in Crucis modum per medium urbis traxit, saleque aspersit: Henricos duos, vitricum Austriacum, & priuignum Saxonem reconciliauit: Austriæ Marchionatum conuertit in Ducatum: Welpho Spoletanum ducatum, Tusciam & Sardiniam tribuit: Pontificum Adriani 4 & Alexandri 3 ambitionem per Germaniam fregit: ab iisdem vicissim affligitur, & Venetijs captum filium Othonem liberare uolens, duras ab Alexandro 3 conditiones suscepit: pedibus ab eo conculcatur in vestibulo S. Marci, adiectis uerbis Psalmi. Super aspidem & Basiliscum ambulabis: accepta uenia pacauit Italiam. Iura Feudalia per Germaniam instaurauit: Studiosis Scholarum priuilegia & immunitates perpetuas concessit: bellum in Saxonia inter Henricum Ducem & alios Principes composuit, grauitè multato Henrico rebellante: Bellum sacrum contra Saracenos suscepit, socio Gallorum Rege Philippo, & Rickhardo Anglo &c. in Syriam progressus Sulthani exercitum ex Cilicia & Armenia expulit: sed dum fortè in Serra fluuio Armeniæ lauat, abreptus undis vel suffocatur, vel ereptus inde Seleuciam æger defertur, & paucis diebus post moritur, maximo cum luctu & lachrymarum profusione: sepultus Tyri cum imperasset annis 38. princeps maximis defunctus calamitatibus: sed præcipuis Imperatoribus in Orbe comparandus. Successorem reliquit hic filium Henricum VI Regem Sicilia: qui à patre uiuo, Romanorum Rex fuit designatus. Hic ducto exercitu in Italiam urbes in Campania & Apulia cœpit atque vastauit: è Sicilia uerò Tancredum Regem eiecit, & oculis priuatum in Teutonium misit, mortuus Messanæ A. C. 1198. In-

*Mors Conradi.**Fridericus Barbarossa.
An. C. 1152.**Res gesta Fr.
Barbarossæ.**Calamitates.**Exitus.**Henricus VI.
An. C. 1191.**Tancredus Sicilia Rex.*

*Philippus Sue-
uicæ Dux.*

*Otho Saxonie
Dux.*

*Philippus Sue-
uicæ Dux Imp.
An. C. 1203.*

*Otho de Wit-
telsbach Pala-
tinus.*

*Otho 4. Imp.
An. C. 1209.
Fridericus 2.
Sicil. Rex. A.C.
1220. imp.*

*Regnum Hiero-
solyt. & Sicil.*

*Guelphi & Gi-
bellini.*

tereà Philippus frater Syriacæ expeditioni præfectus, cum Bery-
tum occupasset, & Ioppen obsidione teneret, orto tumultu re-
uocatur. Grauis enim per Germaniam erat excitata dissensio, a-
lijs procerum Othonem Saxonie ducem, alijs Philippum Sueuo-
rum ducem Imperatorem poscentibus. Ambo igitur externis
viribus instructi, cum Philippus in prælio extitisset superior, Im-
perium is adeptus est: facta pace cum Papa & Othone A. C. 1203.
sed mox iterum per insidias ab Othone Wittelsbachio sublatus
est, quem non multò post Philippus Mareschallus occidit. Quo
facto Otho quartus, Brunsvicensis dux, accepta corona, Imperiũ
obtinuit: sed cum inuito Pontifice Innocentio 3 occupasset Sici-
liam, & in Apulia oppida multa cepisset, excommunicatus ab eo
est, & Electus Fridericus 2. Rex Siciliae, cum quo congressus Otho
ad pagum Bouinas, socijs Iohanne Anglorum R. Reinaldo Polo-
niae R. & Ferdinando Flandriae Duce, victus est à Friderico, quem
iuuit Philippus Galliarum Rex eiusque filius: ex quo desertus,
mortuus est in gloria Brunsvigæ A. C. 1218. cum imperasset an-
nis 19. Hoc mortuo Fridericus secundus in Imperio confirma-
tur, vir rebus Syriacis clarus, linguarum & Mathematicæ cog-
nitione excellens: Studiorum & Studiosorum Patronus. Hic cum
ex Lombardia & Thuscia eiecisset Comites duos rebelles Ma-
thæum ac Thomam venit in odium Pontificis Honorij: quod ta-
men sublatum est: Friderico ducente in vxorem Hierosolymitani
Regis filiam vnicam, cum qua & hæreditatem Regni Hierosol.
consecutus est, quod postea iunctum est cum Regno Siciliae. Ite-
rum in Lombardia orta dissensione, instinctu Pontificum, contra
Imperatorem, armis quidem illam compefcuit: sed Pontifex eum
excommunicatum grauissimis bellis atque calamitatibus impli-
cuit: præsertim per factionem Gibellinorum & Guelphorum,
quæ tùm recruduit: ex quibus hi Pontificis partes, illi Gibellini
Cæsaris sequebantur, non sine magno malo Italiae & Germaniae.
Ea dùm restinguere nititur optimus Imperator, à Pontificibus
Romanis impeditus (maximè Innocentio 4 qui eum excommu-
nicauit, & Henricum Hassiæ ac Thuringiæ Landgrauium contra
ipsum suscitauit, itemque Wilhelmum Hollandiæ Comitem) ex-
haustus

haustus tandem fractusque, cum esset in Apulia cum exercitu, in morbum incidit, vel, ut alij putant, Manfredi Tarentini Principis, spurij sui insidijs, hausto veneno, extinctus est, Panormi sepultus An. Ch. 1250. Sub hoc Ferdinandus quoque Hispaniarum Rex, Saracenos magna virtute compressit: Corduba & Toletum receptis. Decedente Friderico secundo, anno Imperij 33. sufficitur Conradus quartus: sed hic non multo post superato Henrico Hassiæ & Thuringiæ Landgrauio, (qui contra patrem Fridericum à Pontifice electus fuerat, & vulgò dictus Rex Pontificius) abiens è Germania, auxilio Tancredi, Ciuitates Italiæ quæ ad Pontificem defecerant, recuperauit: Neapolim expugnauit, Capuæ muros deiecit: Aquinum exussit, tandem Manfredi fratris insidijs, per Medicos ac propinatum venenum extinctus scribitur, A. C. 1253. Imperij anno 4. Filium hic reliquit Cunradinum, qui cum Carolo Siciliae Rege bella gessit, socio Friderico Austriaco: sed ambo capti, iussu Pontificis, Neapoli publicè securi sunt percussi: quæ elades exitum finemque nobilissimis familijs Sueuiæ Fr. Barbarossæ, & Austriacæ primæ, attulit A. C. 1268. Posthæc Wilhelmus Hollandiæ Comes, iam antè post Henricum iussu Pontificis Imperator electus, A. C. 1247. Imperio potitus est, & interea temporis illud tenuit, cum Conrado &c. vsque ad annum CHRISTI 1256. quo Frisij bellum intulit. & ab ijs occisus est. Circa hoc tempus, Electoribus Imperij grauitè inter se dissentientibus, consecutum est Germaniæ interregnum, & Anarchia veriùs, quàm Imperium, per annos 17. licet à Septemuiris duo fuerint electi: Richardus nimirum Iohannis Anglorum Regis frater, qui etiam Aquigrani coronatus est & annis regnauit 15. & Alphonfus Castellæ R. qui totidem annis Imperij habenas tenuit: donec communibus suffragijs Rhudolpho Sueuo, Comiti Habsburgensi munus hoc commissum est. Interim etiam vires Orientis, finitimorum irruptionibus continuatis, mirum in modum fractæ fuerunt: quibus tamen Michaël Palæologus annis 22. restitit. Hic Venetos est aggressus: Lugdunum venit ad Conuentum, ac ob id, mortuus, minus honorificè à suis sepultus est. Post Andronicus filius natus maximus, adiuncto Michaële filio, Imperium tenuit annis 48.

Eo tem-

*Exitus Frid.**Ferdin. Hispaniarum Rex.**Conradus 4.
An. C. 1250.**Cunradinu.
Frider. Austr.**Wilhelmus
Hollandiæ Comes Imp.
An. C. 1247.**Interregnum
Germ. 17. ann**Richard. Angl.**Alphonfus Castellæ Rex.
RHVDOLPHUS Habsp.**Michael Palæologus Orient.
Imp.
Andronicus Palæologus.*

Turcæ.

Tamerlanes Ira Dei. circiter An. C. 1398.

Baiazetes Turcarum Tyrannus caueæ inclusus.

Andronicus Iunior.

Iohannes Cantacuzenus. Iohannes Palæologus &c.

Constantinus Palæologus ult. Orient. Imp. Constantinopolis capta. An. C. 1453. d. 9. Aprilis.

Oriens ab Occidente penitus auuijs. interregnum German.

Gregorius X. Pontifex. Rhudolphus Habsburgensis Imp. A. C. 1273. Rhudolphus virtutes.

Eo tempore Turcæ Ottomanno duce, magnis artibus eos in vnum cogente, multas aduersus finitimos victorias obtinuerunt. Sed interueniens Tamerlanes Parthus, siue Tartarus, ex gregario milite factus dux maximarum copiarum, adiunctis finitimis populis, Syriam & Ægyptum vastauit: Baiazetem Turcarum principem in minori Asia sibi oppositum, ducentis millibus cæsis viuuum cœpit, & in vincula coniecit, caueaque conclusum circumduxit, ac pro scabello pedum, quoties equum ascenderet, vsus est. In principatu autem Byzantino, Andronicus Iunior res administrauit, a quo Andronico in Monasterium detruso, quem secuti sunt Iohannes Cantacuzenus & Iohannes Palæologus quibus inter se dissidentibus, auxilia Turcarum in grauem totius Orientis perniciem accersita fuerunt: donec sub Iohanne 6. Emanuele 1. Iohanne 7. & Iohanne 8. Orientale Imperium Turcis factum est tributarium, & tandem penitus ab illis subiugatum. Nam, cum teneret illud Constantinus Palæologus An. C. 1453. ibi Mahometes ingentes Turcarum copias, ad urbem Constantinopolim cum duxisset, ad 400. hominum millia & 250. nauigia, eamque magna vi obsedisset: ad extremum expugnatam illam cœpit: Imperatori in fuga conculcato caput præcidit: prolem omnem regiam frustulatim concidit. vnâ cum 40. millibus hominum: urbemque totius Orientis potentissimam atque amplissimam, latè ferro, flammis ac ruinis vastauit: in contumeliam verò Religionis Christianæ Barbaricam Regni sui sedem ibidem constituit, & hodieque seruat: Anno à nato Christo 1453. Durante adhuc interregno Germaniæ, alijs Electorum (vt dictum est) præferentibus Alphonsum Castiliæ Regem, doctrinæ studijs & Astrorum peritia clarum: alijs Richardum Regis Anglorum fratrem: tandem hortatu Pontificis Gregorij X. facto conuentu Lausannæ, Rhudolphus Habsburgensis, Landgravius Alsatiæ, Imperator communibus suffragijs salatur. Anno Christi 1273. & à Pontifice confirmatus, Aquisgrani coronatur. Hic pietate, autoritate, gratia, fide, prudentia, magnitudine animi, felicitate: alijsque multis virtutibus cum excelleret: totus in honestando augendoque Imperio Germanico fuit. ideoque statim prouincias omnes à latrocinijs purgauit: pacem restituit:

restituit: seditiosos puniuit: arces prædonum 60. per Thuringiam destruxit: Albertum Thuringiæ Landgrauium & filios eius Fredericum ac Ticemannum hostiliter diffidentes; composuit: Eberhardum Comitem Wirtenbergensem cohibuit: Marchionem Badensem & Bauariæ rebellantes in ordinem redegit: Ottocarum Bohemiæ Regem, Austriam heredibus tum carentem, occupaturum, post longum & graue certamen deuicit, & occidit: Regnum Bohemiæ filio eius Wenceslao tradidit, vnâ cum filia sua: Albertum autem filio Austriæ Ducatum dedit: unde Archiduces Austriæ laudatissimi descendunt: Bauariam alteri filio Iohanni dedit. Italiam ingressus Hetruriæ oppida libertate donauit. Pontifici Romandiolam & Rauennam, cum Exarchatu concessit: sed ita vt inde tempore necessario suppetias haberet aduersus communes Christianorum hostes. Eius tempestate, cum de Sicilia Principatu variè esset certatum, & Galli multa facerent insolenter & asperè, Siculi auxilio Petri Aragoniæ Regis 30. d. Martij An. Chr. 1282. ad signum Campanæ in vespertinis precibus omnes occiderunt ad millia circiter octo, spacio duarum horarum: ex quo vesperæ Siculæ in Historijs memorantur. Ab hoc Rhudolpho I nunquam satis laudato principe longa iam serie propagantur Imperatores Romani, singulari Dei beneficio, mites, fortes, graues, pacifici, prudentes, clementes, salutare. Exemptus autem Rhudolphus rebus humanis, A. C. 1291 ætatis suæ 73. Imperij 19. longum sui desiderium apud Germanos reliquit: utpote quorum inter alia linguam ita amauit: vt plæraque Instrumenta publica, antea Latine scripta, voluerit lingua Germanica deinceps exprimi & in vulgus emitti. Ideoque licet Electores à morte eius Imperatorem crearint Adolphum Nassouium A. C. 1292. tamen quòd ille Eduardo Angliæ Regi contra Gallos militaret stipendio centum millia aureorum: Thuringiam contra Ordinum regionis illius consensum emisset, & ferro flammisque (cum recusarent eum Dominum) deuastasset, aliaque multa commisisset: dignitate imperiali exutus est, & in locum eius surrogatus Rhudolphi Filius, Albertus Austriacus, qui manu sua in prælio lapsum Adolphum, interemit A. C. 1298. cum imperasset annis

R

*Res'gesta.**Vesperæ Siculæ.
An. C. 1282.**Mors Rhudolphi.**Lingua Germanica à Rhudolpho exaltata.**Adolphus Nassouius.
An. C. 1292.*

Albertus Au-
striacus.

An. C. 1298.

Pontif. Bonif.
8. iniquior Al-
berto.

Res gesta.

Albertus Mon-
oculus.

Cades Alberti
Imper.

Henricus VII.
Luzelburg.
An. C. 1308.

Res gesta eius.

Monachus in
Eucharistia ho-
stia venenata
Henr. Imp. ne-
cat.

Iubileus primus
Indulgentia.

sex. Albertus autem à cunctis Electoribus Francofurti designatus Roman. Rex tanto concursu, vt in eo dux Saxonix fuerit oppressus atque suffocatus: consecratur Aquisgrani: sed cum à Pontifice Bonifacio VIII. coronam peteret, ostentans ille sese insolenter, gladio & coronâ, primò cõfirmare eum noluit: propterea quòd Adolphum occidisset, & potestatem sibi in Politicis & Ecclesiasticis rebus vsurparet: sed postea persuasus ab Alberti Cancellario, consensit. Bella gessit multa, priuata tamen magis, quàm publica: Vngariæ Regnum affectauit, sed non obtinuit: Bohemiam autem Rhodolpho filio acquisiuit: Friderico & Ticemanno Misniæ ducibus ob ducatum illum mouit bellum, & varijs modis eos afflixit: cum Philippo Gall Rege ius affinitatis iunxit: venenum hausit, artibus Salisburgensis Episcopi propinatum, à quo tamen Medicorum ope liberatus, alterum oculum amisit: tandem ingressurus Bohemiam, cum haberet exercitum 3000. Equitum, & 50000. peditum: & Rhenum traicere vellet, de improviso à Iohanne fratris filio & cæteris coniuratis occiditur, ac Spiræ sepelitur, cum regnasset annos 9, menses totidem. Successit ei Henricus VII. Lucelburgensis An. C. 1308. electus Francofurti: coronatus Aquisgrani ab Archiepiscopo Coloniensi: prædecessorum suorum corpora Adolphi & Alberti Cæsarum honorificè humanda curauit: Wirtebergenses rebelles compescuit: Bellum Misnicum diuturnum & exitiale composuit: Friderico Thuringiam & Misniam: Boiemis inferiorem Lusatiam tradens. In Italiam profectus Mediolani coronam ferream accepit cum coniuge, vltius progressus: rebelles passim oppugnauit & vicit: in his etiam Genuam vrbem. Romam veniens in Laterano coronatus & Augustus appellatus est: Tyburti tumultum sedauit: Florentinos oppugnauit: cum Friderico Rege Siciliæ fædus fecit: Apuliæ Regem Robertum proscripsit, cumque eum arma parantem compescere vellet, fraude Senensium à quodam Monacho ordinis Prædicatorum hostiâ venenatâ, quam in Eucharistia ei porrexit, interfectus est. Pisis sepultus An. C. 1313. Pontificum tum magna fuit æmulatio & dissensio: à Bonifacio Iubilæum primum institutum, & Indulgentiæ venditæ. Post mortem Henrici 4.

rici 4. graui orta contentione inter Septemuiros : Moguntinus & Treuirensis Archiepiscopi : Iohannes Bohemiæ Rex , & Wolde-
 marus Brandenburgicus Elector , Ludouicum 5. Bavarum crearunt
 Imperat. & Aquisgrani coronarunt : Coloniensis verò Archiepi-
 scopus , Saxo & Palatinus ad Rhenum, Imper. designarunt Fride-
 ricum Pulchrum Austriæ Ducem , Alberti Cæsaris Filium , eumq̃;
 Bonnæ consecrarunt. Inde funestum & diuturnum bellum ex-
 titit , quod annis octo variâ fortunâ gestum , vix prælijs quinque
 tandem sopitum est : vltimo ad oppidum Mulldorff & Otingam
 commissio , vbi Fridericus atroci prælio victus & captus cū Hen-
 rico fratre , triennium in custodia fuit detentus à Ludouico , qui
 ei liberato , nihil præter titulum Imperatorium reliquit : à qua ca-
 ptiuitate non ita multò post mortuus est Fridericus An. C. 1330
 Sublato æmulo Ludouicus solus Imper pacauit Germaniam, ma-
 ximè Belgas & Heluetios, qui propter Principes dissidentes & ipsi
 diuersas in partes erant distracti, vt & aliæ Germaniæ populi &
 Ciuitates Imperiales. Dein Italiam petijt ad sopiendas reliquias
 factionum Gibellinorum & Guelphorū: Gibellinos tamen iuuat,
 nullis copijs ad Galeacios Comites Mediolanenses, qui illarum e-
 rant partium : id quod offendit Pontificem Ioh. 22 qui ob id Lu-
 douicum Cæs. excommunicauit : & Auinionem (quo tūm ex Ita-
 lia sedem Romanam transtulerat) ad dicendam causam citauit,
 Ludouicus à Pontifice prouocauit ad Concilium generale : vnde
 ingens orta Disputatio , quibusdam Theologis & ICTis Papam :
 quibusdam Cæsarem publicis scriptis defendentibus. Profectus
 tamen in Italiam Cæsar: vrbes quasdam reformauit, præfectis suis
 ibi collocatis: Romam contendens, cum coronationē à Pontifice
 obtinere non posset à Stephano Columna Cardinali, consentien-
 te Senatu & Plebe Cleroque, diademate vnà cum vxore insigni-
 tus est, quæ ei Romæ peperit filium, quem nominauit inde Ludo-
 uicum Romanum. Post habità Synodo, Papam Iohannem, illius
 autoritate vicissim abdicauit, surrogato Nicolao 5. & publico
 scripto factum suum defendit. Sed reuerso Ludouico in Ger-
 maniam : Italiæ vrbes & in his Pisæ deficientes Nicolaum 5. ca-
 ptum ad Iohannem Pontificem in Galliam miserunt. Quare per-

*Schisma inter
Imperij Elector.*

*Ludouicus Ba-
uarus Imp.*

An. C. 1314.

*Fridericus Pul-
cher Austr. Imp.*

An. C. 1314.

*Fridericus in
prelio captus.*

*Mortuus An. C.
1330.*

*Perturbatio
Germania.*

*Galeacij Comit.
Mediol.*

*Sedes Pontifi-
cis Auinioni in
Gallia annis*

74.

*Ludouicus ex-
communicatus
à Pontifice.*

*Defenditur à
multis.*

*Roma corona-
tur à Cardin.*

*Ludouicus Ro-
manus Imp. E.*

*Turba Pontifi-
cis per Italiam.*

Iohannes Bohemia Rex strenuus.

Ludouicus absolutiorem sepius petit frustra.

Philip. Gall. R. Robertus Sicil. Rex.

Conuentus Fräncofurtensis contra Pontif.

Duces primi Iuliacenses & Bergenses.

Iniqua & indigna conditio Ludouico.

Imper. oblata à Clem. 6. Pontif. Ludouicus iterum excommunicatur.

Imperiali dignitate exuitur.

Moritur Ludouicus Cæs.

Prælium inter Anglos et Gall. Iohannes Bohemia Rex cæcus pugnatur.

Carolus 4. Imp. An. C. 1347.

Eduardus Angliæ Rex eligitur Imp.

Fridericus Graui Misnie dux Imp.

motus Cæsar, Iohannem Bohemiæ Regem in Italiam misit cum exercitu, qui multas Ciuitates in potestatem suam redegit. Sublato è viuis Iohanne 22. Ludouicus Cæs. à successore eius Benedicto 12. absolutiorem ab excommunicatione petiuit: quam impedierunt Philippus Galliarum & Robertus Sicilia Reges: ex quibus tamen Philippus Cæsari reconciliatus, legationem vnâ misit cum Imperatore ad Papam pro absolute: sed cum & hic recuset eam, Cæsar habito conuentu Francofurti, Acta Pontificum rescidit, facto Decreto, quòd Pontifici nihil Iuris competat in Romanum Imper. sed maiorem esse Concilij auctoritatem, quàm Pontificis. Inde cum Guilhelmu Iulia Comitem fecisset Ducem Iuliacensem & Bergensem: & facto nouo Pontifice, Cleméte VI. iterum ab hoc Absolute petiisset: ille autem iniquissima & indignissima quæq; offerret Cæsari: ac inter alia, vt se, suos liberos: ac bona potestati Papæ subijceret: Fasces Imperij deponeret: confiteretur errores & Hæreses sibi obiectas & c. iterum egit Conuentum Imper. Francofurti, & ordinum Imperij beneficio tutum se fore sperauit. Sed Pontifex de nouo Excommunicatione Cæsaris promulgata, & cohortatione ad Electores facta vt sub eadem pœna. & grauissimis alijs periculis, intra tempus præfinitum, deposito Ludouico, alium Imperatorem crearent: iccirco Procures euocati à Moguntino in oppidum Rens, Treuirensis ditionis, abdicato Ludouico, elegerunt Carolu Iohannis Bohemiæ Regis filium. probante Pontifice: à qua electione non multò post Cæsar Ludouicus. ex venatione rediens, lapsu equi concussus, diem extremum obiit A. C. 1347. Imperij 33. Hostes eius plerique perierunt in magno conflictu inter Anglos & Gallos, vbi ad 30. hominum millia perierunt: & ipse etiam Rex Bohemiæ Iohannes cæcus, pugnans inter hostes confertissimos, occubuit. Magni enim tum in Christiano Orbe motus fuerunt propter Tyrannidem Pontificum, & Gallorum atque Anglorum dissidia. In his motibus Carolus 4. antea Imperator creatus, à multis Electoribus Principibus iterum repudiatur, qui Eduardum Angliæ Regem illi opponunt: recusante autem illo munus hoc, deferunt illud ad Fridericu Grauem Misniæ & Thuringiæ Principem

Principem : sed & eo renuente, accepto honorario, decē milliūm Marcarum auri : ventum est ad Guntherum Comitem Schwarzenpurgicum, cui persuaserunt Proceres, reuerā vacare Imperium : ex quo ille Francofurtum ingressus, & regio more receptus est : sed non multō pōst, venenata potione à Medico Fridanco sibi oblata (quam tamen Medicum præ gustare oportuit) extinctus est, vnā cum Medico : quo factō Carolus 4. sine æmulo placatis Principibus Imperium obtinuit, & in Italia (quam tūm Nicolaus quidam scriba ad veterem formam Reipub. Romanæ magno ausu & applausu hominum se traducere velle certō promisit) coronatus est vnā cum coniuge : non tamen sine tumultu : maximē Pisis, qua in vrbe nisi defensus fuisset à Germanis furiosa eum multitudo ciuium oppressisset : Imperatricem autē coniugem Caroli, in ganeum abripuisset. In Gallia & Anglia tūm quoque motus fuerunt magni : & Anglorum excursiones in Germaniam vsque, quæ Alsatiā & alias prouincias vehementer læserunt. Carolus Delphinatum concessit Huniberto Gallix Delphino, pro certa pecunia : sed ita, vt deinceps velut Feudum à Cæsare & Imperio acciperetur. Henetorum Principes ad littus Balticum Iohannem & Albertum Duces Imperij effecit. cum antea Domini Wandolorum dicerentur : ex Marchia Brandeburgensi & Ducatu Bauariæ multa ad Boh. Regnum traduxit : Silesiam & Lusatiā hæreditario iure acceptas exornauit, & in primis Vratislauriam templo nouo S. Dorotheæ auxit : Noribergenses ob Cæsarem dissidentes composuit, abdicatis quibusdam Tribunis, & Lanijs pro Cæsare cum Senatu facientibus. Ludis anniuersarijs, ac immunitatibus alijs donatis. Reuocatus in Italiam à Pontifice Urbano 5. cum hoste illius Bernaboue Mediolanensi composuit, & in Germaniam tertio mense redijt : passim prouincias & vrbes obijt, legibus bonis, templis, immunitatibus alijsque rebus auxit, & ornauit, totamque Germaniam pacare & ampliāre omni modo studuit : præsertim Lege Carolina, quam Auream Bullam vocant, consensu procerum promulgata, quæ docet, quo pacto Imperator Romanus eligi debeat, quæ cuiusque ordinis in Imperio Romano sit dignitas, & quomodo illa conseruanda, &c. statim Moguntix

Guntherus Comes à Schwarzzenburg Imp. Veneno proprio vnā cum Medico extinguitur. Carolus solus. Nicelaus Kom. Scriba veterem Rom. Reipubl. formam meditatatur. Periculum Caroli & Coniugis eius Pisis. Gallici & Anglici motus.

Delphinatus ab Imperio alienatus. Henetorum Principes Imperio adscripti. Bohemix Regnum auctum. Silesia & Lusatia. Exornata Vratislauria. Noribergenses lanij. Bernabos Urbani 5. Pontificis hostis.

Aurea Bulla promulgata.

Solemnitas Moguntiae se. un. in auream Bulla. Carolus amans literarum. Academia Germanica. Fastus Clericorum reprehensus. Mors Caroli 4. Wenceslaus Imp. 1378. Vitiatus. Captiuitas. Remotio ab Imperio. Fridericus Brunsvic. & Lunaburg. D. Imp. electus. Sublatus à Moguntino Praesule. Mors Wencos. Perturbatio Germaniae. Dissidium inter Ciuitates Helueticas & Sueuicas. Leopoldus Austriacus ad Sempacum casus. An. C. 1389. Amurathes I. Turc. primum inuadit Europam. Literae Graecae per Germaniam. Bombarda inuenta. Rupertus Bauariae D. Pal. Rhe. Imp. A. C. 1400.

in Festo Natiuitatis Domini eius dato specimine: vbi in epulo magnificentissimè parato, singuli Electores suo functi sunt munere publicè: quod ipsis in aurea Bulla fuit assignatum. Carolus hic amauit literas & literatos: Academiam Pragensem instituit: Lectionibus & Disputationibus interfuit: floruerunt etiam Coloniensis, Erphordiensis & Viennensis Academiae sub ipso: fastum Clericorum odio habuit, reprehendit & reformauit, quoad potuit: tandem Pragæ obiit An. C. 1378. cum imperasset annis propè 33. Huic successit filius planè dissimilis Wenceslaus, qui scribitur matrem in partu extinxisse: aequam in Baptismo & aram in sua inauguratione cæno polluisse. Hic sua ignauia, & morum dissolutione magnis incommodis cum afficeret Rempublicam Romanam: captus est ab Ordinibus regni Bohemici & in custodiam datus. Sed cum inde opera Ioannis Lusatiae & Procopij Morauiae Ducum euasisset: nec vitam emendaret, quamuis saepè admonitus: tandem A. C. 1400. penitus ei abrogatum est Imperium: & ad Fridericum Brunswigæ & Luneburgi Ducem delatum prudentia & militaris rei peritia insignem virum. qui statim insidijs & fraude Moguntini Archiepiscopi ad Frislarium extinctus est: vnde illud peruulgari cœptum, quod Moguntia in limine Basilicae Cathedralis inuentum est, lapidi cuidam incisum: *Moguntia ab antiquo nequam.* tandem Wenceslaus ille Apoplexia dicitur extinctus Pragæ A. C. 1419. Ea tempestate magna fuit distractio Principum & Ciuitatum per totum Imperium: praesertim Helueticorum & Sueuicorum. Leopoldus Austriacus cum multa nobilitate ab Heluetijs occiditur, ad Sempacum. Amurathes I. Turcarum Imperator primum Europam armis tentat: Britannia à Iohanne Duce recuperatur: efflorescunt literae Graecae in Europa, docente eas Chrysolora in Italia: Machinae bellicae, quas à sonitu Bombardas vocant, à Bertholdo Nigro Monacho Germano A. C. 1380 inuentae, publicè adhibentur in bellis, & primum quidem à Venetis contra Genuenses. Hoc statu rerum ad Imperij gubernaculum euehitur Rupertus Bauariae Dux & Rheni Palatinus, quem Italici motus aliquandiu exercuerunt: Romæ tumultuante Ladislao Neapolitano Rege contra Pontificem: Mediolani Galeacio

leacio contra Florentinos, quibus opem ferre dum nititur Cæsar, impeditus ab alijs, & clade affectus redijt in Germaniam: cui cum præfuiſſet annis propè 10. piè, iuſtè & tranquillè, mortuus eſt in oppido Oppenheim & Spiræ ſepultus. In eius locum ſucceſſit Iodocus Marchio Moraviæ, à nonnullis electus Principibus: ſed ſexto mēſe ſubmotus. Nam Principes alij prætulērunt ei Sigismundum Vngariæ Regem, Caroli 4. filium, ſapientia, eruditione, probitate. & multis virtutibus inſignem. qui triennio peragrata Italia, Hiſpania, Gallia, Anglia, Regum conſenſu obtinuit, Concilium Conſtantiēſe. tres Papas adulterinos ſede movit: & Ordinarium conſtituit: Huſſitarum cauſam cognouit, exuſto Iohanne Huſſo & Hieronymo Pragenſi: bellum ob id per Bohemiam ſuſtinuit graue & diuturnum, quod Huſſitæ, duce Iohanne Ziſca viro ſtrenuo, (qui poſt ingentes victorias vtrumque oculum in pugnis amiſit, & mortuus ex cute ſua Tympanum fieri iuſſit in terrorem hoſtium) geſſerunt contra Imperatorem & Ordines Imperij eorumque ſocios Italos & Anglos: donec poſt Baſiliēſe Concilium, inter ſe diſſidentes ipſi, & viribus attriti vnà cum Bohemia & ducibus ſuis Procopijs in fidem Imperatoris redierunt. Cum Turcis bis pugnavit, ſed parùm feliciter, eò quòd viribus longè eſſet inferior & Gallorum atque Vngarorum Principes inter ſe diſſiderent Galliam ſatis turbatam vidit: vt & Angliam atque Burgundiam: in quibus motibus eluxit præcipua virtus Iohannæ puellæ Lotharingiæ 20 annorum, quæ Carol. Francor. Regem contra Anglos & Burgundiones ſtrenuè defendit: ſed poſtea ab Anglis capta Rotomagi cremata eſt. Germaniã tamen in pace vtcunq; florentè retinuit: niſi quod bello Huſſitico Bohemia ſub eo vexata, & Vngaria gemina ruſticorum ſeditione afflicta fuit, & Cingari ſiue Zeugini populi vagabundi, primùm in Germaniã venerunt Idem Marchiã Brandeburgēſem cū dignitate Septemviri dedit Friderico Burggraui Noribergēſi: Amadæũ Sabaudia Comitem, primũ Ducem creavit Sub eo in Burgundia Philippus Dux, ordinem aurei velleris primùm cœpit: Poloni & Lituani bellum ob Podoliam geſſerunt Hic Princeps beneficus & liberalis in omnes: literas præfertim & viros doctos: tandem anno Imperij

*Ladilaus Neapolitan. Rex.
Galeacius Medicl.
Mors Ruperti Cæſaris.
Iodocus Marchio Moraviæ
Imp. A.C. 1411.
Sigismundus Vngar. R. Imp. A.C. 1411.
Europa peragrata.
Concilium Conſtantiēſe.
Iohan. Huſſo & Hieronym. Pragenſ. exuſti.
Huſſitarum bellum.
Iohan. Ziſca Huſſi. Dux.
Concilium Baſiliēſe.
Procopij duces Huſſi.
Bohemia pacata.
Turcica expeditiones Sigif. Imperatoris.
Gallia & Anglia turbata.
Iohanna Lothar. puella bellicofa.
Reſ geſta Sigif. in pace.
Cingari ſiue Zeugini primùm in Germania viſi.
Ordo aurei vel-*

*leris cæptus.
Mors Sigisf. Im-
peratoris.*

*Albertus 11.
Austriacus Im-
per. A. C. 1438.
Felicitas eius.
Amurathes.
Turcarum rex.*

*Mors Alberti
subita.*

*Fridericus 3.
Imp. A. C. 1440
Coronatio eius.
Iohannes Hun-
niades.
Mala domesti-
ca.*

*Georgius Po-
diebracius.
Munsterber-
gensis Duces.
Mathias Cor-
uinus Vngar. R.
Vienna obsessa.
Ingens annonæ
caritas.*

*Ludovicus Gal-
le Delphinus.
Armeniæ in
Alfania Armen
Zegten dicti.
Albertus Mar-
chio Brandeb.
Achilles Ger-
manicus.
Noribergen-
sum bellum.
Bellum intesti-
num ob Archie-
pif. op. Mogunt.*

perij 27. extinctus, ætatis suæ anno 70. Successorem habuit Albertum Austriacum generum suum A. C. 1438 eximia pietatis, virtutis ac liberalitatis Principem, qui ab Electoribus Francofurti Imp. creatus & confirmatus, vno eodemque anno cum Imperio, etiam Regnum Vngariæ & Regnum Bohemiæ obtinuit: sed hoc non sine armis: expeditionem suscepit aduersus Amurathem Turcarum Tyrannum, qui vt antea Seruiam, Thraciam, Theffalonicensem agrum: Regiones ad Isthmum, Illyricum, Albaniam, Bulgariam & alias Prouincias: ita tùm etiam Vngariam vastauit: sed Albertus in itinere ingenti calore incensus, incidit in dysenteriam ex nimio Peponum esu, & illa enecatus in Alba regali sepultus est anno secundo Imperij.

Secutus deinde est Fridericus 3. Archidux Austriæ: à Nicolao Pontifice, vnà cum Eleonora coniuge coronatus in Italia: qui inde reuersus in Austriam magnas turbas sensit ob Ladislaum Alberti Imperatoris Posthumum filium, Vngariæ, Bohemiæ & Austriæ Heredem, quem in Tutela cum retineret diutiùs: ab Iohanne Hunniade multum passus est in Austria & Styria, finitimisque prouincijs. Viennæ, ob strangulatos quosdã Senatores, vnà cum vxore & filio Maximiliano puero obsessus. liberatur à Georgio Podiebracio Bohemiæ rege, inque gratitudinis signum filios eius Munsterbergenses Duces creat. Mathiæ Coruino, Vngariæ coronam restituit, qui etiam Viennam urbem obsedit, & in tantas angustias eam adduxit: vt modius farinæ vnus 107 florenis venderetur, nihil reluctante Friderico Imperatore. Sub eo Ludovicus Gallia Delphinus Armenicorum (die Armen Zegten) 60000. ad Rheni ripam duxit. qui Alfatiam Heluetiamque grauiter affligerunt, tandem ad Basileam horribiliter cæsi. Bellum quoque eius temporibus gestum est graue, inter Albertum Marchionem Brandeburgicum. qui dictus fuit Achilles Germanicus, & ciuitatem Noribergensem: in quo octies victor Albertus: Noribergenses semel: tandem vtrinque egestate pressi rem composuerunt. Nec minus graue & periculosum bellum tùm exarsit ob Archiepiscopatum Moguntinum, quem remoto Dietericho Isenpurgico, Pontifex Pius 2. Adolpho Nassauensi, fauente Cæsare concesserat,

ferat, in quo Dietericum defendit Fridericus Palatinus Rheni Se-
ptemuir, & propè Heidelbergam commisso prælio multos Prin-
cipes cœpit, & in arce sua, conuiuium splendidissimum ipsis de-
dit, sed sine pane, eò quòd antea segetes exuiffissent, & agricolas
fame necassent. Borussia tum etiam ab Imperio auulsa, Poloniæ
regno coniuncta est: Cruciferis ordinis Teutonici post diurnum
bellum cum Polonis transfigentibus: licet postea varia fortuna vs-
que ad annum Christi 1525. res hæc agitata sit. Interim Georg.
Castriotus Scanderbegus Epeiri princeps, res magnas gerit con-
tra Turcas: vt & Iohannes Hunniades: eosq; post multas victorias
ad pacem decennalem faciendam impellunt Hunniades quoque
Belgradum vnà cum Iohan. Capistrano Monacho ab arctissima
obsidione liberat, & Turcarum 40000. cædit. Recruduit &
bellum inter Gallos & Anglos hisce temporibus: cum multis a-
lijs bellis intestinis: inter ipsum quoque Imperatorem Frideri-
cum & Carolum Burgundiæ Ducem ingens orta est dissensio: eò
quòd Carolus affectans imperium, multas turbas dedit per varias
prouincias: donec tandem post multas clades & ingentes amissas
diuitias, apud Nanceium Lotharingiæ urbem victus, occubuit, &
postridie in glacie mortuus inuentus est. Mahometes Turcicus
Imperator, inter alia quæ in Oriente tentauit & perfecit maxima,
tandem etiam Constantinopolin sedem huc vsque Orientalium
Imperatorum obsidione 54 dierum expugnauit, Constantinum
vltimum cum omni sobole regia sustulit: & Turcicæ Tyrannidis
domicilia ibi constituit An. Ch. 1453. Persarum quoque Regem
Vsun-Casanem afflixit, & multa vicissim ab eodem passus est. Ho-
rum omnium malorum in Gallia, Anglia, Germania, Bohemia,
imò per totam Europam perque omnem Orientem spectator &
auditor cum esset optimus Princeps Fridericus 3. & eorundem
bona pars, per annos 53. (quos in Imperio post Augustum Cæsa-
rem, vix quisquam affecutus est) tandem tibia ferro amputata
propter gangrænam moritur Lyncij An. C. 1493. Vixerunt cum
eo bellicosissimi & præstantissimi Duces per omnes terras Heroi-
bus priscis comparandi, tam Barbari, quàm Christiani. Effloruit
sub eo ars Typographica, primùm Argentinæ à Iohanne Guten-

S

*Fridericus Pa-
latinus Elector.*

*Borussia ab Im-
perio auulsa.
Bellum Crucife-
rorum Ordinis
Teutonici per
Borussiam.
Scanderbegus
Epiri princeps.
Iohan. Hunnia-
des. Pax decen-
nalis cū Turcis.
Belgradi libe-
ratio.
Ioh. Capistra-
nus Monachus.
Carolus Bur-
gundus casus.*

*Constantinopo-
lis capta à Ma-
homete.
An. C. 1453.*

*Vsun-Casanes
Persarum Rex.
Calamitates
Friderici Imp.*

*Mors.
An. C. 1493.
Heroicum sesu-
lum.
Ars Typogra-
phica Argenti-
næ reperta.*

Iohannes Guttenbergius primus inuentor.

Socij Iohannes Mentel. & Iohan. Han.

Maximilianus I. Imp.

An. C. 1486.

Elinguis vsque ad annum ætatis 9.

Eloquens & linguarū postea peritus.

Coniux Maria Burgundia.

Anna Britannica à Carolo Gal. R. rapta.

Pacis opera Maximiliani.

Amor literarū & Historiarū.

Teur danc.

Literæ rediuitæ.

Academiæ Germanicæ.

Iudicium Camera Imper.

Spiræ.

Comitia Wormatiensia.

Wirtembergici Comites creati

Duces.

Bella Maximiliani I.

Belgicum ob captiuitatem

Flandricam.

Helueticum.

Bauaricum.

bergio excogitata, vbi etiam Iohannes Mentelius primos autores bonos impressit. Inde Moguntia excolta per eosdem: porrò Romam translata per Iohannem Gallinaceum: mox Parisijs Antuerpiæ, Venetijs, alijsq; locis celeberrimis propagata & exornata, incredibilem vsum generi humano in omnes partes præbuit. Patri Friderico 3. ceu fidus Achates, adfuit Maximilianus filius huius nominis I. qui anno Christi 1486. in consortium Rom. Imperij electus: & Aquisgrani coronâ Caroli Magni decoratus est, viuente inspectante & lachrymante Patre, qui mutū eum fore metuit, eò quòd ad annum vsque ætatis nonum parū aut nihil esset locutus: cum postea Latinè, Gallicè & Italicè alijsq; linguis expeditè & facundè cuncta proferret. Hic vxorem duxit Mariam Caroli Burgundi filiam, & Burgundiæ Ducatu per eam potitus est, cum Annam Britannicam Sponsam in itinere ei rapuisset Carol 8 Galliarum Rex, quod prudens Imp. dissimulauit. Varia & multa magnaq; sua ætate & geri vidit, & gessit ipse, cū pace, tū bello. In pace coluit literarum & linguarum Studia, inprimis Historiarum, quibus scribendis ipse per ocium fuit deditus: excitatus haud dubiè exemplo parentis & maiorum, sub quibus literæ & artes reuixerunt, & multi clari viri in omni disciplinarum genere extiterunt: Academiæ instaurauit complures, & Principibus Germaniæ ad easdem fouendas autor extitit: vt Ingolstadiensem Tubingensem, Moguntinensem, Witebergensem, Francofordiensem ad Oderam &c. Litium, vt aliquis esset modus, Iudicium Camera Spirensis. in Comitijs Wormatiensibus instituit, velut Oraculum in causis grauioribus, vt olim Amphictionicum apud Græcos: Eberhardum quoque Wirtembergensem Comitem, superioribus bellis atque dissidijs compositis, in ijsdem Ducem creauit. Bella gessit multa ac varia, Belgicum, cum Flandris, à quibus captiuus fuit olim detentus, quod ductu Alberti Saxonie Principis per annos octo continuauit: donec Belgas sibi obsequentes effecit. Helueticum, totius Imperij viribus atque auxilijs suscepit. contra Heluetios Austriam infestantes: & plus quàm 20000 hominum diuersis in locis interfectis tandem composuit. Bauaricum pro Gulielmo Ludouico & Ernesto ex sorore nepotibus

nepotibus contra Rupertum Palatinum, & patrem eius Philip-
pum gessit, auxilio cæterorum Principum Imperij, eiusq; multa
ademit oppida & arces, in Palatinatu & vicinis Regionibus: do-
nec in Comitijs Coloniensibus, opera Christophori Marchionis
Badensis res fuit transacta: qui ex sua gente tum quoq; florentem
vidit Marchionem Badensem Iacobum, Treuirenses Archiepi-
scopum, qui diuersis Legatis, diuersis linguis potuit respondere:
Romanis Latinè: Gallicis Gallicè, Venetis Italicè, Germanis Ger-
manicè. Bellum Venetum ex decreto Imperij (eò quod Veneti
Romam Cæsari, coronationis causa, ituro, saluum conductum
denegarant, & oppida quædam eius in foro Iulij occuparant) toto
decennio perpetravit, auxilijs Pontificis Ludouici 12. Galliarum
Ferdinandi Hispaniarum Reg. Venetosque ad pacem petendam,
& imperata alia facienda adegit. Multa præterea illius tempesta-
te gesta sunt à Iulio 2. Pontifice: à Gallia. Hispania, Polonia, An-
glia & c. Regibus, contra Venetos, & contra se inuicem, omnibus
propè partibus orbis terrarum: multa etiam & singularia in Per-
sia, Græcia, Ægypto & Regionibus Affricæ & Asia, finitimisque
prouincijs, præsertim Hungariæ, Transyluania, Moschouia,
Russia, Polonia, Liunia, Borussia: Item in Regnis Septentrio-
nalibus Scotia, Anglia, Dania, Suecia, Belgij, alijsque locis tot
denique seruorum seditiones, liga & tumultus Rusticorum præ-
sertim ad Rhenum der Bundschü 11. populorum & vrbium dis-
fensiones atque contentiones: tot prælia, cædes, interneciones,
supplicia, mutationes Magistratum, vt vix vlllo alio seculo, plu-
res sit reperire: quæ omnia tamen mala atque incommoda Maxi-
mil. Imper. fortissimè pertulit, gloriosissimè superauit, plurimis
victorijs partis: prudentissimè deniq; ijs moderatus, felicem Rei-
pub. statum successori tradidit. His addendæ sunt Navigationes
illæ stupendæ in Indiam, & nouum Orbem, auspicijs primùm
Christophori Columbi Genuensis tentatæ feliciter An. C. 1492.
qui à Gadibus ad Occidentem nauigantibus iter aperuit: post
continuatæ ab Americo Vesputio, An. C. 1497. qui Orbem no-
uum siue Americam à se dictam, reperit, & beneficio Immanuelis
Lusitanie Regis multas insulas in Affrica & India occupauit, ad

*Rupertus Pala-
tinus & Phi-
lippus pater
multati.*

*Comitia Colo-
niensia.*

*Christophorus
Marchio Ba-
densis.*

*Iacobus Mar-
chio Badensis
πολύλατος.
Bellum Venetū.*

*Socij Maximi-
liani bello Ve-
neto.*

*Veneti domiti,
Iulius 2. Ponti-
fex beliator.*

*Varia res gesta
per Orbem tem-
pore Maximil.
Bella extera,
Turcica, Persi-
ca &c.*

*Fortitudo, Sa-
pientia, Felici-
tas & victoria
Maximil.*

*Navigationes
Indicæ & in
nouum Orbem.
Christophorus
Columbus.*

*An. C. 1492.
Americus Ve-
sputius.*

*An. C. 1497.
America quar-
ta orbis pars de-
lecta.*

*Ferdinandus
Magellanus.
An. C. 1520.*

*Fretum Ma-
gellanicum.
Nauarcha Ioh.
Sebast. Canus.
Nauis victoria
quæ prima cir-
cumdedit Orbē.
Conuentus triū
Regum Viennæ.
Comitia Augu-
stana sub Ma-
ximil.
Doct. Lutherus
in Saxonia.
Mors Maximili-
ani Imp.
Carolus 5. Imp.
An. C. 1519.*

*Potentia &
virtus Caroli 5.
Fridericus Sa-
piens Dux Imp.
creatus recusat.
Grandis muta-
tio Religionis
sub Carolo.
Conuentus
Wormatiæ.
An. C. 1521.
Lutherus præ-
sens causam
suam dixit.
Conuentus No-
ribergæ.
An. C. 1523.
Pontif. Adria-
nus moderatus.*

extremum Orientem progressus: demum vltterius productæ per Ferdinandum Magellanum An. Ch. 1520 auspicijs Caroli 5. Imper. qui per fretum meridionale, in America, non in Orientem solum penetrauit: sed nauigationem nouam per totum terrarum Orbem, siue per superius & inferius Hemisphærium inuenit, & freto Magellanico nomen dedit: vsus Nauarcha Iohan. Sebastiano de Cano. Nauis autem qua vecti erant circum Orbem, dicta fuit Victoria, quæ adhuc Hispali asseruari dicitur, & quotannis interpolari: vt olim nauis Thesei, testibus Platone & Plutarcho. In hoc rerum statu cum Viennæ conuenissent Maximil. Imp. Vladislaus Vngariæ Rex, Sigismundus Polon. R. & de rebus priuatis ac matrimonijs suorum egissent: de publicis autem in Comitijs Augustæ quædam essent transacta, præsertim de bello Turcico, & negotio reformandæ Religionis: cui ansam præbuit Doct. Lutherus in Saxonia, Imperator descendens in Austriam moritur Welsæ A. C. 1519. ætatis suæ 63. cum imperasset annis 25. maximo omnium bonorum luctu: vtpote princeps nulli maiorum cedens in quacunque laudis & officij parte. Imperio successorem reliquit hic, se suaque gloria dignum Carolum 5. suum ex Philippo filio nepotem, Archiducem Austriæ, Regnorum 28. Regem qui viuo adhuc auo Maranos Saracenicæ gentis reliquias in Hispania deleuit: & anno ætatis suæ 20. Imperator creatus est: cùm antea Electores Principes detulissent Imperium ad Fridericum Saxonem, cognomento Sapientem, qui multis de causis dignitatem hanc repudiavit, & in Carolum 5. transtulit: propter illius egregias virtutes, & spem, quam de se præclaram præbuit. Huius res gestæ non minus multa & difficili in varietate versatæ sunt quàm ipsius Maximiliani I. tum ratione Ecclesiæ, tum Politicæ, tum etiam vitæ domesticæ. Ob mutationem religionis, & reformationem Ecclesiarum Pontificiarum, quæ in ipsius tempora incidit, conuentus habuit multos & celebres, Wormatiæ Anno Christi 1521. vbi Lutherus autor reformationis Euangelicæ, per Germaniam illo seculo præcipuus, coràm dogmata sua exposuit, eorumq; rationem reddidit: Noribergæ An. C. 1523. in quo Pontifex Adrianus, cùm emendationem Ecclesiæ & Curie Romanæ obtulisset per Lega-

per Legatum Franciscum Cheregatum : Natio Germanica sua vicissim grauamina scripto comprehensa, eidem tradidit & Concilium liberum ac vniuersale flagitauit : Spiræ A. C. 1526. vbi vtraque pars admonita : vitam & doctrinam suam instituat ad eum modum qui probari possit Deo & Cæsari, vsque ad tempus Concilij. Spiræ iterum An. Ch. 1529. vbi Euangelici contra eam partem Decreti, quæ libertatem Religionis ad vsque Concilium adimere videbatur, Protestati sunt : & ex hoc Protestantium nomen inuenerunt. Quin & optimus pacisq̃ studiosiss. Imperator, profectus in Italiam, ob componendum Religionis hoc dissidium, cum Clemente 7. Pontifice Bononiæ ea de re locutus est : aliquo cum successu. Augustæ dehinc omnium Procerum ac Statuum Imperij conuentum egit, An. C. 1530. in quo de religionis controuersia tollenda : & de communibus, contra Turcam immaniss. Christiani nominis hostem, auxilijs mittendis, actum est. Religionis negocium multa cura susceptum est vtrinque, & ab Imperatore, & à Principibus Euangelicis eorumq̃ confœderatis : exhibita ab his confessio de præcipuis Religionis Capitibus, authoribus Lutero & Melanthe confecta : quæ coram Cæsare postmodum lecta, à Pontificijs Doctoribus tum refutata, iterum defensâ, amicè per colloquium explicata, denique constantissimè, à Protestantibus retenta & publicè diuulgata, Augustana Confessio dicta, & in omnem oram orbis Christiani sparsa, velut vltima tuba, Euangelij Christi, antè extremum ipsius aduentum emissa est. Cùm verò tum minus conueniret inter Ordines Imperij super ea re, dissoluto conuentu fœdus Smalcaldiæ ineunt Protestantes Principes cum socijs : si fortè propter Euangelij professionem armis peterentur : vt essent tutiores. Ingruente autem bello Turcico, iterum coactis Noribergæ Comitijs An. Ch. 1532. exoptata inter Cæsarem & Protestantes pax facta est, autoribus Alberto Moguntino, & Ludouico Palatino. magna omnium gratulatione : donec post multos annos, bellum Germanicum conflatum est A. C. 1546. quod Protestantium, Smalcaldicum & Germanicum bellum dictum est : in quo duces fœderis Smalcaldici Ioh. Fridericus Dux Saxonix, & Philippus Landtgravius Hassiæ

Grauamina Nationis Germanicæ.
Conuentus Spire. A. C. 1526.
Salutare Decretum Spirens. Conuent. Spire. An. C. 1529.
Protestantium nomen.
Conuentus Augustæ A. C. 1530.
Ioennic.
Capita Deliberationis.

Confessio Augustana.
Authores eius Luther. & Philippus Melant.

Vltimatus Evangelica.
Fœdus Smalcaldicum.
Conuentus Noriberg.
An. C. 1532.
Pax inter Cæsarem & Principes Protestantes.
Bellum Protestantium per Germaniam.
Ioh. Frider. dux Saxonie.
Philip. Landtgravius Hassiæ.

*Duces Prote-
stantium capti.
An. C. 1547.
Mauritius Sa-
xon. pr. Elector
factus.
Protestantes
multati.
Principes prote-
stantes liberati.
Magdeburgen-
sis obsessio.*

*Lazarus Suen-
dius imp. Dux.
An. C. 1551.
Alia bella Ca-
rolis. varia &
maxima.*

*Bellum cū Fran-
cisco Galliarum
Rege. A. C. 1521
captum & du-
gestum.*

*Ducatus Me-
diolanensis con-
trouersus.
Francisc. Gall.
Rex captus ad
Papiam.
An. C. 1525.*

*Liberatio ex
captiuitate Fr.
Gall. R.*

contrà Cæsaris Proscriptionem sese armis defendentes, succu-
buerunt, An. C. 1547. Dominica Misericordiæ: dissipata magna
manu Peditum & Equitum in Saxonia ad oppidum Mulbergam,
& syluam Lochanam: vbi Saxonix dux Ioh. Frider. captus, & Cæ-
sari adductus in custodiam datus est: Witteberga occupata: Land-
grauius Hassiæ in potestatem Caroli 5. adductus: Saxonix Electro-
ratus à Ioh. Friderico ablatus & Mauritio traditus solenniter: Ci-
uitates & alij fœderis Smalcaldici socij (in quibus & Bohemi)
multati, ingenti depensa vi auri & argenti, tormentisq; plurimis
hinc inde à Cæsarianis conquisitis, & pax Germanix reddita.
Principes autem captiui demum An. C. 1552. opera Mauritij Sa-
xonix Electoris liberati sunt. Circa illud tempus, Magdeburgum
quoque celebris Saxonix Ciuitas, à Cæsare proscrip̃ta. graue bel-
lum, ob Religionem sustinuit, & obsessionem arctissimam fortiter
pertulit, vrgente Mauritio duce Saxonix ex Cæsaris mandato:
& Lazaro Suendio, nomine Imperij: in quo bello cum multa ho-
stilitate essent vtrinq; facta, tandem bonis conditionibus An. C.
1551. Wittebergæ transactum & obsidio soluta est: ciuitasq; in
fidem Imperij redacta. Verùm hæc postrema Caroli 5. Imper. in
Germania bella fuerunt, armaq; victricia: quæ tamen viginti
quinque annis prius, per Orbem penè terrarum circumtulit, re-
bus maximis grauissimisq; eo tempore gestis. Nam cū An. C.
1521 bellum graue & diuturnum ex æmulatione quadam exarsisset,
inter Carol. Imper. & Franciscum Galliarum Regem: arre-
pta occasione isthac, fœdus faciunt Cæsar & Pontifex, ac præsi-
dium quod habebat in Italia Gallus, inde depellunt: amplissimum
Principatum Mediolanensem Francisco Sfortiæ restitunt:
quem cum Gallus iterum in potestatem suam redeisset, acce-
dentes cum copijs Cæsariani ad Ticinum & Papiam vicerunt Gal-
lum, & in Hispaniam captiuum abduxerunt: vbi cum in morbum
incidisset Gallus: & Rex Angliæ cum matre Galli, Veneti quoque
cum Papa multa clam molirentur contra Cæsarem, tandem red-
dito Ducatu Mediolanensi, & alijs Imperatis factis, Gallus in re-
gnum suum honorificè dimissus est: relictis tamen obsidibus du-
obus filijs maioribus: & certamen illud vtrinq; compositum.

Hæc

Hæc dum in Italia & Gallia geruntur : magni quoque in alijs Regnis motus existunt : Turca Belgradum, & Rhodum Insulam, aliasque prouincias capit: Hungariam vastat : tumultuantur in Germania Franciscus à Sickingen contra Wormatienses : rustici ingentem passim seditionem mouent, & miserè cæduntur : Vlricus Wirtenbergicus dux pellitur : & postea rupta Sueuorum liga, per Philippum Hassiæ Landgrauium restituitur : Anabaptistæ duce Thoma Munzero & alijs eius farinae hominibus fanaticis, multa turbant per Germaniam sed supplicijs afficiuntur : recuperato Monasterio vrbe Westphaliæ, quam illi occuparant, A. C. 1532. Interim Franciscus Galliarum Rex fœdere cum Papa & Venetis renouato, iterum negocium faceffit Cæsari, super Mediolanensi Ducatu, quem defendere conati Duces Cæsariani, Borbonius Princeps, Antonius de Leua, & Fronspergius, cum auxilijs destituerentur : Placentiam, Florentiamque prædæ causa petierunt : postea simulantes sibi iter esse in regnum Neapolitanum Romam de improviso occupant, amisso in oppugnatione fortissimo Duce Burbonio : Pontificem Clementem 7. in Adriani mole obsident. nec nisi post septimum mensem, iussu demum Cæsaris eundem liberant: interea cædibus, incendio, direptionibus urbem vastantes: donec An. Ch. 1527. dispersi & in sua quique redeuntes, pax inter Clem 7. & Cæsarem facta est, eiusque coronatio Bononiæ anno 1530. secuta. Quo tempore Gallus Neapolitanum regnum adortus, A. C. 1528 Duce Odetto Fuxio Lautrechio Neapolim obsedit, Duces Cæsarianos cœpit, & Maris usum subditis ademit, grauius afflictorus Regnum: nisi lue Pestilentia fuisset exercitus eius deletus: vnde pax iterum facta cum Carolo An. C. 1529. Ea tempestate cum à Iohanne Transyluaniae Wayuoda Solymannus Turcarum Imp fuisset attractus in Hungariam & Austriam, contra Ferdinandum, ac trecentis hominum millibus adductis, Viennam obsidione premeret, & Ferdinandus Caroli fr Bohemiæ & Vngariæ Rex in magno versaretur periculo: Carolus coacto exercitu fortiter eum defendit, cum vrbe Vienna: opera cumprimis Philippi Ducis Palatini, qui præsidio vrbi fuit, hostemque repulit: Ille autem amissis circiter octoginta millibus hominum

Turcici motus terra marisq. Belgradum captum. Rhodus Insula amissa. Franciscus à Sickingen contra Wormatienses. Seditio Rusticana. Vlricus Wirtenbergicus pulsus. Liga Sueuorum rupta. Wirtenbergicus restituitur. Anabaptistarum bellum. Bellum cum Francisco Gall. Rege. Irruptio in Italiam Cæsarianam. Romæ occupatio. Pax inter Cæs. & Pontificem. Coronatio Caroli 5. Bonon. An. C. 1530. Regnum Neapolitanum afflictorum à Gallo. Odetto Lautrechius Dux Franc. Reg. Solymannus Turcarum Imp. Vienna obsesio. Ferdin. Hung. &c. Caroli Fr. Philippus Palatinus Dux.

Immanitas Tur
sica. A. C. 1532.
Gunfium oppi-
dum 13. vice op-
pugnatum.

Nicolaus Iuritz-
ius.

Turca Linxi-
um vsq; grassa-
tur.

Turce fuga.

Bellum in Af-
frica Tunetan.

Corrad. Barba-
rossa Archipi-
rata.

Muleasses Tu-
neti Rex.

Algieriana pro-
fectio in Mau-
rit. A. C. 1541.

Varij labores
Caroli. 5. Imp.

Dux Florenti-
nus primus.

Sabaudia Dux
restitutus.

Belgici ordines
& principes
castigati.

Metis amissa.

Prælium ad S.
Quintin.

Caletum recu-
peratum.

Borussia & Li-
uonia Polon. R.
tributa.

Concilium Tri-
dentinum. —

Mauricius Ele-
ctor dissipat Cō-

hominum retrocessit: sed non sine maxima præda, & depopula-
tione agrorum quaqua versus, multaque crudelitate in miseros
subditos, exercitata: quam etiam anno 1532. reuersus cum du-
centis armatorum militibus continuauit immanissimus hostis,
terdecies oppugnato oppido Gunfio (quod diu Nicolaus Iuritz-
ius fortissimè defendit) & emisso exercitu, qui Austriam Lintzi-
um vsque peruasit depopulando, metum magnum Germaniæ in-
cussit. Sed superueniens Carolus cum ingenti manu, ex Italia, Hi-
spaña, Germaniæque comparata ad ducenta millia peditum &
triginta millia equitum, Solymannum aduentu suo terruit, ac re-
trocedere coëgit. Affrica quoque sensit arma Caroli, cum Cor-
radinus Barbarossa Archipirata, Classis Turcicæ præfectus, mare
suis incursionibus vexauit, & in Affrica Tunetanum Regnum, e-
iecto Rege Muleasse, occupauit: contra quem profectus Cæsar,
adornata Classe in Affricam venit, vrbem Tunetam cum arce Go-
leta cœpit: Muleassem restituit & sibi vectigalem fecit Anno
Christi 1535. Quin vt Solymannum ex Vngaria aliò auocaret
Cæsar. Anno Christi 1541. Algieram Affricæ vrbem cum magno
exercitu petiuit: Mauros & Turcas ibi subacturus: sed cum
cælum, ventos, maria & omnia aduersa videret: dicens malle se
vnum Christianum seruare, quam mille Turcas aut Pœnos truci-
dare, reuersus est in sua. Deinceps varijs defunctus laboribus &
periculis in Italia optimus Cæsar: dum Mediolanensem defendit
Ducatum: Alexandrum Medices Ducem Florentinum creat.
Sabaudia Ducem restituit: in Belgio Gandauenses & Geldrienses
in ordinem redigit: Iuliacenses Principes domat & castigat, cum
Germanis Principibus & Socijs eorum bello contendit, eosque
domitos punit: Gallo ad Metim infeliciter resistit, amissa vrbe:
eodem interim ad Quintinum cæso, & Caletum à Gallis recepto:
Poloniæ quoque Regnum augeri vidit, accessione Borussicæ & Li-
uoniæ: Hungariam & Transyluaniam à Turcis vastari, eripi, ac
minui: in multa alia priuata quoque incommoda sibi obijci: pertæ-
sus tandem vitæ & Imperij, dum pro Concilio Tridentino Oeni-
ponti excubat, & contra se bellum moliri intelligit etiam eos,
quos penitus addictos sibi putauerat, aduentate Mauricio Saxon.

Electore,

Electore, relictâ Germaniâ, nauigauit in Hispaniam, & Imperij dignitate Electoribus Francofurti resignatâ, omnem gubernationem fratri Ferdinando Romanorum regi tradidit per Germaniam: in cæteris Regnis Philippo Filio successore vnico constituto, Anno Christi 1558. nec multò post in Monasterio ordinis S Hieronymi ad S. Iodocum, inter pias preces & vsus cœnæ Dominicæ placidissimè expirauit: Heros incomparabilis & Priscis Imperatoribus laudatissimis adnumerandus, vixit annis 59.

Ferdinandus frater Caroli, delatum ad se ab Ordinibus Imperium, Francofurti suscepit Anno Christi 1558. natus Modinæ in Castilia, & probè educatus, in Austriam veniens, mox Vngariæ & Bohemiæ regnis decoratus est. Propter quæ varia etiam incommoda sustinuit. Iohanne Transyluaniæ Wayuoda, Turcarum contra se Tyrannum concitante, quem tamen virtute sua & Ducum Mauricij Saxonie Principis: Lazari Suendij, Caziani militis & aliorum fregit: ita vt deniq; etiam Ibraim Bassa, Legatus Solymani sequutus sit Imperatorem ad Comitata Francofurtana, pacemque in annis octo petiuerit. Bella vidit sua ætate non exigua geri: utpote bellum in regnis exteris, inter Philippum Hisp. & Henricum Gall. Reges, quod postea tamen compositum est, Philippo Henrici filiam in matrimonium ducente: sed Henrico 2. in Hastiludio à Mongomero Principe sublato: mox intestinum in Gallia bellum enatum est, ob religionis mutationem, Guisio & Condæo principibus grauissimè inter se dissidentibus: vnde multæ cædes, vrbiû vastationes, & alia incommoda nata sunt, præsertim Evangelicis: quorum Conciones totæ in Cohors crematæ, Senoni mactatæ: Principes eorum capti, & in exilium acti sunt: donec Nauarræ Rege ad Rotomagum, & Guisio ad Aureliam occumbentibus, motus isti vtcunque conticuerunt. Similiter in Dania & Holsatia: à Friderico 2. Dano, & Adolpho Holsatio tumultuatum est: itemque in Suecia aduersus Ericum Regem: quo bello Dani Norduegiam recuperarunt. Moschus quoque Lituaniam tum inuasit & occupauit. In Germania autem, cum Mauricius Saxonie Elector, in prælio cum Alberto Marchione occubisset: Ferdinandus pacis & tranquillitatis publicæ studiosiss. Princeps,

*cilium Trident.
Casar Carol. re-
linquit Germa-
niam.*

*Carol. abdicat
se Imperio.*

*Philip. Caroli
F. Hisp. R.*

*Mors Caroli
placida in Mo-
nast. S. Iodoci.*

*Ferdinandus
Imp. A. C. 1558.
Regna.*

*Belium Turci-
cum.*

*Duces & mili-
tes Ferdinandi.*

*Legati Turcici
Francofurti in
Comitijs.*

Bella externa.

*Hispanicum
Gallo.*

*Intestina bella
in Gallia.*

*Guisius & Con-
dæus hostes.*

*Euangelicorum
persecutiones in
Gallia.*

*Bellum Dani-
cum & Holsa-
ticum.*

*Bellum Sueci-
cum.*

*Moschus Litu-
aniam inuadit.
Mauricius Saxo
occumbit.*

*Pacis studium
in Ferdinando.*

*Ducatus Wir-
temberg. Vlrico
restitutus.*

*Conuentus Au-
gustæ.*

*Pax Religionis
& publicæ tran-
quillit.*

*Concil. Triden-
finitur.*

*Interim liber
expirat.*

*Exequia Carol.
5. Imper.*

*Integer vsus
Cœnæ Domini-
cæ à Pio 4. con-
cessus.*

*Laus Ferdinan-
di.*

Mors.

*Maximilianus
11. Imp.*

*An. C. 1564.
Bellum Turci-
cum.*

*Iohannes Way-
uoda.*

Pax cū Turca.

*Grumpachus
& alij proscri-
pti puniti.*

*Grimmenstein
arx destructa.*

*Ioh. Frid. Dux
Saxon. captus.*

*Pax in Germa-
nia ob religio-
nem.*

mox cuncta dissidia sustulit: Ducatum Wirtebergensem ab Ordini-
bus Sueuiæ sibi concessum, & à fratre Carolo confirmatum Vl-
rico, (& à Landtgrauio Hassiæ reducto) sponte sua restituit, dire-
ctum eius dominium duntaxat sibi referuans. Pacis causa Con-
uentus instituit Augustæ, & alijs in locis: Passauiensem transactio-
nem antea factam confirmauit: decreta nobilissima de Publica fi-
de ac tranquillitate sanciuit: vnde Concilij Tridentini, & Libri
Interim per Germaniam finis fuit: exsequias Carolo fratri piè &
magnificè fecit: subditos passim cum Magistratibus suis per o-
mnes prouincias humanitate & prudentia sua rexit atque in offi-
cio continuit: à Pio 4. Pontifice integrum vsus Cœnæ Domini-
cæ pro suis impetrauit: literas & literatos amauit, & osoribus eo-
rum succensuit: fidem & constantiam in dictis factisque coluit:
tandem catharris perpetuis extinctus Anno Christi 1564. Im-
perij 7. ætatis 61. Successit Ferdinando, Maximilianus 2. filius pa-
ri pietate, moderatione, æquanimitate, candore, fide atque huma-
nitate præditus Princeps, qui paulò antè renunciatus Romano-
rum Rex, itemque Bohemiæ & Vngariæ statim anno 1566. arma
Turcica sensit, quæ vt potuit, fortiter partim repressit, partim su-
stinuit: oppidis atque castellis Hungariæ alijs amissis, præcipuè
Iula & Zigertho: alijs receptis, vt Neustadio, Vesperino, Do-
tis &c. Iohanne Wayuoda Transyluaniæ attrahente hostem: vt
illius auxilijs Hungaria potiri posset: cum quo tamen humaniter
& amicè Maximilianus Cæsar composuit, etiam cum ipso Turca
in octo annos pacem sanciens. Germaniam, quanto potuit stu-
dio pacauit, & ob id rebelles quosdam atque ab Imperio proscri-
ptos: vt Grumpachium (nobilem Francum, qui Herbiopolin diri-
puerat) & socios in arce Grimmenstein per Commissarios Imper-
rij. maximè Augustum Saxonix Electorem, cœpit, atque suppli-
cijs affecit: munitissima arce totius illius prouinciæ solo æquata,
& Iohanne Friderico Saxonix Duce (apud quem illi latitauerant)
in custodiam abducto Anno Christi 1567. in qua etiam is mori
voluit. Deinceps partam in Germania tranquillitatem publicam,
maximo studio defendit atq; conseruauit, tam inter Pontificios,
quàm Euangelicos: nullus conscientix passus vim inferri: dicens
Cæli

Cœli arcem inuadere eos, qui in conscientias aliorum sibi imperium sumunt: ideoque & Austriacæ nobilitati doctrinam Augustanæ confessionis liberam concessit: & vt secundum Pacificationem in Religione factam, piè, modestè, tranquillè viuant & agant omnes subditi Imperij voluit atque optauit. In finitimis Regnis atque prouincijs suo tempore multa horrenda bella, seditiones, cædes motusque alios sensit, quibus tamen sese implicari nunquam passus est. Bellum Melitense omnium acerrimum & atrocissimum, temporibus ipsius à Turcis gestum: itemque bellum Cyprium cum Venetis ab iisdem: in quo Nicosia direpta, Famagusta capta, & multa horrenda à Barbaris hostibus admissa sunt: Venetis tamen egregiam victoriam naualem ad Echinadas Insulas, de Turcis adeptis: & Ioanne Austriaco in Affrica alijsque locis multa gloriosè gerente. Sic in Belgico motus quoque vidit magnos, post introductam Hispanicam Inquisitionem, & Tridentini Concilij executionem, à Margaritha & Ferdinando Albano duce, vicarijs Hispan. Regis per illas prouincias: qua Egmondus & Hornius Euangelici Comites capite plexi: Principes Vranientes proscripti, & multa millia hominum perierunt partim intestinis dissidijs, partim vi manifesta. Nec minus hac tempestate Gallia fuit afflicta sub Rege Carolo 9. multis bellis ciuilibus gestis, inter Guisios, Condeum, Admiraliũ, & cæteros Euangelicos, quibus auxilia tulerunt Germani Principes, cum primis Wolfgangus Palatinus, qui in illa expeditione piè obiit, cum magno luctu omnium bonorum: & Iohan. Casimirus Palatinus, quorum ope pax quidem facta fuit, Anno Christi 1570. sed parùm firma: quippe paulò post in festo S. Bartholomæi, & Nuptijs Henrici Regis Nauarræ cum sorore Caroli 9. improuisa & subitalaniena excitata Anno Christi 1572. in qua Admiralius Caspar de Coligni, cum multis primoribus, & ingenti ac propè innumerabili hominum multitudine, per totam Galliam vno tempore miserè perijt. Nec quieta fuit ea tempestate Liuania, Walachia, Russia, & vicinæ prouinciæ: sed à Moschis & Tartaris alijsque hostibus infestata, quibus omnibus malis ingemiscens optimus Imperator, suas partes agens, Germaniam in alta pace custodiuit: legibus & disci-

Moderatio Maximiliani.
Religio Austriacæ libera.
An. C. 1586.
Bella extera sub Maximil.
Melitense cum Turcis.
Cyprium cum Venetis.
Nicosia & Famagusta.
Venetor. victoria ad Echinadas Insulas.
Iohannes Austriacus.
Belgica bella.
Hispanica Inquisition.
Egmondus & Hornius sublatti.
Vranientes Pr. proscripti.
Bella Ciuilia in Gallia.
Carol. 9. Rex.
Persecutio Euangelicorum.
Wolfgangus Palat. Dux Biponti.
Iohan. Casimirus Dux Palat.
Laniena Parisiensis in Festo Bartholomæi.
Admiralius Francia trucidatus.
Bella in Liuania &c.

Germania pacata.

Proles numerosa Maximiliani 2.

*Laus coniugis Maximiliani.
Mors Maximiliani 2.*

Nova Stella in Cassiopeia.

Rhodus 11. Imp. A.C. 1526.

Bellum Turcicum.

Bellum Persicum.

Bellum Mauritanicum.

Amurathes 3. fœdera renouat.

Sebastianus Lusitania R.

Stephanus Polonia Rex.

Dantiscan. bellum & Moscovit.

Sigismundus Suecus & Maximil. Austr.

Motus Belgici. Governatores.

Belgij Hisp.

plina bona conseruauit: ornauit, auxit: domi suæ felix beatusque ex vna coniuge Augusta Caroli 5. filia, sedecim suscepit liberos, quæ rarò vt virtutis, ita dignitatis exemplo, Cæsaris fuit filia, Cæsaris nurus, Cæsaris coniux, Cæsaris mater: donec tandem continuis doloribus ex palpitatione cordis alijsq; corporis infirmitatibus, Ratisbonæ Principum Imperij agens conuentum, ipso die Maximiliani inter pias & ardentes preces, firmaq; fide in CHRISTVM Seruatorem placidissimè expirauit. Princeps, pietate, virtute, humanitate clementia, nulli secundus: qui è conspectu colloquioque suo tristem dimisit neminem: nec quicq; citius, quàm iniurias oblitus est. Decessit; Anno Christi 1576. cum in cælo antea paucos annos in Cassiopeæ Asterismo, noua ac prodigiosa visa fuisset Stella, quæ anno diutius constitit immota, & sensim attenuata euauit:

Successorem Imperio reliquit Maximilianus; Filium Rhodolphum 2. Ratisbonæ in Comitibus Imperatorem designatum & antea Hungariæ, Bohemiæ, & Romanorum Regis titulo condecoratum, verum & genuinum Hæredem, vt dignitatum, ita etiam virtutum paternarum. Sub hoc Turcæ Persæque grauissima bella inter se iunctis Tartaris, gesserunt, variâ fortunâ: Persis tamen plærunque victoribus: quo tempore Amurathes Turcarum Tyrannus pacem cum Rhodolpho Imper. fecit ad octennium: itemque cum Persa, cum Polonis, Anglis, Gallis & Venetis, fœdera sua renouans. In Mauritania autem inter Sebastianum Lusitaniæ, & Abdelmelechum Mauritanix Regem pugna exitiosa commissa: in qua cum Sebastianus captus, & perijsse creditus, Regnum Portugalliæ cessit Hispano: quod nunc quidam Sebastianus rediuius ab eodem repetere dicitur. Interim Stephano Poloniæ Regi ingens fuit bellum cum Dantiscanis: deinde cum Moschis propter Liunioniam, cui cum successisset Sigismundus Sueciæ Rex, bellum inter ipsum & Archiducem Maximilianum ortum est: in quo captus hic, & paulò post liberatus fuit. In Belgio motus ob Religionem & Rebellionem continuati sunt, ad Antuerpiam & alia loca: Gubernatoribus, Ludouico Requensi: Iohanne Austriaco, Mathia Archiduce, Alexan. Duce Parmensi: Petro Ernesto & Carolo

Carolo Mansfeldicis: Ernesto & Alberto Archiducibus Austria: qui suis & sociorum viribus Hispaniarum Regis partes, hucusq; variâ fortunâ tutati sunt, contra Principes Vranix, Wilhelmum & Mauritium: Status Hollandix & Seelandix, eorumque auxiliatores Gallos Anglos, & Germanos quosdam Principes atque Comites, qui magno itidem conatu huc vsque libertatem Patriæ & Religionis defenderunt, Ducum potentia, militum robore, consiliariorum peritiâ, & felicitate suffulti, in quibus Martinus Schenckius, etiam claruit; ab Hispanis ad Status deficiens. Aquisgranus etiam, Coloniaque ob libertatem Religionis diu multumque hac tempestate dimicatum est: donec submoto Gebhardo Trucessio (qui ducta Agnete Mansfeldica in vxorem Religionis vtriusque libertatem iuxta pacificationem veterem subditis, concesserat) Ernestus Bauariæ dux, præsul eligitur & confirmatur. In Gallia non minus magna & periculosa bella hucusque fuerunt, ob Religionis dissidium inter Principes Gallix Euanģelicos, & Regem Carolum 9. eiusque Fratrem Henricum 3; qui hac tempestate Poloniae Rex factus, post paucos menses, audita morte Caroli Fratris in Galliam redijt, non sine magna Polonorum indignatione: sub quo, recruduit bellum ciuile ac intestinum, quod varijs modis vtrinque diu multumque gestum est: præcipuè Guisij & Henrico Nauarræo, eorumque socijs, acriter inter se dimicantibus: & ex illorum parte Sancta Liga Catholicorum, ex horum exercitibus Germanorum resuscitantibus: non sine multis incommodis Gallix, Lotharingix, Burgundix, Mompelgardix, Alsatiæ, & vicinorum Regionum atque ciuitatum: donec Guisiani de ambitu regni suspecti, ab Henrico 3; iugulantur: Rex autem ipse, à Iacobo Clemente Monacho, cultro venenato occisus, animamque agens, pro legitimo successore agnoscit & declarat Henricum 4. Borbonix & Nauarræ Regem, qui quòd diuersæ esset Religionis, armis se regnumque tueri huc vsque necesse habuit: varijs priuatim insidijs Sicariorum expositus, & publicæ vi æmulorum obiectus, Guisianorum cum primis, quibuscum multa maximaque prælia commisit: tandem verò superatis cunctis malis, cum Lutetix apud S. Dionysium professus esset: se

*Principes Vranix & Socij.
Status Hollandix & Seeland.*

*Martinus Schenck.
Aquisgranus mortuus.*

Coloniense bellum.

Gebhardus Trucessius.

Ernestus Bauariæ Dux.

Gallici tumultus.

Henricus 3. Andegauens. Rex Poloniae.

Intestinum bellum in Gallia grauis.

S. Liga.

Guisiorum interitus.

Iac. Clement. Monach. Henr. 3. occidit.

Henricus 4. Nauarræ et Gallia Rex bellicosus. Pericula eius.

Conuersio ad fidem Catholicam.

*Coniugium cum
Princ. Floren-
tina.*

*Bellum Sabau-
dicum.*

*Elisabetha An-
glie Regina.*

*Maria Scotie
Regina.*

*Armada Hi-
spanica.*

*Draco Nauar-
cha Anglic.*

Cales Males.

*Calendarium
Gregorianum.*

An. C. 1582.

*Tumultus Au-
gustanus.*

*Argentense
bellum.*

*Iohan. à Man-
derscheidt Epi-
scopus.*

*Duo Episcopi
Argent. diuer-
sæ Relig.*

*Iohan. Georg.
Brand. Pr.*

*Carolus Lotha-
ringia Pr. Car.*

*Marchionatus
Badensis con-
trouersus.*

*Ernestus Fride-
ricus Mar. hio.*

*Eduardus For-
tunatus Mar-
chio expulsus.*

*Annus Iubilæus
sub Clem. 8.*

*Ducaus Ferra-
riensis.*

Catholicum, in Regem Galliarum vngitur & confirmatur: quod Regnum etiamnum contra omnes aduersarios, & recens contra Sabaudum (bello graui ob Marchionatum Salutiorum gesto) mira felicitate ac fortitudine defendit, inimicos cunctos in gratiam recipiens, & ad tranquillitatem Regni sui omnia consilia referens: nuper Florentina Principe Virgine in matrimonium ducta. Floret etiam sub hoc Imperatore, Elisabetha Angliæ Regina, iam multis annis, in vita cœlibe, eruditione, virtute, felicitate, potentiaque clara, quæ opponens sese viribus Hispanorum & vicinorum æmulorum, multa hucusque pericula & labores infinitos sustinuit: Mariam Scotiæ Reginam aduersariam sustulit: Armadam Hispanicam 150. nauium in mari dissipauit: Indiam, & alias remotissimas Insulas, Draconis Nauarchæ industria, inquisiuit: Cales Males occupauit: alijque rebus bello & pace, terra marique gestis nunc Gallicano & Ordinum Belgicorum fœdere munita quiescit, fœmina rari exempli. In Germania, tranquillus sic satis fuit Status sub optimo hoc Imperatore Rhudolpho: nisi quod ob Calendarium Gregorianum Anno Christi 1582. introductum, Augustæ Vindelicorum & alibi tumultuatum est, itemque in agro Coloniensi vt supra dictum: & Argentinensi, vbi decedente è viuis Iohanne à Manderscheidt, Episcopo: ob duos simul diuerso Canoniorum Pontificiorum & Euangelicorum calculo electos Præsules, bellum exorsum est: Euangelicis Iohan. Georg. Brandenburgicum: Pontificijs Carolum Lotharingiæ Cardinalem, non sine magno totius Prouinciæ damno defendentibus: quibus malis tamen bonitate, consilio, prudentia, virtuteque Cæsaris & obuiam hucusque itum est, & remedia adferuntur quotidie. De Marchionatu quoque Badensi contentio fuit, Principi Ernesto Friderico, cum Eduardo Fortunato adgnato, qui cum alienare eum vellet, & grauia quædam alia moliretur contra suos, exutus est Dynastia Badensi, & in exilio periijt. Hæc & alia dum geruntur passim per orbem Christianum sub Imperatore nostro (sola propè Italia sub varijs Pontificibus hisce annis quiescente, & lætum Iubilæum sub Clemente 8 Pontifice celebrante, nisi quod de Ferrariensi Ducatu aliquandiu etiam certatum fuit, & Banniti tumul-

tumultuantes cohibiti sunt) Turcæ, violata pace, in Croatiam iterum irrumpunt, Anno Christi 1592. Castra, Arces & oppida quædam capiunt, nouumque ac periculosum bellum concitant: in quo gerendo, optimus Cæsar cum Fratribus, Archiducibus Mathia & Maximiliano multis iam annis vehementer occupatur. Dumque interea Moschus & Persa cum Tartaris & Walachis, multa, missis Legatis muneribusque, pollicentur: Transylvanus quoque Sigisf. Battori vitam & fortunas omnes impendit: ingens rerum oritur vicissitudo: victoria nunc penes hostes, nunc penes Christianos existente. Christiani Teuffenbachium, Mansfeldicam, Schwartzenburgicum, aliosque fortissimos Duces & bellicosos milites, prudentissimosque Consiliarios (qui ad Strigonium, Laurinum, Budam, aliisque in locis, res fortiter feliciterque pro salute suorum gesserunt) multis votis nunc expetunt atque desiderant. Cumque non exiguo hodiè in discrimine constitutiones sint, cum optimo Imperatore & reliquis fortissimis Ducibus, ob Canischæ propugnaculum totius Styriæ & Austriæ nuper à Turcis ereptum: & Agriam aliaque loca munitissima iam pridem amissa: merito sanè his recuperandis: tuendis autem conseruandisque; ijs, qui pro salute Christianorum & Imperij Romani, sua obiectare capita, & singulis momentis, ceruices suas hostibus immanissimis, ferendas præbere, nunquam cessant: intenti debent esse omnes, suasque opes & auxilia omnia conferre ex toto orbe Christiano, quotquot horrendas in Deum blasphemias & fœdam seruitutem, sub Ottomanicis Tyrannis ferendam, auersantur: gloriam verò Dei libertatem Patriæ, professionem Christianæ Religionis salutem posteritatis, vnà cum Maiestate Cæsarea, totaque laudatissima domo Austriaca (quæ vnicum à tot annis Christianorum, contra Turcam iuratum & communem hostem propugnaculum exitit) saluam & incolumem videre, posterisque relinquere cupiunt.

Atque

Banniti cohibiti.

Turca violant pacem.

An. C. 1592.

Bellum Turcicum graue & diuturnum.

Exteræ legationes & auxilia.

Sigisf. un. Batt.

Transyl. Wayuoda.

Teuffenbachium, Mansfeldicus, Schvartzenberg, &c.

gloriosi Duces mortui.

Periculū Christianorum.

Austriaca domus propugnaculum contra Turcas.

Votum.

Conclusio Nar-
rationis.

ATque hic sit terminus finisq; instituta Narrationis nostra Historica, ex qua Studiosi harum rerum haud dubie cognoscere poterunt, quæ à primordio Mundi, ad usque natum Servatorem CHRISTVM, & inde ad presentia nostra tempora memorabilia gesta sint: quæ fuerint Imperiorum, Regnorum ac Magistratuum principia, progressus, mutationes, interitus, tam in Ecclesia, quàm in Politia: & simul w̄s εν παρόδω ac obiter videre, quæ mortalium hominum conditiones sint ac vicissitudines: qui casus rerum, quæ varietas ingeniorum, studiorum, consiliorum, actionum humanarum: quàm multiplex, lubrica & inconstans fortuna: quàm infinita omnes in partes virtutum atque vitiorum exempla: quæ deniq; singulorum premia & pœnæ ex quibus eligat quisque, sibi ex usu quod siet: ut possit λέγειν τε τὰ ἀριστα, κ̄ π̄σάπ̄εν τὰ δ̄ωατὰ, ζήλω τῶν ἀρίστων κ̄ Φυγῆ τῶν χειρόνων, optima dicere & possibilia facere, emulatione optimorum & fuga deteriorum: & sic animum, studia, actionesq; cunctas cum publicè tum priuatim dirigere ad verum finem qui est gloria Dei, & Reipublicæ priuatæq; sui cuiusq; salus & incolumitas: qua de re in Historia Practica suo tempore copiosius.

Venimus ad portum magni dulcisq; laboris:
Anchora sit CHRISTVS, fessa Carina, tibi.

ADMO-

Σωθ' Θεω

CONTINUATIO
NARRATIONIS HISTORI-
CÆ, COMP: PHILIPPI FRI-
DERICI GLASERI Argento-
ratenfis.

ANNO CHRISTI 1601. mense Se-
ptembri, ingens Terræmotus universam penè
Europam horribiliter concussit; quo tempore
etiam nascitur Ludovicus Galliarum Delphi-
nus, magno totius Regni cum applausu & gra-
tulatione, eò quòd 50. annis antea Delphino
caruisset. Novas Turcarum insidias hoc Anno
experta fuit Alba Regalis, quas quidem ab initio repressit, hosti-
bus in Suburbio, quòd jam invaserant, trucidatis; postea verò cre-
scentibus indies Turcarum viribus, expugnata fuit: In Dacia quoq;
Basta varios successus urfit, Bistritium, Urbem, quæ ad Sigismundum
Hungariæ Regem ab Ipso prius defecerat, recuperando inq; fi-
dem suam recipiendo. Multa & hoc ipso Anno in Livonia Ca-
rolo Sueco adversa acciderunt à polonis, qui parta ab ipso victo-
riâ, in miseros Livones crudelissimè desævierunt, vendâ aliisque
locis finitimis per Ratzivillium & Sicinskium. militiæ præfectos,
occupatis. Ad Rigam quoq; Polonorum castra posita fuerunt:
verum ubi Illa de adventu Sigismundi nuncium accepisset, tu-
multu ocyùs in Urbe excitato, obsidione liberata est.

* Hâc tempestate capitur in Italiâ Quidam, qui se Sebastianum
Lusitaniæ Regem (quem olim in pugnâ cum Mauritanis com-
missâ, periisse referunt) falsò prædicaverat; & postquam Neapo-
li a sino circumvectus, Populi ludibrium sustinuisset, infaustus
tandem laqueo suspenditur. Sub id etiam in Genevam Allobro-
gum Sabaudus, per scapas partibus mœnium excubiis vacantibus

ANNO
CHRISTI
1601.

*Terræmotus
per Europam
maximus.*

*Delphinus in
Gallianatus.
Alba Regalis
à Turcis occu-
pata.*

*Bistricium in
Dacia oppu-
gnatum.*

*Bellum in Li-
vonia.*

*Venda capi-
tur à Ratz-
villio & Si-
censkio, polo-
norum Ducibus.*

*Riga obside-
tur et strata-
gemate libe-
ratur.*

* ANNO
CHRISTI
1602.

*Falsus Rex
Lisitanasus-
sensus.*

*Genevâ à Sa-
lardo frustra
attentata.*

*Bellum Alsa-
ticum de Epi-
scopatu com-
positum.*

*Bironius Ma-
rescalcus ca-
piti spectatur.*

*Elizabetha
Angliæ Regi-
na moritur.
Sepelitur.*

ANNO
CHRISTI
1603.

*Jacobus Sco-
tia Rex Eli-
zabethæ Suc-
cessor. Ejus
pericula.*

*Comitia Râ-
tubera habi-
ta.*

ANNO
CHRISTI
1604.

*Mutationes
Sueciæ Regni.*

*Ostenda in
Flandria ca-
pitur ab Am-
brosio spino-
la, Hispano.*

admotas, irritam impressionem faciens, clade à Geneventibus acceptâ, retrocessit. In Alsatia adhuc de Episcopatu contendebant Carolus Lotharingus & Johannes Georgius Brandenburgicus; quod dissidium ab Henrico IV. Galliarum Rege ad tempus compositum fuit; donec tandem Haganoæ, Anno Christi 1604. per Fridericum Württenbergicum, Concordiæ sequestrem, certis conditionibus finem acciperet: cedente nimirum Episcopatu Brandenburgico, Eumque in Lotharingum transferente; bonis autem & juribus Episcopalibus per 15. annos sequestro addictis: quibus demum finitis, Illa à Lotharingo Hujusq; successoribus Episcopis, aquâ solutione factâ, redimi possint. In Galliâ Carolus Bironius, Regni inimicus & perduellis, principum more, decollatur Parisiis. In Anglia decessit ELLIZABETHA gloriosissima ac felicissima Regnatric, cujus heroica facinora terrâ mariq; gesta, immortalis per Orbem laude circumferuntur: vixit annos 70: rexit 45. Ejus justa peracta sunt Westmonasterii, ubi in Patris HENRICI tumulo magnificè sepulta quiescit. Cui concordibus Ordinum suffragiis in Regno surrogatur JACOBUS Scotorum Rex, quem in limine statim regiminis sui, procerum insidiæ vexarunt, quibus tamen singulari DEI beneficio semper liberatus fuit. In Germania comitia celebrantur Ratisbonæ, pro publicâ Salute & Tranquillitate Imperii. Sub id enim in Belgio & Hungaria periculosi motus & bella gliscebant; quibus tempestivè sedandis Prudentissimus Imperator accuratas cum Principibus rationes instituit.

Suecia hoc tempore gravem mutationem sustinuit, Primoribus Regni fasces à Sigismundo hæreditario Rege auferentibus & Carolo Patruo Ejus conferentibus, cum propter Reipub. administrationem tum Religionis Defensionem, quæ sub Sigismundo nutare protinùs videbantur.

Flandriæ propugnaculum, Ostenda, post triennem obsidionem ab Hispano occupatur incredibili penè militum numero utrinq; amisso: unde meritò Palæstra militaris à quibusdam nominari solet. Extrà Imperii quoq; fines Persarum Rex cum Turcarum

carum Tyranno sanguinaria bella gessit, quibus Taurisium oppugnatum & à Gassio Bego Persis delatum fuit. Novus hoc Anno in cœlo Cometes, juxtâ Veneris stellam comparuit; de quo varia Astrologorum judicia in vulgus prodierunt.

Quietâ interim Italiâ, moritur Romæ Clemens VIII. Pontifex: cui successit Alexander Medices Florentinus, dictus Leo XI. quem tamen à 26. Pontificatus die fata abriperunt. Ei substituitur Paulus V. ex gente Burgesîâ. In Germania oritur bellum inter Henricum Julium Brunsvvicensem et Urbem Brunsvvigam, quod aliquandiù vehementer flagravit; postea tamen & Cæsaris Authoritate: & Civium Brunsvvicensium maximâ virtute fractum atq; deletum fuit. Marpurgi etiam tumultuatur ob mutationem Religionis à Mauritio Hassiæ Landgravio factam. In Anglia horrenda conjuratio detegitur in comitiis Westmonasterii coactis. Cum nimirum Rex unâ cum masculâ Prole & Proceribus Illic convenissent, Eos quidam ex pensionariis Aulæ, vinitrati pulveris per Loci cuniculos substrati, subruere atque terribili omninò morte absorbere tentarunt: sed frustra: author enim conjurationis Thomas Percy[†], incautis ad Amicum literis, hâc de re transmissis, statim proditur atque in carcerem conijcitur, ubi mortuus, supplicium quodammodò evasit: reliqui autem Ejus complices dignas tanto scelere pœnas tulerunt. Sub id Strigonium in Hungariâ à Turcis deditione capitur. Magnæ intereâ in Moschovia mutationes oriuntur pseudo-Demetrio à Suiskio Principe in Nuptiarum solennibus sublato.

Polonia insuper hoc tempore turbatur à Nicolao Zebrzidovio, Cracoviæ Waiuoda & Janussio Ratzivillio, contrâ Sigismundum Regem insurgentibus, eò quod Ille ad imminentiâ Reipub. pericula, quantumvis monitus, minimè tamen attentus fuisset: aliaq; Regno incommoda intulisset. cæterum habitis Lublini & Warsaviæ comitiis, Pax inter ipsos constituitur. In Hungaria MATTHIAS Cæsaris frater cum legatis Turcicis vicennalem pacificationem Comorrhæ sancivit. Venetorum Respub. à Paulo V. excommunicatur, proptereâ quod leges & privilegia

Bellum Persicum & Turcicum.

Cometes, sive phenomenon in cœlo visum.

ANNO
CHRISTI
1605.

Clemens VIII. Papa moritur.

Duo Pontifices uno Anno creantur.

Bellum Brunsvvicense.

Marpurgi tumultus oritur.

Conjuratio nefanda in Angliâ proditur.

Author Conjurationis

Thomas Percy Anglus,

Demetrius Moscovia

Pseudo-Dux è medio tollitur.

ANNO
CHRISTI
1606.

Motus in Polonia contra Sigismundum Regem.

Matthias Austriacus pacem cum Turca facit.

Bellum Venetum.

Belgici motus. Belgica aliquot civitates occupata.

Vehemens Ventorum Tempestas.

ANNO
CHRISTI
1607.

Donau & Gerda à Bavaria Duce occupantur.

Academia Giesena aperitur, Inducia Belgica.

Johannes de Nai Monachus pacificus.

* ANNO
CHRISTI
1608.

Comitia Ratisbona,

Matthias Austriacus irruptionem in Bohemiam

& Moraviam facit.

Matthias Bohemia et Hungaria coro-

Patriæ antiqua, de non ædificandis novis monasteriis, templis ac Sacellis Venetiis duntaxat concessa, ad omnes suæ ditionis provincias, urbes & municipia, publico Edicto porrexerint. unde dissidium acre inter Pontificem & Venetos enatum, quod aliquantò post Henrici Magni, Galliarum Regis auspiciis & Perronii & Giojosæ, Cardinalium diligentia compositum fuit. In Belgio calamitosæ pugnae inter Hispanum & Hollandiæ proceres ardescunt, quibus Rinberca, Lochunum & Grolla ab Illo capiuntur: Lochunum verò ab His iterum expugnatur. Sub id etiam vehemens tempestas à Ventis excitata cunctas ferè Orbis partes defœdavit.

Donavverda Sueviæ oppidum, ob libertatem suam petulantius exercitam, ab Imperatore proscribitur & copiis Maximiliani Bavari occupatur. Nova Cattorum Academia Giesena à Ludovico Landgravio, dicto Fideli, fundatur. Belgicis ordinibus induciæ 8. mensium offeruntur ab Alberto Austriaco, per Johannem de Nai, Monachum Franciscanum, hominem industrium & Pacis studiosum. Hippona Urbs Africae, (cujus olim Episcopus fuit D. Augustinus) à magno Hetruriæ Duce, in ipsis nundinis ex improvise occupatur & prædæ exponitur. In Anglia rebelles rustici à Rege Jacobo armis cohibentur & graviter plectuntur.

* Comitia Ratisbonæ rursus celebrantur sub præsidio FERDINANDI Austriaci, Cæsaris vicarii, in quibus de Pace Religionis stabiliendâ, de Belgicis tumultibus sedandis & re monetariâ in Imperio constituendâ, cum primis actum; rebus autem infectis discessum fuit. Eo tempore MATTHIAS, post quàm Hungaricos, ob Religionem inter se dissidentes ad pacem adegisset Posonii, Exercitu 20000. equitum peditumq; collecto, in Moraviam & Bohemiam progreditur: ubi non procul ab Urbe Regiâ castrametatus, invito Cæsari utramq; Hungariæ & Bohemiæ coronam extorsit; quâ deinceps, prævio statuum consensu, solenniter inauguratus fuit. ex quo gravis inter ipsos discordia surrexit, quam demùm Electores & Principes aliquot sopiverunt. Hinc à RUDOLPHO ET MATTHIA utriusque Regni subditis Evangelicis, sacrorum libertas, laudabili sanè ad omnem postea-

posteritatem exemplo, conceditur, ac per literas quas vocant Majestaticas, confirmatur. In Batavia interim negotium illud Pacificationis diù multumq; deliberatum, absolvitur, pactis scilicet 12. annorum induciis & Antuerpiæ de Prætorio publicatis. Magna sub hæc in Juliacenſium ditione difficultas oritur, defuncto ſine hæredibus Johanne Wilhelmo Juliacorū Duce: Cujus ſucceſſores Neoburgeniſis & Brandeburgeniſis, Principes, de poſſeſſione inter ſe contendebant; quos in amicitiam reduxit Mauritiuſ Haſſiacuſ, ita ut poſtmodum conjunctis viribus Ditionis deſenſionem contra Cæſarem & Auſtriacos ſuſceperint. Colonia inſuper Agrippinæ domeſtici motu excitantur ob Religionis diverſitatem inter Cives, quorum Evangelica pars à Senatu multatur & Urbe eiicitur. * In hiſ motibus, Suevorum Halæ conveniunt Principes & ſtatus Proteſtantes Evangelici; ubi fœdus & unionem contra Pontificios inierunt: Hi verò Herbipoli congregati, contra Proteſtantes Evangelicos Ligam conſtruxerunt: quorum ſinis armorum apprehenſio fuit. Hinc Bellum Alſaticum originem ſuam traxit: cùm videlicet copiæ militares in agris Alſaticis, pro Leopoldo Auſtriaco adverſuſ Juliacenſium poſſidentes Principes collectæ, in ſolentiùſ per Epiſcopatum graſſarentur, & à vicinis Principibus Urbeq; Argentorato, veluti hæc re non leviter offenſiſ, opprimerentur; captiſ eâ occaſione Moſhemio, Moſſigâ & Dachſtenio, oppidiſ; amiſſiſ verò contra clariffimiſ aliquot militiae præfectiſ, è quorum numero maxime fuit, Otto Comes Solmenſiſ, Chiliarcha imperterrituſ & Aulae Palatinæ Mareſcalcuſ longè digniſſimuſ. Hæc dùm in Alſatia gerebantur, Juliacum à Chriſtiano Anhaltino & Mauritio Naſſovio. Principibuſ, mirâ utriuſq; fortitudine obſidetur, oppugnatur inq; fidem & poteſtatem poſſidentium Principum recipitur: fuſiſ Leopoldi ad Moſam copiis. In Gallia Henricuſ IV. Chriſtianiſſimuſ Rex, à ſicario Monacho interficitur; & Dionyſiæ ſepelitur: relicto filio Ludovico Regni ſucceſſore. ab eo tempore varia per Galliam ſcripta prodierunt, quibuſ Jeſuitæ Regicidii arguuntur ac proinde exilio atq; excidio digni judicantur. In Bohemiâ miles Paſſavienſiſ, pro Archid: Leopoldo à Ramæo

nam adipiſcitur.

ANNO
CHRISTI
1609.

Inducia Belgica facta & publicata.

Bellum Juliacenſe initium capit.

Tumultuſ Coloniae Agrippinae ob Religionem excitatur.

* ANNO
CHRISTI
1610.

Unio Evangelicorum Principum.

Liga Catholicorum.

Alſaticum Bellum unde originem cepit.

Moſhemium, Moſſiga & Dachſtenium occupantur.

Otto Comes Solmenſiſ Militiæ Dux occumbit.

Juliacum occupatur.

Henricuſ IV. Galliarum Rex à ſicario occiditur Parisiſ.

Exercituſ Paſſavienſiſ Pra-

ga irruptionem facit.

Aquisgrani grauis seditio ob Religio-nem moeetur.

* ANNO
CHRISTI
1611.

Bellum Dani-cum & Sue-cicum.

Borussia Du-catum Bran-deburgici in Feudum ac-cipiunt.

RUDOLPHUS
II. Imperator
obit.

Ejus Enco-mium.

* ANNO
CHRISTI
1612.

MATTHIAS
Frater Rudo-phi, Imperator
eligitur.

Motus in Hungaria & Transylua-nia.

Battoris Ga-boris crudele facinus.

Bethleen Ga-bor Trans-syluaniam oc-cupauit.

Bethleen Prin-cipatu Trans-sluania po-ritur & Va-sallus.

quondam collectus irruptionem facit Pragæ. Urbemq; minorem occupat : attamen præsidio civium munito, iterum exturbatur & in fugam convertitur. Aquis grani tum temporis perniciofa seditio à plebe contra Senatam & Jesuitas. Religionis caussa fabricata, Cæsaris potentiâ restinguitur Urbe per Hispanum occupatâ & seditionis machinatoribus partim proscriptis, partim verò supplicio affectis.

* Hoc anno inter Daniæ & Sueciæ Reges asperum surrexit prælium : quo Danus superior factus, Calmariam in Suecia occupa- vit : sed pace demùm factâ Sueco illam restituit. Sub hæc Bo- russia Ducatus à Sigismundo Polonorum Rege, Brandenburgicis principibus Warsaviæ Fidelitatis sacramentum præstantibus, in Feudum conceditur. Noribergæ conveniebant Electores Prin- cipes, de Imperii Salute deq; novo Romanorum Rege creando deliberaturi. Quo rerum statu moritur Pragæ RUDOLPHUS II. Imperator; ætatis suæ 59. Imperii 36. Princeps verè pius, fe- lix, Inclytus & ingenti rerum omnium peritiâ, aliisq; Naturæ do- tibus, ad miraculum usq;, excellens.

* Successorem reliquit MATTHIAM fratrem, qui juxtâ te- norem Bullæ Carolinæ, Francofurti ad Mœnum à Septemviris in Romanorum Imperatorem eligitur : ibidemq; in æde D. Bur- tholomæi, cum Augustâ, solenniter coronatur. Hujus primùm temporibus graves turbæ in Pannoniis moventur ; attrahente cum primis Nagio Andreâ magnas Turcarum & Tartarorum co- pias contra Battorium Gaborem Transsylvaniæ Principem ; qui tamen machinationes & hostium furorem tempestivè repressit ; Ipsumq; Nagium sub prætextu amicitia ad se adductum, multis ictibus crudelissimè interfecit. Quo facto Schoratum Transsyl- vaniæ propugnaculum Turcæ invaserunt ac in Tyrannidis vindi- ctam protinùs devastarunt. Cujus odio quoq; Gabriel Bethleen concitatus, maximis Turcarum & Tartarorum viribus Transsyl- vaniam ingreditur, ubi trucidato per insidias Battorio, Principa- tum adipiscitur & Turcici Imperatoris Vasallus efficitur. Coin- cidit in hæc tempora memorabilis illa Civium Francofurtensium factio adversus Senatam, in causâ denegationis privilegiorum, excita-

excitata: quæ Cæsaris demùm Authoritate anno Christi 1616. le-
darur, proscriptis & mactatis perduellionis authoribus.

* Cæsar Comitia Ratisbonæ celebravit, quibus de auxiliis con-
trà Turcam tùm in Pannoniis palantem capiendis, deq; cæteris
Imperii gravaminibus tollendis; sed frustrà, consultatum. Eo tem-
pore Wetzlarium Ludovicus Haslus vi cœpit, sibiq; (tamquam
hæreditario ejus defensori) obsequentem fecit. Inter Moscovi-
tas & Polonos hæc ætate etiam cruento prælio decernitur, quo u-
trinq; 48000. cecidisse creduntur: quod forsan maximus ille lo-
custarum numerus, qui circà Lublinium in Poloniâ priùs conspi-
ciebatur, prænunciaverat.

* Dissensio fit inter possidentes Juliacensium principes, ob re-
formationem Religionis à Brandeburgico hinc inde factam: quâ
permotus Wolffgangus Neoburgensis ab Evangelicis ad Pontifi-
cios (magno cum Patris luctu!) defecit. Vefalia inferior, Cli-
viæ oppidum à Spinola obsidetur & exigui temporis intervallo
capitur. quas repentinas machinationes Mauritius Nassovius a-
nimadvertens, Embriacam, Reesam aliaq; Clivorum loca occu-
pavit præfidiisq; munivit. Nova sub hæc Hollandia, Regio trans-
mare, propè Virginiam sita, à Batavis reperitur. In Gallia pericu-
losi motus à Condæo & plerisq; Regii sanguinis principibus su-
scitantur, eò quod extranei quidam præsertim verò Ancoranus,
ad supremas Regni dignitates evecti fuissent: quos Regina Mater
tempestivè compescuit.

Recruduit hæc tempestate Bellum Brunsvvicense inter Fride-
ricum Ulricum & Brunsvvigam civitatem, quæ porrò gravissi-
mam obsidionem diù sustinuit donec à Principibus & statibus
Imperii, multis ultrò citroq; laboribus peractis, Pax constituta
fuerit. Hervorda Monasterii metropolis ab Hollandis occupatur
& incompenationem Vefaliæ ab Hispanis nuper ereptæ, pigno-
ris loco detinetur. Mülhemium à Juliacensibus Principibus re-
centi opere exstructum, Colonienfes complanarunt & funditus
everterunt. * Wormaciâ Judæi à civibus seditiosis expelluntur:
Cives autem à Friderico Palatino Electore per Senatum Urbis in
subsidiùm vocato, armis cohibentur eorumq; capita proscribun-
tur.

*Memorabilis
facto Fran-
cofurthi ad
Mœnum.*

* ANNO
CHRISTI
1613.

*Comitia Ra-
tisbonæ.
Wetzlaria à
Ludovico Has-
so capitur.
Bellum Mo-
scoviticum.*

*Magna Mo-
scovitarum
clades.*

Locusa.

* ANNO
CHRISTI

1614.

*Vefalia infe-
rior à Spinola
capitur.*

*Mauritii Nas-
sovii attempta
in Clivia.*

*Novæ Hollan-
diæ detecta.*

*Gallici tu-
multus*

*Bellum Brunsv-
vicense rei-
teratur.*

*Mülhemium
destruitur.*

*Wormatiens-
es ob judæo-
rum ejectionem
multantur.*

* ANNO
CHRISTI
1615.

Bellum inter Sabaudum et Hispanicum in Italia exoritur.

Incendia.

Gallici Turcos multos.

Principes aliquot in Gallia multati.

Ancrinus Marefcalcus cum matre in terimitur.

* ANNO
CHRISTI
1616.

Bellum Venetorum cū Ferdinando Austriaco.

* ANNO
CHRISTI
1617.

Principum unitorum cōsensus.

Matthias Alexv.

Ferdinandus Bohemia Rex factus.

Arminianorum in Belgio turba.

Jubilæus Evangelicorum.

ANNO
CHRISTI
1613.

tur. In Italia acriter pugnarunt Sabaudus & Hispanus, causa Ducatus Mantuani, qui defuncto sine prole Gonzagâ, Mantuanorum Duce, legitimo successore aliquandiu caruerat: quod litigium à Galliarum Rege & Venetis tandem componitur. Plurima hoc anno per Europam incendia flagrarunt, quorum notabile illud est, quod Glogoviam Silesiæ Urbem in cineres redegit. In Galliis iterum tumultuatur Condæus cum consortibus, Principibus Evangelicis, ob geminum Matrimonium inter Regem Hujusq; sororem cum Hispanicâ prole contractum, & absq; illorum consensu confirmatum: quod proindè Regno exitiosum fore suspicabantur. Quâ de causâ Condæus à Rege captivatur: Niverniensis, Vendomius, Maynius & Bullionæus proscribuntur; Ancoranus autem (qui motuum præcipuus hactenus fomes exititis) infami morte perimitur cum Matre, exustâ Parisiis.

* Oritur interea Venetorum certamen cum Ferdinando Austriaco, super finibus à Barbarorum incursione utrinq; protegendis: quod postea Neostadii in Austria consopitum fuit. Cæsar cum Turcicis legatis, pacem superiori Anno 1606. factam, novissimè repetiit Pragæ.

* Convenerunt Hailbronnæ Principes & status Uniti, de Religionis Libertate contra hostes tuendâ acturi; quibus Cæsar missis literis omnem Unionem, Religionis nomine conflata, tollendam esse seriò suadet; cum annexa promissione sublevationis gravaminum, in negotio Religionis, propediem futuræ. Rebus ita constitutis MATTHIAS Cæsar, planè Alexv., de successore Regnorum cogitare cæpit: itaq; FERDINANDUM Austriacum filium sibi adoptivum fecit, Eiq; Bohemiæ coronam ab Ordinibus obtinuit. Magni sub id in Belgio tumultus ab Arminianis, novæ Confessionis hominibus excitantur; qui tamen expulsis hinc inde sectariis, utcunq; conticuerunt. Jubilæus ab Evangelicis, ob Religionem antè seculum à B. Luthero primùm reformatam & divinitus hucusq; conservatam, mirâ sollemnitate celebratur.

Hâc ætate, Cæsar, viribus jam exhaustus & æger Pragâ discessit Viennam. Pragæ interim ex parte procerum protestantium

Con-

Conventus instituitur: quem Cæsar, missis quàm primùm dehortatoris impedire conatur, sed frustrà. Bohemi enim Sententiæ suæ nihilò seciùs inhærentes, Curiam ascendunt & consilia de Religionis libertate, toti Regno asserendâ, capiunt: contradicentes & refractarios, Schlavvatam, Smetzanskium & Philippum, Curiaë officiales, remouent ac de fenestrâ Loci præcipientes agunt. Ex quo miserrimus nascitur totius Bohemiæ status. quippe cum Illi facinus suum plurimis apologeticis ad Cæsarem scriptis, diù frustrà colorassent ac defendissent, arreptis tandem ultimis subsidiis, Rem armis experiri maluerunt, inq; eũ finem Turnium, Sclickium & Mansfeldicum, militiaë Capita, conduxerunt. Quibus ingemiscens sacratissimus Cæsar; & cum ab illis armorum suspensionem ac depositionem, ingeminatis itendidem decretis missisq; internunciis, minimè consequi potuisset, manu tandem in Imperio coactâ, Ipsos adoritur, Bucquoio & Tampierio, Ducibus, latè omnia ferro, rapinis & flammis depopulantibus: qui variâ demùm fortunâ cum hostibus decertarunt. Principes interea & Status Imperii, de Pace in Bohemiâ conficiendâ, anxie cogitarunt, habitis hæc de re aliquot conventibus, missisq; legatis: FERDINANDUS quoq; Austriacus, tùm in Hungariæ Regem coronatus, non minori studio & sollicitudine corruptum Bohemiæ statum restituere annisus fuit. Sub hæc anni tempora Cometes inusitatae magnitudinis in cælo exarsit: Et Rhæticum oppidũ Plüers à monte vicino horribiliter opprimitur, casum prælagiente nimia incolarum licentiâ. Curienses item in Rhætia graviter tumultuantur ob Religionis libertatem periclitantem, remoto ejus Loci Episcopo & cæsis aliquot antistitibus. Novum propugnaculum, quod Præsul Spirensis Udenhemij extruxerat, Friderici V. Palatini viribus destruitur & solo æquatur. Deniq; hoc anno Dorderacena Synodus in Batavia, à Calvinianis Theologis instituitur, quâ Arminianorum dogma cognitum & reprobatum fuit.

Bohemiâ nondum pacatâ, MATTHIAS Imperator rebus humanis eximitur Vicinæ; anno ætatis 62. Imperij 7. Sapien-

X

Bohemici status Cæsari inobedientes. Eorum enorme facinus.

Belli Bohemici calamitas oritur,

Principum et status Imperii studium de pace inter Cæsarem & Bohemos faciendâ. Cometes. Horribilis occasus oppidis Plüers, Curiensium Tumultus in Rhætia. Udenhemense propugnaculum destructum. Synodus Dorderacena.

ANNO
CHRISTI

1619.

Matthias Imperator moritur: Ejus Virtutes.

ANNO
CHRISTI
1619.

Ferdinandus II. Imperator. Ejus inchoata Virtutes.

Ejus Labores & res gesta in Bohemia.

Federicus Palatinus fit Rex Bohemia

* ANNO
CHRISTI
1620.

Victoria Pragensis. Palatinus occupatur.

* ANNO
CHRISTI
1621. 1622.

Maximilianus Bavarus Elector Imperii factus.

* ANNO
CHRISTI
1624.

Victoria Casaris insignes. Bethleem Gaborius à Casare & d. u.

* ANNO
CHRISTI
1623. 1624.

Rhæti Tu-

tiæ, Magnanimitatis & Constantiæ dignissimam memoriam post se relinquens.

Sufficitur Ei FERDINANDUS II. Ferdinandi I. Nepos: Bohemiæ & Hungariæ Rex: Francofurti in Imperatorem electus & coronatus. Hic Princeps singulari Pietate, Mansuetudine, Autoritate, Prudentia & Felicitate per insignis totus afflicto Imperii statu sanando incubuit: atq; initio quidem Bohemos, Ipsi sceptrum & coronam auferentes & FRIDERICO Palatino Septemviro publicè conferentes, in ordinem redigere, suæq; potestati subijcere diù multumq; frustra laboravit: donec tandem ingenti exercitû accersito, atrox prælium cum hostibus ad Pragam* committeret, quo Victor existens, Regiam Urbem occupavit, Æmulum Palatinum cum asseclis Principibus Regno proscripsit: motuum vero antesignanos capitali supplicio damnavit. Commisâ dehinc Hispano & Bavaro, in proscriptos, executione, Palatinatum,* (in quo tum famosissima totius Europæ Bibliotheca, Haidelbergæ diripitur) oppugnavit; Electorali dignitate Fridericum exiit; Eamq; Bavaro pro meritorum gratiâ, Ratisbonæ, in comitiis* solenniter tradidit.

Reliquias deniq; hostium per Germaniam hinc inde rebellantium, potentissimorum principum virtute & robore fregit ac dissipavit. Claruerunt enim tum temporis insignes præ aliis victoriæ Wimpinensis ad Nicrum & Namuriensis ad Fleurisiam, ab Hispano & Bavaro partæ. Post hæc demùm Bethleem Gaborium, Transylvaniæ Principem, Hungariæ Regnum affectantem, in officio continuit, Posonio aliisq; locis, quæ Ille priùs invaserat, recuperatis.

Sub hoc Imperatore etiam Rhæti tumultus repullularunt, acri bello inter Hispanum, Gallum, Sabaudum & Helvetios exorto, quod postmodum, restitutâ valle Telinâ, antea ab Hispanis occupatâ & per Pontificem, ut sequestrum retentâ, expiravit. In Italia sub hæc excessit Paulus V. Pontifex Romanus: cui substituitur Gregorius XV. quo & ipso post bienniû defuncto, eligitur Urbanus VIII. de Gente Maffæorum, literarum, & in primis Poëseos insigniter gnarus: In Galliis intestina bella oriuntur

b

+ Bohemia f Maximiliano Bavarie duci

I è vivis

ob Religionis differentiam : unde Bearnensis provincia à Rege occupatur, eâq; Evangelici exterminantur. Rupella verò & alia Urbes, gravi obsidione territantur. Polonia similiter à Turcis tartarisq; hostiliter infestatur ; sed cæsis eorum 40000. denuò Tranquillatur. Nec quietæ fuerant histemporibus Livonia & Borussia; sed à vicinis, Sueciæ & Poloniæ Regibus, exagitata: unde Dantiscum quoq; plurima incommoda hætenùs sustinuit, Sueco illi adversario. * In Belgio non minùs novæ dissensiones ob Juliacense dissidium conflata, resurgunt; Breda nimirum ab Hispano expugnatur & Berga ad Somam, ab eodem obsidetur: Gochum verò, Ostenda & Grolla ab Hollandis capiuntur. In India quoq; ad maritimas oras pugnis sese fatigarunt Hispanus & Belgici status. Moritur hæc tempestate Mauritius Nassovius, Batavorum alter veluti Achilles & Patriæ Pater. In Anglicis Halcyoniis vitam deposuit Jacobus Britannia Rex, sapientiâ & literis, dum vixit, Orbi notissimus. In Germania insuper Cæsar varias & gravissimas res agi vidit ; & ipse quoq; peregit. Turbant enim Alsatiam, Hassiam, Sueviam & Franconiam Ernestus Mansfeldicus & Christianus Brunsvicensis, anti cæsarei , quorum uterq; tandem in Saxoniam inferiori Cæsareæ militiæ succubuit. Marchionatus Badensis post longas tandem controversias, in Iudicio Imperatoris aulico ventilatas, Eduardi Fortunati hæredibus, submoto Georgio Friderico Durlacensi, restituitur. Haud secùs Marpurgum Hassiæ oppidum, huc usq; inter ~~Fatrueles~~ controversum , à Mauritio Casselano ad Ludovicum Darmstadinum transit. Superiori Austria Evangelici, Cæsaris edicto proscribuntur. Ibidem Rustici ingentem seditionem moventes miserè caduntur. Ad hæc inaudita rerum omnium difficultas, exitialis & miseranda monetarum confusio ubiq; grassatur: Confœderationes & præparations bellicæ per Europam maximæ fiunt. Ratisbonæ comitia pro Imperii extremè laborantis salute celebrantur. Exteri quoq; Reges & Principes Imperii, his annis, pro Palatino restituendo , pluribus apud Imperatorem & Hispanum, frustra peragunt. Cæsarei interim ad Visurgim multa gloriôsè perficiunt. Principes & Status Saxoniam inferioris , de finibus Patriæ prote-

*multas repul-
lularunt.*

*2. Pontifices
moriuntur.
Urbanus VIII.
Pontifex sa-
ctus.*

*Gallica bella
intestina.
Evangelico-
rum perse-
cutio in
Gallia.*

*Rupella obsi-
detur.*

*Maxima Tur-
carum stra-
ges in Polonia.*

*Bellum Poloni-
cum & Sue-
cicum in Ligo-
nia & Borus-
sia.*

*Dantiscum à
Sueco infesta-
tur.*

*Belgici motus
revocantur.*

* ANNO
CHRISTI
1624: 1625.
& 1626.

*Urbes & pro-
pugnacula in
Belgio rece-
pta.*

*Mauritius
Nassovius o-
bit.*

*Jacobus Rex
Anglia mori-
tur.*

*Marchiona-
tus Badensis
Eduardi For-
tunati hære*

*Marpurgum
Ludovicus Has-
so traditur.*

*Evangelico-
rum persecu-
tio*

*Rufficorum
sedesio.*

*Armona Ca-
ritas & mo-
netarum con-
fessio.*

* ANNO
CHRISTI
1624. 1625.
& 1626.

*Dania Rex
defensor Saxo-
nici circuli
Inferioris.*

*Tyllij & Frid-
landis felices
successus.*

*Cæsar cū Tur-
ca & Bethlee-
mopacem sanc-
cit.*

*Turcarum ma-
xima clades.*

LEOPOLDUS
*Archidux Au-
stria ex Eccle-
siastico situr-
cus.*

*Leopoldus Wil-
helmus Cæsa-
ris filius Leo-
poldi patris
successor.*

* ANNO
CHRISTI
1627.

gendis & Cæsariensium incursionibus præcavendis, curas susci-
piunt: arma parando, & Christianum Daniæ Regem, summum
militiæ Ducem creando: * Tis ex adverso opponitur Comes de
Tylli & Albertus Fridlandiæ Dux, qui hætenus felici contrà Da-
num successu, victricia Cæsaris arma circumtulere. Tot igitur
adoreis undiq; in Imperio confectis, FERDINANDUS, cum
Ottomannico Imperatore pacem sanxit Comorrhæ: In Hun-
garia pariter, filio Ferdinando coronam à proceribus nacto, cum
Transylvaniae Waivoda Bethleen, fœdus firmavit Pösonii. Eo
tempore Persarum Rex 70000. Turcas ad Babyloniam fudit: unde
tragici tumultus Constantinopoli contrà Imperatorem Tur-
cicum exorti fuerunt. Quin & sub id LEOPOLDUS Archi-
dux Austriae, matrimonium contrahens cum Claudia, Principe
Florentina: Episcopatus, Argentinensem & Passaviensem Romæ
solenniter deposuit: quorum utriusq; investituram accepit
Leopoldus Wilhelmus, FERDINANDI Imperatoris Filius.
* Ex quo Imperator Argentinæ Edicta promulgavit, de resti-
tuendâ Ecclesiâ Cathedrali & omnibus bonis Episcopalibus, se-
cundùm Transactionem Haganoensem superius memoratam. *
Cæterùm de his dabit æternum Numen, Pastor Israel, quæ ad Ma-
jestatis suæ gloriam, Augustissimi Cæsaris honorem; & Con-
scientiæ Christianæ libertatem; quæ deniq; ad com-
munem afflictissimæ Patriæ Salutem ac
Felicitem expedient.

A M E N.

F I N I S.

Θεῶ δόξα.

ADMO-

Edicta Imp. Argentina publicata de restituendis bonis Episcopalibus.

* Sub ANNO CHRISTI 1601.

ADMONITIO AD HISTORIARUM STUDIO- SOS ADOLESCENTES :

PHILIPPI GLASERI JC.

De rectè legenda Historia.

POSTEA QUAM DE PRAESTAN-
tia Studij Historici, suprà dictum est : recitate
quoq; sunt praecipuae res gesta à condito Mundo,
usq; ad nostra hac ultima & conclamata tempo-
ra: quae omnia Tyronibus Historiarum loco de-
deoglas, & universalis cuiusdam contemplatio-
nis esse possunt. opera precium nunc est, ut ipsdem
progressuris in hoc Studiorum genere ulterius,
manus praebeamus auxiliatrices: & per immensum atq; infinitum rerū
in Historiis cognoscendarum cumulum : perq; innumerabilem propè
Scriptorum Historicorum farraginem, diversitatem, perplexitatemq;
euntes quàm fieri potest minima offensa, adoptatum cognitionis finē, qui
est *επιστήμη* (rerum pulcherrimarum scientia) deducamus. Etenim vide-
mus, non rarò, etiam ingeniosos & doctos adolescentes in hoc Studiorum
genere desudare, multo quidē & tempore & sumptus: sed non a qua utili-
tate atq; successu. In causa est, partim falsus literarum amor, quo accensi
nonnunquam adolescentes, primo impetu in literarū studia irrumpunt:
mox uel ingenii & aetatis inconstantia impediti, uel mole ac varietate
rerū legendarū deterriti resiliunt: uel etiam ad penetralia admissi, nō
ea rimantur, neq; sectantur, quae ad optima & preciosissima, cognoscenda
perducunt: sed quae in fucatis, & incrustatis nonnullis contēplandis, remo-
rantur potius & intricant huiusmodi spectatorem, quàm expediant.
Proinde, ut etiam in hac parte Discipulorum labores atq; conatus utcuq;
adjuvemus, pro tenuitate nostra : misis aliis, ad hoc institutum perti-
nentibus, de Duobus saltem pro hoc tempore, Studiosos Historiarum ad-

*Necessaria
admonitio.*

Duo ejus ca-
pita.

Finis admo-
nitionis.

Aliorum Cl.
Scitorum in
hoc genere lu-
cubrations
eximia.

Consilia &
judicia exquisi-
sima.

monerimus: Primum, Quisam sint legendi Historici: Deinde, Quo-
modo legendi sint? Et si verò non sine causa multis videri possimus A-
ctum, quod dicitur, agere, & post Homerū Iliada scribere velle: ut ea de
re excent plurimorū & eruditissimorū hominū Justi Commentarii, Me-
thodi, Præceptiones, Orationes, Tabulae & id genus alia: tamē qui Junio-
res hujuscemodi scripta vel propter difficultatē non percipiunt: vel pro-
pter prolixitatē negligunt: vel propter nimiam brevitatē contemnūt:
iccirco mediā ingressi viam, nostra hac admonitione ea tantū propone-
mus, quae necessaria sunt maximē, et sine ambagibus multis eò perducere
possunt Historiarū Studiosum: ut & Clarorū virorū, in hoc genere scri-
pta intelligere, & ad usum suo tēpore transferrē melius valeat. Tantum
enim abest à nobis, ut hac levidensi opella, quicquā detractū velimus la-
boribus summorū virorū, quos in hac ipsa re, publica utilitatis causa, ob-
jerūt, ac sustinuerūt: ut potius pro Ducibus et Præceptoribus nostris eos
agnoscamus, laudemus, imitandos, colendosq; perpetuū Studiosis omni-
bus proponamus. Quo in ordine præter veteres Polybium, Diodorū Siculo-
rum, Dionysium Halicarnasseum, Lucianum Samosatensem, &c. colloca-
mus meritò Phœnicem illum Germania Philippum Melanthonem, et ge-
nerum ejus Casparem Peucerum, quorum vitula hætenus à plerisq; ara-
tum est: Johannem quoq; Bodinum: Franciscum Patritium: Johannem
Pontanum: Francisc. Balduinum: Sebastianum Foxium: Johan. Anton.
Viperanum: Francisc. Robortellum: Christophorum ^{III} Nilaum: Hubertum
Folietam: Simonem Gryneum: Calium Secundum Curionem: Johannē
Sambuccum, Antonium Riccobonum, quorum omnium de Historia ejus-
que Scriptoribus, & recta legendi atq; scribendi ratione, Commentarii,
Nrationes, Institutiones, Commonitiones extant, uberrimæ atq; doctissi-
mæ. Quibus accedūt limata verè ac præclara Davidis Chytræi, Theodori
Zyvingeri, Joh. Thoma Freigii, Michaëlis Neandri: Reineri Reinecci:
Joh. Jacobi Beureri, Justi Lipsii, Friderci Tilemanni, & aliorū recentio-
rum (præstantissimorum sanè hominum) judicia atq; consilia super ea-
dē re, publicè edita: tanto omnium legentium bono: ut qui ea negligunt
meritò suo perpetuis in tenebīs, & plusquā Cimmeriis, hac in parte, qui
versentur, digni sint. Horum ergò et similium vestigia, ut sequimur hęc,
& exprimimus ipsi: (ingenuè enim hoc et grato animo fatēdū est) ita et-
jam autores sumus, Studiosis Historiarum adolescentibus ad eandem te-
rendam

rendam semitam crebrò atque constanter: quod nunquam non fiet cum iucunditate voluptatq; maxima.

Ad primum ergò caput Admonitionis nostræ quod attinet: Qui nam sint legendi Historici? nemo opinor est, qui nesciat: et olim prodiisse multos Scriptores, nugaces, vaniloquos, indoctos, fabulosos, præsertim ex ocioforû Monachorû ordine: et hodieq; seculo nostro scribacissimo, existere non paucos qui nescio, quibus ludicris, ineptis, frivolis, planè anilibus ac ridiculis rebus notandis, scribendis, publicandisq; Historicorû sibi nomē vendicant, & à cunctis legi, omniumq; aures & manus occupare volunt: Circulatores & Spermologi, indigni charta & atramento quod perdūt, indigni tempore, re omnium preciosissima, quod sibi & aliis subtrahunt. In tales igitur qui incidūt Scriptores, infelices sunt: miseri verò si in illis se detineri patiantur adolescentes. Dignoscendi autē hi & iudicandi sunt, non ex Titulo, quē plerunq; præ se ferunt speciosum: sed ex fine & scopo quē sibi habent propositū: nugatoriū scilicet fallacē, & corrumpendam veritatem bonosq; mores directum: quod quivis sana mentis et mediocris eruditionis atq; ingenii adolescens, facile per se videre poterit paucis pagellis lociq; in iis perlectis. Præter hosce frivolos, ineptos ac Pseud-Historicos: sunt inter celebres etiā Scriptores Historiarū quidam, nō γνήσιοι et genuini, aut ij qui nominantur vulgò habenturq;: sed ὑποκολλημένοι, supposititii & adulterini: quos discernere à veris non cuiusvis quidē est: utentur tamen in his quoq; Doctiorum ac peritiorum iudicio, maximè verò Præceptorum suorū Testimonio. adolescentes Studiosi ne plus talibus tribuant fidei vel autoritatis, quàm merētur. Quo in genere sunt Berossi Chaldei, Manethonis Ægyptij, & Sybillinorum oraculorum Libri, qui hodie circumferuntur, δις δὲ τῶν ἀσώτων discrepātes, à vero Beroso, Manethone & Sibyllinis Libris, quos veneranda et indubia vetustatis autoritas nobis commendavit. Inserviet autem huic rei altius indaganda nō parum obivior etiā apud adultiores in hoc Studiorū genere, aurea illa D. Augustini sententia, quæ extat lib. 32. contra Faustum Manich. cap. 6. ubi inquit: In secularibus literis certissimi fuerunt Autores. sub quorum nominibus postea multa prolata sunt, quæ idē repudiata sunt: quia vel his, quæ ipsorū esse constaret, minimè congruerunt: vel eo tempore, quo illi scripserunt nequaquam innotescere: & per ipsos vel familiarissimos eorum in posteris prodi comen-

Primum ca-
put Quis legens
di Historici.

Eugiendi
Frisols.

Suspecti.

Norma di-
gnoscendi ve-
ros Scriptores
à Falsis.

¶ *Sus ejus.*

mendârique meruerunt. Quibus verbis innuit Sanctissimus gravissi-
musq; Autor: tria nobis in discernendis aliorum Scriptis signa nota, que
semper debere propositas esse, ceu xειτήρια & Regulas certissimas: Prima,
ut Opus seu scriptū de quo, queritur, amice congruat et conspiret, cū alio
certo & indubitato (j)usdem Autoris opere. Altera, ut ipso autore adhuc
vivo innotuerit ac volitarit per ora doctorū virorū. Tertia, ut post Au-
thoris obitū, ab ejus familiarissimo quodā proditū sit & posteritati cō-
mendatum. His ergo tribus notis si insignitum est, sibi que constat Stri-
ptum aliquod: dubium non est, quin genuinum sit, & illius auctoris, cujus
nomine se jactat: veluti sunt Classici Scriptores omnes, tot retrò seculo-
rū constanti judicio fama q; nobis relictī & traditi. Sin verò tribus hisce
signis vel omnibus vel aliquibus careat Scriptū aliquod: quocunq; tandē
aut ore, sese venditet, pro suspecto et supposito merito habendū erit. Et si
verò & hæc Regula suas habeant Exceptiones: dū non semper Scriptores,
quamvis optimi, eandem æquoriam & æquabilitatē observent in Stylo ac
orationis genere: itemq; in Methodo & tractatione earum rerū de qui-
bus scribunt: nec etiam ætas Scriptorum & operū certa promulgatio ex
Historiis semper haberi possit: nec deniq; τῶν συγχεβῶν καὶ οἰκειῶν, Fa-
miliarium ac coætanteorū in promptu sint ubiq; testimonia tamen quia
in omnibus omnium seculorum probatis Scriptoribus, signa hæc cōs ἐμὲ τὸ
περὶ concurrunt, eosq; propterea à nobis certos & commendatos. ffecerūt:
dubium non est: quin etiam in suspectis tūc adhiberi possint. Rarò siqui-
dem, imò rarissimè contingit autorem ita planè à se invicem discrepare,
vel in ipsis earūq; tractatione: vel in filo orationis, omnemq; sui simili-
tudinem ad eò amittere, ut non amplius agnosci queat: tanquam ex un-
gue Leo: neque ita omnis omnium in Historiis Scriptorum occulta vel
obscurata est memoria: ut non ex aliquibus saltem erui queat circūstan-
tiis, tempus illud, quo vixerit is, sub cujus nomine scriptum aliquod nobis
obtruditur: nec denique quos vel Studiorum socios, vel pari ætate viros
claros habuerit, indagare aut scire liceat. Ad quod exemplis plurimis, τῆ
in sacris, quàm in profanis auctoribus posset ostendi: nisi Tyronum, quibus
hæc scribimus, & nostri instituti habenda esset ratio. Sed dū ostendere vo-
lumus, quinam præter hos vel ineptos planè, vel falsos atq; surios, porrò,
Historici legendi sint Studiosis Adolescentib; et quis in eis delectus sit ha-
bendus? non id agimus, ut vel nostrum de Historicis aperiāmus judiciū,

qua-

quales illi esse debeant: ut lectione digni sint: vel ut aliis liberam quovis legendi voluntatem & arbitrium eripiamus: qui enim hoc possemus nos? verum hoc tantum nobis propositum est: leviter indicatis Historiarum generibus, ex omni numero eos tantum excerpere & Studiosis adolescentibus proponere: in quibus legendis, tempus & laborem tutius paulò, collocare queant. Quotquot igitur omni tempore scripserunt Historias, hi meliorum ac peritiorum judicio: scripserunt vel quantum voluerunt dediti affectibus suis: vel scripserunt, quantum potuerunt pro viribus suis: vel denique scripserunt, nec quantum voluerunt, nec quantum potuerunt, sed quantum debuerunt pro officio suo. *Primæ Classis* Scriptores bene multi sunt, qui dediti affectibus, Partim arroganter et ambitiosè de se suaque gente multa memoria produunt: quo nomine infames propè sunt Narrationes, de Ægyptiorum, Arcadum, Scytharum, Phrygum, & Belgarum quorundam antiquitate apud Scriptores, alias non ignobiles: qui suos populos omnium hominum totiusque orbis etate priores, Astris Lunaque vetustiores, imò planè αὐτὸχθῆνας & γνηστέας cum sua terra natos, sinxerunt: Partim qui odio & vindicta abrepti, veritatem invidiosè suppressunt: virtutes hostium & præclara facinora, quacunque ratione elevantes: vitia verò & defectus eorum operosè perstringentes: quo morbo cum veteres tum recentiores nonnulli Scriptores etiã magni laborant: Partim qui contraria Religionis astu zeloque inflammati, multa silentio involvunt, multa depravant, multa affingunt, quæ impotentiam pariter impudentiamque ipsorum redarguunt, à quo vitio ne quidem Ecclesiastici Scriptores, cum superiorum temporum, tum nostri in primis seculi sibi temperare queunt: Partim denique qui metu pœnæ vera dissimulant: aut spe præmiorum prava extollunt, non pauca etiam nova excogitant, varias ob causas: cujusmodi Scriptores Aula, ac Tyrannorum Imperia, omnibus temporibus passim produxerunt, & adhuc producunt plurimos. In *Secunda* classe reperiuntur Historici illi, qui non quidem quantum voluerunt, pro affectibus suis: sed quantum pro viribus potuerunt, scripserunt, scribuntque. Et hi quidem prioribus præferendi sunt hoc nomine: sed non raro destituuntur illis adminiculis, quibus nititur veritas, & legentium promovetur utilitas: ut sunt Notitia Rerum publicarum & locorum: Linguarum peritia. Consuetudo & familiaritas cum magnatibus & eorum intimis: Judicium acre, liberum atque moderatum, & id genus alia. Ex quo

Cujusmodi de lectus Histor. hic intelligatur.

Historici legendi quot generum.

Primæ generis seu Classis Historici.

Affectibus dediti.

Secundæ generis seu Classis, Scribentes pro viribus.

fit: ut tales Scriptores sapius impingent ipsi, & alios secum errare faciant: quales Historici plerunque in Collegiis literatorum, in Scholis, domideniq; ac intra privatos parietes nati sunt, nascunturq; quotidie: numero multi, & cuius obuii, qui finem, quoniam habent sibi propositum, bonum & laudabilem: in ceteris danda est eis venia: siquidem praesidia huiusmodi Historica, adjuncta ornamentaque, non cuius adsunt à Natura: aut aliunde à Fortuna semper contingunt.

Tertio Ordini
sive Classis,
Historici Boni
in rari.

Res eorum.

Stylus.

Methodus.

Veritas.

Iudicium.

Mediocritas
Scriptorum
solerabilis.

Tertia demum Classis, eorum est Historicorum: qui nec quantum voluerunt, nec quantum potuerunt, scripserunt: scribuntq;: sed quantum debuerunt, tam ratione veritatis, quam aliarum legum Historicarum: cuiusmodi sunt illi, qui & res verè Historicas, h. e. magnas, utiles necessarias scitu memoriaque dignas tradiderunt: non minutas, frivolas, nugatorias, quae nec igno-
rantis ἀγνοήσας καὶ δὲν τὰς ιστορίας ἀπογράψας, ridet Lucianus, & rectè lib. de scribenda Historia: & qui scripserunt, scribuntque Stylo Historico: non Barbaro, peregrino, affectato, fusoque nimium: sed quem pura & illustribus brevitatis, cū aquabili ac leni Orationis tractu legentibus cōmendet, quemq; probat Tullius in Bruto & 2. de Orat. & deniq; qui scribunt ordine ac Methodo bona: in Universalibus quidem rebus atq; Historiis Temporum eorumq; successuum ratione habita: ne priora posteriori loco ponantur: aut vicißim: vel utraq; inter se commisceantur: in Particularibus autem primū occasiones ac consilia rerum gestarum deinde acta: postea eventus Historia mandant atq; commemorant, in his omnibus autem qui VERITATEM, ceu unicum laboris sui Scopum sibi propositum habent, qua deficiente, nulla est Historia: & ob id, qui suum nonnunquam interponunt Iudicium: ut discrimen lumeng; rebus narratis adhibeant, & non delectent solum, sed & profint Lectori. At quaritur hīc, An tales quoq; Scriptores sit reperire? fortassis, si perfectionē spectes, non erunt: Quotus enim quisq; est, in quo non aliqua deprehendatur labecula: sed si mediocritate sis contentus: erunt adhuc. Dei beneficio, non pauci tam universalem, quam particularem nobis Historiam qui reliquerunt in Sacris pariter atq; Profanis rebus: quibus hīc recensendis idēdō supersedemus: propterea quod sub finem huius commentationis, de singulis Historicis veteribus ac recentioribus singulari in Synopsi atque Catalago acturi sumus distinctius & copiosius. Interim tamen Historiarum Tyronibus commendamus praeter Sacra

Biblias

Biblia, & Historiam utriusque Testamenti: variarum quoque rerum Scriptores Græcos & Latinos, cum primis Chronica illa, Epitomas, Isagogas sive Compendia, quæ omnem à condito Mundo Historiam in Ecclesia & Politia bono ordine, & perspicuo orationis genere, cum accurata temporum notatione, & libero synceroque de rebus iudicio, scriptam præstant. Cujusmodi inter alia compluria: sunt Philippi Melanthonis, Davidis Chytræi, Michaëlis Neandri, Matthæi Dresseri, cum aliis eruditissimorum virorum Chronologicis atque Geographicis lucubrationibus: in quibus Lutheri, Funcii, Bibliandri, Scaligeri, Bucholzeri, Crentzhemii, Buntingi, Lucidi, Candidi, Onuphrii, Baronii, Beroaldi, Mercatoris, Ortelii, Bertii, Ph. Nicolai, El. Reusneri, & similitum passim præclaræ opera, laboresque immensi hucusque extiterunt, grato animo à posteritate celebrandi.

Sed nunc de altero instituti nostri Capite, breviter ad Studiosos adolescentem dicendum. Non enim satis est scire: Legendos esse Historicos & hos vel illos præcipuè legendos: sed sciendum etiam, Quomodo sint legendi? ut aliquis inde ad Lectorem fructus redundet. In hoc autem valent præcipuè hæc Duo: Ordo & Judicium.

Ordinem, ut in omnibus aliis artibus & disciplinis: ita etiam in Historica facultate rectè percipienda, utilem esse ac necessarium, nemo sanus dubitat. Ordine enim nihil omnium rerum pulchrius nihil utilius, testibus Herodoto & Xenophonte. Convenit autem inter omnes probatos Auctores: Tyroni Historiarum ab Universalibus Historicis initium faciendum, & ab his ad Speciales progrediendum esse: non secus atque in aliarum scientiarum curriculo initium discendi fit à generalioribus seu communioribus, & progressio fit ad specialia sive particularia. Igitur initio Tabulam universalem sibi conficiat aut eligat ex jam factis Historiarum Studiosus: in qua mundi originem, ejusdem corruptionem per Diluvia: illustrium Regnorum ac Populorum initia: Religionis propagationem cum præcipuis temporum, ac rerum gestarum momentis, ante oculos semper sibi habeat proposita, eaque mentis & memoria ita insigat, ut de his sibi ipsi & aliis, quoties opus vel usus est, rationem reddere valeat. Deinde ad uberiores & accuratiores earundem rerum cognitionem progrediatur: & quis status earum fuerit, à quibus, & quando pleraque gesta sint? inquirat & annotet: qua in re Tabula Chronologica Bucholzeri, Funcii, Pantal. Candidi, Crentzhemii, multum Studiosis prodesse poterunt. Ab his accedat ad copiosiores aliquam

*Et sufficienter
Tyronibus com-
pendiosiores
Scriptores.*

*Alterum Ad-
monitionis
caput.
Quomodo le-
gendi sint Hi-
storici.*

*Ordine bono
& cum judi-
cio.*

*Ordo præ
Tyronibus Hi-
storiarum*

*Tabula uni-
versales.
Tabula Chro-
nologica.*

& pleniorē universalem Historiam, tam Ecclesia, quàm Politia, per Orbem terrarum, in præcipuis gentibus, Monarchiis ac regnis: & quæ cujusque initia, progressus, mutationes, ac fines: quæ rerum gestarum occasiones, successus atq; exitus: quomodo & quo fine, à quibus ac qualibus pleraq; in Mundo administrata plenius consideret: qualem Historiam in ætæ alios posteritati cõmmendarunt, Ph. Melanthon, Da. Chytraus Matth. Dresserus, El. Reufnerus, & alii: quorum lucubrationes in hoc genere Studiosis abundè satisfacere possunt. Deinceps descendendum est, ad singulorum Populorum, Imperiorum, Regnorum, Dynastiæ ac Rerum publicarum, eorumq; Gubernatorum ac Principum Historiam monumentaque: & ut quæque ex illis cœperint, creverint, substiterint, vel etiam mutata interierint, κατὰ τοῦ αἰῶνος Locorum, Personarum aliarumq; circumstantiarum tam in dictis quàm in factis specialiter, ac particulatim considerandū est: accurata temporum observatione adhibita: quibus scilicet singula in Mundo sibi invicem successerint, ut semper priora quæ sunt tẽpore, priori quoq; loco legendo cognoscantur. Exempli gratia, Qui ex superioribus generatim cognovit res duplicis Mundi: tam ejus qui antè D. luvium, quàm qui post Diluvium fuit: utpote Originẽ Mundi ac generis humani. Institutionẽ Conjugii & dominii Lapsus primorum Parentum Promissionem de semine mulieris: Parricidium Caini in fratrem Abelem: Inventionem artium, Seriem annorum usque ad Diluvium & Annum Mundi 1656. in quo Perditio universalis totius generis humani fuit: solo Noah cum suis in Arcâ conservatis: Inde Turris Babylonicæ adificationem: Gentium & linguarum Divisionem, Monarchiæ primæ constitutionem, & translationem, ab Assyriis & Chaldeis ad Medos, ac Persas ab his ad Græcos & Macedonas: inde ad Romanos circiter annum Mundi 3970. in quem Natalem Christi incidere accuratiores affirmant Chronologi. Posthac quomodo Romanorũ Imperium à Julio Casare usq; ad Constantinum Magnum fuerit propagatum: partim in Oriente Constantinopoli, usq; ad annum Christi 1453. partim in Occidente per Carolum Magnum primum Francorum Regem, ejusq; posteros per Saxonas, Suevos, Austriacos, usque ad præsentem annum Christi 1601. in quo hæc scribimus: Et qui in his omnibus ἀξιόλογα & præcipua quæque notavit atq; observavit: Is rectè postmodum ac bono ordine particulariter inquireret, in singulorum populorum Imperiorũ, Magistratuum, atque etiam hominum. Illustriorum, statum, conditionem,

res. ge-

Historia universalis.

Historia particularis.

Exemplum.

res gestas, fortunam, exitus & similia : adhibita rursus accurata circumstantiarum ratione , ac imprimis iusta Chronologia, ut de temporum, ac Scriptorum serie ac successione ipsi constet. Vt in prima Monarchia præter generalia superius commemorata, inquiret porro Studiosus particulariter etiam in Statum primorum Patrum, Hebræorum. Deinde Chaldeorum, Assyriorum, Ægyptiorum, Phœnicum, Medorum, Scytharum, Italarum, Gallorum, Germanorum, Hispanorum, Sicyoniorum, Argivorum, Atheniensium, Trojanorum, Latinorum, & ceterorum Populorum, Regum, Principum, initia atq; progressus, quorum fit mentio in prima Monarchia : nempe à Nimrodo filio Chus. filii Cham, qui fuit filius Noah, usq; ad Cyrum Persarum Regem primum : in quem Monarchiam Deus transtulit, Anno Mundii 3 4 3 5. Sic considerabit peritius in his ipsis & sigillatim, verbi gratia Nimrodum nepotem Cham, & ejus res gestas : Ninum & ejus immanē exercitum cōtra Zoroastrem, in quo duxisse fertur 1700000. pedites, & equites 200000. Semiramidem Heroïnā ac bellatricem fœminam, quæ Eunuchismum excogitavit, Idem faciet postea particulatim in aliis Hebræis , Ægyptiis, Græcis, Latinis & cæteris, qui quæve in tempora Primæ hujus Monarchiæ inciderunt. Eodem modo in secunda Monarchia diligentius ponderabit res Medorum & Persarum, quib; cum his concurrerunt Israëlitarum, Romanorum, Græcorum, Atheniensium maximè & Lacedæmoniorum, itemque Macedonum, qui etiam duce Alexandro Magno, consequuti Imperium summum, à Persis illud sibi vindicarunt , Anno Mundi 3 6 4 2. In quo itidem perpendet accuratius res stupendas Alexandri M. & Successorum ejus per totam Asiam : Itemq; populi Romani, & cæterorum qui sub hac Monarchia floruerunt , populorum, usq; ad Annum Mundi 3 9 7 0. in quo Romanorum Monarchia à Julio Cæsare cœpta , ab Octavo Augusto confirmata, & post per Orientem ac Occidentem circumlata fuit fuit, rebus in magna varietate Dominorum, Gentium ac populorum, multaq; difficultate gestis : donec Monarchia hac ultima in Germania sola conquievit : ubi sanè infinita tam in Ecclesia, quàm in Politia particulatim cognoscenda lustrandaq; , usque in præsentem annum à nato Christo Servatore 1601. obvenient ei, qui hujuscemodi Methodicam & accuratam Historiarum cognitionem in sese suscepit.

Quemadmodum autem Studiosus harum rerum Ordinem ac Methodum in iis persequendis percipiendisq; sedulo observare debet : nec com-

Synchronismi
I. Monarch.

Ante natum
Christum.

Synchronis.
II. Monarch.

Synchronis.
III. Monarch.

Synchronis.
IV. Monarch
Post natum
Christi.

Ordo Scripto-
rum ipsorū et
in iis delectus.

Historici primi Sacri. Ist.

mittere, ut ullo pacto à tramite recto dimoveatur: ita etiam in Scriptoribus ipsis legendis ac cognoscendis eundem ordinem, cum quodam delectu retinere debet: ne remoram fortè sentiat, & in Labyrinthos inextricabiles incidat. Est autem Ordo & delectus Scriptorum Historicorum, ut indicant peritiores in hac facultate, fermè talis. Primus omnium Moses ut antiquissimus Scriptor & certissimus cognoscendus est: dehinc liber Josua:

Monarchia I.

Libri Judicum, Regum, Esdra, cum aliis locis sacrarum literarum, & fragmentis Ctesia, Agatharcidis, Memnonis, Berosi, Metasthenis, Monethonis, totaque Historia Josephi, Hegefippi, Appiani, Procopii, qui omnes Historiam primi Mundi & populi Dei, Hebraeorum, Judaeorum, Assyriorum, Babyloniorum, Chaldaeorum, Medorum, Ægyptiorum, Phœnicum, & ex parte Persarum aliarumque gentium res gestas describunt, ad usq; Monarchiam Persicam, & seriem annorum 3435. nobis exhibent. Hinc

Monarch. II.

è vestigio sequitur Herodotus, qui Persica Monarchia initia & progressus usque ad Imperium Xerxis tradit: ut & Lydorum, Medorum, Ægyptiorum, gentisque Judaica: Græcia quoque, Attica, Laconica, ac Corinthiaca Historiam persequitur. Hunc propter Græcorum Historiam excipit Thucydides, qui à Xerxis ex Græcia discessu (ubi desistit Herodotus) annorum 76. Historiam complectitur, & Illustrium Civitatum Græciae res gestas explicat. Thucydidis Historiam continuat Xenophon, qui à fine Thucydidis exorsus, Historiam annorum 44. & bella inter Græciae Civitates gesta, usque ad Prælium Epaminondæ ad Mantineam, & annum Mundi

Monarch. III.

3600. contexuit. Xenophontis Historiam sequuntur immediatè libri 2. Georgii Gemistii, & Diodori Siculi lib. 16. ubi Philippi Macedonis & Alexandri Magni) qui Anno Mundi 3642. Monarchiam in Græcia constituit) ejusque Successorum res gestas descripsit, usque ad annum Mundi 3664. qui annus in 10. librum Livii, & in annum urbis Romæ Condita 452. incidit.

Monarch. IV.

Ergò post Diodorum ritè nobis transitus est à Græcis ad Romanos, & evolvendus Livius, Romanæ Historiæ Princeps, qui continuam 746. annorum Historiam, usque ad annum quartum, antè natum Christum nobis præstat, quatuor decim Decadibus seu libris 140. qui etsi non integri ad nos pervenerint: tamen ex argumentis reliquorum librorum, & Epitome Flori damnum illud ingens in Historia utcunque potest sarciri. Livium proximè sequitur Cornelius Tacitus, qui Romanam Historiam ab Augusto in quo,

in quo desierat Livius, usque ad Nervam libris 16, (qui restant de 21.) prudentissime ac felicissime deduxit. Tacitum subsequitur Ammian. Marcellinus qui à Nerva cœpit & in Valente desit libris 18. qui de 31. super sunt. Cætera quæ restant in Romana Historia, suppleant Suetonius, Eutropius, Dionysius Halicarnassæus, Vellejus Paterculus, Cassius, Spartianus, Capitolinus, Vopiscus, Herodianus, Lampridius, Egnatius, Prosper, Aquitanicus, Procopius, Aeneas Sylvius, Blondus, Guicciardinus, Pontanus, Galeacius, Bembus & similes: quibus ad jungendi sunt & alii, qui vel Livio Tacitoque & sequentibus priores fuerunt, vel Synchroni, vel etiam posteriores, & quorum in Catalogo Historicorum infra sub titulo Romanorū atque Italicorum Scriptorum fiet mentio. Iam neque reliquis populis sui defuerunt Scriptores atque Historici, in quibus etiam ordo atque delectus ille habendus: ut semper priores ac universales primo loco legantur: particulares secundo: probatiores, nobilioresq; obscurioribus ac vilioribus præferantur. Ac primò quidem Populorum atque Illustrium Rerumpub. Scriptores communes, cognoscendi videntur: deindè, si qui habentur singulorum proprii: tum etiam excellentium virorum, qui vel Imperio, vel generis splendore, vel opibus, vel demique virtutum, ingenii ac doctrinarum laude claruerunt. Nam nulli horum sunt, qui non suos eosque præclaros Scriptores invenerint. Sic etenim Germani laudant C. Casarem, Tacitū, Rhenanum, Wimpelingum, Irenicum, Hugvvaldum, Aventinum, Nauclerum, Munsterum, Vrspergensem, Schaffnaburgensem & similes. His qui juncti sunt Populi, Austrii, Boii, Suevi, Lazium & Bartolinum: Hungari, Turcotium, Soiterum, Bonfinium: Poloni, Cromerum, Callimachum: Sclavi, Helmboldum Presbyterum: Dani & Sueci, Franci, Vandali Burgundiones, præter Chronicon suum, Crantzium, Olavum M. Saxonem Grammat. Procopium, Agathiam. Iornandem, Sidonium, Aretinum, & Longobardi, Paulum Diaconum: Saxones, Albertum Crantzium, Wittikindum, Chytraum. Borusi, Stellam: Battavi, Noviomagum: Helvetii, Stumpffium: Sic Celtae & Galli ac Franci, cæteri q; populi, qui Rheno, Pyrenæis Alpibus, & utroque mari cinguntur, jaçant Jul. Casarem: Hunibaldum, Aemylium, Guagninum, Amundum, Scissellium, Mejerum, paradinum, Frossardum, Comineum & similes. Britannii & Scoti, commendant Polydorum, Bedam, Boëtium. Hispani, Arragonii, Lusitani, Tarapham, Mariam Siculum, Verardum, Goëssium,

Scriptores Sa-
riorum Popu-
lorum.

R erumpub.
Clarorum
virorum.

Arabes & Saraceni: Leonem Afrum, Hermannum Dalmatum. Quin & Tartari, & Moschovita & Æthiopes, & Turca & Indi suos invenerunt Scriptores, Haytonem, Michaum, Jovium, Alvaresium, Postellum, Chalcondilem, Cadamustum, Columbum, Vesputium, Patritium & similes. Sic Venetorum Rempublicam descripserunt Sabellicus, Contarenus, Bem- bus: Florentinorum, Machiavellus: Siculorum & Neapolitanorum, Ritius, Falcatus, & alii alias. Claros deniq; viros in omni genere celebrarunt ex veteribus Plutarchus, Suetonius, Dion, Spartianus, Herodianus, Vopiscus, Curtius, Laërtius, Philo: & ex recentioribus, Eginhardus, Cuspinianus, Valla, Egnatius, Platina, Bocatius, Volaterranus & similes: ex quibus cuivis proum est eligere, quem velit, & quem utilem sibi fore iudicabit. Sed hec omnia in Catalogo Scritorum Historicorum, quem Commentationi huic nostrae subiiciemus, Studiosus lector videbit melius, & intelliget rectius: ideoq; in hoc membro, secundi capitis Admonitionis instituta, non erimus prolixiores.

Catalogus Historicorum.

Judicium.

Dicendum ergo jam non nihil etiam de altero membro, nempe de Judicio, quod adhibere debet Historiarum Studiosus, ne in tanta Scritorum copia, varietate, & quandoque etiam pravitate, se ipsum fallat, & tempus cum opera (quod a sunt) oleoq; perdat: sed ut laboris sui, & sumptuum fructum quoq; aliquem reportet. Ad hoc autem consequendum requiruntur adminicula, non pauca, neque exigua: ut sunt Ingenium bonum, memoria excellens, literarum & linguarum peritia: Philosophia Ethica ac Politia *ἠθικὴ καὶ πολιτικὴ*, atque scientia: ante omnia autem Geographia sive Topographia, & Chronologia cognitio: deniq; Loci communes seu cellula quaedam, in quas seponantur ea, quae accurata & diligenti lectione indagata, hausta atq; percepta sunt: ne deficiente memoria, & librorum supellectile (ut quandoque contingit) omni lectionis nostrae fructu tam in scribendo, quam in loquendo, quam etiam in aliis vitae necessitatibus destituatur, & vacui tandem inanesque deprehendamus.

Adminicula Iudicis.

Ingenium.

Eruditio.

Quod ad prima Naturae adjumenta attinet, ingenii, memoria atque iudicii, itemque altera illa doctrina & eruditionis, linguarum ac Philosophiae adminicula, quibus Historiarum Studiosus instructus, haud magno labore inter legendum videre potest, quae vera, quae falsa, quae probabilia, quae utilia, quae necessaria dicantur ab Historico, quem legendum suscepit: quae vero secus se habeant: de his alio loco fortè nobis agendum erit: & sunt illa com-
munia,

munia. Historico, cum aliis facultatibus atque scientiis, quibus cognoscendis operam damus, atque etiam extra omnem controversiam posita: insuper sepius prescripta, repetita & inculcata à magnis & claris viris omnium etatum, qui futurum Historicum informarunt: itaque consultò isthac nunc prætermittimus. De Geographia autem & Chronologia subsidis, quæ sunt veluti dexter & sinister Oculus in Historia: & de Locis Communibus, quæ manibus quasi excipiunt atque in usum nostrum reponunt, quæ lecta cognitaque sunt, aliquid pro instituti ratione, breviter subjungemus.

Quoad Geographiam attinet, cognoscenda illa est Studioso Historiarum ex vetustis partim autoribus, quales sunt Ptolomæus, Strabo, Plinius, Solinus, Mela, Dionysius &c. partim recentioribus, ut Glareano, Munstero, Appiano, Honteno, Ortelio, Mercatore, Bertio, & si qui sunt hisce similes. Breviter autem his vulgò dividitur totus orbis in duplex Hemispherium, Superum & Inferum, cujus respectu Orbis alius Vetus, alius Novus dicitur. Partes veteris Orbis sunt tres, Europa, Affrica, Asia. Europæ Regiones sunt: Hispania, Gallia, Germania, Italia, Sarmatia, Taurica Chersonesus, Macedonia. Epeirus, Achaia, Peloponesus, cum Insulis Hibernia, Britannia, Orcadibus, Thule, Gadibus, Balearibus, Corsica, Sardinia, Sicilia, Corcyra, Ithaca, Cephalenia, Zacyntho, Echinadibus, Eubœa, Creta, Strophadibus, Cythera, Salamina, Ægina. Affricæ Regiones sunt, Mauritania, Numidia, Cyrene, Marmarica, Libya, Ægyptus, Thebais, Æthiopia. Asiæ Regiones sunt, Pontus, Bithynia, Asia, Lycia, Galatia, Pamphylia, Cappadocia, Armenia, Cilicia, Sarmatia, Colchis, Iberia, Albania, Syria, Palestina, Arabia, Mesopotamia, Babylonia, Assyria, Susiana, Media, Persis, Parthia, Carmania, Arabia felix, Hyrcania, Margiana, Bactrina, Sogdiana, Saccæ, Scythia, Serica, Aria, Paropanisus, Drangiana, Arachosia, Gedrosia India. Sinarum regio, Taprobane Insula opposita India. Novus Orbis fortè sic dictus est: non quòd antè non fuerit, sed quòd multis seculis ignotus, postremo hoc tempore iterum detectus sit. Nam Anno Christi 1492. Christophorus Columbus, auspiciis Ferdinandi & Isabella Reg. Hisp. à Gadibus ad Occidentem versus iter aperuit, & invenit Cubam & Hispaniolam. Anno Christi 1497. Americus Vesputius à Gadibus solvit, & Novum Orbem peragravit, quem de suo nomine Americam dixit, cujus Latitudo 525. longitudo verò 750. milliaria Germanica complectitur. Rursus Anno Christi 1502.

*Geographia
cognitio.*

*Brevis ejusdem
delineatio.*

Idem Americus Vesputius, Portus & Insulas precipuas in Africa & India occupavit: reges multos vectigales fecit, & ad extremum Orientem progressus Calecuti portus attigit, iterq; novum ad Indias navigantibus patefecit. Anno Christi 1520. Ferdinandus Magellanus, auspiciis Caroli V. Imper. navigationem novam per fretum Meridionale ex America, in reliquum totum terrarum orbem invenit. Hisce socios se in hac re praeberunt Cortesius, qui novam Hispaniam & Mexicanum regnum detexit: Valboa, qui mare Australe, vulgo Delzur aperuit, Pizarrus, qui Peruanum Regnum adjunxit: Pontius qui Floridam: Franciscus Fernandes, qui Iucatanam indicavit, & alii qui alias Insulas, & Regiones manifestarunt. Ita, ut nunc Majores quoque Orbis Novi partes sint India Occidentalis, cum quaqua versus adjacentibus multis ac magnis Insulis & regnis: Magellanica India, versus Austrum, sed nondum satis explorata. India Orientalis nova, cum multis Insulis, regnoque Cathay: & India Septentrionalis, cum suis Regnis atque Insulis: de quibus omnibus ut & de veteris Orbis partibus, regionibus, fluminibus, & c. agemus paulò specialius ac fufius, infra in Geographica Epitome, quam reliquis Indicibus Historicis prae-mittemus.

Chronologia.

Quò ad Chronologiam, quae ceu dexter est Historiarum oculus, & sine qua inamœna, atque infrugifera omnis est Historia, diligenter ea quoq; Studiofo Historiarum cognoscenda est, & in omni lectione adhibenda sedulo: nec est, quòd quisquam absterreatur difficultate ejus, quae ex Chronologorum ἀπορίων πολέμων, & perpetua ac irreconciliabili discrepantia oritur, His enim omnibus opponet Studiosus necessitatem hujus scientiae, & utilitatem: utramque sanè maximam: accerset quoque sibi in auxilium multorum summorum virorum in hoc genere labores Herculeos, sempiterna laude, praemisque dignissimos: cujusmodi inter vetustiores (praeter Sacrarum literarum loca & patres Ecclesiae priores) sunt Eusebii, Nicephori, Bedae, Alphonfi Regis Mirandulani: & inter recentiores, Gassari, Phrygionis, Lutheri, Melanthonis, Bibliandri, Lucidi, Reinholdi, Camerarii, Funccii, Chytrai, Crusii, Beutheri, Panuinii, Beroaldi, Genebrardi, Mercatoris, Pantal. Candidi, Crentzhemii, Bucholtzeri, Buntingi, Scaligeri, Christmanni, El. Reusneri, & similium Chronologicae commentationes, publicè haëtenus editae, qui omnes summa fide ac dexteritate (posteriores maximè) difficultates illas partim indicarunt, partim mitigarunt: partim et-

Difficultas ejus.

Ratio difficultatis superanda.

Adjumenta Clariss. Chronologorum.

tim et-

tim etiam sustulerunt : ad quos brevitatis causa Historiarum Studiosum in hac parte remittimus : ut etiam ad Methodum Johannis Bodini, & Discursum Friderici Tilemanni & similium, qui de hac re, ut aliis multis ad omnem Historiam pertinentibus disseruerunt eleganter, eruditè ac copiosè. Sufficiat autem Tyroni Historiarum novisse præcipuos annorum terminos eorumque appellationes : ut sunt Epochæ, Olympias, Indictio, Hægira, Aera, & si quæ similia momenta temporum, eorumque vocabula habentur. Vocant verò Epocham in genere, certum & illustre quoddam principium temporis, à quo reliqua tempora numerantur, vel in consequentia, vel in precedentia, vel in utramque partem. Epochæ porro hujuscemodi duplices sunt, vel Ecclesiastica, vel Politicæ. Ecclesiasticae sunt, quæ in sacris literis & Ecclesiasticis Historiis annotantur: inter quas prima & antiquissima est Orbis conditi, ad Nativitatem usque CHRISTI SERVATORIS, secundum plerosque Chronologos, Annorum 3962. & inde à Christo nato, Anni 1601. usque in presentem hunc : ita ut prima Epochæ à Condito Mundo huc usque sit Annorum 5563. Altera Diluvii, quod incidit in An. M. 1656. vel (ut alii) 1657. Tertia Turris Babylonica seu Confusionis linguarum, quæ accidit post Diluvium An. 131. Quarta Peregrinationis Abrahæ, ex Charris in terram Chanaan, Anno Mundi 2021. Quinta Exodi seu migrationis Israëliitarum ex Ægypto, Anno Mundi 2451. Sexta Sabbathicorum annorum, seu remissionis, Anno Mundi 2499. Septima Jubilæorum, quorum initium pendit ab initio annorum Sabbathicorum. Est autem Jubilæus Septenarium Sabbathum annorum, hoc est, Ann. 49. quibus exactis, incipienteque anno Quinquagesimo, libertas in populo Dei proclamari debuit: cujusmodi Jubilæi ab initio Mundi usque ad CHRISTI passionem numerantur 51: sed Mosaiici, à primo usque ad CHRISTI passionem, triginta. Octava est Templi Salomonis, quod adificari cœptum Anno Mundi 2932. Nona est captivitatis Babylonica: quæ incidit in An. M. 3357. Decima est Hebdomadam Danielis, quarum initium est Anno Mundi 3506. Undecima & nobis Christianis usitatissima, est Annus Nativitatis seu Incarnationis CHRISTI, quam alii referunt ad Annum Mundi 3962. alii verò a A. M. 3970. maximè posteriores. Quam rationem numerandi annos à partu Virginis seu Nativitatis CHRISTI, annis demum ab illa 600. usurpari cœptam esse, autoritate Dionysii cujusdam Abbatis Romani, scri-

Historicorum
annorum.

Notationes
Epocharum.
Epocha quid.

Quotuplex?
Ecclesiastica
Epocha.

bit Be-

bit Beda: cum antea Christiani annis Imperatorum uterentur: ut patet ex Historia Evangelica Luc. cap. 3. quem morem Latina Ecclesia tantisper observavit: quemadmodum Græca, annos Monarchiæ Græcæ seu Alexandri M. retinuit. Præter hæc Epochas, sunt & alia Ecclesiastica Septem, quas itidem pro certis temporum metis atque intervallis, ex Sacris quoque literis, & rerum maximè, in iis memorabilium momentis extraxit doctissimus Beroaldus, sola Sacrarum literarum autoritate nixus: quarum prima est ab O. C. ad Diluvium, annor. 1656. Secunda à Diluvio usque ad promissionem Abrahæ factam, de benedicto semine: annor. 427. Tertia, ab hac promissione, usque ad Legis Dni in monte Horeb promulgationem: annor. 430. Quarta, à legis promulgatione, usque ad fundatum Templum Salomonis, annor. 480. Quinta, à fundato Templo usque ad transmigrationem Babylonicam, annor. 408. Sexta, à transmigratione, usque ad reditum populi in terram Judaicam, annor. 70. Septima, Hebdomada Danielis, annor. 490. quarum initium est in primo anno Cyri Reg. finis in passione Domini: quæ omnes Epochæ, Intervalla, sive curricula Temporum in unum collecta, ostendunt annum Passionis Dominicæ esse, 3961. à quibus si demantur anni ætatis CHRISTI S. 33, remanebit summa annorum à condito Mundo, usque ad CHRISTI nativitatem 3928. Quas Epochas licet nonnulli magnæ eruditionis viri amplectantur, nec immeritò: tanquam ex veris & solidis Sacrarum literarum monumentis desumptas: tamen easdem corrigi posse in quibusdam Temporum intervallis, non est dubium. Sunt denique alii, non postrema nota Historici & Chronologi, qui veram annorum Mundi supputationem, hac Epocharum collocatione proponunt. Primo Ætates patrum ab Adamo ad Diluvium includunt Annis 1656. Annum deinde Diluvii subjungunt 1. Porro Ætatibus Patrum à Diluvio ad natum Abraham tribuunt 292. Abrahæ vocationi in ætate ipsius 75. Inde usque ad exitum Israël ex Ægypto annos 430. Ab exitu hoc ad Templi Salomonis extructionem, ann. 480. Vitæ & regno Salomonis, post templi extructionem annos 36. Dehinc defectioni Israhel à Domino, annos Roboami 3. Mens. 6. Ab hac defectione usque ad Hierosolymæ obsidionem annos 390. Ipsi obsidioni ac desolationi Templi Annum 1. Mens. 6. Captivitati Babylonica annos 70. Intervallo inter duas Judæorū migrationes ex Babylone annos 79. Danielis Hebdomadibus annos 490. Quæ summa in unum collecta facit annos

Epocha Eccle-
siastica alia.

Epocha Eccle-
siastica.

4004. usque ad mortem CHRISTI finemque Hebdomadam Danielis: de quibus, si demantur annivita CHRISTI 34. incidet dies Natalis CHRISTI SERVATORIS in An. Mundi 3970. atque hanc supputationem multis & evidentibus admodum fundamentis per varios ratiocinationis modos confirmant iidem: maxime vero Crentzhemius Büntingus, Reusnerus, viri doctissimi & accuratissimi in hoc genere. Nos suam cuique (uti debemus) iudicium relinquimus liberum: ut ex his sequatur sententiam eam, quam certissimam & maxime conformem rationibus calculi exquisitissimi deprehenderit. Interim non dissimulamus: eos nobis placere maxime: qui ratione inquirendi, con:inuandi & supputandi annos Mundi ab Orbe condito, ex sola S. Scriptura desumunt: cujusmodi ferè sententias hic recitavimus: cum multi præstantium Chronologorum eos tantum annos probent in sacris, qui pertingunt, vel ad Historiam capta Trojæ, vel ad initium Olympiadum: vel ad primum annum Urbis conditæ: vel ad primum annum Nabonassari Regis, quem volunt esse Salmanassarem, destructorem Regni Israëliti: vel ad quartum usque annum Regis Jehojakim, qui incidit in primum annum Nebucadnezaris Regni Judaici everforem, quem opinatur esse Nabopolassarem Ptolomæi, vel denique usque ad primum annum Cyri Persarum Regis: reliquos autem annos usque ad CHRISTUM pertexunt ex Historia Profana, descendendo vel per Olympiadas, vel per annos urbis Romæ conditæ, & Coss. Romanorum: vel per annos Nabonassari: vel per tempora regum Persicorum & Græcorum, usque ad Imperium Augusti Cæsaris, & inde usque ad natum CHRISTUM SER. Nam licet hæc omnia & ingenii habeant multum, & Studii non parum: tamen, quia, cum in aliis temporum intervallis adhuc laborant: tum, maxime, quia verum & certum annum connexionis Sacræ & Profanæ Historiæ haud quaquam definiunt: idè assensum per omnia illis præbere, haud ita licet facile. Cum è contrà nemini piorum dubium sit: Spiritum sanctum, ut in aliis partibus rebusque ad salutem nostram pertinentibus: ita etiam in hac difficultate, pro sua bonitate et gratiâ nobis adesse voluisse: et in sacris literis luculentâ quadam vestigiâ Temporum exprimere, inde ab Adamo primo atque terrestri, usque ad Adamum secundum, & celestem CHRISTUM, que in annorum supputatione, pii, velut Cynosuram quandam sequerentur: quod etiam longè tutius & firmitus est, quam profanis incertorum Scriptorum autoritatibus inherere. Sed de Epochis

Alia.

Qua cersores.

Eccle-

*E*clesiasticis hinc satis. Plura de his, atq; aded discrepantiam omnem praecipuorum Chronologorum circa eas, qui cupit cognoscere: consul. ut posteriores Scriptores, quorum supra facta mentio: & his adiciat ex Bodino causas, hujus perplexitatis: quae plarumque ex diversis annorum initis: ignorantia linguarum, & nondum satis apud veteres explorato Solis Lunaeq; cursu promanarunt.

Politica Epochae sunt, quae in Historiis profanis occurrunt, & in commerciis atq; civilibus negotiis usurpantur: ut sunt Epochae Olympiadum: Urbis Romae conditae: Indictionum: Caesarum: imperii Germanici, Hegirae, Ærae & si quae sunt similes. Olympias, quae usi sunt Graeci est spatium quatuor annorum, quibus expletis, quinto quoque anno Agon Gymnicus celebrabatur ad Elidem urbem Peloponesi in mense Junio, autore Iphito, ut testatur Pausanias lib. 5. Quia igitur Graecis initium erat anni in mense Junio, circa Solstitium aestivum: ideo & principium numerationis annorum in eo posuerunt, & quidem anno Mundi 3189. ut demonstrant Chronologi. Urbis Romae conditio, collocata est in annum Mundi 3213. & expiravit propè circiter annum Mundi 4445. à nato CHRISTO 477. Indictio spatium est 15. annorum, seu trium lustrorum, quae coepit Anno Christi 313. antè diem 8. Cal. Octob. Constantino & Licinio Aug. Coss. in Concilio Niceno confirmata. anno 7. Imperii Constantini M. quemadmodum in Fastis Graecorum scriptum esse, his verbis Ινδικτιώνων χρονσ αντινάων εν τω δευτερον μηνι: testatur Onuphrius, Mutationem hac Epochae sensit aliquoties sub Diocletiano, & Justiniano: illo mense Septembri eam incipiente: hoc ad initium anni civilis eandem revocante: sed de his disceptare non est hujus loci. Caesarum Epochae incepit cum C. Julio Casare, consulatu ejus secundo, quem gessit cum P. Servilio Isaurico A. M. 3918. anno V. C. 705. & duravit fortè usque ad indictiones à Constantino M. factas atque corroboratas. Epochae Imperii Germanici incepit cum Carolo M. A. C. 801. neque ita diu retenta est. Epochae Hegirae vel Alhigerae Arabicus & Turcis in usu non est loco anni hanc quidam ponunt in annum CHRISTI 621. quo Mahometes Alcoranum Turcica blasphemiae promulgavit: alii in tempus expeditionis ejusdem circiter annum CHRISTI 592. collocant. Æra, Hispanis erat spatium, quo suos annos dimetiebantur, inde ab anno Imperii Augusti 16. ubi primum promulgatum est Decretum Tarracone, ut totus Orbis censeretur: desit autem in temporibus Regis Ferdinand

Epocha Politica.

Olympias.

Urbis Romae
Conditio.
Indictio.

Mutatio Diocletiani & Justiniani.
Caesarum
Epochae.

Imperii Germanici Epochae.

Hegirae Vel Alhigerae Arabum.

Æra Hispan.

nandi Catholici, quibus rationem annorum CHRISTI cum aliis populis Hispani secuti sunt. Habuerunt & Persæ suas Iessdagert, & alii alias rationes numerandi annorum seriem : de quibus vide Paulum Crusium, Funccium, Scaligerum, Christmannum, Crenzhemium, Freigium, & alios. Præterea occurrunt etiam apud Ptolomaum, & Mathematicos quosdam Epochæ insignes : ut Regni Nabonassari, Mortis Alexandri, Cyclorum Methonis: Periodorum Calippi, Chaldaeorum & Dionysii &c. de quibus explicare instituti nostrini non est : monuisse de his Studiosos adolescentes tantisper, sufficiat.

Iessdagert Persarum.

Epocha Mathematica.

Restat, ut de Locis communibus nonnihil etiam aspergamus in gratiam Studiosorum facultatis Historica, quibus si ulla alia scientia, certè hæc vel maximè indiget : propter rerum copiam, difficultatem, varietatemque, & earundem in vita humana usum sive applicationem, valdè necessariam. Extant autem non solum Rhetorum ea de re præcepta eximia : sed etiam Locorum Exempla varia : de quibus nos unum atque alterum hic ponemus : arbitrium relinquentes Studioso Histor. ut. quod commodissimum sibi iudicabit, eo prohibitu utatur.

Loci communes.

Probarunt autem jam pridem eruditiores cum in nostra Argentinensi Academia, tum alibi alii, summa hæc omnium rerum cognoscendarum capita que non solum in Historia: sed in omni aded Scientia, tam sacra, quam profana, & in omni cuiusvis boni Scriptoris resolutione obuia sunt, ac proinde diligenter observanda: eorū series hæc est : Duo prima ac summa totius universitatis rerū capita constituuntur, CAUSA & EFFECTUS. Causa, vel est Prima, ut Deus : Secunda, eaque partim occulta, ut Fatum, Fortuna, Casus: partim constans: ut Natura : cuius affectiones sunt, Motus, Locus, Tempus. Effectus, est ipse Mundus. Mundi partes sunt Æther, id est, Cælum, itemque Stella, vel Fixæ, signa Septentrionalia Zodiaci, Australia: vel Erraticæ, sive Planeta. Elementa: ut Ignis, Aër: in quo vel ignita, vel media (ut colorata, mixta, venti) vel humida sunt Meteora. Aqua: cuius partes sunt aut communes: aut propria: ut Maria, Sinus, Fluvii, Lacus &c. Terra: in qua itidem consideranda aut partes ejus Naturales atque Artificiales: & hæc iterum vel communes, vel propria, ut Regiones, Populi, Urbes: aut cõtenta Terra: cuiusmodi sunt in visceribus Terra Metalla, Fossilia, Lapides &c. in Superficie autem, Planta, Arborea, Fruices, Herba: singula hæc varii generis, earumque

Duo summi Loci.

Causa & Effectus.

Causa prima omnium Deus.

Effectus, generatus Mundus,

Æther.

Elementa 4.

Ignis.

Aer.

Aqua.

Terra.

Partes ejus.

Contenta in terra & in superficie.

fruges: & erficie.

*Animalia.
Irrationalia.*

fruges: ut Frumenta, Legumina, Aromata, Succa, Liquores &c. Animalia, eaque partim Irrationalia, ut in Aëre aves rapaces, mansueta, magna, parva, aquatica, terrestres: in Aquis, ut Pisces marini, fluviatiles, iug, squamosi, molles, & crustacei: in Terris, Quadrupedes, Fera aut Mansueta: vel Amphibia pedibus utentia, aut humi repentia, vel insecta Volatilia atque Terrestria: partim Rationalia, ut Homo: in quo consideranda, Partes ejus & Actiones. Partes Hominis sunt Duæ: Corpus & Anima. Corpus rursus suas habet Partes: Similares & dissimilares, easq, superiores, medias & inferiores: & Accidentia, ut sunt Forma, cujus contrarium deformitas: Sanitas, cujus contrarium Morbus: Vita, cujus contrarium Mors, eaque vel in certis partibus corporis, vel omnibus. Anima Hominis, vel est Vegetativa: ut Nutritio, concoctio, expletio, generatio &c. vel Sensitiva, eaque apprehensiva: ut Sensus exteriores, Visus, cui obicitur Color, Lux: Auditus, cui Sonus: Olfactus, cui Odor: Gustus, cui Sapor: Tactus, cui qualitates tactiles: itemque Sensus interiores, ut Communis, Phantasia, Memoria, Somnus. Vel est Motiva, eaque vitalis, ut Pulsus & respiratio, & Progressiva, ut Progressio: Contractio membrorum. Vel est Rationalis, ut Mens & Intellectus, Voluntas & omnes affectus: ut sunt Voluptas, Latitia, Dolor, Molestia, Cupiditas, Spes, Metus &c. Actiones hominis, considerantur vel secundum Principia earum: ut sunt Facultas, conatus, exercitatio: vel secundum Formam: ut Actiones Ecclesiastica, Politica, Oeconomica: Politica rursus vel sunt Civiles, in administranda Republica. cujuscunque forma, Regia, Optimum, Populi: & gerendo Magistratu cujuscunque ordinis ac potestatis jubendi seu mandandi, consultandi, judicandi: vel sunt Militares, in gerendo bello posita, quæ conspiciuntur in ducendis ordinibus militaribus, in armatura bellica: in castris & obsidione: in aciebus ac praeliis &c. Vel sunt Oeconomica, in gerenda familia, ubi etiã expendenda sunt tam Personæ, quàm Res: Personæ, quæ aut sunt cognata nobis per sanguinem: aut Affines per Nuptias: aut servitiis officiisque nobis addicta. Res nostra Oeconomica, vel sunt immobiles, ut Domus, Fundi cum partibus suis: vel sunt mobiles, ut Pecunia, & Supellex, continens instrumenta domestica, vestimenta & ornatus. Vel denique considerantur secundum Finem, cumq, aut Summum, ut est Felicitas, Beatitudo: cujus contrarium, Miseria & Calamitas: aut Medium in quo veniunt, Utile & Honestum.

Rationalia.

Homo.

Hominis partes.

Corpus.

Accidentia ejus.

Anima Hominis.

*Vegetativa.
Sensitiva.*

Motiva.

Rationalis.

Mens, Voluntas, Affectus.

Actiones Hominis, & earum Principia.

Forma.

Forma.

Fines.

Beatitudo.

Vile.

Utile

Utile, tam in genere, quam in specie: Divitia, & Paupertas: Potentia & Imbecillitas: Autoritas & Contemptus, Honos, Gloria, Nobilitas, Infamia & Obscuritas: Libertas & Servitus. Honestum, nihil aliud est, quam Virtus, eaq; est vel Moralis, vel Intelligibilis: Moralis, ut Fortitudo in periculis adeundis, per animositatem ac celeritatem: in sustinendis per patientiam & constantiam: in propulsandis per vindicationem et auxilium: ut Temperantia in voluptatibus corporis moderandis, per continentiam & castitatem: in vita & moribus, per modestiam ac moderationem: in negociis per ordinem ac modum: in gestu & sermone per verecundiam: in Honoribus, vel per ambitionem, vel humilitatem: in Ira aut vindicta per mansuetudinem & clementiam: in conversatione familiari per comitatem: in seria per gravitatem: in jocosa per urbanitatem: in vestitu per decorum atq; ornatum ut Iustitia, eaq; vel universalis, ut Aequitas & Lex: vel particularis: & ea rursus aut Commutativa, ut in contractibus: aut Distributiva communis, in omnes, & specialis qua cernitur in cultu erga DEUM, ubi Religio: & in cultu erga parentes ac proximos: ubi Pietas spectatur: in verbis ac factis: ubi Veritas & Fides: in pecunia, ubi Liberalitas & Gratia: in officiis & vita consuetudine, ubi Amicitia: & qua his omnibus virtutibus sunt opposita vitia. Intelligibiles virtutes sunt Scientia, Prudentia, Ars: Artes autem vel sunt Liberales, vel Mechanicae, vel Ludicae, vel Malae. Artes liberales occupantur vel in Oratione, vel in Natura, vel in Moribus. Oratio vel est Grammatica, cujus partes sunt tres, Orthographia, Profodia, Etymologia sive partes Orationis earumque accidentia: Syntaxis & Figura. His annumerantur Articuli, Pronomina, Adverbia, Conjunctiones, Praepositiones, item tota oratio & scriptura, una cum Historia & Poetica. Vel est Dialectica, cujus sunt Inventio, loci, judicatio, forma argumentandi, collocatio, & disquisitio. Vel est Rhetorica, cujus partes sunt vis Oratoris, in quo sunt Inventio, collocatio: Elocutio, & in hac Tropi, compositio, cum Ornamentis Verborum, Sententiarum & Actionis: Pronunciatio: Oratio cum suis partibus, Quaestio, Status. Quoad Naturam: habet illa sub se Physicam, Medicinam, & Mathematicam: sub qua considerantur aliae scientiae, ut Arithmetica, qua versatur circa numeros Cardinales & Ordinales: circa Mensuras liquidorum, aridorum, intervallorum: circa Pondera & Numismata: habet etiam sub se, Musicam, Geometriam, & Astronomiam.

Honestum.
Virtus Moralis.
Fortitudo.
Temperantia.

Iustitia.

Scientia.
Prudentia.
Artes.
Liberales circa Orationem.

Circa Naturam.

*Circa Mores.
Mechanica.*

*Corpori ser-
vientes.*

Animo.

*Ludicra ar-
tes.*

Mala artes.

*Loci commu-
nes LXXVI.
ex hac rerum
distributione.*

Quoad Mores & vitia, tractat de iis Ethica, Politica, Jurisprudencia, Theologia. Mechanicæ artes sunt quæ serviunt, vel conservationi corporis vel animi, vel externis commodis nostris. Corpori inserviunt ad alimentum acquirendum, Agricultura, Venatio, Piscatio: vel ad alimentum præparandum, ut Ars molitorum, Pistorum, Laniorum, Coquorum: Vel ad sanitatem, ut Pharmacopœorum, Chirurgorum, Tonsorum, Balneatorum, &c. Vel ad Vestitum, ut Textorum, Fullonum, Sartorum, Sutorum, Pellionum &c. Ad animi oblectationem pertinent, Ars Typographorum, Pictorum, Sculptorum, Statuarius. Ad externa commoda præparanda pertinent vel opera fabrilia, circa Ligna: ut Fabrorum ligneariorum, Arculariorum, Carpentariorum &c. vel circa lapides, & Lapidarum, Cementariorum, Vitriariorum, Figulorum: vel circa Metalla, ut Aurificum, Ærariorum, Stannariorum, Ferrariorum: vel deniq; ad facultates comparandas, ut Argentariorum, Mercatorum, Nautarū &c. Ludicræ artes sunt, quæ nec nocent multum, nec profunt: ut Histriorum, Athletarum, Funambulorum, Circulatorum &c. Mala denique & fugienda sunt Artes Lenonum, Veneficorum, Latronum, Furum & similia. Ex hac universali rerum omnium distributione, extructi sunt Loci Communes número LXXVI. quorum hæc est series. Primus Locus est de Deo & Spiritibus. 2. De Fato, Fortuna & Casu. 3. De Natura & Motu. 4. De Loco ejusq; differentis. 5. De Tempore & partibus ejus. 6. De Mundo & Cælo. 7. De Elementis superioribus & de Meteoris. 8. De Aqua & partibus ejus communibus. 9. De Aqua partibus propriis. 10. De Terra & partibus ejus primùm naturalibus. De Artificialibus Terra partibus communibus. 12. De propriis Terra partium nominibus. 13. De Metallaribus. 14. De Plantis: & primùm de Arboribus ac fruticibus. 15. De Herbis ac Floribus. 16. De Frugibus. 17. De Animalibus: & primùm de Volatilibus sive Avibus. 18. De Aquatilibus sive Piscibus. 19. De Terrestribus animalibus quadrupedibus. 20. De Amphibiis & Insectis. 21. De Homine, de Sexu, & Ætate. 22. De Corpore & partibus ejus. 23. De bonis atque malis Corpori accidentibus. 24. De Anima, & primùm de facultate Vegetativa. 25. De Sensitiva facultate: ac primò de Sensibus exterioribus. 26. De Sensibus Interioribus. 27. De Motiva facultate. 28. De Rationali anima, & primùm de Mente. 29. De Voluntate & Affectibus. 30. De facultate, de conatu atque

atque Actione. 31. De Sacris sive Ecclesiasticis Actionibus. 32. De Politicis, de Republica, de Magistratu, deque Formis Rerumpublicarum. 33. De Ordinibus & muneribus Publicis. 34. De Senatu, de Concione & Comitibus. 35. De Causa & Iudicio. 36. De Pace & Bello. 37. De Oeconomicis, ut de Familia & cognatione. 38. De Matrimonio & affinitate. 39. De Dominio ac Servitute. 40. De Domo & partibus ejus. 41. De Supellectili & Instrumento domestico. 42. De Lanificio, Vestitu & Ornatu. 43. De Facultatibus & Pecunia. 44. De Fine actionum: primum de Bono & de Felicitate. 45. De Utili: deque externorum bonorum speciebus. 46. De Honesto, de officio ac de virtute. 47. De Moralibus virtutibus: & primum de Fortitudine. 48. De Temperantia. 49. De Justitia primum universali, de Aequitate atque Lege. 50. De particulari Justitia Commutativa. 51. De Distributiva Justitia communi. 52. De Distributiva Justitia speciali. 53. De Scientia. 54. De Prudentia. 55. De Arte, Institutione ac Doctrina. 56. De Philosophia, & Artibus liberalibus: primumque de Grammatica. 57. De Particulis. 58. De Oratione & Scriptura. 59. De Historia & Poësi. 60. De Dialectica. 61. De Rhetorica. 62. De Physiologia & Medicina. 63. De Mathematicis scientiis: primum de Arithmetica. 64. De Musica. 65. De Geometria. 66. De Astronomia. 67. De Moralibus disciplinis. 68. De Mechanicis Artibus: & primum de alimentum acquirentibus. 69. De Artibus alimentum preparantibus. 70. De Artibus ad Sanitatem & Cultum corporis servientibus. 71. De Artibus vestiariis. 72. De Artibus ad Animi delectationem facientibus. 73. De Fabrilibus artificijs. 74. De Artibus occupatis circa facultates comparandas. 75. De Ludicris ac vanis artibus. 76. & postremus de Malis artibus. Quibus ergo placet Studiosis, hi Locis modò commemoratis uti possunt, etiam in ἀναλόγει Historiarum Scriptorum, & immensa meruditionis varietatem copiamque in eos redigere: quemadmodum in Demosthene ac Cicerone. Specimen hujus rei exhibuit luculentum sanè atque egregium literatissimus vir Johannes Benzius, p. m. Collega & Affinis noster, dum viveret amantissimus: secutus consilium JOANNIS STURMII, communis Præceptoris nostri, quos viros bono publico natos, utinam DEUS voluisset eidem superstitibus esse diutiùs.

Quòd si verò hi loci generaliores videntur, quàm ut Studiosus Historiarum, in

Vfus horum
Locorum.

Exempla ho-
rum Locorum.
Cultor eorum
Ioh. Benzius.

*Alii Loci cō-
munes paulò
specialiores.*

*Iohann. Iacobus
Beurerus Fri-
burgensis Pro-
fessor.*

*Principes Lo-
ci Duo: DEUS
& HOMO.
Loci speciales
de Deo.*

*Loci speciales
de Homine.*

rum, in legendis ac resolvendis Historicis sibi propositis, iis abundè satis uti frui possit, & res omnes lectas cognitatasque, eòdem tanquam in sedes ac domicilia sua, cerid. tutòq; referre: ecce, præstò sunt alii, qui plures cellulas Ethicas & Politicas nobis exhibent, quarum usus multus esse potest futuro Historico. Eos autem liberaliter jam antè sive de suo sive de alieno communi-
cavit Studiosis, vir doctissimus atque humanissimus Joh. Jacob. Beurerus, Friburgensis Academia Professor, cui ob id non exigua deberur gratia, ut & pro aliis ejus utilissimis in hoc Studiorum genere, laboribus. Ille autem principio, Duos quoq; Summos sive communissimos Locos cōstituit, qui sunt, DEUS & HOMO: singulis dein speciales suos atq; particula-
res Locos subjungit: veluti de DEO: 1. Loco queritur. An sit Deus? quid sit, qualis sit, quæ ipsius Actiones? unde Locus: 2. De Providentia & procuratione rerum humanarum. 3. De Fato & Necessitate. 4. De Contingentia & Libero Arbitrio & similes. In HOMINE, tria præcipuè considerantur. 1. Causa & Finis ejus, qui est Beatitudo ac summum Bonum, cui contraria est Miseria. 2. Partes Hominis: ut sunt Anima, primum ejusque immortalitas & Ratio: deinde Corpus. 3. Adjuncta homini bona & mala: In Adjunctis duo consideranda veniunt, Causæ & Species, Causa sunt tres. 1. Natura seu indoles sive ingenium: & sub hoc ingenii acumen atque docilitas. Contrar. Tarditas ingenii, vel obtusum ingenium. 2. Ars seu Institutio, in qua consideranda sunt causa Efficientes & Formales. Efficientes sunt Parentes & Præceptores, quò pertinent Institutio parentum seu Educatio: item Disciplina & doctrina. Ad formalem causam pertinent. Ratio docendi & discendi, & Examina. Item Autorum lectio, delectus & explicatio, commentatio. Loca etiam institutionis, ut sunt Scholæ seu Academia, item Philosophica vita, & contra Inertia, mala Institutio, Indulgentia parentum & Præceptorum. 3. Exercitatio, quæ est vel Animi, qualis est Theoria, Contemplatio, Disputatio, Declamatio, Memoria exercitatio: vel Corporis, sub qua Labor, Experientia, Inventio rerum, Peregrinatio, Imitatio, Diligentia: & contrar. Negligentia & curiositas. Hac de causis bonorum & malorum. Species bonorum & malorum sunt tres: Honestum, Iucundum, Utile: & his contraria, Turpe, Molestum, Inutile: quorum primum est animi, alterum corporis, tertium fortuna. Quoad bona animi, sunt illa duplicia: aut enim sunt Intellectus, aut Voluntatis. Intellectus sunt Artes,

Artes, eaque vel Liberales, vel Mechanicæ. Liberales artes sunt, quæ Philosophia nomine comprehenduntur: sub quibus sunt Grammatica & Linguarum cognitio: Rhetorica, Eloquentia, Pœsis: Logica: Arithmetica, Geometria, Cosmographia, Astronomia, Musica, Optica, Astrologia, Divinatio, Auguria, Physica, Meteorologia, Metallica, Psychologia, Historia animalium & Plantarum, Medicina, Ethica, Theologia, Gnomologia, Oeconomica, Politica, Jurisprudencia, Historia. Artes Mechanicæ sunt, Organica, Agricultura seu Res rustica, Architectura, Ædificia & eorum partes: Disciplina militaris, Mercatura, Venatoria, Nautica, Ars equitandi, Pictoria, Palæstrica, Saltatoria &c. Voluntatis sunt, Affectus, perturbationes, cupiditates, concupiscentia, appetitus. 1. Specialis, Affectuum potentia, & impotentia, & obedientia affectuum. 2. Φιλαντία, amor nostri, odium nostri. 3. Industria, feruor, studium in rebus agendis. Contrà, Desidia, ignavia, pigritia. 4. Conscientia, Furia. 5. Φιλοσοφία, Amor naturalis liberorum, parentum, cognatorum, &c. 6. Gaudium, lætitia, tristitia, mœror, luctus. 7. Fastidium rerum præsentium. 8. Spes, fiducia, diffidentia, desperatio. 9. Animofitas, audacia, pusillanimitas, animi demissio. 10. Cupiditas vindictæ, ultio. 11. Suspicio, zelotypia. 12. Sollicitudo, securitas. 13. Timor, metus, audacia. 14. Αεγυνσία, Iræ vacuitas. 15. Pudor, verecundia, impudentia, inverecundia, rusticus pudor. 16. Pacis studium, Pacifici, Contentio. 17. Humanitas, φιλανθρώπια, inhumanitas, μισανθρώπια. 18. Benevolentia, favor: Odium, malevolentia. 19. Candor, gaudium ex rebus aliorum secundis: simulatio, zelus, invidia, indignatio. 20. Misericordia, immisericordia, ἐμπαισικαρία. 21. Superbia, inflatio, despicientia, contemptus. 22. Voluptas, dolor. 23. Pœnitentia, Impœnitentia, lachryma.

Virtutes in genere sunt 1. Modus, Mediocritas, Decorum, Honestum, Officium, & his contraria. 2. Boni mores, gravitas, dissoluti mores. 3. Vir bonus, innocencia, probitas, malitia, nequitia, improbitas, Heroica virtus. Prudentia, 1. Consilium, deliberatio. 2. Ordo, occasio. 3. Stratagemata. 4. Calliditas, astutia, stoliditas, stultitia, sub qua opinio, error, ignorantia.

Fortitudo, 1. Pericula, res prospera & adversa. Gravitas, moderatio, insolentia, stupiditas. 3. Temeritas, audacia, timiditas, ignavia. 4. Tolerantia, impatientia, mollities. Temperantia, Abstinentia in

cibo, jejunium, intemperantia, voracitas, gula, beluatiōnes. 2. Sobrietas in potu, ebrietas, vinolentia, bibacitas, ἀσωτία: Luxuria sive luxus, convivia insana. 3. Continentia in Venere, pudicitia, castitas, virginitas, luxuria, procacitas, libido, impudicitia, Amor insanus, lenocinium, stuprum, incestus, adulterium, siortatio, polygamia, vaga libidines. Liberalitas, 1. Eleemosyna, parsimonia, parci. 2. Tenacitas, sordes, prodigalitas, profusio, largitio, avaritia, πλεονεξία, usura, alea, ars parasitica. Magnificentia, 1. Luxus, βαναυσία, ἀπειροκαλία. 2. Ruditas, sordities, μικροπρέπεια. Studium honoris, φιλοπμία, 1. Contemptus honoris, ἀφιλοπμία. 2. Ambitio. Magnanimitas, 1. Stoliditas, vastitas, superbia, χαυνότης ἢ λιδίτης, 2. Pusillanimitas, μικροψυχία. Clementia, mansuetudo, placabilitas. 1. Reconciliatio, facta gratia. 2. Iracundia, feritas, implacabilitas. 3. Crudelitas, sevitia, indulgentia, licentia. Veritas, 1. ἀλαζονεία, simulatio, arrogantia, jactantia. 2. Εἰρωνεία, dissimulatio. 3. Fucus, ὑπόκεισις, stulta credulitas, suspicio, fraus, dolus, calumnia, sophistica fama. Amicitia, Humanitas, 1. Familiaris φιλανδρωπία, Societas bona aut mala: ἠδίκον esse, civilitas, humani congressus. 2. Blanditia, adulatio, assentatio. 3. Inhumanitas, μισανδρωπία, morositas, difficultas, contentio, rixa, sollicitudo, taciturnitas. Urbanitas, 1. Ludicra festiuitas, dexteritas & suauitas morum: ludi, joci, sales, faecetia, ἀσεισμοί, urbana dicteria, scommata, relaxatio, & recreatio animi. 2. Scurrilitas, βωμολοχία, mores inelegantes, garrulitas, lingua futilitas, detractio, obtrectatio, maledicentia, scommata dentata, σκωπικόν εἶναι, obscœnitas, turpitude, cachinni, Histriones. 3. Rusticitas, inurbanitas, agrestitudo, duritia, importunitas, molestia. Justitia, 1. Justitia erga Deum, Pietas, Religio, Idololatria, superstio, impietas, Atheismus: fiducia in Deo, oratio seu precatio, ceremonia, pœna impietatis. 2. Justitia universalis & particularis. 3. Pietas in parentes, & patriam: in liberos φιλοσοργία: in fratres φιλαδελφία: in conjuges, amor conjugalis: in peregrinos, hospitalitas. 4. In preceptores, Gratiitudo: in benefactores, Cbaritas. 5. Pœna legitima scelerum & injustè factorum, supplicia, tormenta. 6. Societas humana, civilis, politica, civitas, politia. 7. Persona & officia Ecclesiastica & Politica, Magistratus. 8. Cives, subditi, obedientia, seditio, bellum intestinum, dissensiones civiles, concordia. 9. Leges, Jus summum, seu rigor Juris, æquitas, consuetudo seu mos & ritus, statuta, immuni-

immunitas, privilegia. 10. Conjugia, legitima nuptia, ritus nuptiarum, incestus, affinitas, divortia. 11. Rerum distinctio & proprietates: justa possessio: defensio bonorum. 12. Contractus *συμβάματα*, pacta, lucrum. 13. Iudicia, Judex, corruptela munerum, accusator, calumnia, testes, testimonium, Jusjurandum, actio, præmium & pœna, multa, asyla. 14. Defensio hostis, inducia, fœdera. 15. Delicta, flagitia, crimina, gradus delictorum species delictorum: ut sunt dolus malus furtum, violentia, injuria, cades, parricidium, adulterium, rapina, latrocinium, proditio, perjurium, veneficium &c. 16. Species Politiarum, ut Monarchia, Aristocrata, Democratia, Tyrannus &c. 17. Rerum publicarum mutationes & conversiones. Corporis bona & mala. 1. Sexus, sub quo Mas, fœmina, partus seu puerperium. 2. Vita, etas, pueritia, adolescentia, juvenus, senectus Mors, funerum ceremonia & sepultura, Epitaphia. 3. Valetudo bona seu sanitas: adversa valetudo, seu morbus, præcepta conservanda valetudinis species morborum, pestis, podagra, Febris, calvitium &c. 4. Robur, imbecillitas. 5. Forma pulchritudo deformitas. 6. Actiones humana, sermo, sensus, memoria, oblivio, circumstantia. 7. Res naturales: ut cibus, potus, vinum, sitis, victus, panum appellationes & differentia: somnus, somnia, quies, motus. Fortunæ bona & mala. 1. Patria, parentes, liberi, exilium, amici. 2. Nobilitas, natales, novitas: ignobilitas, obscuritas generis, ementita nobilitas: aula, aulica vita. 3. Divitia, opulentia: paupertas, inopia, aurum, argentum, fames, annonæ charitas, vilitas, ædificia. 4. Pax, bellum, bella civilia seu intestina, victoria. 5. Nomina. 6. Status seu genera & conditiones vitæ. 7. Libertas, servitus. 8. Gloria, honor, bona fama, infamia, ignominia, dedecus, laus, commendatio, eulogia auctoritas. 9. Felicitas, infelicitas, calamitates, afflictiones & miseria generis humani. 10. Consolationes opponendæ miseriis. Sunt ergo præter Duos communes Locos, DEUM & HOMINEM, alii intermediarii & speciales 125. quibus Studiosus Histor. plures potest adjungere si hi non sufficiunt, vel hos ipsos etiam contrahere, si fortè abundant. Semper autem & in omnibus Locis adhibebit Logicam, ceu instrumentum certissimum, & singulos locos, in suas distinguet cellulas: veluti in causas, effecta, subjecta, adjuncta, disjuncta, comparata, similia: nomen, distributionem, exempla, definitionem, testimonia: sub quibus comprehendet Proverbia, sententias, apophtegmata & id genus alia: quò possit tam in loquendo,

In Locis Complendis Logica opus.

quàm in scribendo, commentandoque, his omnibus uti commodiùs, certius, atque se'iciùs.

Iam si & hi loci communiores videntur, quàm ut Historiarum Lectiani rectè digerenda, sigillatim & in specie subserviant: utpote in qua plerunq; res humanas, & in illis ipsis tria hæc potissimùm spectamus: Cõsilia, Dicta & Facta: sequatur Historiarum Studiosus consilium doctissimi & Cl. Bodini, qui facilem & jucundam rationem Locorum communium instituendorum, cap. 3. Methodi commonstrat: & ut hæc tria ex omni Historia acquiri non magno labore queant, plane explicat. Mihi, si dicendum est, quod sentio: non equidem improbo: priores duas Rationes Locorum communium faciendorum, cum in aliis omnibus Scriptoribus, tum etiam in Historicis: quæ ambæ tamen similes sibi valdè sunt, ac pro una eademque censeari possunt, eaque docendi causa appellari Philosophica. Probo autem propterea, quod explorata est à multo jam tempore utilitas: auctoritas autem conciliata, per; vetustissimos ac summos Philosophos, Platonem in Phædro, Aristotelem in Ethicis, Logicis & Rhetoricis: Ciceronem 2. de Invent. Herennianum Magistr. lib. 2. Hermogenem in doctrinâ de Statibus. Quintilian. libr. 7. & iudicio multorum clarissimorum virorum, cum superiorum seculorum, tum presentis nostri confirmata. Laudo etiam alteram rationem Cl. Bodini, quæ specialior, & Historiis legendis accommodatior est: propiùsque accedit ad finem, usumque legenda Historia, ac ob id Historica dici posset: verùm, quia ad Tyrones Historiarum nostra hæc instituta est Admonitio, & iis insuper servire debet, quibus ob varia impedimenta, non datur minima quæque rimari, notare, & in proprias sedes, convenienti Methodo singulari digerere: iccirco sua serim, ut tales, duobus Generalissimis Locis contenti, ad eos ipsos referant præcipua, quæ ipsis in Historiis legendis occurrunt. Sunt autem quæ leguntur in Historiis, duorum maximè generum: Divina & Ecclesiastica: & Humana sive Politica. In iis duo cum primis notabunt Historiarum Studiosi: Personas & Res.

Personæ iterum vel sunt Ecclesiastica: vel Politica, & Oeconomica. Sic & Res, vel Sacra sunt, vel Profana: & hæc rursus vel Publica & Politica: vel Privata & Oeconomica. Juxta hanc simplicem & Popularem distributionem rerum in Historiis observandarum, Studiosus duo sibi conficiet volumina: unum Personarum, alterum Rerum: singula dividet in

duas

Specialiores
Histor. Locis
communes ex
Bodini Me-
thod. cap. 3.

Primorum
Locorum au-
tariss.

Locorum Bo-
dini commo-
ditas.

Alia & foris
compendiosior
Locorum Com-
Historia & C.
Ratio.

Historica res
duorum ge-
nerum.
Divina & Hu-
mana.

In iis duo sum-
mi Locis.

Persona &
Res.

Singula singu-
lis includenda
voluminibus.

duas partes, quarum una habebit Personas, altera Res, utraque vel Ecclesiasticas vel Politicas. In singulis observabit ea, quae praecipuntur ab Artificibus: utpote in Personis naturales, educationem, cursum aetatis cujusque, animi & corporis conditiones, exitus, & quae ejus generis sunt alia. In rebus ponderabit praecipue Actiones & Casus rerum humanarum, consilia, dicta, facta, & horum omnium eventa. Nam totam rerum universitatem, hic complecti velle, juxta Locos superius commemoratos, jucundum quidem & utile foret: sed operosum nimis, & nonnihil à fine Historia legendae remotum. Praesertim cum SS. Theologia, unà cum rebus Naturalibus, & Artificialibus, jampridem hoc ambitu Historiarum sese exemerint, & à suis Magistris in certas artes, Praceptorum & Exemplorum systemata, sint redacta. Quia igitur Historia ut plurimum jam versatur circa vitam civilem & Politicam rectè instituendam, regendam conservandamq;: iccirco omnium maximè occupatus erit Historiarum Lector, in hujus generis Personis & Rebus considerandis: & hic usurpabit non incommode Locos Ethicos, Politicos & Oeconomicos: cujusmodi ferè suprâ suo in Ordine recitavimus aliquot: vel si qui his sunt meliores, explicationes atque commodiores. Antè omnia autem memor erit circumstantiarum, quas vocant: ut sciat: non modò quis vel qualis hanc aut illam rem praecalam gesserit, hoc vel illud dixerit &c. sed etiam quo tempore, quo in loco, qua occasione, quibus de causis, quomodo, quibus auxiliis, quo eventu atq; successu, & si quae sunt similia? His duobus voluminibus Personarum & Rerum utcumq; constructis: Duo omnium maximè necessaria subjunget Historiarum Lector: quorum unum est Regula sive Praeceptum: alterum Exemplum. nam sine his duobus frustranea omnis erit Lectio, & Labor irritus. Est autem Regula hic sive Praeceptum, nihil aliud, quàm brevis & arguta sententia, Axioma, vel Aphorismus vel Thesis aliqua, quae continet utilem admonitionem, doctrinam seu Praeceptum, de Persona, de Re vel actione, aut aliqua alia circumstantia notabili, & suo tempore locove in usum transferenda. Cujusmodi Regulas, Praecepta sive sententias, Studiosus Lector sibi ipsi partim inter legendum potest conficere: partim ab Autore, quem cognoscit, allatas. (ut saepè fit in sententioso aliquo Scriptore) excerptare: partim à Philosophis, maximè Gnomologicis, mutuare, & singulis Personarum aut Rerum observationibus subjungere, & annotare in his ipsis voluminibus: vel (si placet) duo specialia sibi cõpo-

Et in suas distribuenda partes.

Et ponderanda secundum circumstantias suas.

Locis quàm paucissimis et maximè propriis.

Accuratè observatis circumstantiis.

Et fine, ut ad singulas Observationes adsint Regulae aliqua vel Exemplum.

Quid Regula hic?

Vnde sumenda.

Exempla,

Vsu.

nere volumina in super: vnum Regularum sive Sententiarum: alterum Exemplorum: qua tamen certis notis ac characteribus referant sese ad priores observationes Personarum & Rerum in duobus anterioribus voluminibus comprehensas: ut ex his omnibus tanquam è divite penu, postmodum depromere possit: si quid publicè aut privatim dicendum, agendum, consulendum, suadendum, scribendum denique aut commentandum sit: addo etiam in vita moribusque exprimendum.

Adminicula.

Hac Ratio, licet videri possit nimium generalis, simplex, rudis ac sterilis: tamen observata aliquandiu, tritaque sæpius, immensum dabit cumulum pulcherrimarum Observationum, Regularum & Exemplorum, quorum in omni vita usus erit longè maximus. Atque huic rei opinor subservient non parum Indices nostri, quos brevi, Deo juvante, in lucem dabimus: in quibus distinctè tam Persona Ecclesiastica, quàm etiam Res utriusque generis poterunt conspici: quin & in Historia nostra Practica, quæ Theoreticas hæc partes insequetur, nonnihil istiusmodi rerum videre, & subsidii quid inde sumere licebit, quibus placet, & quibus hæc studia jucundissima & utilissima cordi sunt: quemadmodum hos ipsos hortor, ut aliorum quoque summorum virorum in hoc genere jam antè nos, exantlatos labores ne negligant: sed grato animo iis utantur fruantur, eosdemq; orent mecum: ut porro, quod instituerunt, absolvant, ad rei literariæ commodum, ingenii ac industriæ suæ laudem: & totius vitæ humanæ utilitatem.

Conclusio ad
monitionis.

Sed hæc hæctenus de duobus propositis capitibus: primùm, Quinam & quales legendi sint Historici: deindè, Quomodo legendi sint? Studiosos Historiarum & πολιτῶν obiter admonuisse, digitumque ad fontem quasi intendisse sufficiat: præsertim cum in Prolegomeno huius Syngrammatis, nonnihil etiam talium rerum attigerimus. Boni consulent & candidè interpretabuntur isthæc, quotquot amant studia Historica: atq; ex hoc quadam alia, fortè non inutilia à nobis deinceps expectabunt, si aura divina adspiraverit. Sed nunc Indicem & Catalogum Historicorum tam Universalium, quàm Particularium, à primis usque ad ultimos nostri sæculi, contexamus oculisque subiiciamus.

INDEX

S E Q U I T U R

INDEX RERUM ET
VERBORUM: QUÆ IN SYN-
GRAMMATE HOC CONTI-
NENTUR.

A.

Braham filius Tha-
rah. 35. 36.

Absolon filius Davidis
48.

Achab Rex. 53.

Academia instaurata: Parisiensis.

111. Pragensis: Viennensis: Co-
loniensis: Erphordiensis. 132.

Ingolstadiensis; Tubingensis:
Maguntinensis: Wittebergensis:
Francofordiensis ad Oderam.

136. Gießena. 154.

Adam primus Homo. 31. 33.

Adolphus Nassovius. 127.

Adrastus. 45.

Adulterii Suspicio miraculo subla-
ta. 118.

Adrianus Pontifex. 138.

Adriani moles. 141.

Aeneas. 46.

Aediles curules. Roma 74.

Aesculapius Romam delatus. 77.

Aeris publici abstinentia singulare
exemplum. 81. 83.

Aelius Hadrianus Imperator. 97. E-

jus singulares Ingenii dotes. *ibid.*
nudo capite orbem Terrarum fe-
rè totum peragravit. *ibid.*

Aelius Pertinax Imp. 98.

Aemylianus Imp. 100.

Aera Hispanorum quid. 168.

Agricultura primò inventa. 32.

Α γέλας Imperator. 100.

Α κριθοδικαιον. 75.

Alba Regalis à Turcis occupatur. 151.

Albertus Fridlandia Dux. 162.

Alemanni. 43. 104.

Alcibiades. 69. 70.

Alexander Magnus. 73.

Alexander Severus. 27. 99.

Alexander Medices. Papa. 153.

Alexander Imp. Rom. 102. Constan-
tinop. 112.

Alpes Pœnina. 79.

Alcoranum Turcicum. 199.

Alphonsus Rex. 125.

Albertus I. Imper. 127.

Albertus II. Imp. 134.

Albertus Brandeburgicus. 134.

Algeria à Carolo 5. affectata. 142.

Amazones. 42.

I N D E X.

- Amos Propheta.* 55.
Amurathes I. Turcarum Tyrannus. 132.
Amphyctionicum Oraculum. 136.
America reperta. 137.
Ancoranus Gallie Marefcalcus Parisiis interimitur. 158.
Annona ingens caritas. 161.
Antenor. 51.
Antiochi furor. 82.
Anthonijs Adulter. 91.
Antoninus Pius. 97.
Antoninus Philofophus. 98.
Antonius Caracalla. 98.
Anglo Saxones. 105.
Anaftafius Dicorus. 107.
Andronycus Tyrannus. 112.
Anglici motus. 131.
Annona ingens caritas. 134.
Anabaptiftarum bellum. 141.
Appii Claudii libido. 63. 77.
Apelles. 74.
Aquila primùm facta Signum Imperii Ro: 85.
Aquisgranum Imperii Civitas. 119.
sedes Imperatoria. *ibid.*
Aquisgrani tumultus excitatus. 147.
 156.
Artes Mechanica inventa. 32.
Artes varia. 172.
Arca Nohe. 33.
Argonautica Expeditio. 44.
Artaxerxes. 68.
Aristoteles. 73.
Archimedes. 79.
Arrioviftus. 88.
Argentoratam propè, magna clades. 103.
Argentina devaftata. 106.
Argentinenfe bellum. 148.
Argentina Imperat: edicta publicata, de reftituendis bonis ecclefiafticis. 162.
Armorica Civitates. 105.
Arthurus Rex Britanniæ. 106.
Artemius Anaftafius Imp. 110.
Artabafus Imp. 110.
Arnulphus Imper. 114.
Armeniaci cafi. 134.
Arminianorum fefta. 158.
Asphaltites. 36.
Afeanius. 52.
Affyrii. 52. 57.
Aftagis crudelitas. 63.
Athenienfes. 43. 52.
Athena deleta. 70.
Attila Hunnorum Rex. 106.
Aureum vellus Iafonis. 44.
Aurei velleris Ordo. 133.
Augustus Imperator. 93.
Aulus Vitellius Imp. 96.
Aurelius Victor. 98.
Aurelius Commodus Imp. 98.
Aurelianus Imper. 101.
Aurelius Probus Imp. 101.
Aurelius Carus. 101.
Aufonius Poeta. 104.
Auftria Ducatus origo. 123. 127.
Avinionis fedes Pontificum. 129.
Aurea Bulla promulgata. 131.

I N D E X.

Augustana confessio. 139.
Augustanus Tumultus ob Calendarium Gregorianum. 148.

B.

Baalitici Sacerdotes. 54.
 Babylonica Turris 35.
 Babel quid significet. *ibid.*
 Babo Comes de Abensperg 32. filios Ratisbonam adduxit. 118.
 Bacchus. 43.
 Basiliscus Tyrannus. 107.
 Badensis Marchionatus controversus. 148. compositus. 161.
 Bavaria Ducatus. 115.
 Bambergensis Episcopatus fundatur. 118.
 Bajazetes à Tamberlano captus. 126
 Battorius Gabor Transsylvania Princeps. 156.
 Beatitudo Civilis. 1. 2.
 Benè vivendi præcepta & exempla unde petenda. 1. 2.
 Belgradum capitur. 135. 141.
 Belgici Principes castigati. 142.
 Belgica inducia. 154. 155.
 Bellum primum. 36.
 Bellum Alsaticum. 148. 152. 155.
 Bellum Allobrogicum. 84.
 Bellum Armeniacum. 134.
 Bellum Antiochinum. 80.
 Bellum Anabaptisticum. 141.
 Bellum Bohemicum. 159. 160.
 Bellum Burgundicum. 135.
 Bellum Belgicum. 136. 145. 146. 147. 154. 161.

Bellum Carthaginense. 77. 81.
 Bellum Cyprium. 145.
 Bellum Cimbricum. 84.
 Bella Civilia Romæ. 85. 89.
 Bellum Creticum. 86.
 Bellum Casaris & Pompeii. 89.
 Bellum Danicum. 143. 156.
 Bellum Gallicum. 79. 88. 140. 141.
 Bellum Gladiatorium. 87.
 Bellum Hufiticum. 133.
 Bellum Helveticum. 132. 136.
 Bellum Italicum. 158.
 Bellum Iugurthinum. 84.
 Bellum Illyricum. 79.
 Bellum Ligusticum. 78.
 Bellum Livonicum. 151.
 Bellum Mithridaticum. 85.
 Bellum Melirense. 145.
 Bellum Moscoviticum. 157.
 Bellum Octavii cum Anthonio. 92.
 Bellum Polonicum. 161.
 Bellum Persicum. 162.
 Bellum Punicum. 77.
 Bellum Philippicum. 80.
 Bellum Peloponnesiacum. 69.
 Bellum Sacrum. 72.
 Bellum Samniticum. 75.
 Bellum Suecicum. 146. 156. 161.
 Bellum Sabaudicum. 148.
 Bella Servilia. 86.
 Bellum Tarentinum. 77.
 Bellum Turcicum. 135. 142. 149. 153.
 Bellum Venetum. 137. 145. 153. 158.
 Bellovesus Gallorum Dux. 62.
 Bellisarius Dux Justiniani. 107.

Benja-

I N D E X.

Benjamin Tribus deleta. 47.
 Berengarius Longobardus. 114. 115.
 Berga ad Sumam capitur. 161.
 S. Bernhardus. 122.
 Beibleen Gabor, fit Princeps Trans-
 sylvania. 156.
 Bibliotheca Palatina, celeberrima,
 direpta. 160.
 Bigamus primus. 32.
 Boii unde. 43.
 Bohemia Regnum auctum. 131.
 Bohemia Regni calamitas. 159. 160.
 Bombarda inventa. 132.
 Borussia ab Imperio auksa. 135. Po-
 lonia Regno adjuncta. 142. Bran-
 deburgicis Principibus in Feu-
 dum data. 156.
 Breda in Belgio occupatur. 161.
 Britannicum vallum. 98.
 Brunsvicense bellum. 153. 157.
 Dundschuh der Dauren. 137.
 Burgundiones unde dicti. 105.
 Busiris Tyrannus. 39.
 Byzantium 72. 102.

C.

Cain & Abel. 32. Caini poena. ib.
 Cajus Julius Cæsar. 90. ejus res
 geste. ibid.
 Cajus Marius: Pater Patriæ. 85.
 Canaan Terra divisio. 42.
 Candace Æthiopum Regina. 49.
 Carthago condita. 52. deleta. 81.
 Cambyses Tyrannus. 65.
 Capitolium Romanum 61. captum.

66. clangore anseris conserva-
 tum. 71.
 Camilli erga Patriam amor. 71.
 Catilinaria conjuratio. 87.
 Cato Censor. 87.
 Cato Uticensis. 89.
 Cassii & Bruti conjuratio in Cæsa-
 rem. 90.
 Cæjus Caligula Imp. 95.
 Carnium Esus. 34.
 Carolus Magnus Imper. III. Ejus
 stirpis in Franconia defectio. 114.
 Carolus Calvus Imp. 113.
 Carolus Crassus Imp. 113. 114.
 Carolus simplex Galliarum Rex.
 114.
 Carolus IV. Imp. 130.
 Carolus V. Imp. 138. & seqq.
 Carolus IX. Rex Gallia. 145.
 Carolus Burgundus casus. 135.
 Carolus Lotharingus Episcopus Ar-
 gentinensis. 148.
 Carolus Bironius Gallia Marescal-
 cus. 152.
 Calculi morbus divinitus curatus.
 118.
 Camera Imperialis judicium. 136.
 Caletum occupatur. 142. 148.
 Caspar de Colligni. 145.
 Calendarium Gregorianum. 148.
 Cerevisia author. 43.
 Celte unde. 43.
 Censores Romani. 66.
 Chronologia. 30. 176.
 Chronologi. 176.
CHRISTUS semen Mulieris,
 promif-

I N D E X.

- promissus Messias.* 32.
- CHRISTUS *Servator Mundi nascitur.* 93.
- Chami *posteritas perniciosa.* 35.
- Chore, Dathan & Abiron. 41.
- Christianus Anhaltinus Princeps. 155.
- Christianus P. Brunsvicensis. 161.
- Christianus Dania Rex, Saxonici Circuli inferioris defensor. 162.
- Christianorum persecutiones. 96. 103. 149.
- Chrysolora Professor Græcus in Italia. 132.
- Christophorus Marchio Badēsis. 137.
- Christophorus Columbus. 137.
- Cicero. 87. Ejus *ἀμνσία.* 90. mors. 91.
- Ciceronis *juditium de Historiis.* 6. 7.
- Circumcisio à DEO mandata. 36.
- Clades maxima. 54. 113. 114. 120. 130. 135. 142. 161. 162.
- Cleopatra. 76.
- Clericorum *fastus reprehensus.* 132.
- Clodius Albinus. 98.
- Clemens VIII. Papa *moritur.* 153.
- Cnejus Pompejus. 86.
- Colonia Agrippina *motus ob Religionem.* 147. 157.
- Comitia habita. *Wormatia.* 136. *Augusta.* 138. *Ratisbona.* 118. 152. 154. 157. 161.
- Cometes in cœlo *visus.* 146. 153. 159.
- Conjuratio in Anglia *detegitur.* 153.
- Condeus & alii Principes *Evangelici à Galliarum Rege proscripti.* 158.
- Conjugium primum à DEO institutum. 31.
- Corinthii 43. *Corinthus.* 83.
- Codri Regis *ergà Patriam amor.* 52.
- Consules Romani. 74.
- Conjuraciones. *Romæ* 90.
- Cornelius Gallus *Poeta.* 92.
- Coccejus Nerva *Imp.* 97.
- Commodus *Imp.* 98.
- Constantinus Chlorus. 101.
- Constantinus *Imp.* 102.
- Constantinus Magnus *ad Imperiũ ab Angelo vocatus.* 102. *Ejus virtus ib.*
- Constantinus filius *Heraclii.* 109.
- Constans *Imp.* 109.
- Constantinus Pogonatus. 109.
- Constantinus Copronymus. 110.
- Constantinus Porphyragus. 110.
- Constantinus Paleologus *ultimus Orientis Imp.* 126.
- Constantinopolis *unde dicta.* 102. *incensa.* 107. *capta.* 126. 135.
- Constantinopolitani *Imperatt: post Carolum Magnum.* 111. 112. *post Otthonem secundum.* 116. 117.
- Conradus Saliquus *Imp.* 114.
- Conradus II. *Imp.* 118.
- Conradus III. *Imp.* 122.
- Conradus IV. *Imp.* 125.
- Constansienſe Concilium. 133.
- Concilium Tridentinum. 142.
- Concilium Basiliense. 133.
- Conscientia *arx invicta.* 145.
- Corpus *Juris Civilis compositũ.* 108.

I N D E X.

- Cræsus. 57.
 Crassus Romanorum ditissimus. 88.
 Crudelitatis singularia exempla. 100.
 Cruciferorum ordo Teutonicus. 135.
 Cunigundis castitas miraculo probata. 118.
 Curii abstinentia. 75.
 Curientium tumultus. 159.
 Cyrus. 57. 63.
 Cyneas Orator. 77.
- D.
- D**avid Rex factus ex opilione 47.
 Ejus res præclare gesta. 48.
 lapsus & mors ibid.
 Daniel Propheta. 56.
 Darius Medus. 63.
 Darius Hystaspis. 65.
 Debora. 46.
 Decemviri Romani. 68.
 Demetrius falsus Dux Moschovia è medio tollitur. 153.
 Demosthenes. 74.
 Decius Imper. 100.
 Delphinar^o ab Imperio avellitur. 131.
 Divinae res in Historiis comprehensa. 9.
 Diodorus Siculus. 17.
 Diluvium Universale. 33.
 Diluvium Atticum. 43.
 Diluvium Deucalionis. 43.
 Dictatura Romana. 66. 86.
 Dina. 38.
 Dionysius Sicilia Tyrannus. 72.
 Didius Julianus J.C. 98.
- Diadema primò Imperatori Aurelio impositum. 101.
 Diethericus Isenburgicus. 134. 135.
 Diocletianus Imp. 101.
 Domitius Nero. 96.
 Domitianus. 97. (154.
 Donavverda occupatur à Bavaro.
 Dorderacena Synodus. 159.
 Draco Nauarcha. 148.
 Drusus. 92. Moguntia obiit. ibid.
 Duumviri Romani. 91.
- E.
- E**chinada Insula à Venetis occupata. 145.
 Ecclesia DEI Doctrina. 33.
 Eberhardus Palatinus. 115.
 Eberhardus Württembergius primus suae familiae Dux. 136.
 Eduardus Angliae Rex. 130.
 Egmondus Comes, per inquisitionem Hispanicam sublatus. 145.
 Elias Thesbita. 53. Ejus miracula. 54.
 Eliseus. 54.
 Electorale Collegium incepit. 117.
 Elizabetha Angliae Regina. 148. Ejus Virtus. Victoria: ibid. Ejus obitus 152.
 Epocha quid. 162. quotuplex. ibid.
 Ernestus Fridericus Marchio Badensis. 148.
 Ernestus Comes Mansfeldensis. 161.
 Enoch. 33.
 Endymion. 44.
 Esau. 37.
 Esaias. 55.

I N D E X.

*** *Esther.* 57.
Eteocles Polynices. 45.
Euripides. 73.
Eudocia Conjux Theodosii Imp. 105.
Euthychiana haresis. 107.
Evangelicorum persecutiones in
Gallia. 143. 145. 160.
Exemplorum vis. 22.
Exersitus numerosissimus. 67.
Ezechiel. 56.
Ezechias. 55.

F.

F *Abii Romani.* 67.
Fabricius. 77.
Famagusta capta. 145.
F. bruaris mensis cur saltem 28.
diebus constet. 93.
Ferdinandus Magellanus. 138.
Ferdinandus I. Imper. 143. & seqq.
Ferdinandus II. Imperator. 160.
Ejus res gesta. ibid. & seqq. Vi-
ctoria ejus insignes. ibidem.
Ferdinandus III. Imper. filius.
 162.
Ferdinandus Albanus Tyrannus,
Author inquisitionis Hispanica.
 145.
Ferariensis Ducatus Controversus.
 148.
Feudalium jurium origo. 123.
Flavius Vespasianus Imp. 96.
Flavius Claudius 101.
Fortitudinis singulare Exemplum.
 66.

Florentini Duces. 142.
Florianus Imp. 101.
Franci unde. 43. 105.
Francofurti seditio gravis. 157.
Fridericus I. Suevus Imp. 123.
Fridericus II. Imp. 124.
Fridericus Pulcher. 129.
Fridericus Gravis. 130.
Fridericus Brunsvvicnsis. 132.
Fridericus III. Imper. 134.
Fridericus Palatinus Victoriosus.
 135.
Fridericus V. Palatinus. 160.
Fridericus Sapiens. 138.
Franciscus Galliarum Rex captus à
Carolo V. 140.
Franciscus à Sickingen. 141.
Fulvia Meretrix Romana. 87.

G.

G *Alli unde.* 43.
Gallia divisio. 88.
Gallienus Imp. 100.
Gallus Imp. 100.
Galerius Imp. 102.
Gallia bella intestina. 143. 145. 147.
 157. 158. 160.
Gebhardus Truchsesius. 147.
Gedeon. 46.
Germani unde. 42.
Germanica lingua exaltatio. 127.
Genfericus Wandalorum Rex. 106.
Georgius Fridericus Durlacensis
Marchio submotus. 161.

):(

I N D E X.

Georgius Podiebracius. 134.
 Georgius Castriotus Scanderbegus. 135.
 Geneva à Sabaudò frustra attentatur. 152.
 Geographici Scriptores. 163.
 Geographia Delineatio. 163.
 Giessena Academia aperitur. 154
 Glogovia incendio absunta. 158.
 Gracchorum seditio. 84.
 Gratianus Imp. 104.
 Graci unde. 43. 58.
 Gracorum Duces prapipui. 46. 68.
 Gracorum ludi. 58.
 Gracorum Respubl. prapipua. 58.
 Gracia septem Sapientes. 59.
 Gracorum Legislatores. 68.
 Graca litera per Germaniam florent. 132.
 Gregorius XV. Papa moritur. 160.
 Gochum in Belgio capitur. 161.
 Goliath. 47.
 Gordianus Imp. 99.
 Gothorum bella. 105.
 Gothofredus Bullionæus. 120.
 Grimmenstein arx in Turingia destruitur. 144.
 Grolla in Belgio occupatur. 161.
 Grumpachiana Factio. 144.
 Guelphorum & Gibellinorum factio. 124. 129.
 Guntherus Comes à Svartzenberg Imp. 131.

Gunsum Oppidum. 13.
 Guisiorum in Gallia Interitus. 147

H.

HAganoënsis transactio de Episcopatu Argentinensi controverso. 152.
 Hamman. 57.
 Hannibal. 78. Ejus interitus. 81.
 Heva. 31.
 Hebræi unde dicti. 35.
 Henoeh primum oppidum. 32
 Heliogabalus. 99.
 Henricus Auceps Imp. Pater Patria. 114.
 Henricus II. Imp. 118. 119.
 Henricus III. dictus Niger. 119.
 Henricus IV. Imp. 119. Ejus mater Imperatrix. *ibid.* 62. pralia commisit. *ibid.*
 Henricus V. Imp. 120.
 Henricus VI. Imp. 123.
 Henricus VII. Imp. 128.
 Henetorum Principes Imperio adscripti. 131.
 Henricus II. Rex Galliarum in hastiludio interimitur. 143.
 Henricus III. Gallia & Polonia Rex. 47.
 Henricus IV. Navarraorum Rex. 147. fit Catholicus. *ibid.* interficitur. 15.
 Hervorda ab Hollandis capitur. 157.
 Herodotus antiquissimus Historicus. 6. 17.
 Her-

I N D E X.

- Hercules.* 44. *Ejus labores.* 45. *columna.* *ibid.* *Ejus filii: & interitus* *ibid.*
- Herodes Agrippa.* 95. *Antipas.* *ibid.*
- Herculeus Imper.* 101.
- Heraclius Imp.* 108.
- Heroicum Seculum.* 135.
- Historia descriptio.* 20. 23. *Historia Divisio* 2.
- Historia Dignitas.* 3. 4.
- Historia Antiquitas.* 5. 6.
- Historia Commendatio.* 6. 7.
- Historia Amplitudo.* 7. 8.
- Historia cognitionis Necessitas.* 12. *per varios gradus.* 13. 14. 15.
- Historia Cognitionis Utilitas.* 16. 17. 18. 19. 20. 21.
- Historia scopus. & finis.* 163.
- Historici duplices, Ecclesiastici & profani.* 18.
- Historia quomodo à Fabula differat.* 19.
- Historia ad virtutem excitat.* 23.
- Historia voluptas & delectatio propter varias causas.* 24.
- Historici precipui.* 163.
- Historici qui legendi.* 152. *qui fugiendi.* *ibid.*
- Historici quomodo legendi.* 152.
- Historici loci communes.* 169. *& sequent.*
- Historici qui Principibus & Magistratibus legendi.* 15. *per Exempla.* *ibid.*
- Hispanica Inquisitionis auctor.* 145.
- Hispani unde.* 43.
- Hierosolymitani Templi destructio.* 50.
- Hierosolyma capta.* 56. *in restaurata* 63. *capta iterum* 78. *Ejus Excidium.* 97.
- Hieronymus Pragensis exustus.* 133.
- Hollandici Status.* 147. *Eorum potentia.* *ibid.*
- Hollandia nova.* 157.
- Homicidium primum.* 32.
- Hominis partes.* 182.
- Horatius Cocles.* 66.
- Hoseas.* P. 55.
- Honorius & Arcadius Imp.* 104.
- Hornensis Comes per Inquisitionem Hispanicam sublati.* 145.
- Humana miseria origo.* 32.
- Humani generis propagatio.* 32.
- Hungari à quo nomen acceperint.* 106.
- Hungarica Clades.* 114.
- Hugo Capetus Gallia Rex.* 117.
- Husiticum Bellum.* 133.

I.

- I**acob, filius Isaaci. 37.
- I**acobus Marchio Badensis *αολύλαωτος* 137.
- Jason.* 44.
- Jacobus Scotia Rex.* 152.
- Jacobus Clemens Monachus, sicarius* 147.

I N D E X.

- Jerichuntis expugnatio.* 42.
Jeroboam. 50.
Jeremias Proph. 56.
JESUS CHRISTUS *Salvator*
mundi nascitur. 93. *patitur;*
moritur. 94. 95.
Jesdagert Persarum quid. 169.
Jezebel. 53.
Ignis græcus quid. 109.
Imperatores 2. Securi percutian-
tur. 125.
Imperium Romanum divisum. 102.
 103. 113.
Incendia. 158.
Ingratitudo Mundi. 80.
Indica Navigationes. 137.
Indictio quid. 180.
Interregnum. 101. 125.
Interim Liber. finitus. 144.
Jobus. 38.
Josephus. 38.
Josua. 41. 42.
Jordanis fluvius exiccatus. 42.
Jonas. 55.
Joel. 56.
Josias. R. 56.
Josaphat. 55.
Jojakim. 56.
Jovinianus Imp. 103.
Jodocus Imp. 133.
Johannes Rex Bohemia. 130.
Johannes Hussus. 123.
Johannes Ziska. 133. *Ejus res gesta.*
 ibid.

- Johanna puella Lotharinga.* 133.
Johannes Hunniades. 134. *Ejus For-*
titudo. 135.
Johannes Guttentberg. *Typographia*
Juventor. 136. *Ejus asseda.*
 ibid.
Johannes Fridericus Saxo captus.
 140.
Johannes Transsylvania Wainoda.
 141. 144.
Johannis Austriaci virtus. 145.
Johannes Casimirus Palatinus. 145.
Johannes à Manderscheidt Episco-
pus Argentinensis. 148.
Johannes Georgius Brandeburgi-
 cus. 148.
Johannes Benzius scriptor locorum
 communium. 185.
Johannes Sturmius. 185.
Johannes Jacobus Beurerus. 186.
Johannis Bodini loci communes Hi-
 storici. 191.
Johannes Sebastianus Canus, Na-
 varcha. 138.
Johannes de Nai, Monachus. 154.
Iris Cælestis. 34.
Irene Imperatrix, mater Constan-
 tini Porphyregi. 110.
Irnerius Jurisperitus. 122.
Ismael. 37.
Isaac Filius Abraami. 37.
Israëlis Exitus ex Ægypto. 40.
Israelis Exilium. 41.

Israeli-

I N D E X.

Israelita. 46. Eorum Idololatria
46.

Ifocrates. 73.

Isaacius Comnenus Imper. Constantinopolitanus. 117.

Itali unde. 42.

Italia ab Imperio auulsa. 114.

Jubilaeus Roma primus. 128.

Jubilaeus Evangelicorum. 158.

Jurisprudentia in Historiis comprehensa. 2.

Judas, à quo Judaei. 38.

Judeorum reditus. 63.

Judaei miserabiliter caesi. 82.

Judaeis Sceptrum aufertur. 94.

Judaei Wormatia expelluntur. 157.

Judas Macchabeus. 82.

Jugurtha. 84.

Juliacense bellum. 155.

Juliacum occupatur. 155.

Julianus Apostata. 103.

Justinus Thrax Imp. 107.

Justinianus Imp. 107.

Juliacensium Ducum origo. 130.

Judicium Camerale Spira institutum. 136.

Jala capitur à Turca. 144.

K.

K *ύγιε' ἐλέησον* ab Hungaricis in praelio caesis, exclamatum.

114.

L.

L *Amech, Cainita. 32.*

Lapsus primorum parentum. 31.

Lacus Sulphure ardens. 36.

Lacedaemonii. 43. eorum Duces. 59.

Lapithæ & Centauri. 44.

Latini. 52.

Laniena Parisiensis. 145.

Laurentius Medices agrotans, Historia lectione reconvalluit. 26.

Lazarus Suendius Dux militia. 140.

Leopoldus Archidux Austria statum Ecclesiasticum deposuit solenniter. 162.

Leopoldus Wilhelmus, Ferdinandi II. Imper. filius. 162.

Lex DEI in monte Sinai. 41.

Leges agraria. 74.

Leges 12. Tabularum. 68.

Leguleii apud Græcos peritissimi. 68.

Lentuli malitia. 87.

Leo Romanorum Episcopus. 106.

Leo Imper. 107. 109.

Leontius Imp. naribus truncatus. 110.

Leo III. Imp. Iconomachus. 110.

Leo XI. Papa. 153.

Leopoldus Austriacus Sempaci occubuit. 132.

Lex Saliqua contra mulierum successiones. 114.

Livius. 18.

I N D E X.

Licinius Valerianus. 100.
Licinius Imper. ofor literarum.
 102.
Liga Catholicorum. 147. 155.
Locusta. 157.
Loth. 36. Ejus Uxor in salis statuam conversa. ibid. Ejus Incestus. ibid.
Longinus Imp. 108.
Lotharius Imp. 113.
Lotharingia Princeps, Rex Hierosolymitanus. 120.
Lotharius Saxo. Imp. 122.
Loci Communes Historici. 169. *Eorum usus.* 185.
Lucius Lucullus. 27. *Ejus virtus.* 86.
Lustrum, temporis spatium apud Romanos. 61.
Lucretia. 64.
Lucius Septimius Imp. 98.
Ludovicus Pius Imp. 113.
Ludovicus Balbus Imp. 113.
Ludovicus IV. Imp. 114.
Ludovicus V. Imp. 129. *Ejus res gesta.* 130.
Ludovicus Romanus. 130.
Ludovicus Gallia Delphinus. 134.
Ludovicus XIII. Gallia Rex. 155.
Lydi. 57.
Lycurgus. 59.
Lysippus. 74.

M.

M *Are rubrum.* 40.
Mannus Dux Alemann. 42.
Manasse Rex. 55.
Marcus Curtius. 74. *Ejus Fortitudo. ibid.*
Marcus Attilius Regulus. 78. *Ejus exquisitissimum supplicium. ibid.*
Manlius Torquatus. 75.
Marchionatus Badensis controversus 148. *compositus.* 161.
Marchiones instituti. 115.
*Marpurgum Ludovico Darmstadi-
 no traditur.* 161.
Masinissa. 81.
Matthathias Sacerdos. 82.
Magentius Tyrannus. 103.
Mahomethus Turcorum Dux. 109
Maguntia ab antiquo nequam
 132.
Maguntiacum Bellum intestinum.
 134.
Magellanicum Fretum repertum.
 138.
Magdeburgensis obsessio. 140.
*Mansfeldicus Comes contra Tur-
 cam Dux strenuus.* 149.
Marpurgensis tumultus. 153.
*Martinus Lutherus, Reformator
 Saxonie.* 158.
*Martinus Schenckius militia Dux
 clarus.* 147.

Maria

I N D E X.

- Maria Scotia Regina.* 148.
Matthias Archidux Austria. 149.
cum Turcapacem sanxit. 153. in
Bohemiã irruptionem facit.
154. fit Rex Bohemia. 154. Im-
perator. 156. moritur. 159.
Matthias Corvinus. 134.
Mauritius Imp. 108.
Mauritius Saxonia Elector. 140.
142. 143.
Mauritius Comes Nassovius. 147.
Ejus res gesta. ibid. & 155. 157.
mors. 161.
Mauritius Landgravius. 161.
Maximinus Trax & Maximinus
Verus, Imp. 99.
Maximinianus Imp. 101.
Maxentius Imp. 102.
Maximilianus I. Imp. 136. *Ejus*
virtutes & res gesta. 137.
Maximilianus II. Imp. 144. *Ejus*
res gesta, laus & obitus. 145.
146.
Maximilianus Bavarus Elector
Imperii factus. 160.
Mechanica artes primò inventa.
32.
Medea. 44.
Mediolanum. 62. *magna in ipso*
Clades. 107. *Solo aequatur.* 123.
Menenius Agrippa. 66.
Mensa rotunda primus Inventor.
106.
Mens hominis in quo consistat.
170.
- Metis ab Imperio auulsa.* 142.
Micha. 56.
Miltiades. 68.
Mithridates. 85. *Ejus linguarum*
peritia. ibid.
Mirabilia Mundi, Ottho III. Imp.
dictus. 117.
Molshemium in Alsatia capitur.
155.
Monarchia prima. 39. *secunda.* 63.
Tertia. 73. *Quarta.* 90. 160.
Monetarum in Europa confusio.
161.
Moscoviticum Bellum. 146.
Moyfes. 40. 41.
Monomachia fratrum. 45.
Mundi Creator, DEUS. 31.
Mundi totius distributio. 34.
Mutius Scavola. 66.
Mummii abstinentia ab ere publico.
83.
Muliebris singularis pietas. 122.
Mulieris bellicosa singulare exem-
plum. 133.
Münsterbergenses Duces creati.
134.
Muleasses Tuneti Rex pulsus.
142.
Mülhemium propè Coloniam A-
grippinam destruitur. 157.
-):(4

N.

N Abothi vinea. 53.
 Nahum. 55.
 Nathan. Proph. 48.
 Navigationes Indica. 137.
 Navis Victoria dicta, Hispalis con-
 servatur & quotannis interpo-
 latur. 138.
 Neapolis obsessa. 141.
 Nerva Imp. 97.
 Nimrodus primus Tyrannus. 35.
 Ninus. 39.
 Ninive. 55.
 Nicena Synodus. 102.
 Nicephorus Imp. Constant. 112.
 Nicolaus Juritius. 142.
 Nicosia direpta. 145.
 Nomina omnium creaturarum ab
 Adamo inventa. 31.
 Noah. 33.
 Nonnen unde dicta. 61.
 Normannorum strages. 114.
 Noribergenses lanii. multati 131.
 Noribergense bellum cum Brande-
 burgico. 134.
 Numitor. 59.
 Numa Pompilius. 60.
 Numantia. 83.

O.

O ctavius Augustus Imp. 93.
 Occidentis Imperium ad Ger-

manos translatum. 117.
 Odoacer Rugiorum & Herulorum
 Rex. 106.
 Olympici ludi. 58.
 Olympiades. 58.
 Olympias Alexandri Magni mater
 78.
 Olympias, certum temporis spatium
 apud Græcos. 180.
 Opilius Macrinus Imp. 99.
 Oppidum primum. 32.
 Optimatum Romæ oppressio. 91.
 Orbis novus detectus. 163.
 Orpheus. 50.
 Orientis Status post Ottonem II.
 Imp. 116. 117.
 Orientis status, post Henricum V.
 Imp. 121.
 Oriens ab Occidente penitus auul-
 sus. 126.
 Orbi Pax redditur tempore Octa-
 vii Imp. 92.
 Ostenda ab Hispano capitur. 152. ab
 Hollandis recipitur. 161.
 Otto I. Imp. 115. Ejus res gesta &
 pietas singularis ibid.
 Otto II. Imp. dictus pallida mors
 Saracenorum. 116.
 Otto III. Imp. 117. sub hoc Septem-
 viratus instituitur. ibid. Ipse
 mirabilia Mundi vocatus. ibid.
 Otto IV. Imp. 124.
 Otto de Wittelspach Palatinus. 124.
 Otto Comes Solmensis in Alsatia,
 pralio occumbit. 155.

P.

P Alatinatus occupatur ab Hispano & Bavaro. 160.

Paradyfus. 31.

Paris & Helena. 45.

Papinianus Jurisconsultus. 98.

Pandecta Florentina. 122.

Papia Galli caduntur à Carolo V: Imp. 140.

Parisiensis Laniena. 145.

Pascha primum. 41.

Passaviensis Transactio confirmatur. 144.

Passaviensis Exercitus Prage irruptionem facit. 156.

Patavium conditum. 51.

Patria amantium exempla singularia. 52. 71. 74.

Paulus V. Papa. 153. moritur. 160.

Pausanias. 70.

Pax cum Turcis facta. 135. 144. 146.

Pecuaria primò inventa. 32.

Pecunia undè dicatur. 61.

Pericles. 69.

Pescennius Niger. 98.

Peponum esu nimio, Albertus II. Imp. obiit. 134.

Pharao Ægypti Rex. 38. Ejus interitus. 40.

Pharamundus Rex Francia. 105.

Philosophia disciplina ex Historiis addiscuntur. 11.

Philopæmenis Historiarum studiosus. 27.

Philosophorum nomina antiqua. 50.

Philippus Macedo. 71. 72.

Philomelus. 73.

Philippus Arabs. 100. nunquam risse scribitur. *ibid.*

Philippicus Imperator. 110.

Philippus Imper. 124.

Philippus Palatinus 137. Viennam ab obsidione Turcarum liberat. 141.

Philippus Hassia Landgravius capitur. 140.

Philippus Melanchton. 164.

Phocas Imp. 108.

Pisistratus Tyrannus. 62.

Pilati interitus. 95.

Pipinus Galliarum Rex. 110.

Plato. 73.

Plürs, Rhatia oppidum à vicinis montibus opprimitur. 159.

Plutarchus. 97.

Pons sublicius in Rheno, tempore Caii Julii Caesaris. 88.

Pontifex Romanus primatum Ecclesiarum init. 168.

Pontificis authoritas à Casare infringitur. 130.

Pontifices duo supplicis affecti. 117.

Pontifices tres remoti simul. 133.

Pontificum Insolentia. 120. Turba 129. Tyrannis. 130.

I N D E X.

Pontificum Potentia in Italia, 110.

Pragensis Victoria. 160.

Pratores Romani. 74.

Principes & Magistratus, quales legere debeant Historicos. 15.

Priamus. 46.

Prometheus & Epimetheus. 43.

Prodigia. 55.

Protestantes unde dicti. 139.

Protestantium bellum. 139.

Pyrrhus. 77.

Q.

Quintus Fabius, Cunctator & Imperii scutum appellatur. 79.

Quintilius Imperator voluntariam mortem Imperio pratulit 101.

R.

Ratisbona Comitia celebrantur. 118. 152. 154. 157. 161.

Ramaus Dux Passaviensis Exercitus, Praga minorem civitatem occupavit. 156.

Ravenna Pontifici donatur. 115.

Rhea Sylvia. 60.

Rhati. 62.

Rhodus Insula à Turca capitur. 141.

Rhaticum bellum. 160.

Redhabeam filius Salomonis. 49.

Redagastus Gothorum Rex. 104.

Rens oppidum in Treviratu. 130.

Religionis mutatio in Imperio. 138.

Religionis pax in Imperio. 144.

Riga obsidetur. 151. liberatur. ibid.

Richardus Anglus, Imper. 125.

Rivaltus, locus celebris in Italia finibus. 105.

Roma condita. 60. 61. capta. 71. 105. 106. 141.

Roma Urbis Conditio. 168.

Roma primus triumphus. 61.

Româ Reges ejecti. 64.

Romani Consules. 64.

Roma incendia. 96. 107.

Roma in Flore. 97.

Romulus & Remus. 60.

Rudolphus I. Imp. 125. Ejus Virtutes. 126. 127. Ejus propago laudatissima. 127. Ejus obitus. ibid.

Rudolphus II. Imp. 146. Ejus res gesta 147. & seqq. obitus. 156.

Rudolphus Anticasar. 120.

Rupella in Gallis obsidetur. 161.

Rupertus Palatinus Imp. 132.

Rustico-

I N D E X.

Rusticorum seditiones. 133. 137. 141.
161.

S.

S Abaudia nomen unde. 118.
Sabaudia Dux creatus. 133.
Sabaudus Genevam occupare frustra tentavit. 151.
Salem, id est Hierusalem. 35.
Sardanapalus. 39.
Salomon. 48. Ejus facta. 49.
Samuel. 47.
Sadrach, Mesach & Abednego.
5 6
Sannarib Tyrannus. 57.
Saguntinorum spontaneus interitus. 79.
Sathana descriptio. 31.
Saul. 47.
Saxonum clades. 120.
Saxonia Dux in Alberti Imp. electione suffocatur Francofurti.
128.
Saxonici Inferioris circuli defensio contra Ferdinandi. II. Imp. copias. 161. 162.
Scanderbegus, Epeiri Princeps.
135.
Scipiones. 80. 83.
Schmalcaldicum bellum. 139.
Seth. 33.
Sem, Cham, Japhet. 34.

Semi Posteritas. 35.
Semiramis. 39.
Sesostris. 39.
Serpens aneus. 41.
Sergius Galba Imp. 96.
Sereca Philosophus. 96.
Sedechias Judaeus medicus. 113.
Septemviratus Imperii Institutio.
117.
Sempacensis pugna. 132.
Seculum Heroicum. 135.
Sebastianus Lusitania Rex, submotus. 146.
Sebastianus Rex Lusitania redivivus. 146. suspenditur.
152.
Simson. 46. Ejus labores. 47.
Sigismundus Imperator. 133. Ejus virtutes. ibid.
Sigismundus Suecia Rex. 146.
Sigismundus Battorius. 149.
Solis & Luna miraculosa statio. 42.
55.
Solonis dictum ad Cræsum. 57.
Solonis sapientiâ Insula Salamina capitur. 62.
Socrates. 73.
Sophocles. 73.
Sodoma & Gomorrha deletio.
36.
Spartha muris caruit. 59.
Stephanus Polonia Rex. 146.

Stilico.

I N D E X.

Stilico. Imp. 104.
Strasburg unde dicatur. 106.
Suevi unde. 43.
Sylla cognomento Felix. 86.
Synodus Oecumenica. 108.
Suecici Regni mutationes. 152.

T.

T *Acitus Imp. 101.*
*Tamberlanes Bajazetem cap-
 pit. 126.*
Tancredus Sicilia Rex. 123.
Tarquinius Priscus. 61.
Tarquinius Superbus. 64.
*Tempestas à ventis vehementer ex-
 citata. 154.*
Temporum distinctiones. 18.
Templum Iani 61. clausum. 78.
97.
Terramotus maximus. 151.
Teurdancè liber Historicus. 136.
Teutschè unde. 42.
Thebanum Bellum. 45.
Themistocles. 67. 68.
Theodosius Imp. 104.
Theologica pugna sublata. 104.
Theodosius Junior. 105.
Theodosius III. Imp. 110.
*Thomas Percy in Regem Anglia
 conjuravit. 153.*
Thrasibulus. 59. Ejus àvvsia. 70.
Thucydides. 10. 17.
Tiberius Nero Imp. 94.
Tiberius Drusus Imp. 96.

Tiberius Anitius Imp. 108.
Tiberius Absimarus Imp. 110.
*Titus Vespasianus Imp. 96. amor
 & delitia generis humani dici-
 tur. 97.*
Titus Flavius Domitianus. Imp. 97.
Trajanus Imp. 97.
Trojanum bellum. 45. 46.
Triumviri Rom. 91.
*Tridentinum Concilium. 142. dis-
 sipatur à Mauritio Saxone. 143.*
Tunetanum Bellum. 142.
Tunis à Carolo V. occupata. 142.
*Turca primùm auditi. 108. Eorum
 Religio. 109. Potentia. ibid. &
 116.*
Turcarum clades. 135. 161.
Turca capit Constantinopolin. 135.
Turca à Carolo V. debellatur. 142.
Tyrteus. 59.
*Typographica ars inventa. 135. pro-
 bata. 136.*

V.

V *Andali unde. 43. Imperio ad-
 scripti. 131.*
*Valens Imp. 102. omnes Theodosios,
 Theodoros & Theodatos sustulit.
 104.*
Valentinianus Imp. 103.
Valentinianus II. Imp. 104.
Valentinianus III. Imp. 106.
Valerius Martianus Imp. 107.
Vallis Telina occupata. 160.

Vdenhei-

Udenheimense propugnaculum de-
struitur. 159.

Velleris aurei ordo cepit. 133.

Venda à Polonis occupata. 151.

Veneri unde. 46. *Venetia. ibid.*

Venetia exstructa. 106. *domita.*
137.

Vesalia ab Hispano capitur. 157.

Vestis humana signum Reatus. 31.

Vestales Virgines. 61.

Vespera Sicula. 127.

Victoria Pragensis. 150. *Wimpi-*
nensis. ibid. *Namuriensis. ibid.*

Victoria, Navis, Hispani asservatur
in memoriam. 138.

Victoria Turpis. 84.

Victoria Insolentiam parit malè
utentibus. 35.

Vienna obsidetur. 134. 141.

Vinea Plantatio primùm reperta.
34.

Vini primus author. 34.

Virtutes morales. 121. & seqq.

Ulpianus Trajanus Imp. 97.

Ulpianus Jurisconsultus. 99.

Ulricus Württembergicus in Exi-
lium actus. 141. *restitutus.*
ibid.

Volusianus Imp. 100.

Unio Protestantium Evangelico-
rum. 155.

Unitorum Principum conventus
Hailbronna. 158.

Vranenses Principes proscripti.

145.

Urbanus VIII. Papa. 160.

W.

W *Elphus Bavaricus.* 122.

Wenceslaus Imp. 132. *Ejus*
vitia. ibid.

Wetzlaria à Ludovico Haßo occu-
patur. 157.

Wilhelmus Imper. 125.

Willigis Carpentarii filius Archie-
piscopus Maguntinus. 118.

Wimpinensis Victoria. 160.

Wolfgangus Wilhelmus Dux
Neoburgensis desertor Evange-
lica Fidei. 157.

Wolfgangi Palatini expeditio in
Galliam. 145.

Wormatia à Palatino Principe oc-
cupatur. 157.

Wormatiense Bellum. 141.

Württembergici Comites in Duces
creantur. 136.

Württembergicus Ducatus Feudum
Imperii. 144.

X.

X *Enophon apud Attica.* 6. 17. 74.

Xerxes. terror gentium. 68.

Xerxis Copia militum. 68.

Zedechias.

I N D E X.

Z

Z Edechias. 56.
Zeno Imp. 107.

Zingari seu Zeugini primùm in
Germania visi. 133.

Zorobabel. 63.

Zoroaster. 39.

Zopyrus. 65.

ERRATA TYPOGRAPHICA
sic corrige.

F Olio 153. lin. 9. pro eo: lege &: ibid. lin. 19. l. Thomas Percy,
Pensionarius aulæ. fol. 157. pro Wolffgang^o, lege Wolffgan-
gus Wilhelmus: fol. 158. pro extitis; lege extitit: ibid. pro pu-
gnarunt, lege litigarunt. fol. 160. lin. 8. verbis Ipsi sceptrum & co-
ronam, adde Bohemiæ. ibid. lin. 18. pro Bavaro: lege Maximiliano Ba-
variæ Duci ibid. lin. 32. lege è vivis excessit. fol. 161. lin. 24. pro Patrue-
les. lege Landgravios. fol. 164. pro Illiada; lege iliada: ibid. pro Ni-
læum: lege Milæum. ibid. pro tenebis lege tenebris; fol. 165.
pro utenter: lege utentur. ibid. pro extas: lege extat: ibid. pro
scribacissimo: lege scribacissimo. reliqua, quæ occurrent, beni-
gnus Lector facilè emendabit.

CATA-

CATALOGUS
HISTORICORUM INSIG-
NIORUM, TAM UNIVERSALIUM
quàm Particularium, olim à Cl. JOH. BODINO &
aliis inchoatus : nunc recognitus, & complurium
accessione Scriptorum locupletatus, usque
ad annum CHRISTI 1600. atq; in
ordinem meliorem di-
gestus.

AD LECTOREM.

BSERVABIT HUMANISSIMUS LE-
CTOR, quoad Temporis notationem in hoc Catalogo Hi-
storicorum, quandoque illum annum positum esse, (& qui-
dem ut plurimum,) quo autor ipse claruit : quandoque il-
lum, quo scripta ejus fuerunt reperta, & vel seorsim, vel cum aliis in lu-
cem emissa : quandoque nullum planè annum poni potuisse : siquidem in
tanta Scriptorum multitudine & varietate : adde etiam temporum in-
juris, invidentia rubigine, situs squalore, tinearum & blattarum arro-
sionibus non potuerunt cuncta hac exacte haberi. Si quid tamen Lectori
ex hoc Catalogo Histor. gratum & utile accidet : id non tam nobis acce-
ptum feret, quàm Reverendis & Clarissimis viris & de Historica faculta-
te benè meritis, Domino D. JOHANNI PAPPO, & M. CY-
RIACO SPANGENBERGIO, qui ex suis Bibliothecis (dùm in
consignatione hac versaremur) complures Autores liberaliter ac bene-
vole nobis communicarunt. adjecimus etiam auctarii vice, Directorium
Nobiliss. & Ampliss. V. MARQ. FREHERI, Antiquiorum & ra-
riorum Historicorum Indicis & Vindicis celeberrimi. Tu interim his frue-
re Lector, & nostris conatibus fave.

 HISTORIÆ Studioſo auſpicandum eſt in lectione ſequen-
 tium Scriptorum, à breviffimis Chronicis compendiis : De hinc
 ad Chronologias progrediendum earumq; Tabulas exactiores
 tum ad Univerſalem Hiſtoriam fuſiorem : Denique ad particula-
 rem, cujuſq; regni, populi, Reipub. cognitionem : obſervatis
 iis de quibus ſuprà in ADMONITIONE, &
 alibi copioſius diximus.

SCRIPTORES UNIVERSALIS HISTORIÆ.

AUTOR	C L A- ruit an- tè Chr. nat.	SCRIPSIT
Moses antiquiſſimus & certif- ſimus omnium.	1519	Originum Librum ab O. C. uſq; ad migrationem Hebræorum ex Ægypto, in Palæſtinam, Hi- ſtoriam aunorum 2350.
Herodotus Halicarnaſſæus	425	De rebus geſtis, Græcorum, Ægy- ptiorum, Medorum, Perſarum, Lydorum ab O. C. CCX. uſque ad III. M. D. lib. IX.
Beroſus Chaldæus	330	Fragmenta univerſæ hiſtoriæ, ab O. C. uſque ad A. C. III. M. C. XXX. In Sa. danapalo deſit, ut Metaſthenes ſcribit.
Polybius Megalopolitanus	200	De rebus Græcorum, Romano- rum, Pœnorum, Celtarum, ab exilio Cleomenis, & Pyrrho Epirotarum Rege, uſq; ad bel- lum Romanorum cum Æheis, Philippo Rege Macedonum, ab O. C. III. M. DC. LXXX. uſque ad annum III. M. DCC. LXVI. de libris XL. quinque prioribus extant, & Epitome ſe- quentium, uſque ad XV.
Trogus Pompejus	150	Epitomen ab Juſtino libris XLIV. comprehenſam, omnium po- pularum geſta complectens, à Nino uſque ad Cæſarem Au- guſtum.

Diodorus

AVTOR	CLA.	SCRIPSIT
Diodorus Siculus	40	Bibliothecam Vniuersalis Historiæ: maximè illustrium populorum, ab vltima Ægyptiorum memoria vsque ad Cæsarem de libris. x l. extant. xv.
Philo Iudæus	P. CH. 38	De temporibus Libros duos, ab O. C. usque ad Tiberium.
Eusebius	312	Chronicon ab O. C. vsque ad An. CHR. CCC.
Hieronymus annos adiecit 501. Prosper Aquitanus 60. Palmerius Florentinus 1040. Palmerius Pisanus 30. Iulius Africanus continuauit.	340	De temporibus ab O. C. vsque ad A. C. CCCXX.
Archilochus Freculphus	560	De Temporibus. Epitomen historiarum ab O. C. vsque ad A. C. DL.
Beda Anglus	370	Chronicon ab O. C. vsque ad An. CHR. DCC.
Paulus Diaconus	789	Libros II. Eutropio additos
Landulphus Sagax	800	Libros IX. Diacono subiunctos.
Rhegino Prumiensis Abbas	900	A. CH. nato, vsq; ad An. 1097.
Luitprandus	600	De rebus in Europa.
Ado Viennensis	980	De sex mundi ætatibus, vsque ad A. C. DCCCC.
Diethmarus Episcopus Marsburgensis	1000	Chronicon ab Anno 892. vsque M. C. XVI. lib. VII.
Helmandus	1066	Chronicon ab O. C. vsque ad sua tempora.
Hermannus Contractus Heluetus	1050	De sex ætatibus vsque ad suam ætatem.
Marianus Fuldensis Scotus	1088	Chronicon ab O. C. vsque ad suam ætatem.
Io. Zonaras	1120	Historiam ab O. C. vsq; ad A. C. M. C. XVII. in tres partes diuisam: quarum prima Hebræorum 2. Græcorum 3. Latinorum.
Honorius Augustodunensis	1120	Chronicon ab O. C. vsque ad sua tempora.
Sigebertus Gallus & Robertus Montensis	1130	Chronicon ab A. C. CCCLXXXI. vsq; ad annum M. CXIII. cum appendice incerti autoris vsq; ad annum M. CCXVI.
Otho Frisingensis	1150	Chronicon ab initio mundi libris VIII.

AVTOR	CL A.	SCRIPSIT
Radenicus	1160	Continuationē Ottonis Frisingēf.
Dodechinus Abbas	1200	Appendicem ad Marianum.
Gottfridus Viterbiensis	1220	Pantheon. libros Historiarum xx.
Conradus à Liechtenavv Abbas Vrspergensis	1229	Chronicon ab O. C. usque ad Fri- dericum I I. Imperatorem.
Vincentius Beluacensis	1260	Historiam ab O. C. vsq; ad annum Ch. MCCI. Speculū Historiale.
Antonius Archiepiscopus Flo- rentinus	1480	Historiam ab O. C. vsque ad An. CHR. M. CCCCLXX.
M. Antonius Sabellicus	1494	Enneades.
Iacobus Philippus Bergomensis	1494	Historiam ab O. C. vsque ad An. CH. M. D. III.
V Vernherus Roleuinckl Car- thusianus	1495	Fasciculum temporis.
Donatus Bossius Mediolanensis	1496	Historiam ab O. C. vsq; ad annum M. CCCC. LXXXIX.
Hartmannus Schedelius	1498	Chronicon Chronicorum.
Carolus Bouillus	1500	Chronicon Breue.
Ioh. Nauclerus Tubingensis	1510	Chronicon ab O. C. vsque ad an- num Christi. M. D. cum appen- dice Baselij & Tigemanni.
Martinus Lutherus	1530	De ferie annorum Mundi, vsq; ad suam ætatem Supputation.
Achilles Gassarus	1503	Chronicon ab O. C. vsq; ad A. C. M. D. XXX.
Henricus Sellarius	1533	Epitome Chronicorum.
Paulus Constantinus Phrygio	1540	Chronicon ab O. C. vsque ad An. Christi. M. D. XXII.
Ioan. Carion	1540	Chronicon ab O. C. vsque ad An. CHR. M. D. XXX. cui accessit ap- pendix ad annum M. D. LV.
Philippus Melanthon	1540	Chronicon tribus libris compre- hensum vsq; ad Carolum Mag.
Paulus Iouius	1540	Historiam omniū penè populorū sui temporis, ab An. Christi. M. CCCCXCIII. vsque ad annum M. D. XL.
Theodorus Bibliander	1540	Chronologiam.
V Wolfgangus Iustus	1543	Epitomen omnium Chronicorū.
Petrus Arropæus	1545	Tabulam Chronicorum Mundi.
Henricus Bullingerus	1545	Chronicō ab O. C. vsq; ad suā ætat.
Io. Funccius Noribergensis.	1550	Chronologiam ab O. C. vsq; ad suā ætatem, siue ad A. C. M. D. LIII.
Valentinus Muntzerus.	1550	Chronicon Fuldense, ab O. C. vsq; ad A. C. M. D. XLIX.

A V T O R

C L A.

S C R I P S I T

Valerius Anselmus	1550	Chronicon ab O.C. vsq; ad A. C. M. D. XL.
Christophorus Mylæus	1550	De conscribenda historia vni- uersitatis, lib. v.
Cunmannus Flinsbachius	1553	Chronologiam.
Clemens Schubertus	1554	Chronologiam, item de scrupu- lis Chronologorum.
Casparus Peucerus	1555	Chronicon Melanth. cōtinuauit.
VVolfgangus Lazius	1555	Migrationes Gentium.
Sebastianus Foxius	1557	Libellū de institutione historię.
Arnoldus Pontanus	1567	Chronicon à nato Christo vsque ad annum M. D. XXVI.
Gerardus Mereator	1570	Chronologiam.
Georgius Nigrinus	1570	Chronologiam ab O. C. ad no- stra vsque tempora.
VVolfgangus Butnerus	1576	Epitomen Historiarum.
Leonhardus Crenzemius	1577	Chronologiam ab O.C. vsque ad nostra tempora.
Reinerus Reineccius	1580	Chronicon Hieroso. Syntagma: opus Iulium.
Gilbertus Genebrardus Gallus	1580	Chronologiam.
Fridericus Husmannus	1581	Chronologiam ab O.C. vsque ad An. Christi. M. D. LXXXI.
Victorinus Strigelius	1586	Scholas Historicas in Chron. Ca- rionis.
Matthæus Dresserus	1587	Isagogen historiarum ab O. C. per Millenarios Mundi sex.
Iohannes Thomas Freigius	1592	Historię Synopsin, seu prælecti- onum historiarum deline- ationem.
Heinricus Buntingus	1593	Chronologiam exactam.
Iustus Lipsius	1594	Libros tres, ad sacram profanāq; historiam vtiles.
Michaël Beuterus Carolo polita.	1594	In Tacitum. Item Calendarium triplex.
Abrahamus Bucholtzerus	1596	Isagogen Chronologicam de an- norum serie in sacris Biblijs.
Venceslaus Sturmius	1596	Chronicon ab O.C. vsq; ad A. C. M. D. XCVI.
Pantaleon Candidus Austriacus	1597	Tabellas Chronologicas ab O.C. vsq; ad A.C. M. D. XCVI.
Iohannes Iacobus Beuterus	1599	Synopsin historiarum.
Elias Reufnerus	1600	Diarium, Item Isagogen Histo- ricam, cum accurata Chrono- logia.

HISTORICO GEOGRAPHI VNIVERSALES.

AVTOR	CLA- ruitan- tè Chr. nat.	SCRIPSIT
PTOLEMÆVS		Geographiam.
Strabo	30	De situ Orbis.
Vibius Sequester		Geographica.
Pomponius Mela Hispanus	50	De situ totius Orbis, simul histo- riam omnium populorum.
Pausanias Cæsariensis Gramma- ticus	140	Attica, Corinthiaca, Laconica, Messeniaca, Elea, Achaica, Ar- cadica, Bœotica, Phocensia.
Christophorus Zelle	1430	Descriptionem Europæ.
Christophorus Columna	1490	De Nouis Insulis.
Raphaël Volaterranus	1500	Libros xxxviii. quibus vni- uersam historiam cum Geo- graphia complexus.
Ioachimus Vadianus	1528	Topographiam vniuersalem.
Bartholomæus Amantius & Pe- trus Apianus.	1530	Antiquitates Europæ in monu- mentis.
Ioannes Honterus	1534	Cosmographiam versibus erudi- tis.
Ioan. Stofflerus	1535.	Cosmographiam.
Sebastianus Munsterus	1540	Cosmographiam, historiar, & o- rigines, simul descriptiones regionum.
Ioannes Aubanus Bohemus	1540	De moribus omnium gentium.
Alexander Sardus	1550	De moribus gentium.
V Vilhelmus Postellus	1550	Cosmographiam, & de origini- bus.
V Wolfgangus Iustus	1553	De Vrbiū origine.
Beniamin Tudelensis	1560	Itinerarium Europæum.
Bernhardus Saccus	1563	De rerum Ital varietate lib. x.
Michaël Neander	1560	Partium orbis explicationem.
Abrahamus Ortelius	1580	Theatrum Orbis.
Petrus Bertius	1600	Tabulas Orbis terrarum contra- ctas.

*His adiungi possunt Historici rerum variarum, quales sunt Athe-
næus, Elianus, Tzetzes, Leonicius, Solinus, Valerius Maximus, Plinius,
Suidas, Fulgosius, Eborensis, Sabellicus, Marullus, Theatrum Zuingeri.*

 Post

 Post historiam vniuersitatis, non incommodè subiungi poterunt Ecclesiastici Scriptores diuersarum Religionum: ac primum de religione, antiquitate & rebus gestis Iudæorum.

SCRIPTORES IVDÆICÆ HISTORIÆ, PRÆTER SACRÆ Biblia.

AVTOR	CL. A. pōst Chr.	SCRIPSIT
PHILO Iudæus, qui Philosophi- storicus appellari potest	38	Multas historias, & scripta varia edidit.
Epiphanius Fl. Iosephus Iudæus	99	De viris Prophetarum. Antiquitat. Iudæicar. Libros vi- ginti, & Libros septem de bel- lo Iudæico.
Fl. Iosippi Filius	99	Historiã belli Iudæici, Hebraicè.
Egesippus	130	Historiam Iudæorum.
Ado Archiepiscopus Treuirensis	880	Martyrologium.
Thomas Patriarcha	1400	Fortalicium Fidei, contra Hære- ticos & Iudæos.
Antonius Margaritha	1533	De ritibus Iudæorum.
Paulus Eberus	1543	Contextum Iudæicæ Historiæ.
Adrianus Adrichomius	1590	Theatrum terræ Sanctæ.

HISTORICI QUI SCRIPSE- RVNT CONTRA PAGA- nas Superstitiones.

AVTOR	CL. A. pōst Chr.	SCRIPSIT
IUSTINVS.	150	Libros iv. contra Gentes I. cōtra Iudæos. II. contra Hæreses.
Q. Sept. Tertullianus	160	Apologeticum aduersus Gentes.
Irenæus Lugdunensis Episcopus	275	Librum i. aduersus Gentes.
Clemens Alexandrinus Episco- pus	200	Libros Stromat. VIII.
Arnobius	300	Libros septem aduersus Gentes.

AVTOR	CLA.	SCRIPSIT
Lactantius Firmianus	320	Libros viii. Institutionum diuinarum.
Augustinus	403	De Ciuitate Dei.
L. Fenestella	1100	De Sacerdotijs Romanis.
Ioannes Stamlerus	1508	De diuersarum Gentium sectis.
Paulus Orosius	1515	Libros septem aduersus Paganos
Heinricus Bullingerus	1539	De origine Erroris.
Lilius Giraldus	1550	De Dijs omnium gentium.
Rudolphus Hospinianus	1592	De origine, progressu, Ceremonijs & ritibus variorum Festorum dierum, libros 3.

HISTORICI QUI DE CHRISTIANA RELIGIONE SCRIPSERUNT.

AVTOR	CLA.	SCRIPSIT
IRENÆVS Lugdun. Episcopus	150	Libros quinque contra hæreses.
Origenes	175	Librum de martyribus.
Eusebius	260	Libros decem Ecclesiasticæ historiæ.
Sulpitius Seuerus	400	Historiam Ecclesiasticam.
Ruffinus Aquilegiensis	400	Historiam Ecclesiasticam.
Socrates, Sozomenus, Theodorus, Cassiodorus	400	Ecclesiasticam historiam à Christo nato vsq; ad annum 444.
Euagrius Scholasticus	610	Libros vi. de Ecclesia & Imperio Romano ab A. C. ccccxxxv. vsque ad annum D. xcv.
Marcellinus Comes	700	Historiam ab Eusebij temporibus vsque ad A. C. D.
Isnardus	770	Martyrologium.
Haymo Episcopus Halberstadiensis	834	Historiæ Ecclesiasticæ Epitomen
Nicephorus Callistus	1100	Libros xviii. Ecclesiasticæ historiæ, à Christo vsque ad Heraclium.
Guilielmus Archiepiscopus	1150	Libros xxiii. de bello sacro.
Petrus de Natalibus	1160	Catalogum Sanctorum.
Petrus Trecensis	1160	Scholasticam historiam.

Theodo-

A V T O R

C L A.

S C R I P S I T

Theodoricus à Niem	1390	Historiarum libros iv.
Platina	1480	De vitis Pontificum.
Iohannes Marius Belga	1500	De Schismatibus & concilijs.
Albertus Crantzius	1510	Metropolin Saxoniz.
Ioannes Placentius	1520	De Episcopis Tungrorum & Leodiorum.
Paulus Langius	1520	Episcopos Numburgicos.
Bernhardus Luceburgius	1522	Hæreticorum catalogum.
Menradus Moltherus	1528	Catalogum Pontificum Romanorum.
Georgius Vvicelius	1530	Chorum sanctorum.
Ioan. Tilius	1530	Collationem Pontificum Romanorum cum Ethnicis.
Petrus Crabbe	1538	Tomos conciliorum.
Paulus Asphe	1540	Chronologiam in Daniele Proph.
Iohannes Balæus	1540	Vitas Pontificum Romanorum
Heinricus Bullingerus	1540	Chronologiam Apostolorum.
Heinricus Panthaleo	1545	Chronologiam Ecclesiasticam.
Paulus Eberus	1545	Calendarium Historicum Eccles.
Georgius Maior	1546	Vitas patrum.
Iohannes Sleidanus	1548	Commentarios de statu Religionis & Reipub. ab anno Christi. M.D. xvii. vsque ad annum M. D. Lv.
Ludouicus Rabus	1550	Tomos Martyrum.
Iohannes Vrenhouius	1550	De dissipatis Ecclesijs, in Belgio & Anglia.
Ioachimus Perionius	1551	De vita & rebus gestis Apostolorum.
Caspar Hedio	1553	Chronicon Ecclesiasticū ab An. M. D. vi. vsq; M. D. xxxviii.
Matthias Flaccius Illyricus cum collegis VVigando, Iudice &c.	1555	Historiz Ecclesiasticæ Centurias XIII.
Onuphrius Panuinius	1560	Chronologiam Ecclesiasticam, item Vitas Pontificum.
Matthias Flaccius Illyricus	1560	Catalogum testium veritatis.
Iuo Barschampen	1560	Vitas XII. Apostolorum.
Chunemanus Flinspachius	1567	Chronologiam Eccles. ab O. C. vsq; ad An. Christi. M. D. LII.
Sixtus Senensis	1570	Bibliothecam sanctam.
Conradus Lautenbach	1572	Conuertit Catalogum testium veritatis.
Cyriacus Spangenbergius	1578	Historiam Manichæorum.
Dauid Chytræus	1578	De statu Ecclesiastico, hoc tēpore in

AVTOR	CLA.	SCRIPSIT
Bartholomæus Dionysius	1586	re, in Asia, Africa, Vngaria, Bohemia. Compendium Historicum, Vet. & Nou. Testamenti.
Heinricus Schorus	1588	Breuiarium Romanorum Pontificum.
Nathan Chytræus	1594	Libros XII. de festis Ecclesiæ Christianæ.
Petrus Cratepolus	1594	Episcopus Germaniæ.
Elias Hasenmullerus	1595	Historiam ordinis Iesuitici.
Iohannes Pappus	1599	Epitomen Ecclesiasticæ historiæ. Item de concilijs & synodis.
Cæsar Baronius	1599	Annales Ecclesiast. tomis aliquot

HISTORICI SECTÆ ARABICÆ.

AVTOR	CLA. P. CH.	SCRIPSIT
CORANVS seu Furcanus, ex omnibus Coranis, qui Mahometis nomine circumferebantur collectus, anno post Mahometem. c x. Coelius Augustinus Curio	1550	De Saracenicæ historia libros III. Item descriptionem Regni Marochensis. <i>Particulares alios vide apud Gosselin. in App. Histor. sect. 6. cap. 21. & plures infra: ubi de Arabibus & Turcis Scriptoribus in specie: & in Nomenclatura Cl. Dom. D. Spaschij Argent. 98. edita.</i>

 HISTORICI CHALDÆORVM, Assyriorum, Medorum, Ægyptiorum, Persarum, Indorum, Phænicum, Hebræorum, Parthorum, & aliorum Orientalium in genere.

AVTOR	CLA. A. CH.	SCRIPSIT
PROCOPIVS	540	Libros duos de bello Persico.
Herodotus Halicarnassæus	445	Libros nouem historiarum.
Ctesias Gnidius	375	Fragments, de Regibus Persarum

AVTOR	CLA.	SCRIPSIT
Xenophon Atheniensis	370	rum & Assyriorum. De expeditione Cyri, (cuius fuit legatus) in Persidem.
Manethon sacerdos Ægypti	330	Fragmenta de Regibus omnium populorū, præsertim Ægypt.
Berosus sacerdos	330	Fragmenta libris quinque comprehensa.
Methastenes	330	De rebus Persicis.
Appianus	140	De bello Parthico.
Hegesippus	130	Librum 1. de bello Parthico.
Iosippus vel Iosephus	99	Libros duos aduersus Appionem Grammaticum.
Vilhelmus Postellus	1538	Syriæ Descriptionem.
Damianus à Goes	1540	De bello Cambaico.
Reinerus Reineccius	1560	Historiam Parth. & Reges Parthorum.
Emanuel Acofta	1580	De rebus Indicis
Heliodoros		Historiam Æthiopicam.
Franciscus Modius	1587	Historiam Orientalem ex Zona- ra, Pizatro, Porfio, Quicciar- dino, &c.
Iohannes Leunclaius & Fridericus Sylleburgius	1596	Musulmannica, Saracenicæ, &c. <i>Plures & particulares Historicos ac Scriptores de hisce populis, vide apud Vossium, in Appar. circa finem sect. 6. & initium sect. 7. & in Nomenclatura D. D. Spachij.</i>

 HISTORICI GRÆCORVM, quo nomine veniunt Iones, Æoles, Dores, qui Asiam minorem & Europam habitarunt, Danubio, Acroceraunijs, & Hæmomonte, vsque ad mare Ionicum, & in Insulis ac continente sedes fixerunt.

AVTOR	CLA. Añ. C.	SCRIPSIT
Dicæus Cretensis	1129	Libros VI. de bello Troiano, è lingua Punica in Latinam à Q. Septimio conuersi.
Tryphiodorus		De excidio Troiæ.
Dares Phrygius	1129	Libros VI. de bello Troiano.
Herodotus Halicarnassæus	425	Libros 9. de Græcis, vsque ad fugam Xerxis: complexus historiam annorum CCXL.
Thucydides Atheniensis	340	Libros VIII. quibus à fuga Xer-

A V T O R	C L A.	S C R I P S I T
Xenophon Atheniensis	310	<p>xis vsque ad annum x xii. belli Peloponnesiaci, annorum, xc. historiam scripsit.</p> <p>Libros septem, quibus Thucydidis narrationem persequitur, eorum, quæ annis xliiii. in Græcia gesta sunt, vsque ad prælium Lacedæmoniorum & Thebanorum ad Mantineam.</p>
Polybius	200	<p>Historiam, in qua liber secundus, quartus, quintus, cum epitome sequentium, complectuntur res, quæ cum Alexandri successoribus gesta sunt.</p>
Plutarchus	120	<p>Plurimas res, quæ ad posteriores Græcorum historias, intelligendas conferunt: in Vitis Græcorum.</p>
Georgius Pletho, Gemistus		<p>Libros duos, quibus Xenophonis historia, ex Plutarcho & Diodoro continua serie perpetuatur, à prælio Mantineo, vsq; ad cladem Cherronzam.</p>
Diodorus Siculus.	40	<p>Libris xvi. continuam Gemisti narrationem persequitur, de Philippi & Alexandri Magni rebus gestis.</p>
	P. C H.	
Pausanias	160	<p>Libros x. de Græcia.</p>
Procopius	540	<p>Libros septem rerum gestarum sub Iustiniano.</p>
Ioan. Zonaras	1120	<p>Historiæ suæ Tom. 3. res Græcas à Constantino Magno vsq; ad obitum Alexandri Comneni: ab anno Ch. 300. vsque 1113.</p>
Anna Alexias		<p>Libros 20. rerum ab Alexio patre gestarum, quibus Zonaræ narrationem persequitur.</p>
Georgius Cedrenus	1160	<p>Annales Byzantinos.</p>
Nicephorus Gregoras	1280	<p>Historiam centum & quadraginta quinque annorum à Theodoro Lascari, vsque ad Andronicum Palæologum posteriorem.</p>
Leonhardus Arctinus	1420	<p>Historiam Græcam.</p>

Leonhar-

AVTOR	CLA.	SCRIPSIT
Leonhardus Chienfis	1453	De capta Constantinop.
Hidorus Ruthenus	1460	De capta Constantinopoli & Ni- groponte.
Niceta Acominatus	1460	Historiam, annorum 86. ab anno quo defierat Zonaras, vsq; ad exitum Murzufuli, Imper. id est, vsque ad annum M. CC. III. quæ lib. XIX. comprehensa est.
Nicolaus Gerbelius	1540	Descriptionem Græciæ.
Paulus Rubigallus	1545	Iter Constantinopolitanum.
Cyriacus Spangenbergius	1560	Chronicon Corinthiacum. Annales.
Constantinus Manasses		
Reinerus Reineccius	1580	Reges Græcorum omnium. De rebus Græcis. De officijs in Aula Imp. Græco- rum.
Georgius Pachymerius		
Nadabus Agmonius		
		<i>Plures Historicos Græcos vide apud Poffeuinum in Appar. Sect. 2. & in Nomenclatura D D. Spachj.</i>

 **HISTORICI ROMANORVM,
POENORVM, ITALORVM, RERVM-
que Italicarum.**

AVTOR	CLA. An. C.	SCRIPSIT
Q. FABIVS PICTOR	280	Libros duos de origine vrbis Romæ. De Roma.
Publicus Victor		
Marcus Cato	260	Fragmenta, quæ dicuntur de O- riginibus.
Polybius	260	Librum, qui in ordine sextus, de militari domesticaque Rom. disciplina.
Appianus	215	Libros quinq; de bellis ciuilibus.
Caius Saliustius	45	Libros duos de bello Ingurthino & Catilinario.
Ca. Cæsar	43	Libros 3. de rebus Ciuilibus.
Titus Liuius Patauinus	35	Libros XLV. qui restant de CXLIV. ab A. C. vsq; ad Au- gustum.
Messala Coruinus	25	Progeniem Augusti.
Dionysius Halicarnassæus	25	Antiquitates Romanas. De origine Italiæ.
Myrsilus		

AVTOR	CLA.	SCRIPSIT
	P. C H.	
Velleius Paterculus	30	Libros duos in vniuersam historiam Pop. Rom.
Lucanus	60	Bellum Pharsalicum.
Cornelius Tacitus	120	Annales ab Augusto, in quo desierat Liuius, vsque ad Neruam Libris xvi. qui restant de xxxi.
Luc. Florus	200	Epitomen Liuij scripsit.
Dion Cassius.	230	Libros 23. (qui de 80. seruati) de gestis Romanorum.
Ammianus Marcellinus miles Constantinopolitanus.	360	Libros 10. (qui de 31. seruati sunt) cœpit à Nerua, in quo desierat Tacitus: desijt in Valente. <i>Cætera Eutropius, & singulares principū historici, vt Tranquillus, Cassius, Spartianus, Capitolinus, Vopiscus, Herodianus, Lampridius, Egnatius & similes possunt complere.</i>
Eutropius Presbyter	370	Libros x. de rebus gestis Romanorum.
Sextus Aurel. Victor Sempronius	390	Vitas Imperat. vsq; ad Theodos. De diuisione Italiae & Origine Romæ.
Sextus Ruffus	450	Epitomen de gestis Romanorum ab O. C. vsq; ad Valentinianū.
Prosper Aquitanicus.	450	Continuationem historiae Romanæ, ab anno cccclxxxii. vsq; ad ccccxlvii. quo Vrbs à Genferico rege capta est.
Procopius	550	Libros vii. rerum sub Iustiano gestarum.
Marsilius Patavinus	1330	De translatione Imperij.
Beneuentus Imolensis.	1350	Librum Augustalem de vitis Cæsarum.
Ioannes Boccacius	1360	Romanam Historiam.
Flavius Blondus Foroiulienfis Engenij Pontificis secretarius	1440	Libros xxx. ab inclinatione Imperij, ad sua vsque tempora, & Libros x. de Roma triumphante, deq; Italia illustrata.
Æneas Syluius	1450	Libros xii. rerum in Italia suo tempore gestarum.
Engelbertus		De ortu & fine Romani Imperij.
Coriolanus Cæpio	1480	De Petri Mocenici Imp. Veneti gestis Libros 111.
Io. Pontanus	1490	De bello Neapolitano.

A V T O R	C L A.	S C R I P S I T
M. Antonius Coccius Sabellicus	1490	Libros xxxiii. de rebus gestis Venet.
Augustinus Dathus Augustinus Iustinianus Ioannes Cuspinianus	1495 1500	De rebus Senensium. Annales Genuensium. Consules Romanos: item Cæsares Romanos.
Iacobus Bracellus Fr. Gucciardinus	1500 1520	Genuensis Historiæ Libros 5. De rebus in Italia gestis, ab anno Christi ccccxciv. vsq; ad annum M. D. xxxvi.
Heinricus Glareanus Hugo Falcandus Petrus Bembus Iodocus Clichtoneus Nicolaus Mengis Bartholomeus Martianus	1520 1520 1520 1520 1530	Chronologiam in Liuium. De rebus Siculis. Res gestas Venet. libris xii. De Magistratibus Romanis. De Venetis. De Roma, eiusque Antiquitatibus.
Io. Bapt. Ignatius Cl. Marius Aretius Constantinus Landus Pomponius Lætus	1530 1530 1530 1538	De Romanis principibus. Descriptionem Siciliae. De Numismatis Romanorum. De Magistratibus, & Sacerdotibus. Item Compendium Historiæ Romanæ.
Paulus Manutius Galleacius Capella Bernhardus Scardeonius Michaël Coccinius Tubingensis Pandolphus Colleenutius V. Wolfgangus Lazius	1540 1540 1540 1540 1540 1545	De Antiquitatibus Romanis. De rebus Italicis sub Carolo V. De Patauio. De bellis Italicis. De regno Neapolitano, &c. De Repub. Romana extra urbem Lib. xii.
Paulus Prætorius Leander Albertus Ioan. Monnigerus Georgius Fabricius	1550 1550 1550 1550	Cæsares Romanos. Italiam. De Familia Iulia. Antiquitates Romanas. Item descriptionem Romæ. Item Itinerarium.
Hubertus Goltzius	1560	Fastos, Imagines Roman. Antiquitates.
Nicolaus Machiauellus	1560	Historiam ab A. Christi M. ccxv. vsque ad M. ccccxciii.
Math. Fl. Illyricus Onuphrius Panunius	1560 1560	De translatione Imperij. Fastos, Triumphos Romanorum & Imperia.
Ludouicus Cautellius	1588	Annales de rebus Cremonensiu.

 Sunt & Italia urbium & rerum Italicarum Scriptores, nuper collecti & simul editi, melioris (ut appellantur) nota, Francofurti in Bibliotheca Cambieriano, qui sequuntur, Anno seculari 1600. & plarique post M. Ans. Saballicum claruerunt.

A V T O R

IOANNES Chrysoſtomus Zanchius
 Torellus Sarayna
 Gaudentius Merula
 Bonauentura Caſtillionæus
 Paulus Iouius
 Bernhardus Saccus Ticinenſis
 Andreas Mugnotius Hispanus
 Cæſar Orlandius
 Antonius Maſſa Galleſius
 Petrus Curſius Rom.
 Antonius Sanfelicius
 Vbertus Folieta
 Scipio Mazella Neapolitanus
 Io. Franciſcus Lombardus Neapolitanus.
 Ambroſius Leo Nolanus
 Gabriel Barrius
 Ioannes Iuuenis
 Cl. Marius Areſtius
 Ioannes Elyſius Neapolitanus.
 Franciſ. Ioan. Quintin. Heduus
 Antonius Philotheus

S C R I P S I T

De Orobiſorum ceu Cenomanorum Origine Lib. III.
 De Origine, amplitudine, & antiquitate vrbis Veronæ. lib. v.
 De Antiquitatibus Gall. Ciſalpinæ Libri III. vnâ cum eiſdem Apologia.
 De Gallorum Inſubrum antiquiſſimis ſedibus.
 De Lario lacu.
 Lib. x. hiftoriarum Italicar.
 Deſcriptionem eremi Camaldulenſis Lib. 2.
 De antiquitate vrbis Senæ eiſq; Episcopatu.
 De origine, & rebus Falſcorum.
 De ciuitate Caſtellana Falſcorum poëma.
 De Campania.
 De laudibus vrbis Neapolis.
 De Puteolis & Cumis.
 De aquis Puteolanis Synopſin.
 De agro Nolano: deq; montibus Veſuuiſ & Abella.
 De antiquitate & ſitu Calabriae libros v.
 De antiquitate & varia Tarentinorum fortuna Lib. VIII.
 Chorographiam Siciliae.
 De balneis Ænariarum.
 Deſcriptionem inſulæ Melitæ.
 Topographiam Ætnæ montis.

Plures & particulares Hiftoricos Romanos vide in Nomenclatura Scriptorum à D. D. Iſt. Spachio Med. collecta & edita Argent. An. 1598. & apud Poſſeuinum in Apparatu Hiftor. Sect. 3. & infra in Script. vitarum Illuſtrium virorum.

HISTO-

 HISTORICI CELTARVM, siue Gallorum, & Franco-
rum, qua appellatione veniunt omnes populi, qui Rheno, Pyre-
næis Alpibus, & vtroque Mari cinguntur.

A V T O R	C L A- ruit an- tè Chr.	S C R I P S I T
C. I V L I V S Cæsar	43	De bello Gallico libros vii. quos sequuntur Hircij libri.
Appianus Alexandrinus	P. C H.	De bello Gallico, Librum Celticum,
Hunibaldus	500	De Francis libros xviii. quos à bello Troiano ad mortem Antenoris sex prioribus libris deducit: consequentibus sex ad Vvaramundum vsque: deinceps in Clodouei temporibus desinit.
Gregorius Turonensis Episcop⁹	630	Libros x. quibus comprehendit Historias Francorum, vsq; ad annum C H R. 600.
Georgius Florens		Continuationem Turonensis scripsit.
Antonius Monachus	830	Libros v. de Regibus Francorum ab Anno Christi ccccxx. vsq; ad annum M. ccc. xxvi.
Robertus Monachus	1120	Libros x. de gestis Gallorum aduersus Saracenos.
Frossardus	1420	Historiam de bellis Francorum & Anglorum, ab Anno Christi M. ccc. xxv. vsq; ad annum M. cccc.
Philippus Comineus	1488	Historiam ab A. C. M. cccc. lxii. vsq; ad initiationem Ludouici xii.
Hubertus Leodius	1490	Librum de origine Francorum.
Robertus Gaguinus	1490	Chronic. Franciæ.
Enguerandus Monstroletus	1500	Historiam Gallicanã, à Frossardi fine vsq; ad Ludouicum xii.
Io. Tritemius Germanus	1500	De gestis Francorum ab anno cccc xxxiv. antè Christum vsque ad annum Christi M. D.
Nicolaus Gilius	1500	Annales Francorum.
Æmundus	1520	De Ducibus Burgundiæ, Flandriæ, Brabantæ, Holandiæ, à bello

A V T O R	C L A.	S C R I P S I T
Robertus Cenalis	1520	bello Troiano, vsque ad Carolum v. Imperatorem.
Gerardus Nouiomagus	1530	De re Gallica.
Hadrianus Barlandus	1530	Germaniam inferiorem.
Galecius Capella	1530	Chronicon Brabanticum.
Paulus Æmilius Veronensis	1530	De bellis in Italia gestis inter Carolum v. & Franciscum Regem Gallorum.
Arnoldus Ferronus Gallus	1530	Historiam Francorum à Varamundo vsq; ad Carolum viii.
Ioannes Tilius	1530	Consequentium Regum Historiam descripsit vsque ad Franciscum.
Hieronymus Gebvilerus	1530	Chronologiã de Rebus Gallicis.
Hermannus Comes Nucnarius	1530	Reges Francicos.
Iacobus Meierus	1530	De rebus Francorum vsq; ad annum M. D. xxv.
Gilbertus Cognatus	1540	Rerum Flandricarum lib. xvii.
Ioannes Seruilius	1545	Burgundiaca & Gallica.
Lambertus Hortensius	1550	Geldrogallicam coniurationem.
Nicolaus Vignierius	1550	Secessionem Ultraiectinam, Tumultum Anabaptisticũ, Bellum Germanicum.
Guilhelmus Paradinus	1550	Chronicon Burgundiæ.
Hubertus Thomas	1550	Librum de antiquo statu Burgundiæ.
Rabutinus	1556	De Hungris & Eburonibus.
Anonymus	1558	De expeditione Henrici aduersus Carolum v. anno Christi M. D. LII. pro libertate Principum Germanorum suscepta.
Anonymus, fortè Franciscus Hottomannus		De omnibus ciuitatibus, vrbibus, fluminibus, fontibus, & alijs rebus memorabilibus Galliarum.
Martinus Bellaius	1560	Historiam Gallicanam sub Regibus Henrico 2. Francisco 2. & Carolo 9.
Franciscus Hottomannus	1560	Libros x. de rebus Gallicis.
Ioan. Goropius	1560	Franco-Galliam.
Ioannes Beatus	1570	Beccefelana, Atuatica, Gigantomachiam, Niloscopium, Indoscythica, Saxonica & alia plura.
Petrus Diuzus	1570	De obsidione VVerdensi in Hollandia.
		Antiquitates Belgicas.
		Dionysius

AVTOR	CL.A.	SCRIPSIT
Dionysius Syluestris	1573	Chronicon, De Francorum origine & eorum aduentu in Galliam.
Lambertus Ludolphus Pitho- pzeus	1592	Historiam Francorum, ab anno DCC. vsq; ad annum M. CC. LXXX.
Guilhelmus Maius	1594	De belis Belgicis & Gallicis à nato Christo 1565. ad an. 1595. <i>Particulares Historia Gallicana Scri- ptores extant in Nomenclatore D. D. Israël Spachij Medici à fol. 520. vsq; ad fol. 527. impresso Argent. An. 1598.</i>

 HISTORICI GERMANORVM, ac omnium Populo-
rum, qui ab Alpibus vsque ad Mare Balticum, & à Rheno vsque
ad Fiftulam sedes habent, quibus coniuncta est historia Gotho-
rum, Vandalorum, Hunnorum, Herulorum, Heluetiorum, Lon-
gobardorum, Polonorum, Moschouitarū Danorum, Suecorum,
& aliorum Populorum, qui speciatim suis sub Titulis sequuntur.

AVTOR	CL.A. A. C.	SCRIPSIT
CORNELIVS TACITVS.	120	Libellum de moribus Germa- norum.
Hermannus Contractus Comes Veringensis	1060	Chronicon, vbi multa de Ger- manis.
Lambertus Schaffnaburgensis	1070	Chronicon accuratum.
Berthold ⁹ Presbyter Constātiē.	1110	Chronicon.
Conradus à Liechtenavv Ab- bas Vrspergensis	1220	Chronicon ab O. C. vsque ad Fri- dericum II. qui cætera quidem breuissimè, res verò Germani- cas fusè scripsit.
M. Albertus Argentinensis	1220	Annales accuratos.
Sigefridus Presbyter	1310	Misnēse Chronicon.
Lupoldus Episcopus Bamber- gensis	1340	De veterum principum Germa- norum erga religionem zelo.
Ioannes Trithemius	1490	Chron. Hirsaugiense. Itē Chron. Bauaricum.
Iacobus VVimpheilingus	1490	Historiam rerum Germanicarū.
Conradus Celtes	1490	De moribus Germanorum.
Beatus Rhenanus	1500	De rebus Germanicis libros 3.
Ioannes Auenticus	1500	Annalium Boiorum lib. VII.

A V T O R	C L A.	S C R I P S I T
Huldricus Mutius	1510	De Germanorum Prima origine, moribus, institutis, legibus & memorabilibus bello ac pace gestis: libros x x x i.
Conradus Peutingerus	1510	Chronicon Augustanum.
Franciscus Irenicus	1519	Libros xii. Germaniæ exegeticos.
Bilibaldus Birckhaimerus	1530	De locis Germaniæ.
Ægydius Thschudi	1530	De Rhetia Alpina.
Hieronymus Gebvyler	1530	Chronicon Zaringium.
Georgius Sabinus	1530	Cæsares Germanicos.
Ioan. Heraldus	1540	Antiquitates Germaniæ.
Casparus Bruschius	1540	De Mõte Pinifero & Egra fluuio.
Ioannes Riuius	1540	Mariebergum.
Ioannes Bocerus	1545	Fribergam Misniæ.
Lucas Lossius	1545	Chron. Luneburgicum.
Ludouicus de Auila	1547	Bellum Germanicum.
Ioannes Hofferus	1550	Fittingam Franconiæ.
Benedictus Aretius	1550	Descriptionem montium Steckhorni & Nessi.
Sebastianus Munsterus	1550	Cosmographiam, & pleraque de German.
Antonius Meierus	1556	Epitomen rerum Flandricarum & Cameracum.
Georgius Fabricius	1569	De rebus Misnicis lib. viii.
Matthias Castritius	1569	De Heroicis virtutibus, memorabilibus factis, dictis, & exemplis principum Germaniæ.
VViguleius Hund	1569	De principib ⁹ & Nobilib. Bauar. Annæbergum.
Michaël Barthus	1569	De rebus sub Carolo v. gestis.
Michaël Beutherus	1569	Suerinum.
Simon Paulus	1569	Chron. Francofurtense.
VVolfgangus Iustus	1570	Descriptionem Rheni.
Bernhardus Mollerus	1570	Descriptionem Salæ flu.
Georgius Greitzius	1570	De origine Mysorum: Item Annales VVittichindi: & varia Thuringica & Saxonica.
Reinerus Reineccius	1570	Chron. Thringicum.
Zacharias Rinander	1576	Chron. Saxonici Mansfeldense.
Cyriacus Spangenbergius	1578	De principib. sacri Romani Imperij Septemuiris libros i i i.
Nicolaus Reischerus	1580	Antiquitates vrbis August.
Marcus VVelferus	1580	Tomos duos veterum Scriptorū Germanicorum collegit.
Iohannes Pistorius	1583	Topographiã de Leone Belgico.
Michaël Eitzingerus	1583	Iustus.

AVTOR	CL A. A.C.	SCRIPSIT
Iustus Reuberus	1584	Scriptorum Germanicorum Tomum vnum edidit.
Christianus Vrftifius	1585	Variorum Scriptorum Germanicorum Tomum vnū edidit.
Cornelius Kempius	1588	De origine, situ, & rebus à Frisij olim præclarè gestis.
Stephanus Pighius	1590	Vitam Caroli Duc. Iuliacensis, sub titulo Hercules Prodibius.
Petrus Albinus.	1590	Chronicon Misnicum. Item Chron. Metallicum.
Bernhardus Hertzog	1592	Chronicon Alfaticum.
Andreas Angelus	1573	Historiam in Marchionatu Brädeburgico ab O. C. vsque ad annum 1592.
Onuphrius Panuinius	1594	De Comitiji Imperatoriji.
Mercurius Gallobelgicus Ianionij	1594	De rebus Gallicis, Belgicis, Anglicis & Hispanicis.
Martinus Crussius	1595	Chron. Sueuicum.
Iohannes Pappus	1596	Germaniæ Scriptorū compend.
Cyriacus Spangenbergius	1598	Chronicon Hennebergiacum.
Marquardus Freherus	1600	Variorum Scriptorum Germanicorum Tomum vnum.

SCRIPTORES AVSTRIÆ.

AVTOR	CL A. A.C.	SCRIPSIT
Conradus VVeagerus		De Bello inter Sigismundum Austriacū Archid. & Venetos.
Richardus Bardolinus	1500	Austriados libros xii.
Iohannes Stabius	1510	Genealogiam domus Austriacæ. Epitomen ortus Archiducum Austriæ.
Iohannes Cuspinianus	1515	Austriæ descriptionem.
Hieronymus Gebvilerus	1526	Austriados libros vi.
VVolfgang Lazius Viennensis	1540	Austriacam historiam libris iiii. comprehensam.
Martinus Stella	1543	Aldēburgi & Viēnē munitiones.
VVilhelmus Ruperus		Genealogiam Austriacam.
Hieronymus Osius	1550	Res gestas Imperatorum ex familia Austriaca.
Caspar Bruschius	1553	Encomium Austriæ.
Gerardus de Roo, & Conradus Decius à VVeydenberg	1590	Annales Principū Austriacorū, à Rudolpho I. Imp. vsq; Carol. v.
Nicolaus Clemens	1592	De Regibus & Ducibus Austriæ.

Desiderantur & insequentes Historici, qui de Rebus Boiorum & Francorum scripserunt: vbi haud dubie, quaedam etiam AVSTRIACA continebuntur, quos Autores bono publico non inuidebunt illi, in quorum potestate sunt, sicubi sunt.

A V T O R	C L A. An. C.	S C R I P S I T
Freculphus & Sextoninus Garribaldus V Vastaldus & Hunibaldus Creentius	587	Antiquissimas Historias Boiorū.
Reginobertus historicus Othochus Monachus S. Emerani Hermañus Abbas Althaychij inferioris & Volckmarus Abbas Clemens Scorus Iordanus Osnaburgensis	1060	De rebus Francorum libros 18. De Vita Tessalonis tertij ab anno Christi 771. vsq; ad annum 790 De vita Leopoldi. Chronicon. Historica nonnulla.
Guntherus Episcop. Babenberg. Abbas Schvartzauensis	1065	De Vita Caroli Magni. De filijs Caroli Magni, & rebus Francorum. Itinerarium. Annales, ab Ottone secundo vsq; ad Heinricum v.
Heinricus de Heruordia		De rebus memorabilibus sub Ludouico 4. Cæsare.
Conradus Abbas Schyrensis		Chronicon. eiusdem liber de Comitibus Schyrensis & Dachanensis.
Bernhardus Monachus Crembf- monasteriensis		De rebus Boiorum.
Vitus Arnbeck Landtshutensis, Canonicus Frisingensis		Varia opuscula historica.
Ioannes Eburon (aliàs Ebram)		Chronicon de Cæsarib ⁹ . Item de rebus Boiorū, historiā Germ. Chronicon ab anno M. CC. LXVI.
Heinricus Storus cum appendice Vlrici & Cōradi Vvelling. F. F. David Scotus, socius D. Marian:		De vita Heinrici quinti, & eius expeditione Romana.
Georgius Hugo, Abbas Altay- chij inferioris		De Boijs.
Georgius Schmirer, parochus Rorensis		Historiam suorum temporum scripsit, præsertim Boiorum, & Abusinorum, ab anno Christi 1435. vsq; ad annum 1488.
Heinricus Vlmensis præpositus		De rebus gestis Heinrici xii. Boiorum ducis.
V Vilhelmus Occam		Opera, pro Ludouico 4. Cæs. Proponus

AVTOR

CL.A.
A. C.

SCRIPSIT

Proponus Abbas Altaychij superioris
 Venceslaus Abbas Altaychij inferioris, qui Henrico quarto Cæsari, à consilijs fuit
 Honoricus, vel Honorius
 Henricus de Mayfach Abbas S. Affræ

Libros aliquot historicos, quos anno Christi 1251. scripsit.
 Opera aliquot historica.
 De mundi imagine & alijs.
 Chronicon, de Episcopis Augustanis & Abbatibus.

SCRIPTORES HVNGARIÆ.

AVTOR

CL.A.
A. C.

SCRIPSIT

Io. TVROTIVS Vngarus	1494	Chronicon Hungariæ libris 111. comprehensum.
Callimachus Nicolaus Olahus M. Rogerius	1500	De pugna Varnensi. Vitam Attilæ. Carmen de destructione Regni Hungariæ per Tartaros facta.
Michaël Ricius	1505	Libros 11. de rebus Vngaricis.
Melchior Soiterus	1530	De bello Pannonico.
Antonius Bonfinius Afculanus	1540	Libris xxx. res Vngaricas vsq; ad Matthiam Coruinum descripsit.
T. Alexander Cortesius		De Rege Mathia.
Iohannes Heroldus	1540	Chronologiam Pannonicam.
Martinus Stella	1553	De Turcarum in Vngaria successibus.
Petrus Ranzanus	1558	Epitomen rerum Hungaricarū.
Leonhardus Goreccius		De bello VValachico.
M. Samuel Budina	1566	Historiam Sigethi.
Abrahamus Backschaius	1567	Chronologiam Regū Vngariæ.
Petrus Bizarrus	1573	Bellum Pannonicum sub Maximiliano 2. contra Solymanum.
Gregorius à Reichersdorff	1595	De rebus in Transyluania & Moldavia gestis.
Iohannes Iacobinus	1595	Enarationem rerum à Sigifmundo Transyluanix Principe gestarum.

SCRIPTORES POLONIÆ.

AVTOR	CL A. An. C.	SCRIPSIT
ÆNEAS Syluius P. M. Erasmus Stella Matthias Mechouius	1500 1506	De Polonia, Lithvania & Prussia. De Borussia. Chron. Poloniæ vsque ad annum Chr. 1504. Lib. 4.
Ludouicus Decius	1516	De verustatibus Polonorū. Item Familiam Jagellonum: Vitam Sigismundi I.
Ioachimus Curæus Michaël Baris Philippus Callimachus	1550 1550 1552	Annales Silesiorum. Reges Poloniæ. Polonicas historias contrà Tur- cas.
Marrinus Cromerus Iohannes Lasicius	1552 1557	De rebus Polonorū libros x x x. De ingressu Polonorum in Vva- lachiam. Item Cladem Dan- tiscanorum.
Leonhardus Gorecius Alexander Gaguinus	1577 1584	Bellum Liuonicum. De rebus Polonicis, à Rege pri- mo vsque ad Stephanum Ba- thorem.
Ioannes Leunclaius		De Moschorum bellis aduersus finitimos gestis.
Salomon Henningius	1595	Chronicon Liuonicum ab anno 1559. vsque 1590.
Iohannes Pistorius Nidanus		Genealogiam omnium ferè Principum Poloniæ, Masso- niæ, Lituaniæ, Silesiæ.

*Hisce adiungi possunt Scriptores qui plarique ab A. C. 1400. cla-
ruerunt, & à Iohanne Pistorio Nidano, tribus Tomis rerum Polonicarum
sunt editi, Basilea: partim etiam extant apud Possuin. Sect. 5. ut sunt:*

AVTOR	SCRIPSIT
SIGISMVNDVS lib. Baro ab Herberstein Hartmannus Schedelius Laurentius Coruinus Nouofo- rensis Conradus Celtes	Descriptionem Lituaniæ. Commentarium de Sarmatia. Odam Saphicam de Polonia & cius Metropoli Cracouia. Ortum Vistulæ fluuij, & exitum. Item de Vefontibus.

Adamus

AVTOR

SCRIPSIT

Adamus Schroterus
Iacobus Prilufius

Clemens Ianitius

Pifo

Sigismundus R. Poloniae

Eraſmus Vitellius

Stanislaus Orikouius Ruthenus

Simon Schardius

Reinoldus Eidenſteinius

Iter Salinarium Sarmaticum.
De Prouincijs Polonicis & quibusdam Regum Diplomatis.
Elegiam de vitis & ſucceſſionibus Regum Poloniae.
Epiſtolam ad Ioannem Coritium de conflictu Polonorum & Moſchorum.
De Victoria contra Moſchouios ad Leon. x. P.M.
De victoria Sigismundi R. ad Maximil. I.
Orationem in funus Sigismundi I. Reg. Polon.
Fragmentum de vita & obitu Sigismundi R.
Commentariũ de bello Moſchoutico Stephani Bathorei.

SCRIPTORES SCLAVONIÆ,
ILLYRIÆ &c.

AVTOR

CLA.
A. C.

SCRIPSIT

HELMOLDVS Presbyter

1160

Historiam Sclauorum à Carolo Magno vsque ad Fridericum Ænobarbam.

Theophrastus Paracelsus

1530

Breue Carinthiae Chronicon.
Vide de his Appianum in Illyrico. Pium 2. de Illyria. Antonium Bonfin. in Pannonicis, Cælium, Leonicenu, Ionium & alios quos commemorat Possenin. Sect. 5.

SCRIPTORES DANIAE, SVECIAE, SIVE GOTHIAE.

AVTOR

CLA.
A. C.

SCRIPSIT

IDACIVS

410

Chronica à Theodof. M. vsque annum Chr. 400.

Sidonius Apollinaris Gallus

470

Varias narrationes rerum à Gothis gestarum.

Iornandes

AVTOR	CL.A.	SCRIPSIT
Iornandus Episcopus Gothus	510	De bellis Gothorum & Romanorum.
Procopius	530	De bellis Gothorum libros 3.
Claudianus		De bello Gothico contra Alaricum. Item de bello Guldonico.
Agathias	540	De rebus Gothicis sub Iustiano Imp.
Aurelius Cassiodorus	575	De gestis Gothorum & Romanorum.
Isidorus Hispalensis	630	De Gothis, Vandalis & Suceis.
Leonardus Arctinus	1420	De bello Gothorum.
Albertus Crantzius	1520	Historiam Daniæ, Noruegiæ, Suceiæ, quæ Gothia & Scandidi dicta.
Olaus Magnus Gothorum Episcopus	1530	Libros xxi. de rebus Gothorum. De gentibus Septent.
Iohannes Magnus	1530	Historiam Gothicam & Suceicam.
Saxo Grammaticus		Libros xvi. de Historia Danorum.
Damianus à Goes	1540	De Lappona Gente.
Nicolaus VVimannus	1590	Navigacionem Balticam.
Marcus Adamus	1595	De situ & Natura Daniæ. <i>Ceteros vide apud Poffeuinum in Apparatu Sect. 5. cap. 18.</i>

SCRIPTORES LONGO- BARDIÆ.

AVTOR	CL.A. A. C.	SCRIPSIT
M. AVRELIVS Cassiodorus	575	Epistelas ad Theodoricum Regem.
Paulus Diaconus Cancellarius Desiderij Regis.	780	De rebus Longobardorum libros vi.
Fl. Blondus		Italix Illustratæ lib. 7.
Antonius Florentinus		De Regibus Longobardicis Tit. ii. cap. 9. <i>Vide apud Poffeuin. Sect. 5. Tit. 10. & inter Scriptores Italicos.</i>

SCRIPTO-

SCRIPTORES SAXONIÆ.

AVTOR	CLA. An. C.	SCRIPSIT
VVirichindus Saxo	950	De rebus Saxonum libros 111.
Henricus Basse	1500	Chronicum Anhaltinum.
Albertus Crantzius	1510	De rebus Saxonis.
Hermannus Bonnus	1530	Chronicon Lubecense.
Georgius Spalatinus	1540	Chron. de Saxoniz Ducibus.
Ioannes Bocerus	1550	Antiquitates Mindæ.
Ernestus Bretuff	1550	Chron. Anhaltinum.
Nicolaus Lutherus	1550	VWestphaliam.
Georgius Sigfridus	1550	Genealogiam Brandeburgicam.
VVolfgangus Crusius	1550	Genealogiam Ducum Saxoniz.
Sebastianus Beselmeyer	1552	De obsidione Magdeburgensi.
Andreas Hopperodius	1560	Genealogias Comitum in Saxonia.
Iohannes Peterstein	1560	De Holsatia, Sormaria, Dietmarsia, &c.
Dauid Chytræus	1570	Chron. Saxoniz Balticum ab Anno 1500. vsque 1600.
Christophorus Enzelius	1577	Chronicon Marchiz veteris.
Suffridus Leouard.	1580	De Antiquitatibus Frisiz.
Ioannes Letznerus	1580	Chronicon Dassiliense. Chronicon Corbeiense. Descriptione Hospitalis Heynz in Hassia.
Reinerns Reineccius	1587	Annales VVirichindi. Item de Familia & rebus gestis Palatinorum Saxoniz, & de Historia Hærici Leonis excerpta, edidit.

SCRIPTORES BATAVIÆ.

AVTOR	CLA. A. C.	SCRIPSIT
Cornelius Aurelius	1515	De Batavia.
Gerardus Nouiomagus	1530	Batauicam historiam.
Aloysius Marlianus		De Batauiz laudibus.
Hubertus Thomas Leodius		De populis Germaniz inferioris.
Adrianus Barlandus		De oppidis Germaniz inferioris.
Iacobus Meyerus		Chronica Flandriz. <i>Plures vide apud Possenin. Sect. 5. Cap. 16.</i>

SCRIPTORES BOHEMIÆ.

AVTOR	C L A. A. C.	SCRIPSIT
Æneas Sylvius	1450	Bohemicam historiam.
Ioannes Dubravius	1500	Historiam Bohemicam.
Martinus Cutenus.	1540	Catalogum Ducum, & Regum Bohemiæ.
Simon Proxenus.	1556	Carmen de ferie Ducum, & Regum Bohemiæ, vsque ad Carolum IV. Imperatorem.
Procopius Lupatius.	1578	Ephemerides Bohemicas.
Pantaleon Candidus.	1590	Bohemicos libros versibus conscripsit.
		<i>Plures vide apud Possseinum Sect. 5. cap. 24. & in Nomenclatura D. Spachij, Argent. 98.</i>

SCRIPTORES HELVETIÆ.

AVTOR	C L A. An. C.	SCRIPSIT
Benedictus Aretius	1540	De Montibus in Agro Bernatū.
Ioan. Stumphius Tigurinus.	1549	Historiam Helueticorum XIII. libris comprehensam Germanicè.
Iosias Simlerus.	1560	Epitomen totius historię Helueticę.
		<i>Plures & Particulares vide in Gesneri Bibl. & supplement. Itemq; D. Spachij Nomenclatura.</i>

HISTORICI BRITANNORVM; ET SCOTORVM.

AVTOR	C L A. A. C.	SCRIPSIT
Gildas Cambrius Britannus;	20	Annales Gentis Anglicę.
Hector Boetius		Historiam Scotorum.
Beda Anglus.	732	Libris quinq; historias Anglofaxonum vsq; ad suam ætatem.
Galfridus Arturius Anglus.	1152	De rebus Britannicis libros VIII.
Nicolaus Triuctus Anglus.	1420	Annales Anglię ab anno Christi M. CXXXV. vsque ad M. CCCVII.
Ioan. Maior	1481	Historiam Scotorum.

Ponticus

AVTOR	CLA. A.C.	SCRIPSIT
Ponticus Virunius Taruisinus	1520	Libros vi. de rebus Britannicis.
Polydorus Vergilius	1530	Angliæ libros 26.
Hunfridus Luyd	1550	Descriptionem Britannia.
Ioannes Balæus	1550	De Scriptoribus Britannia.
Georgius Lilius Britannus	1550	Chronicon ab Hengisto, ab A. C. D C. vsque ad A. C. M. D. L X.
VVilhelmus Paradinus	1550	Compendium descriptionis An- glia.
Matthæus Vvestmonasteriensis	1574	De rebus Britannicis ab O. C. vs- que ad annum M. C C C V I I.
Georgius Buchananus	1580	Chronicon Scoticum.

SCRIPTORES HISTORICI HI- SPANORVM ET LVSITAN.

AVTOR	CLA. A.C.	SCRIPSIT
Rodericus Palentinus	1200	De rebus Hispanorū partibus 4.
Rodericus Episcopus Toletanus		Historiam Ostrogothorū. Item Hispania rerum libros x.
Laurentius Valla	1420	De Ferdinando Arragono lib. III.
Antonius Nebrissenfis	1494	De rebus à Ferdinando gestis.
Iacobus Bracellus	1496	De bello Hispano libros v.
Carolus Verardus	1496	De expugnatione regni Granata & eiusdem Betica historia.
Damianus Goësius	1510	De rebus Lusitanorum in India gestis.
Hieronymus Oforius	1520	De rebus Emmanuelis Regis Lu- sitaniae libros xii.
Franciscus Tarapha Hispanus	1530	Breuitè omnium Regum Hi- paniae historias ab O. C. vsque ad Carolum v. Imperatorem.
Reginaldus Consul	1555	Inquisitionem Hispanicam.
Florianus Occampus	1575	Libros v. Generalis Chron. Hi- span.
Ambrosius Morles	1578	Continuauit Occampū libris 7.
Iosephus Teuxera	1582	De ortu & inijs regni Portuga- liae & Regibus totoque regno praclarè gestis.
Iohannes Marianus	1593	De rebus Hispanicis libros x x.
Ioan. Gerundensis		Libros IIII. Paralipomenon. Chron. Hispan.
L. Marinæus Siculus Aragonēsis		Historiam Hispanicā Lib. x xii.

AVTOR

CLA.

SCRIPSIT

Ioan. Vallæus

Chron. Hispanicum.
Plures vide apud *Isr. Spach. in Nomenclatura, sub Tit. Hispanicor. Lusitan. &c. Script. Possè. Sect. 5. c. 13.*

 HISTORICI ARABVM, SARACENORVM, &c. Qui olim Africa, Syria, Persia, Hispania Imperia teuerunt.

AVTOR

CLA.

SCRIPSIT

Robertus Monachus

A. C.

1100

De bello aduersus Saracenos Libros VIII.

Gulielmus Tyri Archiepiscopus

1150

Libros XXXII. de bello sacro.

Haytho Armenus

1300

De rebus Orientalibus.

Franciscus Aluarez

1496

De Imperio Præto Iohannis.

Hermannus Dalmata

1510

Chronicon de Saracenis.

Henricus Penia

1514

De gestis Sophi Persici.

Damianus à Goes

1520

De moribus Æthiopum.

Ioan. Heroldus

1540

Continuationem Belli sacri.

Nicolaus Villagnonus

1541

De expeditione ad Argieram.

Adamus Risnerus

1550

De Vrbe Hierosolymitana.

V Vilhelmus Postellus

1550

Historiam Mahometicam.

Ioan. Christophorus Caluetus

1550

De expugnatione Aphrodisij.

Ioan. Leunclaius

1589

Annales Sultanorum, Musulmannica, &c.

Benedictus de Accoltis

De Bellis à Christianis contra Barbaros gestis.

Martinus Proniouius

1595

Historiam Tartaricam.

Plures & particulares vide in Nomenclatura D. Spachij & apud Possenin. Sect. 6. & 7.

SCRIPTORES HISTOR. TVRCARVM.

AVTOR

CLA.

SCRIPSIT

Theodorus Gaza

A. C.

1460

De origine Turcarum.

Felix Petantius

1480

De itineribus quibus Turcæ agrediendi.

Martinus Barletius

1488

De rebus gestis aduersus Turcā: & Scanderbegi, Regis Epirotarum vita, libros XII.

Laonicus Calcondila

1490

Historiam de rebus Turcicis.

Ioannes Hese

1490

Itinerarium Orientale.

M. Antonius Sabellicus

1490

Bellum Turcicum.

Ioannes Baptista Egnatius

1520

De origine Turcarum.

Iacobus

AVTOR	CLA.	SCRIPSIT
Jacobus Fontanus	1524	De bello Rhodio Lib. III.
Christophorus Richerus	1530	De rebus Turcicis l. bro. v.
Benedictus Curepeschitzius	1530	Itinerarium Turcicum.
Ioan. Quintinus	1533	De bello Melitensi.
Andreas de Lacuna	1535	De Regibus Turcicis.
Ioan. Etrobius	1540	De expeditione Tunctana.
Paulus Iouius	1540	Opus in quo liber 12. 13. 14. 15. 16. 32. 33. 34. 35. 36. 37. agunt de re- bus Turcicis.
Henricus Cnustinus	1540	Vitam Mahometis.
Nicolaus Euboicus	1543	De rebus Turcicis.
Ioannes Ramus	1548	De rebus Turcicis lib. 3.
V Vilhelmus Cano isin		De expugnata Rhodo.
Gulielmus Postellus Barétonius	1550	De moribus, religione & Repu- blica Turcarum Lib. IIII. Gallicè.
V Wolfgangus Drechslerus	1550	De Saracenis & Turcis.
Andreas Carabinus		De origine Turcarum Italicè.
David Pfeifferus	1550	Imperatores Turcos.
Hieronym. Comes Alexandrin ⁹	1565	De bello Melitensi.
Ioannes Crispus		De capta Naxo.
Cœlius Curio Secundus		De bello Melitensi.
Ioannes Caudier		Chron. Turcicum, <i>Plures vide in Nomenclatura Doct. Spachij, & apud Posseninum Se- ction. 6. 25.</i>

**SCRIPTORES HISTORICI TAR-
TARORVM ET MOSCHOVI-
tarum.**

AVTOR	CLA. A. C.	SCRIPSIT
PAVLVS Venetus	1280	De regionibus Orientalibus & imperio Tartarorū libros IIII.
Matthias Mechouius	1280	Libros duos de Sarmatia, Asiana atq; Europæa: in quibus Tar- tarorum ac Moschouitarum historia breuissimè cōtinetur.
Haythe Armenius	1300	Librum de rebus Tartarorum gestis.
Petrus Perondinus	1530	Historiam Tamerlanicam.
Paulus Iouius Nonocomensis	1540	De legatione Moschouitarum, librum vnum.

AVTOR	CLA.	SCRIPSIT
Sigismundus de Herberstein	1549	Moschouitæ Historiam.
Tilemannus Breidenbachius	1564	Historiam belli Luonici à Moschouitis gesti.
Alexander Guaguinus	1580	Moscouiam.
Reinholdus Heidenstenius	1588	De bello Moschouitico, quod gefit Stephanus Poloniæ R. lib 6.
Iohannes Faber		De Religione Moschouitarum. Vide plures in Nomenclatura D. Spachij & apud Possenin. Sect. 6. cap. 25. & seqq.

 SCRIPTORES HISTORICI
ÆTHIOPVM, INDORVM, ET OMNIUM
penè Africæ populorum.

AVTOR	CLA. A C.	SCRIPSIT
HIERONYM. Bezonijs Mediol.	1492	De Occidentali India.
Franciscus Aluarefius	1496	Historias Æthiopum, Hispanicè, Gallicè, Italicè.
Iosephus	1500	De navigationibus Indiæ.
Ferdinandus Cortesius	1500	De noua Hispania.
Petrus Abaris	1500	De nuper repertis Insulis.
Ioan. Leo Afer	1500	Libros nouem de Africa.
Albericus Vesputius	1501	Epitomen navigationis.
Aloyfius Cadamustus	1504	Nauigationem in Terras nouas.
Christoph. Columbus Genuëfis	1512	Nauigationē ad Insulas ignotas.
Ludonicus Rom. Patricius	1515	Libros vii. de nauigationibus in Æthiopiam, Ægyptū, vtriusq; Arabiæ, intra & extra Gangē.
Leuinus Appollonius		De Peruuia Regno.
Ioannes Hefe		Itinerarium Orientale.
Aloyfius Armerius	1535	De Goletta & Tuneta.
Iohannes Stadenfis	1547	Itinerarium in nouas Insulas.
Vlricus Faber Straubingenfis	1550	Nauigationes Indicas.
Iohan. Tucherus		Itinerarium.
Vrbanus Caluero	1560	Historiam Noui orbis libris III.
Ioannes Metellus	1574	De Nouis Insulis & nouo orbe.
Petrus Marryr		De nouo Orbe.
Stephanus Grumpenbergius		Itinerarium.
Bernhardus à Breitenbach	1583	Passagium in terram Sanctam.
Bugslaus Dux Pomeranus		Itinerarium in terram Sanctam.
Felix Monachus		Itinerarium Orientale.
Thomas Hariot Anglus	1590	De Insula Virginia admiranda.

AVTOR

CLA.

SCRIPSIT

Iacobus Le Moyne de Morques

Iohannes Lerijs Burgundus

De Terra Florida Americae provinciae Narrationem.
De Navigatione in Brasiliam.
Plures vide in Tom. Germ. Itinerar. & Nomenclatura Doctoris Spachij, & apud Poffevinum Section. 7.

 POST HISTORIAS omnium populorum communes, & quae cuiusque propriae sunt: Historiarum Studiosus cognoscere poterit, insigniorum **CIVITATVM** Descriptiones: Illustrium item **VIRORVM** ac **MVLIERVM**: variorum quoque **BELLORVM**, & si quae alia sunt Particularia.

SCRIPTORES CIVITATVM.

AVTOR

C L A.
A. C.

SCRIPSIT

CIVITATVM. Scriptores tot penè sunt, quot ipsarum Ciuitatum & Urbium per Orbem terrarum: sed praeter alios insignem in hac re operam nauarunt:

GEORGIUS Braun Agrippinensis
Franciscus Hogenbergius

1576

Descriptiones praecipuarum Ciuitatum Orbis Terrarum Tomis aliquot congesterunt.

SCRIPTORES ILLVSTRIVM

VIRORVM.

AVTOR

C L A.
ruit ante Chr

SCRIPSIT

XENOPHON
Cornelius Nepos

310

De dictis & factis Socratis.
Vitas illustrium virorum.

P. C.

Philon
Æmilius Probus
Plinius Iunior
Prochorus Diaconus
Diogenes Laërtius
Plutarchus

38

De vita Moysi.

60

De viris illustribus.

100

Libros LXXVII de viris illustrib.

100

Vitam S: Iohan. Euangelistæ.

110

De vitis Philosophorum lib. IX.

120

Vitas illustrium virorū. Græcorum.

AVTOR

CL. A.

SCRIPSIT

Plur. rhus & Phi ip. Belgom. c̄sis
C. Suetonius Tranquillus
Dion Nicæus

Arrianus
Herodianus
M. Aurelius
Philostratus

Dion Cassius & Xiphilinus

Ælius Spartianus

Ælius Lampridius

Iulius Capitolinus

Trebellius Pollio

Eusebius

Flavius Vopiscus

Eutropius

Ammianus Marcellinus

Sextus Aurelius Victor

Gennadius
Eginhardus
Ioannes Turpinus
Rosovvita Montialis & Acciaolus
Otto Frisingensis
Ioan. Bocatius

Franciscus Petrarcha
Laurentius Valla
Pomponius Lætus

Ioan. Bracellus

rum & Romanorum.
De claris Mulieribus.
Vitas xii. Cæsarum.
Vitam Imperatorum, à Nerua
vsque ad M. Aurelium.
Vitã Alexandri Magni Lib. viii.
Vitas Cæsarum.
Vitam suam descripsit lib. xii.
Icones illustrium Sophistarum.
Item Libros viii. de vita Apol-
lonij Thyanæi.
Historiam de Principibus Ro-
manis, ab Augusto, vsque ad
Alexandrum Seuerum.
De vita Adriani, Antonini Pij &
M. Aurelij.
De vita Didij Iuliani, Commodi,
Heliogabai ac Seueri.
Libros 3. de vita Antonini, vtri-
usque Veri ac Pertinacis.
De Imperio Valeriani, Galieni,
Claudij, ac xxx. Tyrannorũ.
De gestis Diocletiani, Maxentij,
Constantini.
De vita Aureliani, Taciti, Floria-
ni, Probi, Firmi, Saturnini, Pro-
culi, Carti, Carini, Numeriani.
Epitomen de Principibus Roma-
nis vsq; ad Ioninian.
De gestis Constantij, Iuliani, Io-
uiniani, Valentin. & Valentis.
De vitis Imperatorum ab Augu-
sto ad Theodosium Magnum.
De Illustribus viris
De vita Caroli Magni.
De vita Caroli M. & Rolandi.
De rebus gestis Othonis Magni.
De rebus gestis Frid. Barbarossæ.
De casibus Illustrium virorum:
Item de Illustribus mulieribus.
De viris Illustribus.
De gestis Ferdinandi R. Arrago.
De vita Imperatorum, à Gordia-
no vsque ad Heraclum.
De claris Genuensibus.

T. Ale-

AVTOR	CLA.	SCRIPSIT
T. Alexius Correfius Raphaël Volaterranus Michael Ritus	1500 1500 1505	Vitam Martiæ Regis Vngariæ. De claris Viris omnium gentiũ. De Regibus Francorum, Hispanorũ, Neapolis, Sicilia, Hungariæ, Hierofolymæ.
Conradus VVimpina Polydorus Baptista Egnatius	1510 1530 1530	De vita Alberti Saxoniz Ducis. De origine insignium Regum. De Romanis Principibus, à Cæsare vsque ad Carolum v.
Paulus Vergerius Paulus Iouius	1540 1540	De gestis principũ Mantuanorũ. Vitas XII. Comitum Mediolanensium.
Iohannes Cuspinianus Casparus Vrsinus	1540 1540	De Cæsaribus vsq; ad Carolum v. De viris Regum, Imperatorum, & Pontificum Romanorum, vsque ad Carolum v.
Carolus Stephanus	1550	Epitomen de Ducibus Mediolanensibus.
Iosephus à Pinu Franciscus Balduinus Henricus Pantaleon	1550 1550 1550	De viris & mulieribus Illustrib. Vitam Constantini Magni. Prosopographiam Illustrium virorum.
Fridericus Staphylus Æneas Vicus Parmensis	1554 1558	De gestis Caroli v. De imaginibus & vita aliquot Imperatorum.
Adamus Reisnerus	1560	Historiam Georg. & Caspari de Frundsberg. lib. IIII.
Achilles Gassarus	1560	Catalogum omnium Regum in Europa.
Georgius Fabricius	1569	Libros IX. virorum Illustrium sacre historiz.
Iohannes Letznerus	1580	Genealogiam Baronum de Plesse & Familiarnm Malsbugiz.
Conradus Henniges	1581	Librum Historicum, continens Encomia Heroum, Imperatorum, Ducum.
Nicolaus Reisnerus	1590	De viris Illustribus Italiz, Græciz, Galliz, Angliz, Vngariz.
Nicolaus Cifnerus Tobias VVeberus	1590 1590	Vitam Friderici I I. Imp. Genealogiam Comitum Nassouensium.
Theodoricus Schnepfius	1590	Vitam Christophori Ducis Vvirtebergici.
Hieronymus Henniges	1590	Opus Genealogicum grande.

AVTOR	CLA.	SCRIPSIT
Elias Reifnerus	1590	Basilicān Opus Genealogicum. Plures huius generis extant in Nomē- clatura D. D. Spachij, & Biblio- thecis editis suis sub titulis.

**SCRIPTORES VITARVM PRÆ-
STANTIVM, PIORVM ET DO-
ctorum virorum.**

AVTOR	CLA.	SCRIPSIT
SEXTVS Aurelius Victor Marinus	420	Vitam S. Martini.
Posidonius	430	Vitam Procli.
Symphorianus Champegius	1500	Vitam Augustini.
Iohannes Pinus	1505	De Claris Medicis.
Christophorus Preys	1540	De vita Philippi Beroaldi.
Iohan. Mathesius	1550	De vita Ciceronis.
Christophorus Pezelius	1550	Vitam Lutheri.
Ioachimus Camerarius	1550	Vitam S. Athanasij.
Hermannus Hamelmannus	1560	Vitam Melanchonis.
		De doctis viris V Vestphalis Li- bros vi. Item de viris Illustri- bus V Vestphaliæ.
Petrus Nonius	1566	In Illustrium Philosophorum & Poëtarum effigies.
Matthæus VVesfenbecius	1566	Vitam Papiniani.
Iofias Simlerus		Vitam Conrad. Gesneri.
Guarinus Veronenſis		Vitam Homeri.
Ioan. Cusa.	1567	De vita Bemb.
Iohan. Fichardus		De vitis recentiorum Iurecon- sultorum.
Iohan. Funckius		De vita Viti Theodori.
Iofias Simlerus		De vita Petri Martyris.
Iohan. Gulielmus Stuckius	1577	De vita Iofia Simleri.
Iohan. Petrus Maffeiſ	1585	De vita & moribus Ignatij Lo- iolæ.
Ioan. Sturmius		De vita Beati Rhenani.
Leonhardus Aretinus		De vita Aristotelis.
Palladius Græcus		De vita Chrysoſtomi.
Petrus Nigidius		Elench. Professorum, Acad. Mar- purgens. & vitas defunctorū.
Theophilus Banofius	1579	De vita Petri Rami.
		Plures & Particulares paſſim in Bib- liothecis & Catalog. videre licebit.

BELLO-

**BELLORVM VARIORVM PO-
STREMI TEMPORIS DE-
scriptiones.**

AVTOR	CLA. A.C.	SCRIPSIT
GERARDVS de Riedesfordia		De expeditione Asiatica sub Fri- derico 1. & 2. suscepta.
Guido Rauennas		De bello Gothorum.
Iohannes Garzo	1550	De bellis Friderici Magni Land- grauij.
Conradus Vecerius	1532	De seditionibus Siciliae & rebus gestis Heinrici VIII.
Robertus Montensis	1533	De bellis Christianor. Principū.
Leonhardus Aretinus	1537	De bello Punico, Illyric & Gallic.
Beno		De vita & gestis Hildebrandi.
Galecius Capella	1537	De bello Mediolanensi, & rebus in Italia gestis, ab An. Ch. XXI. vsque ad annum XXX. inter Pontificem, Gallos, Venetos, & Caesarem.
Jacobus Schlusserus		Historiā tumultuū rusticæ pleb.
Iohannes Heroldus		Historiam belli Turcici.
Andreas Mocenius		De bello Cameracensi.
Conradus V Vengerus	1544	De bello inter Sigism. Archiduc. Austriae & Venetos.
Gulielmus Canderseius	1556	De oppugnatione Constantinop.
Aloisius Armerius	1556	De expugnata Guleta & Tuneto.
Gilbertus Cognatus	1558	De expeditione Turcicae classis.
Tilemannus Bredebachius	1558	De bello Livonico, quod Mosco- uia Princeps gessit.
Georgius à Frundsberg	1560	Res in bello à se suisq; maioribus praclarè gestas, Libris octo.
Bartholomæus Facius	1560	De rebus gestis ab Alphonso I. Neapolitano Rege.
Christophorus Richardus	1570	Historiam memorabilem, perse- cutionis, ac belli, in populos Valdenses religionis ergò.
Hubertus Rudolphus	1571	De rebus in belgico gestis ab A- lexandro Parmensi Duce.
Ioan. Sambucus	1572	Narrationem obsidionis Agriae & Zigeth in Vngaria.
Afcanius Centorius	1573	Commentariū de bello Transyl.
Iohan. Thomas Freigius	1578	De bello Africano.
Christianus Cilicius	1582	De bello Diethmarsico.
Claudius Grangens	1582	De bello Melitenfi.

A V T O R	C L A.	S C R I P S I T
Georgius Latalski	1582	Orationem Panegyricam, continens historiam belli inter Regem Poloniae & Moscum.
Heinricus Persius	1583	Historiam belli Persici inter Murathem & Mahumeten.
Reinholdus Heidensteinus	1588	De bello Moscovitico.
Barcholomæus Gryphius	1588	De expeditione Turcicae classis. Historiam belli Melitensis: & Iohannis Valette Melitensis principis exempla, summam eius belli complexa.
Cælius Secundus Curio		Librum de expugnatione regni Granatae.
Carolus Verardus		De bello Venetis à Selimo 11. Turcarum Imperatore illato.
Iohannes Petrus Contarenius		De bello Hispano libros 6.
Iacobus Bracellus	1589	De formidabili illa classe Hispanica, contra Anglos diuinitus repressa.
Martinus Lydius		De bellis Italicis.
Michaël Coccinius		De bello Saxonico, & eiusdem historia de electione Caroli v. Variorum bellorū descriptiones.
Nicolaus Mameranus		De Caroli v. Imp. expeditione in Africam & Argieram.
Lambertus Hortensius		Cyprium bellū inter Venetos & Selimū Turcarū Imp. gestum.
Nicolaus Villagagnon		De bello Nancerano.
Petrus Bizarus		Res gestas, Regum, Ducum, Comitum vtriusq; Burgundia.
Petrus de Blarrano		De bello Coloniensi.
Pontus Henterus		De rebus gestis Francisci Sfortia.
Michaël ab Isselt		Leonem Belgicum, siue de bellis Belgicis.
Iohannes Simoneta		Mercurium Gallobelgicum, siue de Rebus in Gallia & Belgio gestis.
Michael Eytzingerus		
M. Ianfonius		

 De alijs bellis vetustioribus & recentioribus alio in Indice agemus D. I. Nam singula digerere non fuit huius loci nec institui: quemadmodum etiam in alijs partibus huius Catalogi, multa ad Bibliothecas, Nomenclaturas, Apparatus, & Indices aliorum, remisimus.

SEQVI.

SEQVITVR DIRE-
CTORIVM, IN OMNES FE-
RE, QVOS SVPERSTITES HABE-
mus, Chronologos, Annalium SCRIPTO-
RES, & HISTORICOS potissi-
mum Romani Germani-
ciq; Imperij.

 Cuius hic vsus est, vt cui quidem animus fert, eos Scripto-
res vno tractu & tenore euoluere, atque etiam inter se conferre,
& coniungere, ordine eo insistat, & procedat, qui sinistro latere
exhibetur, vbi INCIPIT, scriptum: Cui verò circa vnum vel al-
terum annum aliquo inquisito opus est, ideoque scire desiderat,
quis Scriptor illum habeat, quiq; ibidem concurrant: is dextrum
laterculum teneat: in quo DESINIT, annoque reperto (quando-
quidem qui eum præcedunt, iam expirauerunt) norit in sequenti
adeoque omnibus sequentibus, donec & ipsi nos destituent, se
quod indagat, inuenturum.

INCIPIT, AB ORBE
CONDITO.

Eusebii Chronologia, cum suis Continuatoribus.

Pauli Orosii historiarum libri.

Iohannes Zonaras.

Georgius Cedrenus.

Georgius Monachus, & Anastasius Bibliothecarius.

Glycas, & Manasses.

Gregorius Turonensis Episcopus.

Ado Viennensis Episcopus.

Freculphus Lexouiensis Episcopus.

Hermannus Contractus Comes Veringensis.
Lambertus de Schaffenburg, Monachus Hirsfeldensis.
Marianus Scotus, Monachus Fuldenfis.
Chronicon Suarzachense, m. s. apud nos.
Florentinus VVigorniensis monachus.
Matthaus VVestmonasteriensis, Florilegus vulgò dictus.
Godefridus Viterbiensis.
Otto Frinsingensis Episcopus.
Reichardus Pietauiensis, Cluniacensis monachus.
Conradus de Liechtenau, Abbas Vrspergensis.
Vincentius Beluacensis speculum historiale.
Albertus Abbas Stadensis.
D. Gobelini Persona Cosmodromium.
Antonius Archiepiscopus Florentinus.
Compilatio Chronologica ex diuersis, editione VVechehi.
VVernerus Roluvinckl Carthusianus.
Heinricus Mutius historiographus Germania,
Iohannes Nauclerus prapositus Tubingensis.
Iacobus Philippus Bergomensis Augustinianus.
M. Antoninus Coccius Sabellicus.
Bibliothèque Historiale de Nic. Vignir, Barrois.

**AB ITALIA, ET VRBE CON-
DITA.**

Paulus Diaconus cum Continuatore suo.
Castodori Chronicon.
Martinus Polonus, Archiepiscopus Consentinus.
Cuspiniani Consules.
Ioan. Auentini annales Boiorum.
Antiquitas Gauloises de Claude Fauchet.

INCIPIT

INCIPIT

An. C.

DESINIT

	100	
	200	
	300	
D. Hieronymi Chronologia	392	Eusebij Chronologia: quā continuat Hieronymus.
Marcellini Comitis V. C. Chron.	380	
Sigeberti Gemblacensis Annales	381	
	382	Hieronymi Chronologia: quam excipit Prosper & Marcellinus Comes.
	400	
Burgundicarum rerum Chronicon, Nicolai Vignierij	408	
	420	Pauli Orosij historiz.
Francorū Chronica, ex Hunibaldo epitomata per Trithemū. Victoris Episcopi Tunnonensis Chronicon.	431	
	448	Prosperi Chronologia: quā continuat Victor Episcopus Tunnonensis.
Siffridus presbyter Misnensis.	465	
	500	
	519	Aurelij Cassiodori Chronicon.
	565	Marcellini Comitis Chronicon.
Iohannis Episcopi Gerundensis Chronicon.	560	Victoris Tunnonensis Chronicon: quem continuat Ioannes Biclarensis, Episcopus Gerundensis.
	591	Iohannis Biclaren. Episcopi Gerundensis Chronicon.
Saracenicum Chron. per VVolfgang Drechslerum.	596	
	600	Gregorij Turonensis Episcopi historia Francorum: quam continuat Scholasticus quidā.
	608	Freculphi Lexouiensis Episcopi Chronicorum Tomus 11. reliqua desiderantur.
	631	
Incerti Scriptoris fragmentum historicum Alberto Argentinensi præfixum.	666	Chronica Gothorum, Vandalarum, Sueuorum, per P. Pith.
Annales Francorum Fuldenses in hoc Tomo.	714	
	735	Scholasticus cōtinuator Gregorij Turonensis.

INCIPIT

AN. C.

DESINIT

Adelmi Benedictini annales Carolorum: haecenus sine nomine editi, post Eginhartum.

M. Adami Bremensis historia Ecclesiastica.

Chronicon Laurisheimense.

Annales Caroli M. à poeta incerto scripti, edidit Reineccius.

Thegani Chorepiscopi Treuerensis, opus de vita Ludouici Pij Imp.

Alberti Crantzij Metropolis, de Ecclesijs sub Carolo M. instauratis.

Hirsaugiense Chronicon Ioannis Truhemij Abbatis Spanheim.

Australis Chronicæ antiquæ excerptum per M. Mareschalem in Tomo nostro.

Chronicon Frodoardi presbyteri Remensis. per P. Pithæum.

Pauli Langij Cygnei, monachi Bozauicis Chronicon Citizense.

741

751

755

764

771

778

788

800

806

814

828

830

842

843

842

883

900

919

967

968

Turonensis edidit Flaccius.

Antiquitates Gauoises de Claude Faucher.

Pauli Diaconi, eiusq; Continuatoris Ludolphi Sagacis historia miscella. Itē Anastasij Bibliothecarij histor. Ecclesiast.

Poeta verus de Carolo Magno.

Adelmi annales Francorum: post Einhardum editi à Hermanno Com. Neuenario.

Adelmi annalium plenior editio VVecheliana, inter Einhardum, & Turpinum. fol. 66.

Nithardi Chronicorum libri III. per P. Pithæum,

Annales Francorum incerti per P. Pithæum.

Annales Francorum Fuldenses Tomo nostro.

Reginonis Abbatis Prumicnsis Annales locupletissimi.

Augusten-

INCIPIIT.

An. C.

DESINIT.

Augustensis Chronica, excerpta
per D. Matthæum Mareschal-
cum Tomonostro.

973

Glabri Rudolphi Cluniacensis
monachi Francorum historia,
per P. Pithæum.

970

988

1100

Chronicon Montissereni Cæno-
bij in diœcesi Madeburgi m. sc.
eden dum damus Meibomio.

1024

Monachi Pegauiensis historia de
Viperto Marchione per Rein-
eccium.

1040

Spanheimensis cænobij Chroni-
con ab Abbate eius Trithemio
scriptum.

1044

Bertholdi Presbyteri Constant.
continuatio ad Hermannum
Contractum in edit. Vvechel.

1057

1065

1066

Matthæi Paris Monachi Alba-
nensis historia Anglica.

Brunonis historia de bello Saxo-
nico Heinrichi IIII. Impera-
toris.

1073

1077

Frodoardi Remensis Chronicon.
Adonis Viennensis Chronicon.

Glabri Rodulphi Cluniacensis
monachi Francorū historia.

Ioan. Cedreni historiarum com-
pendium. Item Ioannis Curo-
palata Scylliræ.

Hermann Contracti Chroni-
con: quod continuat Bertol-
dus Presbyter Constantiensis.

Lamberti Schafnaburg, monachi
Hirsfeldensis annales: quem
in editione Vvecheliana con-
tinuat Monachus quidam Er-
phordiensis.

1082

1083

Brunonis historia de bello Saxo-
nico Heinrichi IIII. Imp.

Mariani Scoti Chronicon, quem
continuat Dodechinus Abbas
in editione Vvecheliana.

Eluagenensis Chronici excerpta
per Matthæum Mareschalcū.

1093

1100

1104

1112

Chronicon Augustense, excer-
ptum per Math. Mareschalcū.

Sigeberti Gemblacensis Chroni-
con, quem continuat Robertus

INCIPIIT

An. C.

DESINIT

Nicetæ Acominati Choniatae,
Byzantina historia annorum
86. Græcolatinè.

1118

de Monte in edit. V Vechel.
Ioannis Zonaræ Monachi Histo-
riarum compendiū Græcola-
tinum, quem exceptit Nicetas
Choniates, vsq; ad annū 1203.
interprete Hiero. V Volfio.

1124

Monach⁹ Peganiens, de Viperto.
Chronicon Svartzachense. m. f.

1126

1139

Florentij Vvigornensis Monachi
annales, quem quidem inde
continuat vsq; ad annum 1141.

Moguntinense Chronicon Con-
radi Episcopi.

1140

Augustense Chronicon diffusius
S. Vdalrici & Afræ, interpolatū
non nihil ab Heinricho Sierone.

1146

Gotefridi Viterbiēsis Pantheon.
Ottonis Episcopi Frisingensis
Chronica, quem continuat
Otto. de S. Blasio editione
V Vecheliana.

1152

1158

Richardi Pietauensis Chronicō.
m. f.

Gothefridi monachi S. Pantaleo-
nis apud Agrippinam, anna-
les diligentissimi.

1126

1170

Radenicus Frisingensis canoni-
cus, continuator Otthonis E-
piscopi de vita Friderici Imp.
continuat & ipse huc vsque
ab incerto quodam.

1179

1200

Laurishamensis cœnobij Chron.
Dodechinus Abbas, continuator
Mariani Scoti.

Nicephori Gregoræ Byzantina
historia annorum 145.

1204

Nicetas Acominatus Chonia-
tes, quem continuò excipit
Nicephorus Gregoras & ipse,
interprete V Volfio.

Monachi Paduani, de rebus In-
subrium libri 111. editio. V Vech-
cheliana.

1207

1210

Robertus de Monte, continua-
tor Sigeberti, editione V Vech.
Otto de S. Blasio, continuator
Othonis Frisingensis.

Chronicon Colmariense, edente
Vrstifio apud V Vechel.

1211

Aliud eiusdem loci, paulò diffu-

1218

INCIPIIT.

An. C.

DESINIT.

sius per eundem fol. 37.

	1215	Montis Sereni Chronicon. m. f.
	1228	Vrspergensis Abbas: qui ab inde continuatores suos habet, Tholosanum Chronicon. m. f.
	1237	Godefridi Coloniensis Monachi annales Tomo nostro.
	1250	Moguntiacum Chronicon Conradi Episcopi. Vincentij Beluacensis speculum historiale.
	1253	Landgraniorū Thuringiæ Chronicon edit. VVechel.
	1256	Alberti Abbatis Stadensis Chronicon, edente Reineccio.
	1258	Fragmentum incerti M. Alberto Argentinensi præfixum.
Henrici Steronis Capellani Chronicon Altahense Tomo nostro fol. 384.	1265	Chronicon SS. Vdalrici & Afræ apud Augustam Tomo nostro.
M. Alberti Argentinensis, Annales accurati.	1270	Monachi Paduani historia Insulbrium.
Guilermi de Nangis, gesta Philippi reg. Franciæ per P. Pithæū.	1273	Matthæi Paris Monachi historia Anglica.
Australis Chronica paulò diffusior.	1276	
	1278	Martini Poloni Chronicon, cui addita est continuatio vsq; ad annum 1320.
	1285	Guliermi de Nangis gesta Philippi Franciæ Regis. Iacobi Meieri Chronicon de rebus Flandriæ.
Annales Turcici Sultanorum Osmanidarum, de ipsorum lingua in Latinum translati, & commentario illustrati per Iohan. Leunclaium.	1289	
Heinrici de Rebdorff monachi Chronica, Tomo nostro, folio 411.	1295	
Laonici Chaleocandelis Altahensis historia de origine & gestis Turcorum; interprete Clausero.	1300	Chronicon Altahense Hen. Steronis, quod ibi continuat V. dalricus & Conradus VVellingi fratres. fol. 404..

INCIPIT

An. C.

DESINIT

Historiæ Iohannis Regis Bohemix, Chronica Aulæ Regiæ inscripta, m. f.

Chroniques & histoires de Iean Froissard.

Lamberti Schaffnaburgensis continuator Monachus Erfordiësis edit, V Vechel, fol. 264.

Chroniques de Philippe de Commines.

1302

1303

1307

1317

1320

1326

1333

1341

1352

1362

1370

1377

1378

1400

1418.

1426.

1460

1464

1472

Australis Chronica.

Colmariense Chronicon. editione V Vechel.

Siffridus Presbyter Misnensis, Mathæi V Vestmonasteriësis, Florilegi vulgò dicti, Flores historiæ: quorum continuationem, vsque ad annum 1377. vide in historia Ranulphi monachi Cestrensis.

Continuator Martini Poloni.

Chronicæ Australis excerptum.

Historia Iohannis Regis Bohem.

Nicephori Gregoræ historia Byzantini: cuius continuatio ad excidiū vsq; vrbis Co. peti poterit è Laonico Chalcocādele.

Chronica Heinrici Rebdorff Monahi Tomo nostro.

Hirsaugiense Chronicon Trithemij, edit. Basileæ. nam in manuscripto aliter est.

Continuator Mathæi V Vestmonasteriensis.

M. Alberti Argentinësis annales.

Chronique de Iean Froissard.

D. Gobelini Personæ Cosmodynamium.

Historia de Landgrauijs Thuringiæ, Laonici Chalcocandelis. Alahensis historia Turcica græcolatinè interpr. Clausero.

Antonini Archiepiscopi Florentini Chronica.

Ioh. Auentini annales Boiorum.

Platina de vitis Pontificum.

Chrono-

INCIPIT.

An. C.

DESINIT.

Chronologica compilatio ex di-
uersis authoribus, edit. VVe-
chel. fol. 754.

1473

1477

1482

1484

1486

1494

1498

1500

1501

1503

1504

1514

1515

1515

1517

1519

1526

Elvvangēse Chro. Tomo nostro.
Matthæi Palmerij Chronologia,
Eusebianæ adiuncta.

Burgundiarum rerum Chroni-
con, Nicolai Vigniery.

VVeneri Rolevvinckl, fascicu-
lus temporum : quem inde
continuat Io. Linturius, edit.
VVechel.

Iacobi Bergom. historicum opus.

Iohan. Culpiniani Imperatores:
quem excipit Paulus Iouius.

Chronique de Philippe de Com-
mines.

Iohannes Nauclerus Præpos. Tu-
bingensis : quem continuat
Nicolaus Basilius, & alij.

Iacobi Philippi Bergomatis
Chronicon.

Antonij Sabellici Enneades: quæ
continuat Caspar Hedio, Ec-
clesiastes Argentinensis.

Alberti Crantzij historia gentis
Saxonicæ, Vandalicæ, & Bo-
realium.

Continuator Rolevvinckelij, Io-
hannes Linturius, edit. VVe-
chel.

Chronicon Hirsaugiense Triche-
mij integrum, m. s. nondum
editum.

Pauli Langij Cygnæi Chronicon
Citizensē.

Iohannis Sleidani rerum sub Ca-
rolo v. Imp. in Ecclesia & Rep.
gestarum Commentarij.

Item Lamberti Hortensij Mont-
fortij de bello Germanico cō-
mentarij.

Bibliotheque historia le de N.
Vignier Barrois. Paris. fol.

Chronicon Spanheimēse Triche-

INCIPIT.

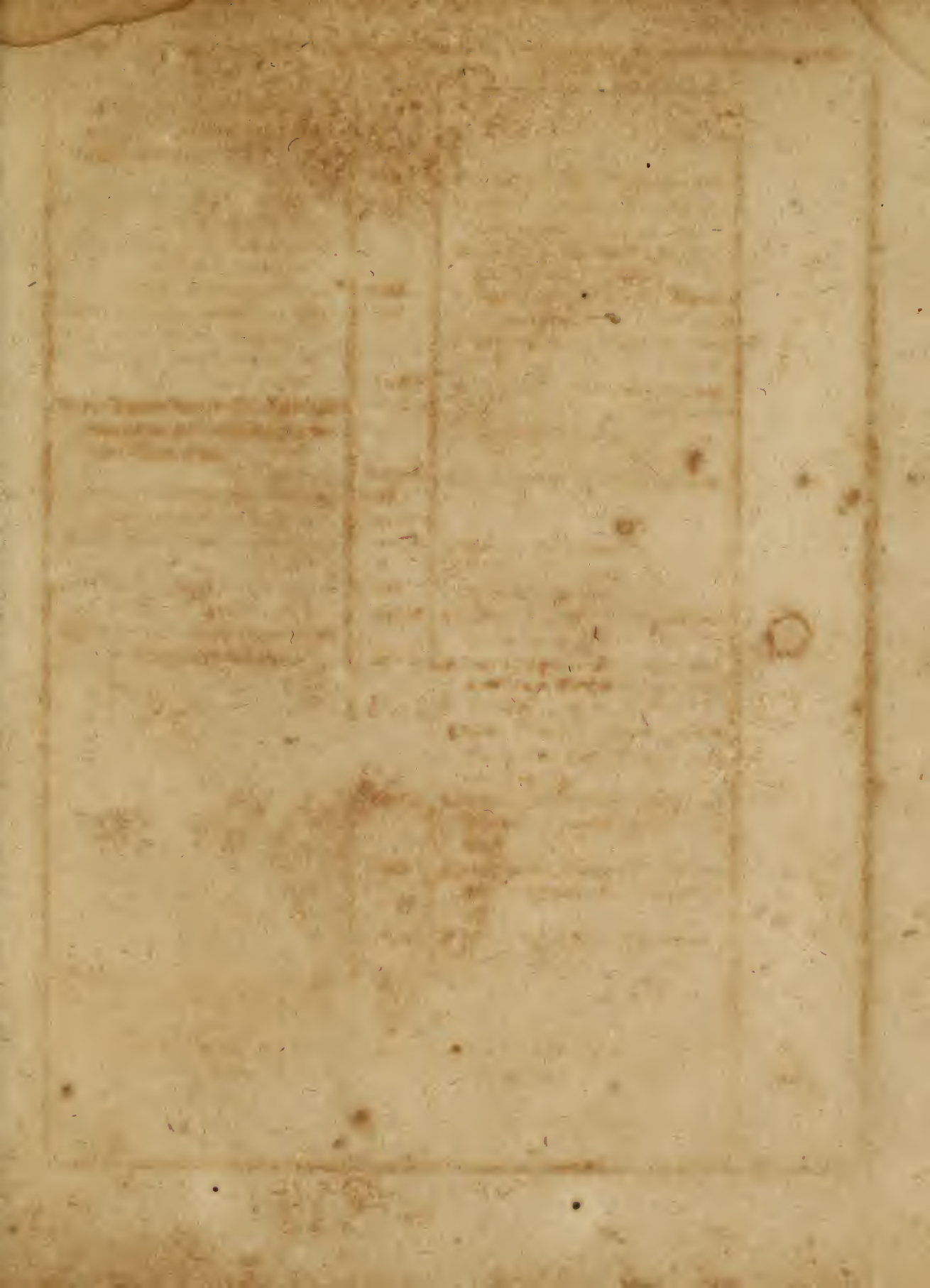
An. C.

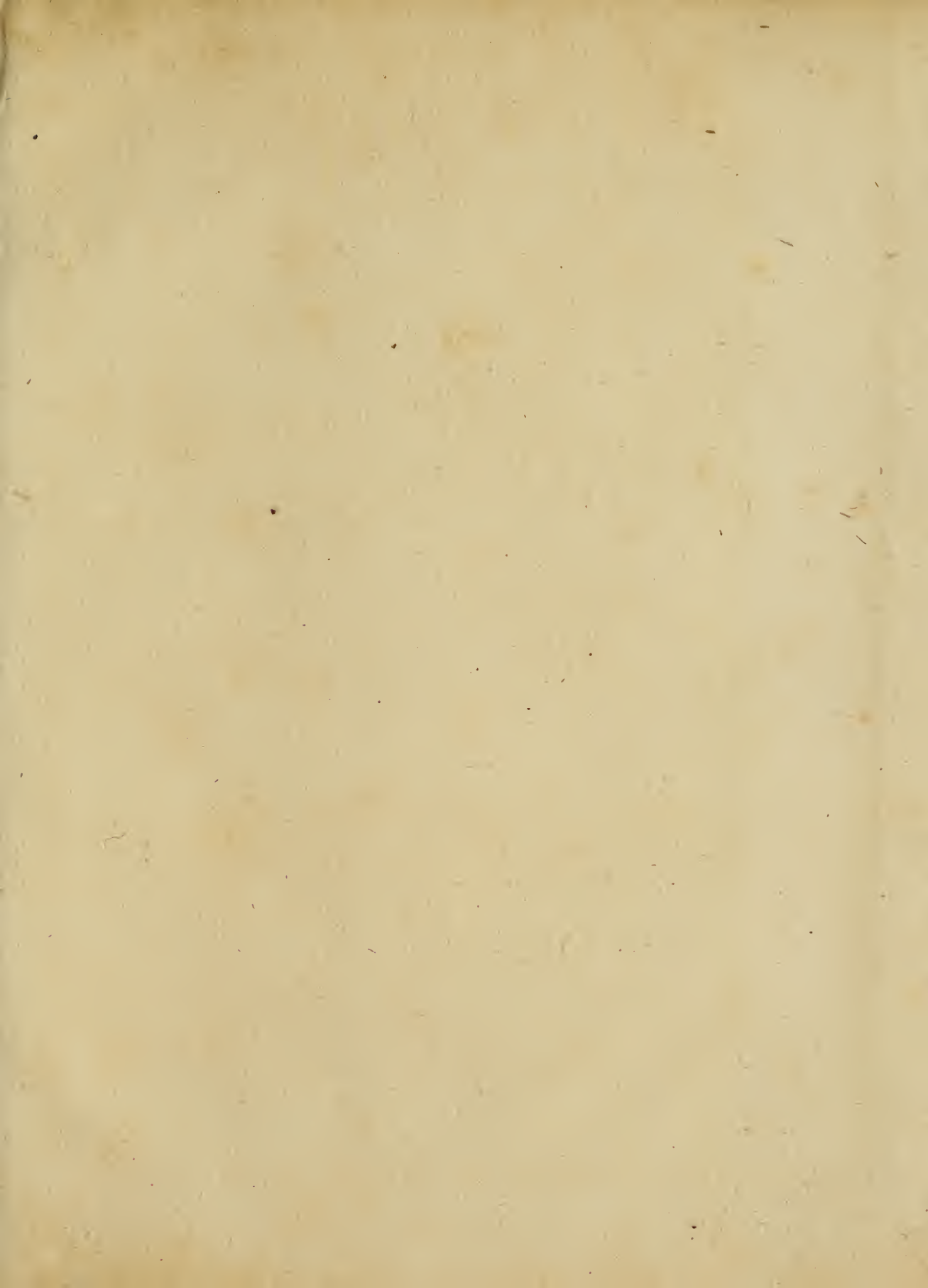
DESINIT.

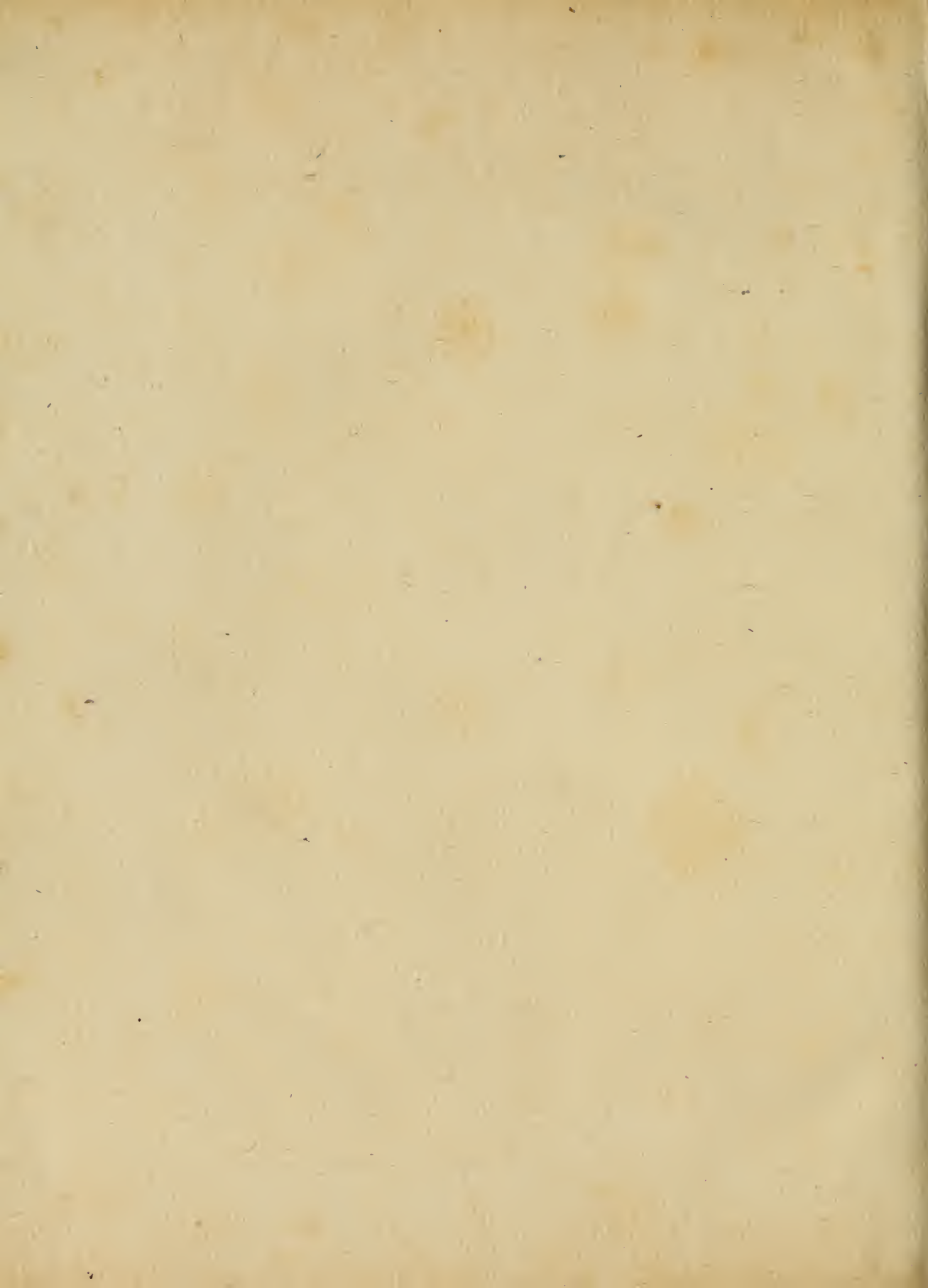
- mij, ab eius successore huc vsque continuatum.
- 1573 Continuator Abbatis Vrspergensis.
- 1539 Henricus Mutius historiographus Germaniæ.
- Continuator Sabellici Enneadum, Caspar Hedio.
- 1544 Continuatores Naucleri.
- 1550 Chronicon Sarracenicū Drechsleri, quod inde continuat Iohannes Rosinus, vsque ad annum 1594.
- Annales Turcici, latinè editi per Leunclaium: cum vltiori eius supplemento, vsque ad annum 1587.
- 1556 Iohannes Sleidanus: quem continuat D. Adam Petri Basil.
- Lambertus Hortensius Montfortius.
- 1573 Chronologia incerti, Eusebianæ & Palmerianæ adiuncta.
- Recentiores apponere, & dirigere, non fuit huius loci.

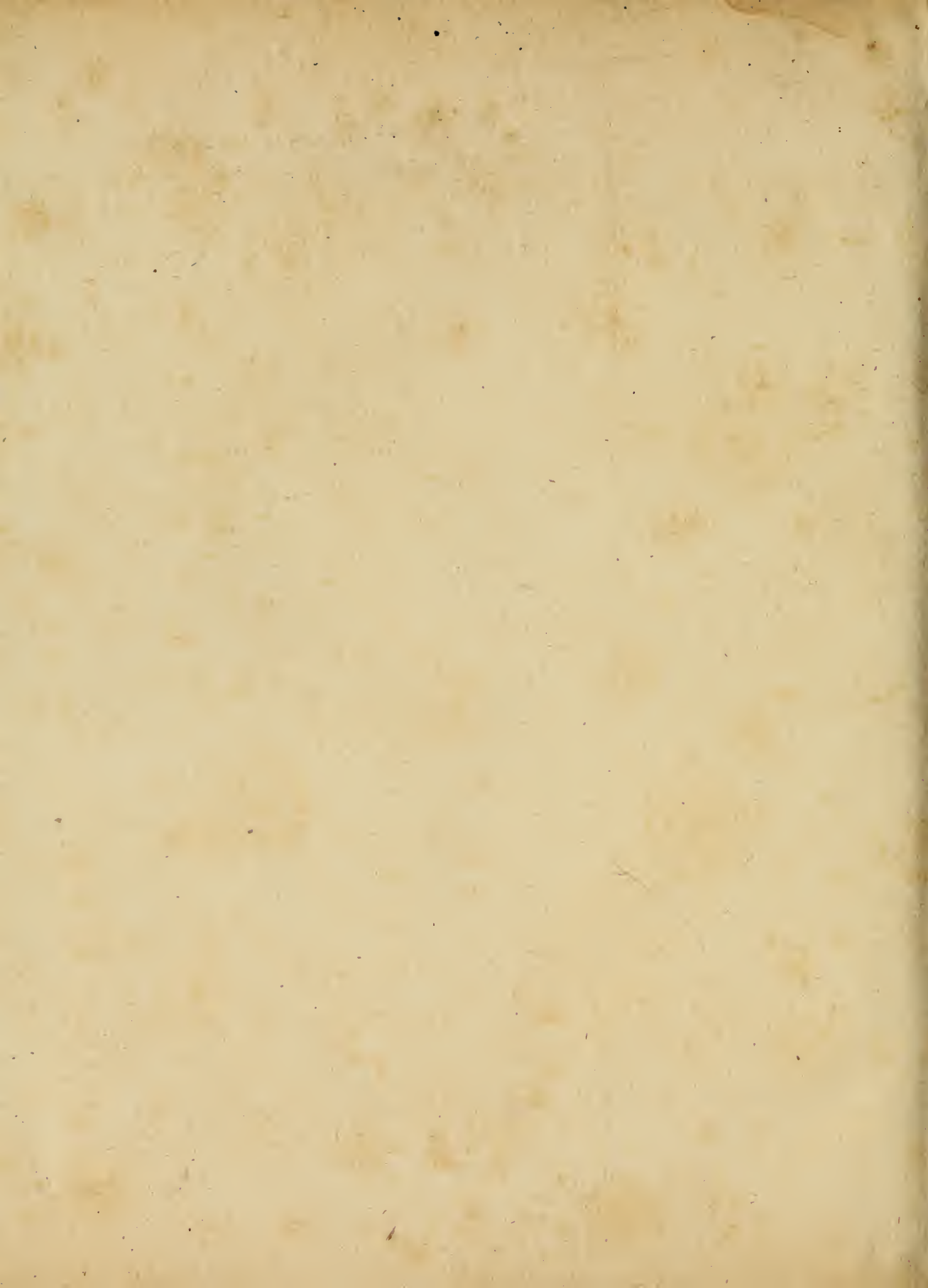
FINIS.

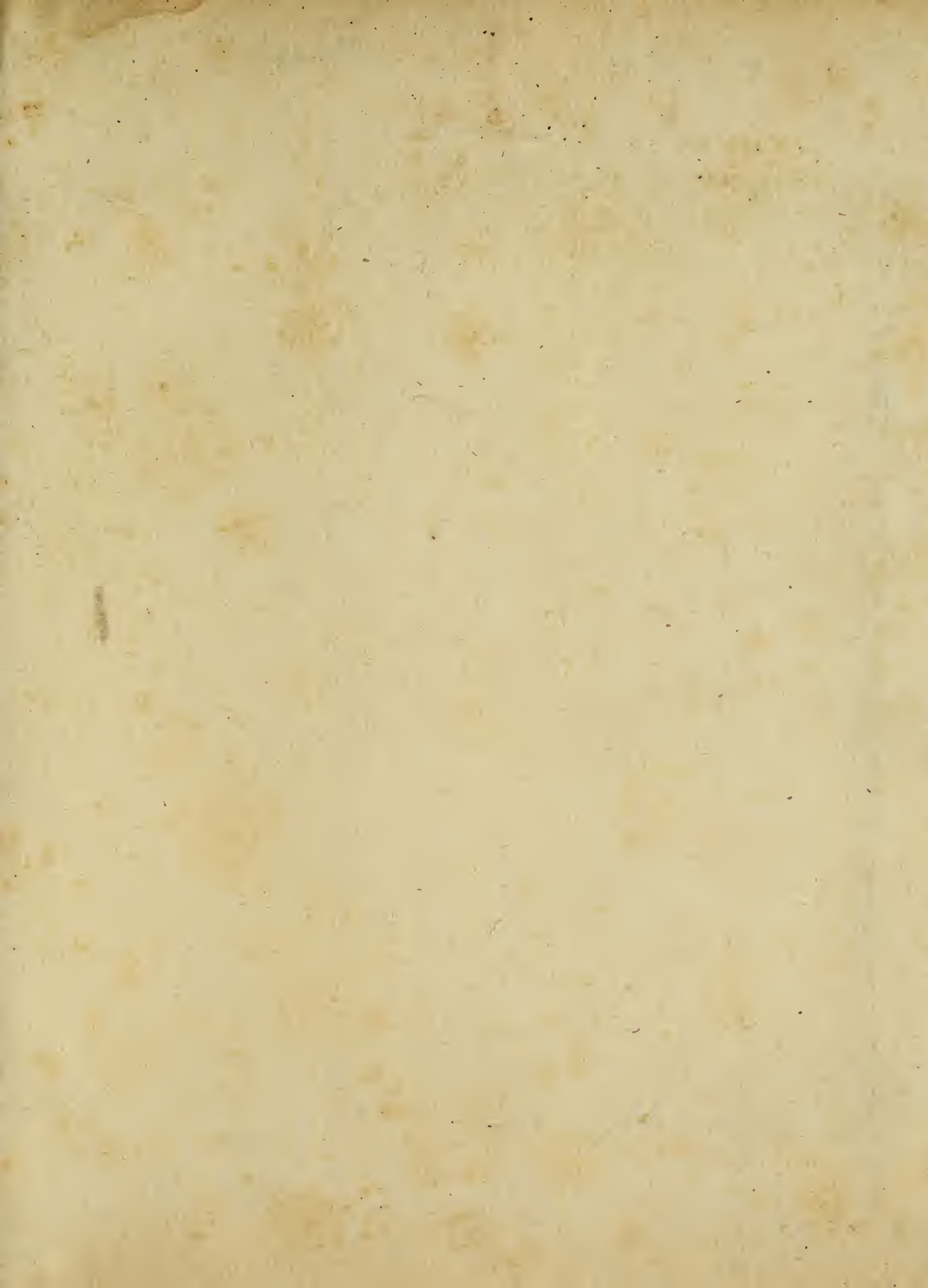

3764

